

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wojewódzki Urząd Pracy
w Rzeszowie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PSDB

grupa WYG

Raport końcowy

w ramach badania

„Analiza aktywności projektodawców w województwie podkarpackim w zakresie działań skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Priorytetu VII PO KL, w tym analiza aktywności instytucji pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR) w realizacji działań współfinansowanych z EFS”

Grudzień 2009

Resume

Głównym celem badania była identyfikacja sytuacji problemowych w zakresie wdrażania Priorytetu VII Promocja integracji społecznej występujących w województwie podkarpackim i wskazanie środków zaradczych w odniesieniu do zidentyfikowanych problemów. Ewaluacja obejmowała dwa kluczowe typy podmiotów: instytucje pomocy społecznej zdefiniowane w ustawie o pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR) oraz inne instytucje zajmujące się statutowo pomocą społeczną i uprawnione do aplikowania o środki EFS w ramach Priorytetu VII PO KL. W badaniu wykorzystano zarówno jakościowe (badanie dokumentów, wywiady indywidualne i grupowe, studia przypadku, panel ekspertów) jak i ilościowe (CAWI) metody badawcze.

Stwierdzono, że przeprowadzone konkursy cieszyły się zainteresowaniem znacznie przekraczającym możliwości finansowe konkursów. Jednocześnie uprawnione jest stwierdzenie, że aktywność podmiotów zajmujących się pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w województwie podkarpackim jest bardzo niska, można jednak spodziewać się jej zwiększenia, bowiem blisko 67% respondentów deklaruje zainteresowanie konkursami. W realizacji Priorytetu VII uczestniczy większość OPS (przy czym najbardziej aktywne są gminy miejskie, najmniej – wiejskie) i prawie wszystkie PCPR. Wyniki badania wskazują, że szanse na zwiększenie tego udziału są nieznaczne.

Główną barierą większej aktywności dla instytucji uprawnionych do startowania w konkursach jest brak wiedzy o możliwościach realizacji projektów w ramach PO KL i przekonanie o braku siły przebicia w ubieganiu się o środki EFS. Ponadto instytucje dotychczas mało aktywne i nieaktywne mają problemy kadrowe i niski potencjał techniczny. Główną barierą dla OPS i PCPR są problemy kadrowe oraz małe przekonanie do adekwatności oraz skuteczności możliwych do zaoferowania form wsparcia. Dodatkowo wszystkie typy podmiotów mają duże obawy dotyczące spodziewanych trudności w przebrnięciu przez procedury aplikacyjne, a następnie realizacyjne.

Badanie wykazało, że IP jawi się jako instytucja kompetentna, choć stosująca nadmiernie schematyczne, formalistyczne podejście do oceny projektów, preferująca projekty standardowe o niskim stopniu innowacyjności.

Dla zwiększenia aktywności podmiotów uprawnionych do realizacji projektów w ramach Priorytetu VII niezbędne jest podjęcie intensywnych działań promujących, adresowanych do specyficznych grup podmiotów. Niezbędne jest przygotowanie pakietów informacji dostosowanych do potrzeb i możliwości odbiorców – tematycznie i językowo. Konieczna jest intensyfikacja działań ROEFS w zakresie docierania do podmiotów dotychczas nieaktywnych. Niezbędne jest też kontynuowanie działań ROPS skierowanych do OPS i PCPR, w tym uwzględniających praktyczne szkolenia z zakresu tworzenia i realizacji projektów oraz doradztwo. Zmiany wymaga podejście KOP do oceny projektów. Dobrym sposobem na zachęcenie potencjalnych projektodawców, zwłaszcza systemowych, powinno być promowanie dobrych praktyk osiągnięć projektów zrealizowanych w poprzednich latach i edycjach konkursów.

Spis treści

Resume	2
Spis treści	3
Spis tabel	5
Spis wykresów	5
1. Spis map	6
1. Wprowadzenie	8
1.1. Cele badania	12
1.2. Obszary badania	13
1.3. Kryteria badania	14
1.4. Przedmiot badania	14
2. Metodologia badania	15
2.1. Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz dobór prób	15
2.1.1. Analiza dokumentów	16
2.1.2. Indywidualne wywiady pogłębione	18
2.1.3. Zogniskowane wywiady grupowe	20
2.1.4. Studia przypadku	21
2.1.5. Panel ekspertów	22
2.1.6. Badania ankietowe / ilościowe	22
3. Opis wyników badania	28
3.1. Projekty wdrażanie w trybie konkursowym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim	30
3.1.1. Aktywność beneficjentów w zakresie aplikowania o środki	31
3.1.2. Poddziałanie 7.2.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	34
3.1.3. Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej	36
3.1.4. Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji	37
3.1.5. Przygotowanie, ocena i realizacja projektów konkursowych	40
3.1.6. Potencjalna aktywność beneficjentów i jej uwarunkowania	46
3.1.7. Podsumowanie – podmioty mało aktywne i uwarunkowania sukcesu	66
3.1.8. Rodzaje projektów składanych w odpowiedzi na konkursy i wybranych do dofinansowania	68
3.1.8.1. Poddziałanie 7.2.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	68
3.1.8.2. Poddziałanie 7.2.2 - Wsparcie ekonomii społecznej	72
3.1.8.3. Działanie 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji	74
3.2. Projekty wdrażane w trybie systemowym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim	77
3.2.1. Aktywność beneficjentów w zakresie aplikowania o środki	80
3.2.2. Proces przyznania dofinansowania w świetle badań terenowych	86

3.2.3. Rodzaje projektów zgłaszanych do dofinansowania i realizowanych w trybie systemowym	88
3.3. Przygotowanie instytucjonalne, administracyjne, organizacyjne i kadrowe ROPS, OPS i PCPR do przyjęcia, przyswojenia i wykorzystania środków finansowych dostępnych w ramach PO KL	105
3.3.1. Świadomość kadry zarządzającej instytucji pomocy społecznej w zakresie możliwości wsparcia realizowanych działań w ramach PO KL	105
3.3.2. Potencjał instytucji i jego wpływ na zdolność absorpcyjną	113
4. Podsumowanie i wnioski	126
4.1. Podmioty uprawnione do starowania w konkursach	126
4.2. Podmioty systemu pomocy i integracji społecznej	130
4.3. Wykluczenie społeczne a PO KL w województwie podkarpackim	134
5. Rekomendacje	142
6. Aneksy.....	147
6.1. Opis studiów przypadku	147
6.1.1. Przykład 1. MOPS Dębica	147
6.1.2. Przykład 2. Lokalna Grupa Działania „Dolina Strugu”	151
6.1.3. Przykład 3 Regionalne Towarzystwo Rolno-Przemysłowe „Dolina Strugu”	152
6.1.4. Przykład 4. PCPR Rzeszów	155
6.2. kwestionariusze CAWI	157
6.2.1. Kwestionariusz dla Dyrektorów OPS/PCPR	157
6.2.2. Kwestionariusz dla pracowników OPS/PCPR	167
6.2.3. Kwestionariusz dla instytucji konkursowych	176
6.3. Scenariusze wywiadów indywidualnych	188
1.2. Kadra kierownicza OPS i PCPR	188
6.4. Scenariusz wywiadów grupowych	192

Spis tabel

Tabela 1 Struktura próby - kadra zarządzająca instytucji systemu pomocy społecznej	23
Tabela 2 Struktura próby – badanie skierowane do pracowników systemu pomocy społecznej zajmujących się realizacją bądź przygotowaniem projektów dofinansowywanych z EFS	23
Tabela 3 Struktura próby instytucji konkursowych	25
Tabela 4 Struktura próby – instytucje uprawnione do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL (łącznie startujące i niestartujące w konkursach)	26
Tabela 5 Liczba wniosków złożonych ze względu na typ projektodawców	35
Tabela 6 Liczba złożonych wniosków wg typu projektodawcy	38
Tabela 7 Czego dotyczyły negocjacje z WUP-em?	41
Tabela 8 Jak oceniają Państwo zmiany zaproponowane przez WUP?	42
Tabela 9 Zmiany w budżetach w wyniku negocjacji	43
Tabela 10 Częstość występowania poszczególnych form wsparcia	69
Tabela 11 Aktywność beneficjentów	80

Spis wykresów

Wykres 1 Porównanie liczby złożonych i zatwierdzonych wniosków (lewa oś) oraz odsetka wniosków przyjętych do realizacji ze względu na konkurs (prawa oś)	32
Wykres 2 Jak ocenia Pan(i) komunikację pomiędzy Pana(i) instytucją a IP (WUP Rzeszów)?	40
Wykres 3 Jak ocenia Pan kontakty z WUP w trakcie przygotowywania projektu (skala od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę negatywną a 5 ocenę pozytywną)	40
Wykres 4 Jak Pana/Pani zdaniem przebiegał proces oceny wniosku o dofinansowanie? ... Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.	
Wykres 5 Problemy występujące podczas realizacji projektu	44
Wykres 6 Przyczyny zaistniałych problemów	45
Wykres 7 . Czy są Państwo zainteresowani aplikowaniem o dofinansowanie w realizacji projektu w ramach VII Priorytetu PO KL w przyszłości? (w zależności od podmiotu)	46
Wykres 8. Czy są Państwo zainteresowani aplikowaniem o dofinansowanie w realizacji projektu w ramach VII Priorytetu PO KL w przyszłości? (w zależności od dotychczasowego doświadczenia w ramach POKL)	47
Wykres 9 Przeciętna liczba pracowników w podziale na instytucje zainteresowane i niezainteresowane realizacją projektów w ramach Priorytetu VII PO KL	47
Wykres 10 W ramach jakiego innego Programu (oprócz PO KL) aplikowali Państwo?	48
Wykres 11 Przyczyny braku zainteresowania – instytucje niestartujące i nie zainteresowane	49
Wykres 12 Przyczyny braku zainteresowania – instytucje niestartujące, ale zainteresowane.	50
Wykres 13 Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?	55
Wykres 14 Źródła informacji o PO KL	56
Wykres 15 Ocena strony www.pokl.wup-rzeszow.pl	57
Wykres 16 Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi	59
Wykres 17 Które z poniższych działań mogłyby zachęcić inne instytucje/organizacje działające na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu do startowania w konkursach o dofinansowanie organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL?	61
Wykres 18 Ocena kwalifikacji pracowników w poszczególnych aspektach (w tym wiedzy na temat Priorytetu VII PO KL) w skali od 1 do 4	63
Wykres 19 Potencjał techniczny organizacji	64

Wykres 20 Jaka część pracowników ma do dyspozycji komputer wraz z pełnym oprogramowaniem?	65
Wykres 21 Aktywność podmiotów według typów	66
Wykres 22 Wiedza i kwalifikacje pracowników w ocenie kadry zarządzającej	67
Wykres 23 Dlaczego nie realizują Państwo projektu systemowego? (liczba wskazań)	83
Wykres 24 Czy IP (WUP Rzeszów) miał uwagi do złożonego przez Państwa roku projektu?	86
Wykres 25 Ocena zmian proponowanych przez WUP	86
Wykres 26 Ocena procesu przyznania dofinansowania	87
Wykres 27 Jak ocenia Pan(i) komunikację pomiędzy Pana(i) instytucją a IP (WUP Rzeszów) w trakcie przygotowania projektu?	87
Wykres 28 Dlaczego wybrali Państwo taki typ wsparcia? (zakodowane pytanie otwarte)	96
Wykres 29 Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII "Promocja integracji społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?	105
Wykres 30 Skąd czerpie Pan(i) informacje na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach PO KL?	106
Wykres 31 Średnia ocena poszczególnych aspektów strony internetowej www.pokl.wup-rzeszow.pl	107
Wykres 32 Średnia ocena poszczególnych aspektów informacji uzyskanych podczas szkoleń organizowanych przez ROPS	107
Wykres 33 Kto wyszedł z inicjatywą realizacji projektu w ramach Priorytetu VII PO KL?	109
Wykres 34 Opinie kadry zarządzającej na temat wpływu realizacji projektów w ramach Priorytetu VII PO KL oraz potrzeby ubiegania się o środki	109
Wykres 35 Jeśli mieliby Państwo pełną swobodę wyboru form wsparcia, to realizację jakich projektów interesowałaby Państwa najbardziej?	111
Wykres 36 Wpływ realizacji projektu na zasoby kadrowe	113
Wykres 37 Proszę określić, na ile zgadza się pan(i) z następującymi stwierdzeniami	114
Wykres 38 W stosowaniu których form pomocy spośród wymienionych ma Pan(i) doświadczenie?	115
Wykres 39 Ocena kwalifikacji pracowników dokonywana przez dyrektorów	115
Wykres 40 Jakiego rodzaju pracowników brakuje w Pana(i) instytucji?	117
Wykres 41 Jak ocenia Pan(i) współpracę merytoryczną dotyczącą realizacji projektu z organem prowadzącym ?	117
Wykres 42 Czy dokonują Państwo oceny wsparcia udzielonego beneficjentom?	118
Wykres 43 Czy współpracują Państwo z innymi OPSami/ PCPRami?	118
Wykres 44 Potencjał techniczny instytucji	119
Wykres 45 Czy korzystali Państwo ze wsparcia oferowanego przez ROPS?	121
Wykres 46 Na ile wsparcie ROPS pomogło Państwu :	122
Wykres 47 Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez Regionalny Ośrodek EFS (ROEFS) skorzystali Państwo?	122
Wykres 48 Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu?	123
Wykres 49 Jakiej pomocy potrzebują Państwo dla skutecznej realizacji Państwa projektu systemowego?	124
Wykres 50 Poziom ubóstwa monetarnego w województwie podkarpackim na tle sytuacji w kraju (w%)	134

Spis map

Mapa 1 Mapa potencjalnego wsparcia w ramach Działania 7.3	37
Mapa 2 Mapa faktycznego wsparcia w ramach Działania 7.3	38

Mapa 3 Gminy realizujące projekt systemowy i wartość projektów w 2008 roku.....	81
Mapa 4 Gminy realizujące projekt systemowy i wartość projektów w 2009 roku.....	81
Mapa 5 Powiaty realizujące projekt systemowy i wartość projektów w 2008 i 2009 roku	82
Mapa 6 Liczba beneficjentów projektów systemowych gmin w 2008 roku	90
Mapa 7 Liczba beneficjentów projektów systemowych gmin w 2009 roku	92
Mapa 8 Liczba beneficjentów projektów systemowych PCPR w 2008 i 2009 roku	94
Mapa 9 Przeciętny poziom dochodu ekwiwalentnego według powiatów w roku 2005.....	135
Mapa 10 Stopa zagrożenia ubóstwem przy progu 50% mediany według powiatów w roku 2005	136

1. Wprowadzenie

W perspektywie finansowej 2007-2013 instytucje pomocy społecznej, działające na poziomie gminy, powiatu i województwa stały się ważnym aktorem w procesie wykorzystywania środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Jest to związane z kilkoma istotnymi czynnikami.

Przede wszystkim wiąże się to ze zmianą na rynku pracy i sytuacją w zakresie wykluczenia społecznego. Obserwowanemu w okresie 2007-2008 wzrostowi zatrudnienia i spadkowi bezrobocia towarzyszył spadek liczby osób aktywnych zawodowo, co w znacznej mierze wynikało ze skłonności Polaków do wczesnego wycofywania się z rynku pracy. Oznacza to faktyczny spadek podaży pracy. Równocześnie – pomimo niekorzystnej w wyniku obecnego kryzysu sytuacji na rynku pracy – niedobór pracowników staje się coraz poważniejszą barierą dla rozwoju wielu przedsiębiorstw. Popyt na pracę ulega generalnie zwiększeniu¹. Wobec zarysowanych tendencji coraz większego znaczenia nabiera skuteczna aktywizacja osób biernych zawodowo, w tym szczególnie klientów instytucji pomocy społecznej, dzięki czemu możliwe jest zwiększanie podaży pracy.

Nie bez znaczenia jest oczywiście druga strona zjawiska wykluczenia społecznego, powodująca egzystowanie dużej części społeczeństwa poza głównym nurtem życia społecznego. Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowalne. Mamy bowiem do czynienia z kilkoma nakładającymi się wymiarami marginalizacji. Wykluczenie społeczne, które – najprościej ujmując – polega na niepodejmowaniu zwyczajowej i społecznie akceptowanej drogi życiowej lub wypadaniu z niej, dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne),
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów,
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im: normalną pozycję społeczną, odpowiedni poziom kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych,

¹ Por. *Zatrudnienie w Polsce 2007; Bezpieczeństwo na elastycznym rynku pracy*; Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej; Departament Analiz i Prognoz Ekonomicznych, Warszawa 2008 r.

- nie posiadają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co ma miejsce w wyniku niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania,
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów,
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie: niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych,
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np.: przemocy, szantażu, indoktrynacji.

Zespół zadaniowy ds. Reintegracji Społecznej, który opracował Narodową Strategię Integracji Społecznej dla Polski, przyjął następującą definicję wykluczenia społecznego: **wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich.**

Kwestie integracji społecznej należą do tych problemów, na które w województwie podkarpackim powinno się zwrócić szczególną uwagę – zgodnie z rekomendacjami zawartymi w „Analizie porównawczej województw w kontekście realizacji celów PO KL 2007-2013” (MRR), na co wskazują takie wskaźniki, jak wysoki poziom zagrożenia ubóstwem relatywnym (w 2005 r. 23% wobec średniej dla Polski 21%) czy najniższy w kraju miesięczny przeciętny dochód na 1 osobę do dyspozycji (w 200 roku).

Równocześnie istnieje przekonanie o konieczności zmiany sposobu działania pomocy społecznej w Polsce. Tworzona w 1990 r. pomoc społeczna miała stać się profesjonalną służbą, wspierającą osoby znajdujące się w trudnej sytuacji w rozwiązywaniu ich problemów i pomagającą im w usamodzielnianiu się. Jednak, jak pokazują liczne badania empiryczne, praktyka różni się od założeń. *„W miejsce pracy socjalnej i aktywizacji społeczności lokalnej pojawiła się biurokratyzacja systemu pomocy społecznej i pracowników socjalnych. Działania zostały skoncentrowane na dystrybucji świadczeń materialnych i rzeczowych przy zaniedbaniu pomocy niematerialnej, głównie pracy socjalnej”²*. Jest to m.in. efekt prób instytucjonalizacji pomocy społecznej – czyli tworzenia precyzyjnie określonych zasad i rozwiązań (świadczeń i placówek) dla

² Jerzy Krzyszkowski, Marek Skrzyński, Łukasz Kutyło, *Pomoc społeczna wobec zagrożenia wykluczeniem społecznym, badania w województwie łódzkim*, ASM Centrum Badań i Analiz Rynku. Publikacja powstała w ramach projektu *Twoja szansa*, realizowanego w ramach Działania 1.5 SPO RZL.

jednoznacznie zdefiniowanej kategorii odbiorców – co prowadzi do usztywnienia i ograniczenia możliwości działania instytucji i pracowników. Z drugiej strony pomoc społeczna traktowana jest często jako ten element systemu zabezpieczenia społecznego, do którego trafiają przypadki nie mieszczące się w innych systemach – co prowadzi z jednej strony do nieokreśloności funkcji pomocy społecznej (czy też, jak proponują niektórzy – rezydualnego jej charakteru), a także do przeciążenia pracowników zbyt wieloma różnorodnymi zadaniami³.

Jednocześnie system pomocy społecznej, traktowany od 1990 r. jako zadanie samorządu terytorialnego, jest permanentnie niedoinwestowany. Jak zauważono w jednym ze strategicznych dokumentów, przygotowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *„o ile dotychczas uwaga ustawodawcy skupiała się na instytucjach rynku pracy a w szczególności publicznych służbach zatrudnienia, o tyle zaniedbane były działania wobec służb pomocy społecznej, które traktowane były jako „drugorzędne”. Tymczasem ośrodki pomocy społecznej i pracownicy socjalni stanowią obecnie istotny segment obsługi bezrobotnych, działań na rzecz integracji i spójności społecznej”*⁴.

Wobec powyższych wyzwań środki EFS stają się realną szansą na wsparcie zarówno działalności instytucji pomocy społecznej, szczególnie w zakresie aktywnej integracji, jak i wzmocnienia potencjału samych instytucji do realizacji nowych zadań.

W ramach Priorytetu VII *Promocja integracji społecznej*, przewiduje się realizację trzech działań:

Działanie 7.1 – Rozwój i Upowszechnienie Aktywnej Integracji, obejmujące projekty systemowe w rozumieniu Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Działanie to zostało podzielone na trzy Poddziałania:

- ↳ Rozwój i Upowszechnienie Aktywnej Integracji przez Ośrodki Pomocy Społecznej (projekty systemowe Ośrodków Pomocy Społecznej),
- ↳ Rozwój i Upowszechnienie Aktywnej Integracji przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie (projekty systemowe Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie),
- ↳ Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej (projekt systemowy Regionalnego Centrum Pomocy Rodzinie).

³ Stanisława Golinowska; *System pomocy społecznej. Główne problemy zmian i reform*; w: *Pomoc społeczna. Od klientyzmu do partycypacji*, red. Ewa Leś, Instytut Polityk Społecznej, Warszawa 2002/2003

⁴ *Założenia do reformy systemu integracji społecznej oraz służb społecznych*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Czerwiec 2006 r.

Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora Ekonomii społecznej – realizowane w trybie konkursowym, podzielone na dwa poddziałania:

- ↳ **7.2.1** Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ↳ **7.2.2** Wsparcie ekonomii społecznej,

Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji – realizowane w trybie konkursowym.

Aplikować o środki w ramach ogłaszanych konkursów mogą oczywiście nie tylko Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie (uprawnione do realizacji projektów systemowych), lecz także inne instytucje działające w obszarze pomocy i integracji społecznej, w tym zwłaszcza organizacje pozarządowe.

Relatywnie niski poziom wydatkowania w ramach Priorytetu VII może być wynikiem słabej zdolności absorpcyjnej instytucji pomocy społecznej, co może wynikać z braku doświadczenia we wdrażaniu projektów finansowanych z EFS. W ramach perspektywy finansowej 2004-2006 niewiele instytucji pomocy społecznej uczestniczyło w realizacji tego typu projektów. Zdecydowana większość z nich po raz pierwszy zetknęła się z tym projektami w roku 2007 i 2008, kiedy rozpoczęto realizację projektów systemowych.

Jak pokazują analizy prowadzone przez nas w jednym z województw, w pierwszym etapie wdrażania PO KL, największą trudnością w realizacji projektów okazywał się brak wiedzy i doświadczenia⁵. Przy czym z punktu widzenia projektodawców, głównym źródłem tego problemu był brak jednoznacznej wykładni przyjętych rozwiązań oraz zmienność zasad. W efekcie proces przygotowania i akceptacji projektów⁶ przez Instytucję Pośredniczącą trwał długo, co wpłynęło negatywnie na wykonalność projektów.

Wyniki innego badania, dotyczącego zdolności absorpcyjnych systemu integracji zawodowej osób niepełnosprawnych, w ramach którego badaniem objęte były również publiczne instytucje pomocy społecznej, wskazują, że poważną barierą w realizacji tego typu przedsięwzięć są niewystarczające kompetencje projektowe u znacznej części podmiotów. Brak jest w tych instytucjach osób, które posiadałyby wiedzę i doświadczenie związane z przygotowaniem i realizacją projektów.

⁵ *Analiza uwarunkowań regionalnych oraz propozycja podziału środków w ramach projektów systemowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013*; Analiza sporządzona na zamówienie Śląskiego Urzędu Marszałkowskiego, PSDB, Warszawa 2008 r.

⁶ Badanie dotyczyło projektów systemowych

Równocześnie niewystarczający poziom zatrudnienia w tych instytucjach powoduje, że instytucje te skupiają się głównie na realizacji standardowych zadań, wynikających z ustaw⁷.

W tym kontekście kluczowego znaczenia nabiera zidentyfikowanie barier aktywności potencjalnych projektodawców, w tym wynikających z ograniczeń systemowych, związanych z systemem wdrażania oraz z ograniczeniami zdolności absorpcyjnych podmiotów pomocy społecznej.

1.1. Cele badania

Głównym celem badania była identyfikacja sytuacji problemowych w zakresie wdrażania Priorytetu VII Promocja integracji społecznej występujących w województwie podkarpackim i wskazanie środków zaradczych w odniesieniu do zidentyfikowanych problemów.

Cele szczegółowe

Cel główny badania osiągnięto poprzez analizę siedmiu celów szczegółowych:

- *Uzyskanie pogłębionej wiedzy na temat głównych kierunków wsparcia oferowanych w ramach projektów proponowanych we wnioskach o dofinansowanie złożonych w ramach Priorytetu VII PO KL Promocja integracji społecznej przez projektodawców ubiegających się o środki EFS w procedurze konkursowej i systemowej (nabory ogłoszone do końca 2008 roku rzez WUP w Rzeszowie) oraz projektów wybranych do dofinansowania w procedurze oceny (proponowane formy wsparcia, grupy docelowe, zakres terytorialny projektów – powiat, gmina, miejscowość, rodzaj podmiotów aplikujących o środki);*
- *Określenie kierunków i przestrzennego zróżnicowania wykorzystania środków EFS na realizację działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim oraz analiza przyczyn zjawiska;*
- *Zidentyfikowanie typów podmiotów nieaktywnych / w małym stopniu aktywnych w zakresie aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL spośród podmiotów statutowo zajmujących się pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz analiza przyczyn tego zjawiska;*
- *Zidentyfikowanie problemów w realizacji projektów w ramach Priorytetu VII oraz ocena ich wpływu na wdrażanie Priorytetu;*

⁷ *Ewaluacja zdolności absorpcyjnych systemu integracji zawodowej osób niepełnosprawnych*; Badanie realizowane na zlecenie PFRON, PSDB, Warszawa 2008 r.

- *Zidentyfikowanie obszarów, na których ze względu na czynniki społeczno-ekonomiczne i inne, najbardziej pożądana byłaby realizacja projektów na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;*
- *Ocena zdolności instytucji pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR) do absorpcji środków dostępnych w ramach Priorytetu VII PO KL, czynników na nią wpływających, barier ją ograniczających i sposobów służących jej zwiększeniu;*
- *Sformułowanie zaleceń, mających na celu bardziej precyzyjne ukierunkowanie wsparcia i usprawnienie wdrażania Priorytetu VII w województwie podkarpackim (w tym minimalizacji barier we wdrażaniu projektów, aktywizacji instytucji nieaktywnych lub mało aktywnych).*

1.2. Obszary badania

W ramach konceptualizacji problemu badawczego sformułowanych zostało szereg pytań badawczych, zgrupowanych w kilka bloków problemowych, wytyczających główne obszary badania:

- ↳ Projekty wdrażanie w trybie konkursowym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim
 - A.I. Aktywność beneficjentów w zakresie aplikowania o środki
 - A.II. Rodzaje projektów składanych w odpowiedzi na konkursy i wybranych do dofinansowania
 - A.III. Problemy i czynniki sukcesu w realizacji projektów w ramach Priorytetu VII PO KL
- ↳ Projekty wdrażane w trybie systemowym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim
 - B.I. Aktywność beneficjentów w zakresie aplikowania o środki
 - B.II. Rodzaje projektów zgłaszanych do dofinansowania i realizowanych w trybie systemowym
- ↳ Przygotowanie instytucjonalne, administracyjne, organizacyjne i kadrowe ROPS, OPS i PCPR do przyjęcia, przyswojenia i wykorzystania środków finansowych dostępnych w ramach PO KL

C.I. Świadomość kadry zarządzającej instytucji pomocy społecznej w zakresie możliwości wsparcia realizowanych działań w ramach PO KL

C.II. Potencjał instytucji i jego wpływ na zdolność absorpcyjną

C.III. Bariery ROPS, OPS, PCPR w aplikowaniu o środki/realizacji projektów w ramach PO KL

↳ Adekwatność działań beneficjentów do uwarunkowań regionalnych/lokalnych.

1.3. Kryteria badania

Ewaluacja prowadzona ma charakter ewaluacji bieżącej (on going).

W ewaluacji uwzględnione zostały następujące kryteria ewaluacyjne:

- a) **Adekwatność** – rozumiana jako zgodność celów realizowanych przedsięwzięć z potrzebami
- b) **Skuteczność działań** – rozumiana jako stopień w jakim osiągnięto zakładane cele
- c) **Spójność** – rozumiana jako komplementarność celów przedsięwzięcia oraz dostosowanie środków do celów

1.4. Przedmiot badania

Badanie obejmowało teren województwa podkarpackiego i dotyczyło Priorytetu VII PO KL.

Ewaluacja obejmowała dwa kluczowe typy podmiotów:

1. Instytucje pomocy społecznej zdefiniowane w ustawie o pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR),
2. Inne instytucje zajmujące się statutowo pomocą społeczną i uprawnione do aplikowania o środki EFS w ramach Priorytetu VII PO KL.

Ponadto badaniem objęto kluczowych aktorów w regionie w zakresie wdrażania Priorytetu VII PO KL oraz realizacji polityki integracji społecznej:

3. Instytucję Pośredniczącą (IP), czyli Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie
4. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS).

2. Metodologia badania

W celu uzyskania wiarygodnych wyników ewaluacji i udzielenia wyczerpującej odpowiedzi na założone pytania badawcze, niezbędne było przeprowadzenie wieloetapowego badania i połączenie w badaniu różnorodnych rodzajów danych oraz różnorodnych metod badawczych, tzn. zastosowanie triangulacji metodologicznej. Podejście to umożliwia wieloaspektową obserwację i analizę przedmiotu badania, a w konsekwencji udzielenie odpowiedzi na poszczególne pytania badawcze z różnych punktów widzenia, które wzajemnie się uzupełniają i weryfikują.

2.1. Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz dobór prób

W badaniu wykorzystano zarówno jakościowe jak i ilościowe metody badawcze. Metody jakościowe skupiają się na poznaniu, opisie i **wyjaśnieniu** różnorodności zjawisk, pozwalają więc np. na wyjaśnienie i zrozumienie motywów postępowania, przyczyn zachowań, pozwalają na poznanie i zinterpretowanie ukrytych przekonań i emocji. Ich cechą jest wykorzystywanie w charakterze informatorów pojedynczych osób lub małych grup, dobranych w sposób celowy, podporządkowany wąskiemu zwykle tematowi badawczemu. Zasadą jest stosowanie niezestandaryzowanych narzędzi badawczych (np. ogólnego scenariusza wywiadu, elastycznych reguł dyspozycji do dyskusji, indywidualnych obserwacji). Metody jakościowe nie wymagają analizy statystycznej.

W badaniu zastosowano następujące **metody jakościowe**:

- a) badanie dokumentów zastanych,
- b) indywidualne wywiady pogłębione (IDI),
- c) zogniskowane wywiady grupowe,
- d) studia przypadku,
- e) panel ekspertów.

Metody ilościowe służą przede wszystkim mierzeniu. Ukierunkowane są na ilościowy / liczbowy opis i wyjaśnianie rzeczywistości – ustalanie jak często określone opinie, fakty, zjawiska występują w badanej zbiorowości oraz jakie są zależności pomiędzy różnymi zmiennymi i ich wartościami. Cechą metod ilościowych jest używanie zestandaryzowanych narzędzi badawczych (kwestionariuszy, ankiet), które ujednolicają formę kontaktu z respondentami i gwarantują, że wszyscy badani poddani są działaniu bardzo zbliżonych bodźców. Pozwalają one na uzyskanie jednoznacznych i konkretnych odpowiedzi na pytania badawcze i **rozstrzygające** konkluzje badawcze.

W badaniu zastosowano **metode ilościowa** w postaci CAWI.

2.1.1. Analiza dokumentów

Analiza dokumentów stanowiła pierwszy element badania. Przeprowadzona została analiza zarówno dokumentów strategicznych i programowych, tworzonych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym, jak dokumenty związane z przygotowaniem i realizacją wybranych projektów z zakresu integracji społecznej. Uwzględniono następujące dokumenty:

1. Strategiczne dokumenty krajowe dotyczące PO KL, w szczególności:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
- Dokumenty wchodzące w skład Systemu realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (m.in. Zasady dokonywania wyboru projektów w ramach PO KL, Zasady finansowania PO KL, Zasady przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Zasady sprawozdawczości PO KL, Zasady kontroli PO KL),
- Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach PO KL.

2. Strategiczne dokumenty krajowe dotyczące obszaru integracji społecznej

- Krajowy Program „Zabezpieczenie społeczne i integracja społeczna na lata 2008-2010

3. Dokumenty regionalne:

- Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020,
- Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015,
- Wojewódzki Program na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2008-2020,
- Opracowania dotyczące sytuacji w regionie;

4. Regionalne dokumenty związane z wdrażaniem komponentu regionalnego PO KL, a szczególnie Priorytetu VII w województwie podkarpackim

- Plany działań dla Priorytetu VII PO KL (na lata 2007-2008 i 2009),
- Sprawozdania z realizacji Priorytetu VII PO KL,

- Dokumentacje konkursowe WUP Rzeszów dla Priorytetu VII PO KL,
- Wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Priorytetu VII PO KL, złożone w naborach ogłaszanych przez WUP Rzeszów do końca 2008 roku,
- Dokumenty IP, dotyczące naboru wniosków i realizacji projektów w ramach PO KL w województwie podkarpackim.

5. **Inne dokumenty**, takie jak:

- Analiza porównawcza województw w kontekście realizacji celów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013,
- Wyniki dostępnych raportów ewaluacyjnych z podobnych badań w innych regionach.

Odnosnie analizy wniosków o dofinansowanie projektów przyjęto następujące zasady:

a) wszystkie złożone wnioski (504) zostały poddane analizie ilościowej w zakresie grup docelowych (kategoria, liczebność) i proponowanych form wsparcia (w tym rodzajów szkoleń) z uwzględnieniem typu podmiotu i rozkładu terytorialnego;

b) wszystkie realizowane projekty, wyłonione w trybie konkursowym (31) zostały poddane analizie jakościowej;

c) 20% projektów OPS i PCPR (48) realizowanych w trybie systemowym zostało poddane analizie jakościowej, z czego:

- po 2 projekty (edycja 2008 i 2009) z 4 powiatów (losowany co piąty z listy),
- po 2 projekty (edycja 2008 i 2009) z 75 gmin (losowane co piąta z listy),
- po 1 projekcie (edycja 2009) z 45 gmin (losowane co piąta z listy).

Taki dobór pozwolił nam ocenić nie tylko jakość składanych projektów, ale także sprawdzić, na ile fakt realizacji projektów w pierwszym roku przekłada się na lepszą jakość projektów w roku następnym, czy projekty gmin, które w końcu 2008 roku składały wnioski po raz pierwszy są lepszej jakości niż projekty z wcześniejszej edycji (czy istnieje więc regionalna wymiana doświadczeń).

W przypadku wszystkich projektów objętych analizą jakościową przeprowadzono także analizę ocen dokonanych przez Komisję Oceny Projektów.

2.1.2. Indywidualne wywiady pogłębione

Technika indywidualnego wywiadu pogłębionego jest klasyczną techniką badań jakościowych. Badacz w oparciu o przygotowany ramowy scenariusz wywiadu przeprowadza wywiad. Równocześnie ma on możliwość dopasowania przebiegu rozmowy do wiedzy i kompetencji respondenta, uzyskując pogłębione bądź uzupełniające informacje, rozszerzające obszar badawczy.

Wywiady zostały przeprowadzone z następującymi kategoriami respondentów:

1. Kadra kierownicza ROPS

Wywiad z dyrektorem ROPS przekształcił się w praktyce w wywiad o charakterze zespołowym, bowiem dołączyły trzy kluczowe dla realizacji projektów systemowych ROPS osoby.

2. Ponadto przeprowadzono po 7 wywiadów, po 1 wywiadzie w instytucji, z kierownikami OPS i dyrektorami PCPR (lub wskazanymi przez nich zastępcami), w każdej z 3 poniższych grup instytucji:

- a) OPS i PCPR wykorzystujących środki w ramach VII Priorytetu PO KL – realizacja projektów w okresie 2008-2009;
- b) OPS i PCPR nie wykorzystujących do tej pory środków w ramach VII Priorytetu PO KL, lecz zamierzających składać wnioski w najbliższej przyszłości – zamiar realizacji projektów w okresie po 2009;
- c) OPS i PCPR nie wykorzystujących do tej pory środków w ramach VII Priorytetu PO KL i nie planujących składać wniosków w najbliższej przyszłości - brak zamiaru realizacji projektów w okresie po 2009.

Dobierając instytucje stosowaliśmy następujące wspólne kryteria doboru respondentów w ramach każdej z 3 grup:

- ↳ zróżnicowanie terytorialne (dobór instytucji z obydwu podregionów województwa: rzeszowsko-tarnobrzeskiego i krośnieńsko-przemyskiego);
- ↳ typ gminy (wśród respondentów byli kierownicy OPS w gminach wiejskich, wiejsko-miejskich i miejskich);
- ↳ stopa bezrobocia w powiecie.

OPS i PCPR niewykorzystujące do tej pory środków w ramach VII Priorytetu PO KL zostały dobrane spośród tych, które obecnie nie realizują projektów ani nie składały wniosków do momentu rozpoczęcia badania. W celu ustalenia, czy instytucja zamierza/ czy nie zamierza składać wniosków na 2010 r., prowadzono wstępne wywiady telefoniczne na próbie celowej OPS i PCPR dobranej według kryteriów wspólnych. Wywiad pozwalał zakwalifikować instytucję do jednej z 2 grup:

- ↳ nie wykorzystujących do tej pory środków w ramach VII Priorytetu PO KL, lecz zamierzających składać wnioski na 2010 rok;
- ↳ nie wykorzystujących do tej pory środków w ramach VII Priorytetu PO KL i nie planujących składać wniosku na 2010 rok.

3. Wywiady z kadrą kierowniczą instytucji uprawnionych do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL, innych niż podmioty uprawnione do realizacji projektów systemowych

Zostało przeprowadzonych po 7 wywiadów w następujących kategoriach instytucji:

- ↳ wykorzystujących środki w ramach VII Priorytetu PO KL
- ↳ aplikujących, lecz nie realizujących projektów
- ↳ nie aplikujących o środki w ramach VII Priorytetu PO KL

Instytucje wykorzystujące środki zostały dobrane spośród tych instytucji, z którymi podpisano umowy (31 umów), z zachowaniem zróżnicowania ze względu na:

- podziałanie
- typ instytucji (organizacja pozarządowa, instytucja szkoleniowa, inne)

Instytucje, które aplikowały, ale nie realizowały projektów zostały dobrane spośród tych, które złożyły wnioski, ale z którymi nie zawarto umów – z uwzględnieniem zróżnicowania ze względu na:

- podziałanie
- typ instytucji (organizacja pozarządowa, instytucja szkoleniowa, inne)

Instytucje, które dotychczas nie aplikowały o dofinansowanie projektów w ramach VII Priorytetu PO KL, zostały dobrane spośród instytucji zidentyfikowanych do badania ilościowego (dobór instytucji do badania ankietowego omówiono poniżej). Wywiady zostały przeprowadzone z osobami na stanowiskach kierowniczych w instytucjach zróżnicowanych ze względu na:

- typ instytucji (organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, instytucje szkoleniowe, inne);
- zróżnicowanie terytorialne: wywiady zostały przeprowadzone w obydwu podregionach województwa: rzeszowsko-tarnobrzeskim i krośnieńsko-przemyskim.

Ze względu na liczne odmowy udzielenia wywiadu, zwłaszcza w dwóch ostatnich grupach, istniała potrzeba dobierania kolejnych instytucji, nadal jednak z zachowaniem przyjętych kryteriów. Wywiady realizowano od początku września do końca października (długi okres realizacji tej fazy wynikał z odmów respondentów; większość wywiadów zakończono z początkiem października).

Wywiady realizowano na podstawie ogólnych scenariuszy. Wywiady były zapisywane na nośniku elektronicznym (dyktafon), za zgodą respondentów. Z wywiadów sporządzone zostały transkrypcje. W jednym przypadku, ze względu na brak zgody respondenta, ekspert prowadził notatki.

2.1.3. Zogniskowane wywiady grupowe

W metodologii badań stosuje się kilka terminów akcentujących różne aspekty tej metody. Wyrażenie „zogniskowany wywiad grupowy” to nazwa amerykańska, podkreślająca aktywność prowadzącego (moderatora), który prowadzi wywiad równocześnie z kilkoma osobami, skupionymi na tym samym temacie. Z kolei popularny w Europie termin „dyskusja grupowa” akcentuje aktywność uczestników, interakcję, wymianę poglądów. Niezależnie od nazwy – zawsze istotne jest, że moderator prowadzi dyskusję zaproszonych wcześniej respondentów, dobranych zgodnie z kryteriami wynikającymi z celów projektu. Grupa dyskusyjna liczy ok. 7 – 8 osób. Jedna sesja trwa od 2 do 3 godzin.

Przeprowadzone zostały 4 zogniskowane wywiady grupowe (dwa w dniu 5 listopada i dwa w dniu 6 listopada):

- ↳ Z przedstawicielami kadry ROPS, OPS oraz PCPR zajmującymi się aplikowaniem o dofinansowanie realizacji projektów w instytucjach wykorzystujących środki w ramach VII Priorytetu PO KL.
Zaproszenie do udziału w wywiadzie skierowano do 20 instytucji (faks). Po nawiązaniu kontaktu telefonicznego ze wszystkimi zaproszonymi instytucjami uzyskano potwierdzenie udziału od 13 instytucji – wszyscy zgłoszeni ostatecznie wzięli udział w wywiadzie.
- ↳ Z przedstawicielami kadry OPS planowanymi do pełnienia obowiązków związanych z aplikowaniem o środki VII Priorytetu PO KL w instytucjach nie wykorzystujących środków w ramach VII Priorytetu PO KL, lecz zamierzających złożyć wnioski w 2010 roku.
Zaproszenie do udziału w wywiadzie skierowano do 15 instytucji (faks). Nieduża liczba zaproszeń wynikała z faktu zweryfikowania gotowości do realizacji projektów w 2010 roku wśród części OPS i PCPR już w trakcie wywiadów indywidualnych. W wyniku nawiązania z każdą z instytucji kontaktu telefonicznego uzyskano deklarację udziału z 4 ośrodków – wszyscy zgłoszeni wzięli udział w wywiadzie.
- ↳ Z pracownikami zajmującymi się aplikowaniem o dofinansowanie realizacji projektów w podmiotach uprawnionych do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL (innych niż podmioty uprawnione do realizacji projektów systemowych) z instytucji realizujących projekty w ramach VII Priorytetu PO KL.

Zaproszenie do udziału w wywiadzie skierowano do 24 instytucji. Wykorzystano przy tym pocztę elektroniczną – adresy podane we wnioskach o dofinansowanie projektów. Brak reakcji na zaproszenie spowodował, że z każdą z instytucji nawiązano kontakt telefoniczny (w wielu przypadkach kilkakrotnie) i w efekcie uzyskano deklarację udziału z trzech instytucji – ostatecznie na wywiad zgłosiła się tylko jedna osoba; w efekcie przeprowadzono więc pogłębiony wywiad indywidualny (osoba reprezentowała instytucję doświadczoną w aplikowaniu o środki EFS, tak więc wywiad ten przyniósł interesujące wyniki).

- ↳ Z pracownikami zajmującymi się aplikowaniem o dofinansowanie realizacji projektów w podmiotach uprawnionych do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL (innych niż podmioty uprawnione do realizacji projektów systemowych) z instytucji aplikujących, lecz nie realizujących projektów w ramach VII Priorytetu PO KL (dobór celowy).

Zaproszenie do udziału w wywiadzie skierowano do 19 instytucji. Wykorzystano przy tym pocztę elektroniczną – adresy podane we wnioskach o dofinansowanie projektów. W 6. przypadkach nastąpił zwrot przesyłki, wówczas poprzez wyszukiwanie w Internecie identyfikowano alternatywny adres danej instytucji i ponowiono przesyłkę. Mała reakcja na zaproszenie spowodowała, że z każdą z instytucji nawiązano kontakt telefoniczny (w wielu przypadkach kilkakrotnie) i w efekcie uzyskano deklarację udziału z ośmiu instytucji – na spotkanie przybyli przedstawiciele siedmiu instytucji.

Dobierając uczestników wywiadu wzięto pod uwagę zarówno rozmieszczenie terytorialne (obie części województwa), jak i status instytucji (w przypadku wywiadu trzeciego i czwartego).

Wywiady zostały zrealizowane na podstawie ogólnych scenariuszy. Wywiady były zapisywane na nośniku elektronicznym (dyktafon), za zgodą respondentów. Z wywiadów sporządzone zostały transkrypcje.

2.1.4. Studia przypadku

Studium przypadku jest kompleksową metodą badania terenowego, która łączy techniki zarówno bierne (analiza danych zastanych, obserwacja), jak i aktywne (wywiady). Po **szczegółowym** zapoznaniu się z dokumentacją wybranych projektów, zgodnie z uprzednio przygotowanym kwestionariuszem, badacz odbył wizyty w instytucjach, przeprowadzając pogłębione wywiady z pracownikami oraz obserwację realizacji projektu w jego naturalnym środowisku. Studia przypadku stanowiły kontekst do interpretacji wyników badań ilościowych.

Przeprowadzono 4 studia przypadków: w OPS w Dębicy (realizatorze projektu systemowego, ale też konkursowego w ramach Poddziałania 7.2.1), w PCPR w powiecie rzeszowskim, w Regionalnym Towarzystwie Rolno-Przemysłowym Dolina Strugu w Błazowej (projekt w Poddziałaniu 7.2.2) i w Lokalnej Grupie Działania Dolina Strugu (Poddziałanie 7.3).

2.1.5. Panel ekspertów

W końcowej fazie badania został przeprowadzony panel ekspertów prowadzony w formie dyskusji grupowej. W panelu wzięli udział przedstawiciele WUP, ROPS oraz regionalni eksperci zajmujący się PO KL i problematyką integracji społecznej – łącznie 12 osób.

Ekspertom przedstawione zostały wstępne wyniki prowadzonych badań oraz propozycje rekomendacji, które następnie zostały poddane dyskusji. Uzyskane komentarze, uwagi i sugestie zostały uwzględnione na etapie przygotowywania ostatecznej wersji raportu końcowego z badania.

2.1.6. Badania ankietowe / ilościowe

Do przeprowadzenia badania ilościowego zastosowano technikę ankiety internetowej CAWI. CAWI to ankieta nadzorowana przez system komputerowy, w której pytania kwestionariuszowe pobierane są ze strony internetowej wykonawcy badania (za pomocą specjalnie wygenerowanego linku). Największą zaletą CAWI jest unikanie typowych wad innych metod ilościowych, w tym zwłaszcza efektu ankieterskiego, jak też błędów kodowania odpowiedzi i ich wprowadzania do bazy danych. Osoba badana w systemie CAWI odczytuje z ekranu treść pytań i udziela odpowiedzi, które są rejestrowane na docelowym serwerze. Oprogramowanie komputerowe dba o zachowanie właściwej kolejności pytań i weryfikuje poprawność logiczną wprowadzanych odpowiedzi. Charakteryzują ją ponadto te same cechy, co wywiad kwestionariuszowy, jeśli chodzi o możliwość analizy i uogólniania wyników.

Ze względu na napotkane w trakcie przebiegu badania ograniczenia związane z brakiem adresów mailowych do instytucji, które mogą startować w konkursach w ramach Priorytetu VII PO KL, a także z nieodbieraniem poczty elektronicznej przez instytucje systemu pomocy społecznej, do części podmiotów skierowana została ankieta pocztowa. Ograniczeniem ankiety pocztowej jest możliwość pozostawienia przez respondenta części pytań bez odpowiedzi, co miało miejsce również w niniejszym badaniu.

Badanie zostało przeprowadzone w następujących grupach:

a) **kadra zarządzająca OPS i PCPR** – prośba o wypełnienie kwestionariusza została skierowana do wszystkich dyrektorów instytucji: 25 PCPR i 159 OPS.

Tabela 1 Struktura próby - kadra zarządzająca instytucji systemu pomocy społecznej

Typ instytucji	Liczebność populacji	Liczba otrzymanych ankiet papierowych	Liczba otrzymanych ankiet elektronicznych	OGÓŁEM Liczba otrzymanych ankiet
PCPR	25	6	6	12
OPS	159	54	60	114
Ogółem	184	60	66	126

W badaniu skierowanym do kadry zarządzającej instytucji pomocy społecznej wzięło udział 126 instytucji, z czego 12 (stanowiące 9,5%) to Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, a 114 Ośrodki Pomocy Społecznej. Badanie wskazuje, że instytucje pomocy społecznej stanowią dość jednolitą grupę o zbliżonych rozkładach odpowiedzi, które statystycznie nie są od siebie różne. Z tego powodu większość odpowiedzi analizowana będzie dla obydwu grup łącznie.

b) **pracownicy ROPS, OPS i PCPR zajmujący się aplikowaniem o dofinansowanie realizacji projektów** – do każdej z instytucji, która ma doświadczenie w realizacji projektu/ów w ramach PO KL skierowano prośbę o wypełnienie ankiety przez pracownika wytypowanego przez kierownictwo, posiadającego wiedzę i doświadczenie w tym zakresie. W tej części badania prośba o udział w badaniu skierowana została do: 23 PCPR i 120 OPS.

Tabela 2 Struktura próby – badanie skierowane do pracowników systemu pomocy społecznej zajmujących się realizacją bądź przygotowaniem projektów dofinansowywanych z EFS

Typ instytucji	Liczebność populacji	Liczba ankiet papierowych	Liczba ankiet elektronicznych	OGÓŁEM liczebność próby
PCPR	23	22	62	84
OPS	120	6	7	13
Ogółem	143	28	60	97

W badaniu skierowanym do pracowników zajmujących się przygotowaniem lub realizacją projektu dofinansowanego z EFS wzięło udział 97 respondentów – 13 z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie i 84 z Ośrodków Pomocy Społecznej. Podobnie jak w przypadku kadry zarządzającej badanie wskazuje, że miejsce pracy nie jest zmienną różnicującą odpowiedzi, dlatego też dane będą prezentowane łącznie.

c) kadra zarządzająca instytucji uprawnionych do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL (innych niż podmioty uprawnione do realizacji projektów systemowych):

- Realizujących projekty w ramach VII Priorytetu PO KL, które pozytywnie przeszły procedurę konkursową w 2008 roku, bez względu na datę zawarcia umowy (31 projektów), przy czym zgodnie z założeniami do każdej instytucji skierowano jedną ankietę (bez względu na liczbę realizowanych projektów);
- Aplikujących, lecz nie realizujących projektów w ramach VII Priorytetu PO KL - prośba o udział w badaniu została skierowana do wszystkich jednostek, które nie uzyskały dofinansowania, przy czym zgodnie z założeniami w przypadku startowania w więcej niż jednym konkursie instytucja wypełniała tylko jeden kwestionariusz (130 instytucji).
- Nie aplikujących dotychczas w ramach VII Priorytetu PO KL – w przypadku tej grupy liczebności populacji można jedynie szacować. Z założenia próba miała składać się z następujących typów podmiotów:
 - i) organizacji pozarządowych, których obszarem działania jest integracja społeczna, w tym organizacji kościelnych. Dostępne dane wskazują, że zarejestrowanych jest ok. 1000 organizacji, jednakże liczba rzeczywiście działających jest trudna do oszacowania. Na ankietę odpowiedziały nam instytucje, które zadeklarowały, że faktycznie działają w obszarze integracji społecznej. Spośród 700 wysłanych ankiet zwrot wyniósł 159
 - ii) spółdzielni socjalnych – ankietę została wysłana do 7 spółdzielni socjalnych, z czego uzyskane zostały dwie ankiety.
 - iii) Zakłady Aktywizacji Zawodowej - ankietę została wysłana do 7 zakładów aktywizacja zawodowej, jednakże nie otrzymano żadnej odpowiedzi,
 - iv) firm szkoleniowych, które świadczą usługi na terenie województwa podkarpackiego (wg danych RIS). Ankietę skierowana została do 317 podmiotów, zwrot wyniósł zaś 48.

Badanie potwierdziło dużą słabość organizacyjną organizacji pozarządowych działających na terenie województwa podkarpackiego. Dużą trudnością było zgromadzenie bazy maili organizacji pozarządowych. Do instytucji, których adres mailowy został uzyskany została wysłana ankietę CAWI. W przypadku wszystkich typów instytucji, których mail nie został uzyskany w pierwszej fazie, kierowane były telefony z prośbą o podanie maila, na który możliwe jest wysłanie ankiety elektronicznej. Niestety taki sposób docierania okazał się nietrafiony, ponieważ rozmówcy często wskazywali, że ich organizacja nie posiada adresu email. Równie często uzyskany w fazie gromadzenia danych kontaktowych numer telefonu okazywał się błędny. Z tego powodu podjęto działania mające na celu maksymalizację poziomu zwrotu. Mianowicie przygotowana została

wysyłka ankiet w formie papierowej. Do ankiety dołączone było pismo przewodnie, list polecający z WUP oraz zaadresowana koperta ze znaczkiem, w której możliwe było odesłanie ankiety. To działanie zdecydowanie podniosło poziom zwrotu ankiet. To działanie wskazało również, że wiele adresów jest nieaktualnych, ponieważ część listów została zwrócona przez pocztę. Do instytucji, których adresy email były w naszym posiadaniu, kierowane monity w formie elektronicznej. W przypadku, gdy nie uzyskiwano odpowiedzi, kierowano do nich prośbę telefoniczną. Jak się okazało często numery telefonów również okazywały się nieaktualne.

Ostatecznie w badaniu dotyczącym startowania w konkursach w ramach Priorytetu VII PO KL ogółem wzięło udział **249 instytucji**.

Tabela 3 Struktura próby instytucji konkursowych

		Nie startowali w konkursach	Startowali w konkursach		Ogółem
			Otrzymali dofinansowanie	Nie otrzymali dofinansowania	
Instytucja szkoleniowa	Liczebność	48	10	13	71
	%	32,40%	34,50%	18,10%	28,50%
Organizacja pozarządowa	Liczebność	93	12	46	151
	%	62,80%	41,40%	63,90%	60,60%
Organizacja kościelna o charakterze społecznym	Liczebność	5	0	2	7
	%	3,40%	0,00%	2,80%	2,80%
Spółdzielnia socjalna	Liczebność	2	0	0	2
	%	1,40%	0,00%	0,00%	0,80%
OPS	Liczebność	0	1	1	2
	%	0,00%	3,40%	1,40%	0,80%
Inne	Liczebność	0	6	10	16
	%	0,00%	20,70%	13,90%	6,40%
Ogółem	Liczebność	148	29	72	249
	%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Badanie wskazuje, że instytucje, które startowały w konkursach niezależnie od tego czy umowy zostały podpisane, są grupami do siebie podobnymi, stąd też ich opinie w dużej mierze będą prezentowane łącznie.

Tabela 4 Struktura próby – instytucje uprawnione do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL (łącznie startujące i niestartujące w konkursach)

	Liczba otrzymanych ankiet papierowych	Liczba otrzymanych ankiet elektronicznych	Ogółem
Instytucja szkoleniowa	2	69	71
Organizacja pozarządowa (w tym organizacje kościelne o charakterze społecznym)	67	91	159
Spółdzielnia socjalna	1	1	2
OPS	0	2	2
Inne	0	16	16
Ogółem	70	179	249

W przypadku kadry zarządzającej instytucji uprawnionych do aplikowania o środki w ramach Priorytetu VII PO KL należy zwrócić uwagę na braki danych, które pojawiły się w ankietach. Braki pojawiły się głównie w ankietach papierowych, ponieważ oprogramowanie do ankiet internetowych ogranicza braki danych (program wskazywał pytania, których respondent nie może pozostawić bez odpowiedzi).

Najmniej odpowiedzi – brak odpowiedzi od 102 respondentów - uzyskano w przypadku pytania dotyczącego oceny kwalifikacji pracowników. Respondenci poproszeni zostali do ustosunkowania się (przy wykorzystaniu 5-stopniowej skali, gdzie 1 oznaczało zdecydowanie nie, a 5 zdecydowanie tak) do poniższych stwierdzeń:

- Nasi pracownicy dobrze znają Priorytet VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki
- Nasi pracownicy mają szczegółową wiedzę o potrzebach poszczególnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Nasi pracownicy mają duże doświadczenie w stosowaniu aktywnych metod integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Nasi pracownicy dobrze znają aktywne metody integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

W przypadku pozostałych pytań braki danych nie były istotne (braki odpowiedzi przeciętnie od 10 respondentów).

Co ważne – braki danych w ankietach wypełnianych przez OPS i PCPR (zarówno elektronicznych jak i papierowych) są nieistotne – dotyczą kilku braków w kilku pytaniach.

3. Opis wyników badania

W niniejszym rozdziale omówione zostały szczegółowo rezultaty badania. Wyniki te prezentowane są zgodnie z logiką badania, a więc według obszarów badawczych, opisanych w poprzednim rozdziale. W związku z tym w podrozdziale 3.1 szczegółowo omówione zostały wyniki dotyczące projektów wdrażanych **w trybie konkursowym**. Kolejny podrozdział poświęcony został prezentacji wyników dotyczących projektów wdrażanych **w trybie systemowym**. W podrozdziale 3.3 koncentrujemy się na prezentacji wyników dotyczących przygotowania instytucjonalnego, administracyjnego, organizacyjnego i kadrowego ROPS, OPS i PCPR do przyjęcia, przyswojenia i wykorzystania środków finansowych dostępnych w ramach PO KL.

Punktem odniesienia dla oceny aktywności podmiotów w ramach Priorytetu VII oraz ewentualnych sytuacji problemowych we wdrażaniu tego priorytetu uczyniliśmy Plan Działania na lata 2007 - 2008.

Zgodnie z zapisami Planu celem działań podejmowanych w ramach priorytetu VII jest ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz wspieranie działań aktywnej integracji w sektorze ekonomii społecznej. Zakładano, że realizacja tych celów przy wykorzystaniu form wsparcia w ramach Priorytetu pozwoli na:

1. Zapewnienie kompleksowego wsparcia dla co najmniej 20% klientów instytucji pomocy społecznej, którzy jednocześnie: są w wieku aktywności zawodowej, nie pracują i korzystają z pomocy społecznej, w kierunku ich reintegracji ze społeczeństwem i rynkiem pracy;
2. Zwiększenie liczby zawieranych kontraktów socjalnych o 10% w 2008 r. w stosunku do liczby kontraktów socjalnych zawartych w 2007 r.;
3. Udzielenie wsparcia na tworzenie i rozwijanie instytucji ekonomii społecznej co najmniej dwóm podmiotom/ jednostkom;
4. Objęcie min. 30% pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją) szkoleniami i innymi formami podnoszenia kwalifikacji w systemie pozaszkolnym w 2008 roku;
5. Udzielenie wsparcia 30 inicjatywom na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych w 2008 r.

W ramach Działania 7.1. założono następujące wskaźniki wykonania:

- ukończenie udziału w projektach aktywnej integracji przez 3840 osób, w tym 2793 z terenów wiejskich,

- objęcie kontraktami socjalnymi 2802 osoby,
- podniesienie kwalifikacji w systemie pozaszkolnym przez 520 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej.

W ramach Działania 7.2 założono następujące wskaźniki:

- wsparcie 2 inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- wsparcie 180 osób w ramach instytucji ekonomii społecznej,
- ukończenie udziału w projekcie 842 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach Działania 7.3 założono jeden wskaźnik:

- zrealizowanie 30 projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych.

Dla realizacji powyższych założeń przewidziano realizację w 2008 roku wszystkich wymienionych w Szczegółowym Opisie Priorytetów (SzOP) PO KL w ramach Priorytetu VII typów projektów i form wsparcia (w 2007 roku przewidziano wyłącznie rozpoczęcie realizacji projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej – w ramach Poddziałania 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej).

3.1. Projekty wdrażanie w trybie konkursowym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim

Zgodnie z Planem Działania na lata 2007-2008 w 2008 roku przewidziano ogłoszenie trzech konkursów w ramach Poddziałania 7.2.1 (w I, II i III kwartale), jednego w ramach Poddziałania 7.2.2 (w IV kwartale) oraz trzech w ramach Działania 7.3 (I, II i III kwartał).

Ostatecznie jednak przeprowadzono po jednym konkursie w ramach Poddziałania 7.2.1 i 7.2.2 oraz dwa w Działaniu 7.3 – liczba wybranych do dofinansowania projektów wyczerpała bowiem dostępne na ten rok środki.

We wszystkich konkursach IP zastosowała wspólne kryterium dostępu – lokalizacja biura projektu na terenie województwa oraz kierowanie wsparcia wyłącznie do osób zamieszkałych na terenie województwa podkarpackiego, czego uzasadnieniem jest regionalny charakter przewidzianego wsparcia. Ponadto dla projektów kierowanych do osób, zgłaszanych w Poddziałaniu 7.2.1 wymagano, by uczestnikom zapewniane było wsparcie kompleksowe, co zostało objaśnione jako wymóg zastosowania co najmniej dwóch form wsparcia. O ile wymóg kompleksowości wsparcia wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie budzi wątpliwości, to już sposób jego definiowania (egzekwowania) może wzbudzać zastrzeżenia, zwłaszcza wobec otwartego charakteru wielu z dostępnych form wsparcia. Kompleksowość wymuszona łączeniem dowolnych dwóch form wsparcia nie musi bowiem oznaczać większej skuteczności – na przykład połączenie kursów ze stażami z pominięciem działań o charakterze indywidualnego wsparcia w przypadku osób długotrwale nieaktywnych, mających problemy z samodyscypliną, organizacją dnia codziennego nie będą skuteczne, podczas gdy zastosowanie jednej tylko formy określanej jako „poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej” może przejawiać się w wielu formach (działania indywidualne, grupowe, wsparcie rodziny, zajęcia kształtujące i rozwijające zainteresowanie zawodowe, ćwiczenia w zakresie poruszania się po rynku pracy itp.) – ma szansę wywołać istotne efekty.

W przypadku projektów zgłaszanych w Działaniu 7.2 (zarówno 7.2.1, jak i 7.2.2) określono wymaganą minimalną wartość projektu w wysokości 300 000 zł.

W Poddziałaniu 7.2.1 przewidziano ponadto kryteria strategiczne: premiowano projekty partnerskie (10 pkt) i projekty skierowane do osób długotrwale bezrobotnych oraz niepełnosprawnych (10 pkt).

3.1.1. Aktywność beneficjentów w zakresie aplikowania o środki

W 2008 roku Wojewódzki Urząd Pracy ogłosił cztery przewidziane Planem Działania konkursy, w których złożono następujące liczby wniosków o dofinansowanie projektów:

1. Konkurs 1/POKL/7.2.1/2008 w styczniu 2008:

- złożono 135 wniosków na kwotę 91.184.184,58 zł przy alokacji 9.000.000 zł
- weryfikację formalną przeszło 91 wniosków,
- w sierpniu ogłoszono listę rankingową – 35 wniosków uzyskało pozytywną ocenę KOP,
- zawarto 11 umów na 93% wartości alokacji na konkurs.

2. Konkurs 2/POKL/7.3/2008 w marcu 2008:

- złożono 35 wniosków na kwotę 1.710.837 zł przy alokacji 2 mln,
- weryfikację formalną przeszło 25 wniosków,
- w sierpniu ogłoszono listę rankingową – 5 wniosków uzyskało pozytywną ocenę KOP,
- zawarto 5 umów.

3. Konkurs 3/POKL/7.2.2/2008 w październiku 2008:

- złożono 32 wnioski na kwotę 31.039.412,63 zł,
- weryfikację formalną przeszło 28 wniosków,
- w marcu 2009 ogłoszono listę rankingową – 5 wniosków rekomendowano do dofinansowania,
- zawarto 5 umów (w czerwcu 2009).

oraz

4. Konkurs 4/POKL/7.3/2008 również w październiku 2008:

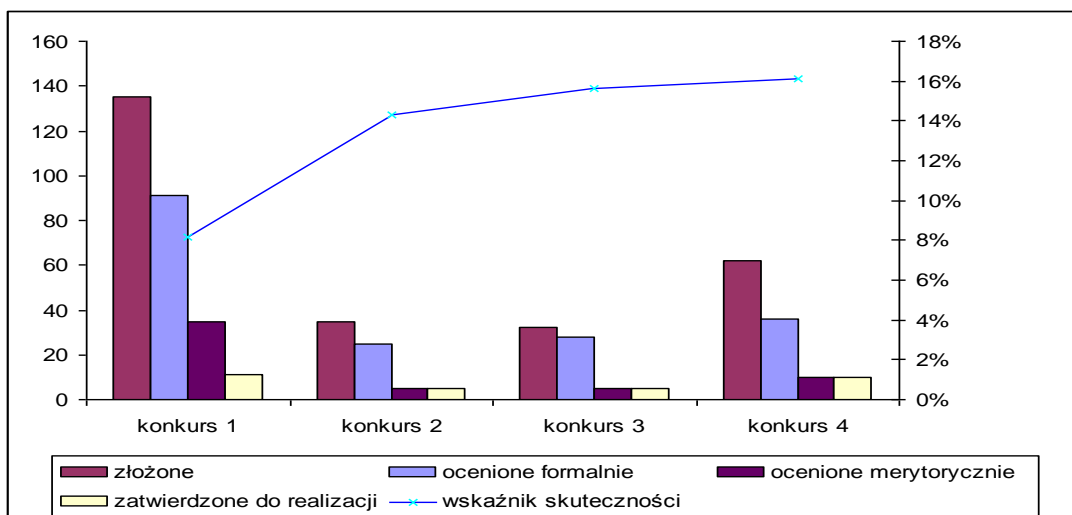
- złożono 62 wnioski na kwotę 2.896.083 zł,
- weryfikację formalną przeszło 36 wniosków,
- w marcu ogłoszono listę rankingową – 10 wniosków uzyskało pozytywną ocenę KOP,
- zawarto 10 umów (w czerwcu).

Porównanie liczebności wniosków złożonych, ocenionych jako poprawne pod względem formalnym, merytorycznym i zaakceptowanych do finansowania pokazuje poniższy wykres. Wskaźnik

skuteczności, mierzący relację między liczbą projektów złożonych, a dofinansowanych, kształtował się średnio na poziomie 12%, przy czym najniższy był w przypadku konkursu 1 – wyniósł tylko 8%. Potem rósł.

Ocenę formalną średnio przechodziło 68%% wniosków o dofinansowanie, przy czym odsetek ten był najwyższy w konkursie trzecim (87, 5%), a najniższy w konkursie czwartym (58%). Spośród projektów ocenionych jako poprawne pod względem formalnym, pozytywną ocenę merytoryczną uzyskiwał tylko co piąty (21%). Przy czym dla konkursu 1 było to 26%, a w przypadku pozostałych trzech konkursów wartość ta wahała się między 14 a 16%.

Wykres 1 Porównanie liczby złożonych i zatwierdzonych wniosków (lewa oś) oraz odsetka wniosków przyjętych do realizacji ze względu na konkurs (prawa oś)

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że na koniec roku 2008 dla całego priorytetu VII relacja między liczbą wniosków złożonych, a liczbą podpisanych umów lub wydanych decyzji wyniosła 52% i była wyraźnie powyżej średniej dla kraju (która wyniosła 41%). Wartość ta dotyczy jednak zarówno projektów konkursowych, jak i systemowych, a także jest pochodną sprawności procesu kontraktowania.

Dla uzupełnienia obrazu odnotujemy, że w roku 2009 (nieobjętym już badaniem) ogłoszono 3 konkursy:

- w lutym 2009 ogłoszono kolejny konkurs w ramach Poddziałania 7.2.1, na który złożono 166 wniosków, z czego 123 przeszły weryfikację formalną, a 26 rekomendowano do dofinansowania. Aż 41 wniosków zostało w toku oceny merytorycznej odrzuconych z powodu niespełniania kryteriów horyzontalnych;

- w czerwcu 2009 ogłoszono konkurs w ramach Działania 7.3: złożono 87 wniosków (ale 2 wycofano), do oceny merytorycznej przekazano 67, z czego aż 57 odrzucono z powodu kryteriów horyzontalnych, tylko 2 rekomendowano do dofinansowania (wyniki podane we wrześniu);
- w lipcu 2009 ogłoszono następny konkurs w ramach Poddziałania 7.2.1: złożono 186 projektów, 142 przeszły pozytywnie weryfikację formalną, w momencie przygotowywania raportu trwała ocena merytoryczna.
- we wrześniu ogłoszono drugi konkurs na projekty w ramach Poddziałania 7.2.2 – w momencie przygotowywania raportu trwał nabór.

Powyższe dane wskazują na kilka istotnych zjawisk:

- środki przeznaczone do zakontraktowania w roku 2008 zostały niemal całkowicie wykorzystane; słaba kontraktacja po pierwszym naborze w Działaniu 7.3 została nadrobiona poprzez drugi konkurs,
- zainteresowanie projektodawców znacząco przewyższa możliwości finansowe IP,
- około 30% wniosków odpada z powodu uchybień formalnych (najwięcej w 7.3, najmniej w 7.2.2 – do tego Poddziałania najwyraźniej aplikują najbardziej doświadczone organizacje), przy czym w konkursach z roku 2009 widoczne jest zmniejszanie się udziału wniosków odrzucanych z tych przyczyn,
- udział projektów wybranych do dofinansowania w ogólnej liczbie złożonych waha się od 8,1% w 7.2.1 do 16,1% w drugim konkursie w 7.3; rok 2009 przyniósł wzrost udziału dofinansowanych projektów w 7.2.1 do 15,7, ale radykalny spadek w 7.3 – do zaledwie 2,4%!
- o ile 2008 roku projekty w ramach Działania 7.3 odpadały głównie w związku ze słabością uzasadnienia oddolności inicjatywy, to za obecną skalą porażki kryje się standard minimum równości szans kobiet i mężczyzn; daje się więc zauważyć, że projektodawcy uczą się na błędach – nauczyli się lepiej spełniać wymagania formalne i lepiej uzasadniać oddolność (więcej piszemy o tym przy analizie jakościowej wniosków), nie są jednak wyczuleni na pojawiające się nowości,
- zwraca uwagę istotne przyspieszenie procesu oceny i zawierania umów o dofinansowanie ze strony IP.

Jak wynika ze sprawozdania IP z realizacji Priorytetu VII za I półrocze 2009, problemem wciąż pozostaje niskie wydatkowanie, spowodowane, zdaniem IP, niską jakością wniosków o płatność, wymagających kilkakrotnych weryfikacji i poprawek.

Z badań jakościowych wynika, że wybór Działania/Poddziałania przez beneficjentów zależy od zainteresowań instytucji, jej doświadczeń w danym obszarze oraz oceny potencjalnych szans na sukces. Znaczenie ma też minimalna wymagana wartość projektu. Z tego względu znacznie więcej projektów zostało złożonych w ramach Działania 7.3 – gdzie wielu mało doświadczonych projektodawców chciało zrealizować niewielkie lokalne przedsięwzięcia, oraz w ramach Poddziałania 7.2.1 – w ramach którego możliwe jest realizowanie dość standardowych działań, w których znaczna liczba podmiotów ma doświadczenie i „czuje się” pewnie, niż w ramach Poddziałania 7.2.2, które dotyczy wciąż stosunkowo nowego, mało znanego obszaru, a w którym dodatkowo ustawiono podwyższony pułap minimalnej wartości projektu.

Wszystkie złożone projekty poddano analizie ilościowej.

3.1.2. Poddziałanie 7.2.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Najwięcej, bo 64 wnioski złożone⁸ w ramach Poddziałania 7.2.1 obejmowały swoim zakresem działania obszar całego województwa, 1 obejmował obszar 4 powiatów, 28 - obszar jednego powiatu, a 19 skierowanych było do mieszkańców określonych gmin.

Największa liczba projektów miała być realizowana na terenie powiatu rzeszowskiego – 13, dębickiego – 7, jarosławskiego i przemyskiego – po 5 oraz krośnieńskiego i tarnobrzskiego – po 4 projekty.

Spośród tych 11 wniosków, na których realizację podpisano umowę 6 wdrażanych jest na terenie całego województwa podkarpackiego, 3 dotyczyły pojedynczych powiatów (strzyżowski, rzeszowski i dębicki) i 2 – pojedynczych gmin (m. Stalowa Wola i m. Dębica).

W tabeli poniżej prezentujemy liczbę wniosków złożonych przez poszczególne typy projektodawców.

⁸ Wykonawca otrzymał 132 wnioski do analizy, z tego względu wszelkie dane dotyczące analizy ilościowej dotyczyć będą liczby 132.

Tabela 5 Liczba wniosków złożonych ze względu na typ projektodawców

Typ projektodawcy	Liczba złożonych wniosków
NGO	45
Instytucja szkoleniowa ⁹	19
Organizacja kościelna	4
OPS	6
Przedsiębiorstwo	34
Gmina	6
Powiat	3
PCPR	3
Szkoła wyższa	4

Jak widać, najwięcej wniosków w konkursie złożyły organizacje pozarządowe, a następnie przedsiębiorstwa i instytucje szkoleniowe. Najmniej natomiast powiaty i PCPR.

Wybrane projekty w czterech przypadkach realizowane są przez organizacje pozarządowe, trzy przez przedsiębiorstwa (z czego 2 mają charakter instytucji szkoleniowej), 2 przez organizacje kościelne oraz po jednym przez powiat i przez ośrodek pomocy społecznej.

28 spośród 132 złożonych projektów przygotowanych zostało przez instytucje, które mają swoją siedzibę poza województwem podkarpackim: 8 z Lublina, 7 z Warszawy, 1 z Wrześni, po 3 z Krakowa i Wałbrzycha, 2 z Wrocławia oraz po 1 z Łodzi i Sopotu. 40 projektów zostało złożonych przez projektodawców pochodzących z Rzeszowa.

Ogółem wnioski złożono na kwotę 89 979 869 zł, a wnioski przyjęte do realizacji opiewały na łączną kwotę 8 584 748 zł. Tak więc przyjęte do realizacji wnioski miały łączne budżety o wartości ok. 10% kwoty, o którą ubiegano się łącznie we wszystkich 132 wnioskach o dofinansowanie.

⁹ Musimy przy tym przyznać, że o tym, czy dana instytucja została zakwalifikowana jako „instytucja szkoleniowa” czy „przedsiębiorstwo” decydowała intuicja badaczy, bowiem formularz wniosku o dofinansowanie nie wyróżnia kategorii „instytucja szkoleniowa”.

3.1.3. Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej

W ramach konkursu w Poddziałaniu 7.2.2 złożono 32 wnioski, z czego 21 dotyczyło obszaru całego województwa, 4 pojedynczych powiatów, dwa obejmowały po sześć powiatów, dwa – po pięć, jeden – dotyczył 4 powiatów, zaś 2 obejmowały pojedyncze gminy.

Gdyby wszystkie projekty otrzymały dofinansowanie, to (pomijając projekty ogólnowojevodzkie) na terenie powiatu lubaczowskiego i strzyżowskiego realizowane były cztery projekty, na terenie leskiego i brzozowskiego – trzy, na terenie jasielskiego i niżańskiego – dwa, zaś po jednym projekcie wdrażane byłoby na terenie powiatów jarosławskiego, bieszczadzkiego, mieleckiego, ropczycko-sędziszowskiego, dębickiego, krośnieńskiego, przemyskiego, łańcuckiego, m. Krosna i m. Tarnobrzeg oraz po jednym w gminie m. Dębica i m. Stalowa Wola. Dzięki jednak 21 projektom obejmującym obszar całego województwa żaden fragment województwa nie pozostałby bez wsparcia w zakresie form dopuszczonych w Poddziałaniu 7.2.2. Spośród projektów wybranych do realizacji cztery obejmują obszar całego województwa, piąty zaś realizowany jest na obszarze pięciu powiatów: dębickiego, brzozowskiego, strzyżowskiego, krośnieńskiego oraz miasta Krosna.

Wnioski o dofinansowanie projektów w tym Poddziałaniu złożyły następujące typy podmiotów:

NGO	17
Przedsiębiorcy	11
Instytucje szkoleniowe	2
Organizacja kościelna	1
Ośrodek pomocy społecznej	1

Ponownie, podobnie jak w Poddziałaniu 7.2.1, najwięcej projektów złożyły organizacje pozarządowe.

Wybrane projekty w dwóch przypadkach realizowane są przez organizacje pozarządowe, a w trzech przez przedsiębiorstwa (w tym dwa – przedsiębiorstwo nie działające dla zysku) – wszystkie z terenu województwa podkarpackiego.

Wnioskodawcy pochodzący spoza województwa podkarpackiego złożyli 11 projektów: 3 z Lublina, 2 z Łodzi, po jednym z Warszawy, Katowic, Torunia, Krakowa, Rudy Śląskiego oraz Kłobucka. 15 projektów złożonych zostało przez projektodawców mających swoje siedziby w Rzeszowie, a tylko 6 w innych miastach na terenie Podkarpacia (Dębica, Błażowa, Strzyżów, Stalowa Wola, Mielec i Jasło).

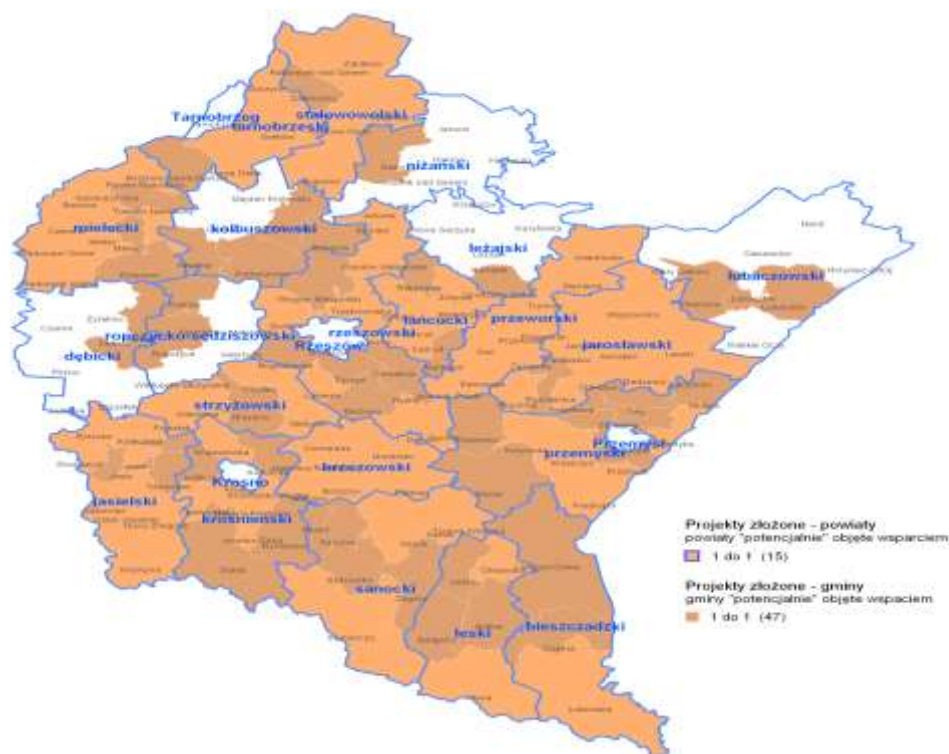
Ogółem złożono wnioski na kwotę 30.656.396 zł, zaś umowy zawarto na kwotę 9.123.533,95 (niemal 30% ogólnej wnioskowanej w konkursie kwoty).

3.1.4. Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji

W obu konkursach złożono łącznie 97 wniosków, lecz analizie ilościowej poddano tylko 88 (tyle otrzymano z WUP). Trzy z nich miały być realizowane na obszarze całego województwa, 4 – na obszarach wybranych 4 powiatów, 19 – na obszarze jednego powiatu, 7 – na terenie więcej niż jednej gminy i 55 – na terenie jednej gminy. Najwięcej projektów w stosunku do wskazanego obszaru dotyczyło powiatu leskiego (12), mieleckiego (6), rzeszowskiego (5), jasielskiego (4), przemyskiego (3) oraz po dwa: kolbuszowskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego i strzyżowskiego.

6 projektów złożonych zostało przez wnioskodawców mających swoje siedziby poza województwem podkarpackim: 3 z Warszawy, po 1 z Lublina, Tarnowa i Zgierza. 8 projektów złożyły podmioty rzeszowskie.

Mapa 1 Mapa potencjalnego wsparcia w ramach Działania 7.3

Źródło: opracowanie własne.

Organizacja kościelna	2
OPS	4
Przedsiębiorstwo	9
Gmina	12
Powiat	7

Źródło: opracowanie własne.

Również w przypadku Działania 7.3 największą aktywnością charakteryzują się organizacje pozarządowe, co wydaje się być zgodne z ideą EFS, a zwłaszcza projektów o charakterze inicjatyw oddolnych. Zgodnie też założeniami aktywnością wykazały się w tym przypadku gminy, a nawet powiaty.

Wybrane projekty realizowane są przez organizacje pozarządowe (7), powiaty i gminy (po 3) oraz przedsiębiorstwa (2) – wszystkie z terenu województwa podkarpackiego.

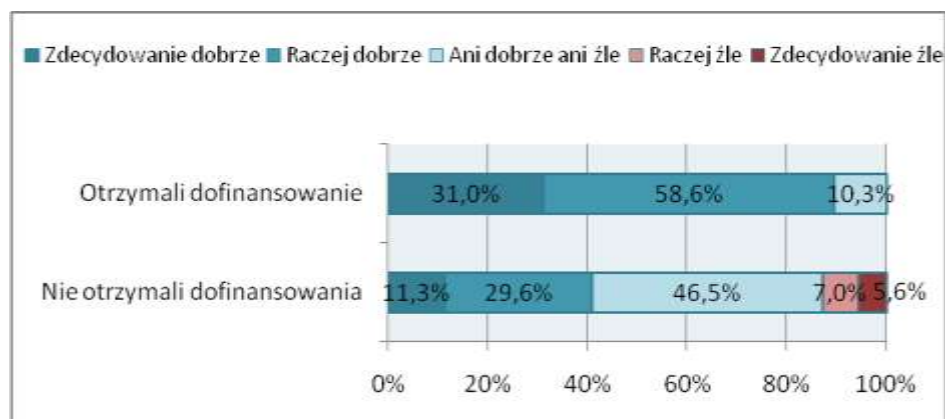
Ogółem złożono wnioski na kwotę 4.210.652 zł, a umowy zawarto na kwotę 688.224,21 zł (co stanowi 16% ogólnej wnioskowanej kwoty).

Przedstawione dane pokazują, że zainteresowanie projektodawców projektami jest duże, znacznie przekraczające wartość dostępnych środków. Co więcej, również rozkład geograficzny składanych wniosków można ocenić pozytywnie – składane wnioski obejmują swym zakresem zdecydowaną większość terytorium województwa. Fakt, że tylko niewielka część składanych projektów jest przyjmowana do realizacji powoduje, że ostateczny rozkład wsparcia jest nierównomierny. Szczególnie jest to widoczne w przypadku Działania 7.3 – dotyczącego inicjatyw lokalnych.

3.1.5. Przygotowanie, ocena i realizacja projektów konkursowych

Komunikacja z IP

Wykres 2 Jak ocenia Pan(i) komunikację pomiędzy Pana(i) instytucją a IP (WUP Rzeszów)?

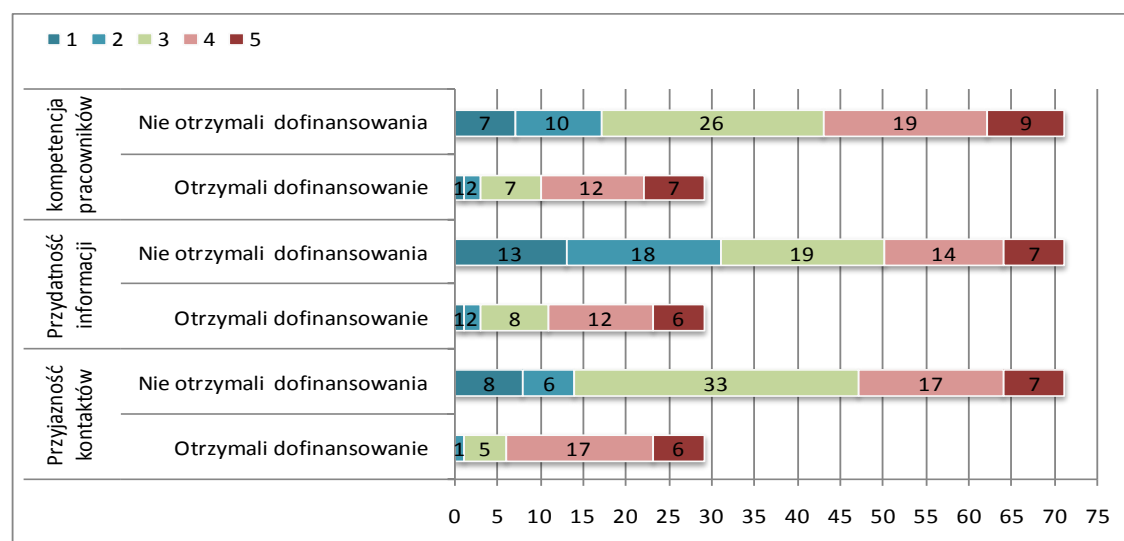

Źródło: opracowanie własne. Otrzymali dofinansowanie n=29; nie otrzymali dofinansowania n= 71 z 72

Wykres wyraźnie pokazuje, że instytucje, które nie otrzymały dofinansowania, gorzej oceniają komunikację z WUP-em, jednakże nie jest to ocena jednoznacznie negatywna - ponad 40% pozytywnie ocenia komunikację pomiędzy WUP a ich instytucją.

Kolejny prezentowany poniżej wykres ilustruje wyniki odpowiedzi na pytanie o jakość kontaktów w trakcie przygotowywania wniosków.

Wykres 3 Jak ocenia Pan kontakty z WUP w trakcie przygotowywania projektu (skala od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę negatywną a 5 ocenę pozytywną)

Źródło: opracowanie własne. Otrzymali dofinansowanie n=29; nie otrzymali dofinansowania n= 71 z 72

Wykres ten wskazuje na istotne różnice w ocenie pracy WUP w zależności od wyników oceny, choć ogólnie ocena ta nadal wypada dość korzystnie dla WUP. Jest oczywiste, że instytucje, które nie otrzymały dofinansowania wyrażają mniej korzystne oceny. Dobrym wskaźnikiem dla WUP są opinie nawet instytucji, które dofinansowania nie otrzymały, w stosunku do postawy pracowników i ich kompetencji, niepokoić jednak powinna dość duża grupa instytucji źle oceniających przydatność otrzymywanych informacji.

Proces oceny projektów

Wnioski instytucji, które nie otrzymały dofinansowania w blisko 45% przypadków zostały odrzucone na etapie oceny merytorycznej, a w 17,4% na etapie oceny formalnej. 8% wniosków uzyskało pozytywną opinię, jednak dalsze miejsce na liście rankingowej spowodowało, że nie doszło do zawarcia umowy, a w przypadku 27% czynników zaznaczonych jako „inne przyczyny nie otrzymania dofinansowania” powodem było niespełnienie kryteriów horyzontalnych, trwający proces odwoławczy lub trwający proces przygotowywania umowy.

Spośród wniosków odrzuconych w trakcie oceny merytorycznej najwięcej odpadło z powodu niespełnienia standardu minimum równości szans kobiet i mężczyzn oraz ogólnie słabości diagnozy i charakterystyki grupy docelowej – w tych częściach wniosku uzyskały najniższe oceny.

29 spośród badanych podmiotów odpowiedziało, że ich projekt był negocjowany z IP (WUP Rzeszów).

Tabela 7 Czego dotyczyły negocjacje z WUP-em?

	Liczebność	%
Zdaniem WUP przedstawione koszty były zbyt wysokie	14	66,70%
Zdaniem WUP część kosztów była zbędna	10	47,60%
WUP prosił o wyjaśnienie części pozycji w budżecie	15	71,40%
Zakresu projektu i grupy docelowej	1	4,80%
Ogółem odpowiedzi	40	

Źródło: opracowanie własne. Pytanie skierowane do respondentów, którzy otrzymali dofinansowanie. N=21 z 22

W wyniku oceny i negocjacji budżety przeciętnie zostały zmniejszone o około 8%, jednak w połowie przypadków nie więcej niż o 5,5%.

Tabela 8 Jak oceniają Państwo zmiany zaproponowane przez WUP?

	liczebność	%
Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) utrudnia/utrudniły realizację projektu	9	42,90%
Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) są w pełni uzasadnione	4	19,00%
Trudno zrozumieć, dlaczego IP (WUP) chciała zmieniać projekt	2	9,50%
Zmiany wprowadzone przez IP (WUP) ułatwiają/ ułatwiły realizację projektu	1	4,80%
Zmiany proponowane przez IP (WUP) były bardzo pouczające	5	23,80%
Żadne z powyższych	5	23,80%
Ogółem odpowiedzi	26	

Źródło: opracowanie własne. Pytanie skierowane do respondentów, którzy otrzymali dofinansowanie. N=21 z 22

Zmiany proponowane przez WUP najczęściej były postrzegane jako utrudniające realizację projektu. Jednakże 5 podmiotów realizujących projekty postrzega zmiany proponowane przez WUP jako pouczające, a 4 jako w pełni uzasadnione. 5 podmiotów nie ma na temat negocjacji wyraźnego zdania.

Analiza danych dostępnych w WUP wskazuje na to, że proces oceny – liczony od momentu złożenia projektu do momentu zawarcia umowy - trwa bardzo długo (choć zauważono wcześniej, że w roku bieżącym ulega skróceniu). Wg pracowników WUP częściowo winę za to ponoszą projektodawcy, którzy nie reagują szybko i dokładnie na pisma WUP dotyczące konieczności dostarczenia określonych dokumentów; ponadto zdaniem pracowników WUP najważniejsze jest, że maksymalny dopuszczalny czas oceny nie został przekroczony. Z drugiej jednak strony czas pomiędzy zakończeniem oceny a podpisaniem umowy to także czas negocjacji. Przyjrzelśmy się – przykładowo – na listę umów zawartych w ramach 7.2.2, by porównać, jak duże kwoty są „oszczędzane” w toku negocjacji.

Tabela 9 Zmiany w budżetach w wyniku negocjacji

Kwota z wniosku	kwota z umowy	kwota z umowy
562.115,50	562.034,00	81,50 zł – 0,01% kwoty wnioskowanej
782.833,00	782.759,00	74,50 zł – 0,009%
2.415.770,45	2.415.699,95	70,50 zł – 0,003%
2.517.678,08	2.517.608,08	70,00 zł – 0,003%
2.845.500,42	2.845.432,92	67,50 zł – 0,002%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony www.pokl.wup-rzeszow.pl

Warto zwrócić uwagę na niezwykle niską efektywność tak widzianego procesu oceny budżetu przez KOP i procesu negocjacji. Oczywiście nie chodzi o to, by nie analizować budżetów ani też by nie dyskutować z projektodawcami o ewidentnie zawyżanych kosztach czy zbędnych wydatkach. Jeśli jednak okazuje się, że ostatecznie finał wielu godzin pracy urzędników IP oraz projektodawców zamyka się kwotą oszczędności w wysokości 364 zł ogółem, stanowiącej tysięczną część kwoty zakontraktowanej, to wówczas widoczny jest z całą jaskrawością paradoks podejścia do oceny, w ramach której bacznie analizowana jest każda pozycja budżetu, natomiast w mniejszym stopniu szansa na realne rozwiązywanie problemów grup docelowych.

Zdaniem pracowników WUP negocjacje służą wyjaśnieniu konieczności ponoszenia określonych kosztów. Można polemizować z tym poglądem, bowiem weryfikacji konieczności ponoszenia określonych kosztów służy ocena merytoryczna, w tym m.in. wydzielony punkt Karty Oceny Merytorycznej, a gdyby nie czas poświęcony na negocjacje możliwe byłoby zapewne znaczące skrócenie czasu pomiędzy złożeniem wniosku z zawarciem umowy, co sprzyjałoby poprawie opinii o dostępności PO KL dla aplikujących podmiotów oraz zmniejszałoby problemy w realizacji projektów, z drugiej strony – uwolniłoby czas pewnej grupy pracowników IP do innych zadań.

Potwierdzają to nasi rozmówcy z badań jakościowych:

„K: Na czym polegały negocjacje, jakie zmiany były proponowane?”

JK: Zastrzeżenia były w imieniu WUP (...), dyskutowaliśmy nt. poziomu wynagrodzeń personelu i tu krakowskim targiem udało się uzyskać pewne rzeczy. Ponieważ jednak, nie ukrywam, z naszej strony była sugestia do KOP –u, żeby w budżecie wziąć pod uwagę, że chodzi nam o zatrudnianie osób, które mają doświadczenie i wiedzę a nie minimalizowanie wydatków. Bo praca miała dotyczyć spotkań z ludźmi, którzy, jak sama wskazuje definicja zagrożonych wykluczeniem, bardzo trudnej grupy do pracy, (... Więc tu takie negocjacje dosyć trudne, ale myślę też spowodowane tym, że był to jeden z pierwszych projektów, który był realizowany... W WUP-ie pokutuje wśród niektórych osób, żeby jednak ten budżet ciąć, gdzie się da...”

„[Negocjacje] Polegały na o obniżeniu budżetu projektu o kwotę – wnioskowana na początku kwota była wyższa, ale zakończyło się zmniejszeniem budżetu o kwotę trzydziestu tysięcy. Dotyczyło to głównie zmniejszenia zakupu sprzętu: chyba jednego komputera, oprogramowania nieco tańszego i zmniejszenia wymiaru zatrudnienia osoby – jako ewaluatora - jedna druga etatu.”

„Zarzucili nam, że projekt jest za długi, bo miał trwać trzy miesiące, a nam kazali skrócić go do dwóch. Stąd obcięli wynagrodzenia wszystkim osobom z tego jednego miesiąca.

M.: I dało radę? Czy – w waszym odczuciu – była to sensowna zmiana?

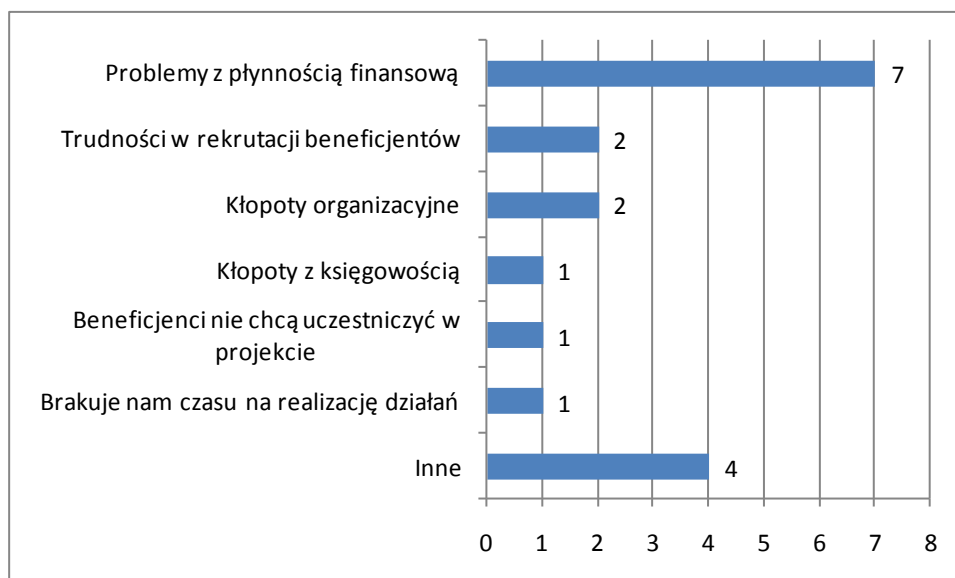
O.: Nie do końca, bo miesiąc po zakończeniu – trzeba przygotować rozliczenie, wszystkie faktury, przelewy, popłacić. Mieliśmy na to tydzień, czy dwa – czyli bardzo krótko, a nam zeszło się trzy miesiące. Musieliśmy wszystko powykańczać- już bez wynagrodzeń.”

Obraz negocjacji wyłaniający się z wypowiedzi respondentów zdaje się potwierdzać stawianą hipotezę, że negocjacje często dotyczyły mało istotnych szczegółowych kwestii. Z punktu widzenia części projektodawców, zmiany budżetu dokonane w trakcie negocjacji, miały negatywne skutki – np. w postaci pracy bez wynagrodzenia.

Problemy w realizacji projektów

W badaniu ilościowym na problemy w trakcie realizacji projektów wskazało 11 spośród 29 realizujących projekty podmiotów.

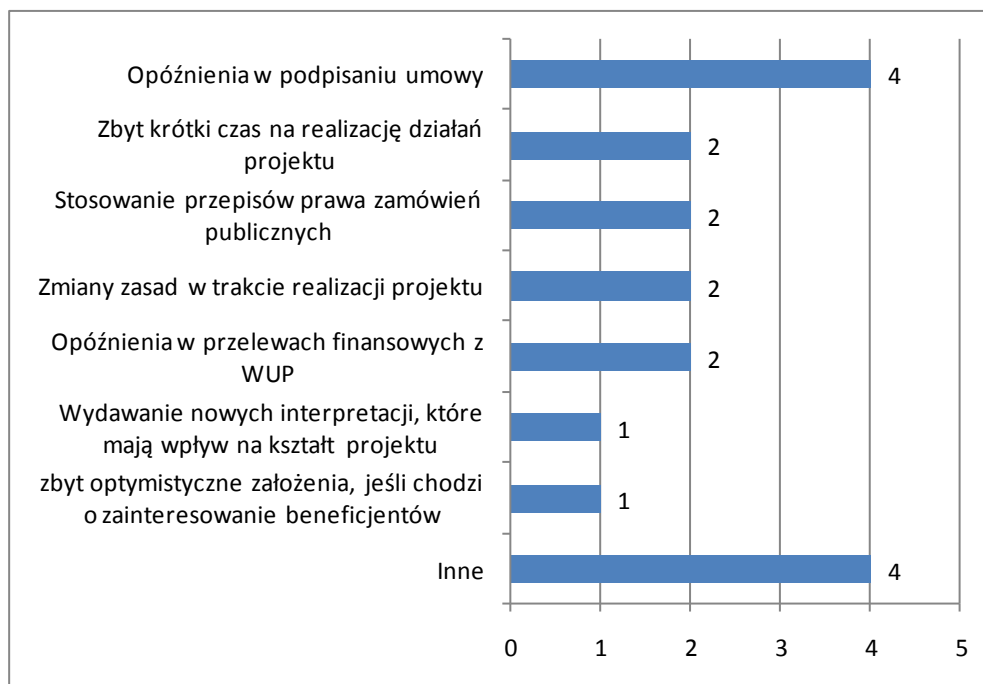
Wykres 4 Problemy występujące podczas realizacji projektu

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane respondentom, którzy zadeklarowali zaistnienie problemów w trakcie realizacji projektu; N=10 z 10

Najczęściej wymienianym problemem pojawiającym się w trakcie realizacji projektów były kłopoty z utrzymanie płynności finansowej. Na drugim miejscu wymieniano kłopoty w rekrutacji beneficjentów i kłopoty organizacyjne.

Wykres 5 Przyczyny zaistniałych problemów

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane respondentom, którzy zadeklarowali zaistnienie problemów w trakcie realizacji projektu; N=10

Główną przyczyną pojawiających się problemów zdaniem respondentów było opóźnienie w podpisaniu umowy z WUP, na co miały wpływ, jak już zostało wyżej powiedziane, przedłużające proces przyznania dofinansowania negocjacje. Wśród „innych” wskazywanych przez respondentów przyczyn problemów wskazywano na problemy związane z interpretacją przez IP ustawy dot. zatrudniania osób niepełnosprawnych, trudności w utrzymaniu zainteresowania uczestników projektu, przedłużające się weryfikacje wniosków o płatność oraz problemy ze współpracą w partnerstwie.

Skoro w trakcie realizacji projektów mogą pojawić się problemy, to warto było sprawdzić, czy projektodawca ma możliwość uzyskania pomocy. Okazuje się, że realizatorzy projektów w ramach badania ilościowego przyznali opiekunom projektów bardzo dobre oceny – uważają opiekunów za kompetentnych i bardzo pomocnych.

3.1.6. Potencjalna aktywność beneficjentów i jej uwarunkowania

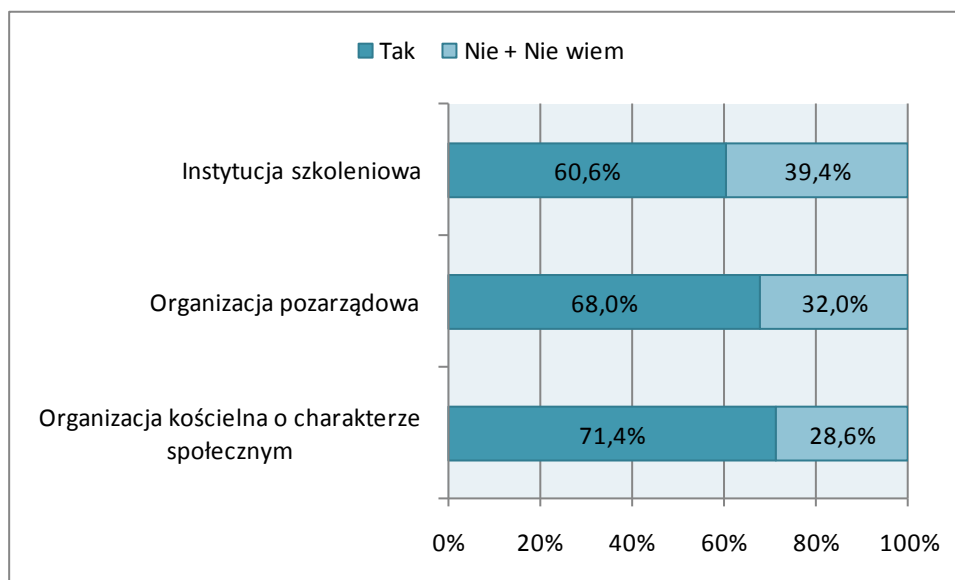
Powyżej przedstawiono skalę zainteresowania konkursami w województwie. Nie ma możliwości odniesienia tych danych do ogólnej liczby podmiotów uprawnionych do aplikowania, ponieważ liczba taka nie jest znana. Przygotowując niniejsze badanie szacowaliśmy ją na około 1300 podmiotów niepublicznych, a do tej liczby należałoby dodać wszystkie jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne.

Zgodnie z założeniami badania ocenie aktywności beneficjentów (i potencjalnych beneficjentów) służyło badanie ilościowe oraz wywiady indywidualne prowadzone m.in. wśród instytucji dotychczas nieaktywnych w ramach PO KL.

W badaniu ilościowym¹¹ udział wzięło 249 instytucji, spośród których 38% już uczestniczyło w konkursach w ramach Priorytetu VII. Wśród tych, którzy dotychczas nie uczestniczyli – 88,4% słyszało o możliwości realizowania projektów na rzecz integracji społeczno- zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, ale tylko 60% uważa, że jego instytucja mogłaby z tej możliwości skorzystać jako uprawniony podmiot.

Zainteresowanie aplikowaniem

Wykres 6. Czy są Państwo zainteresowani aplikowaniem o dofinansowanie w realizacji projektu w ramach VII Priorytetu PO KL w przyszłości? (w zależności od typu podmiotu)

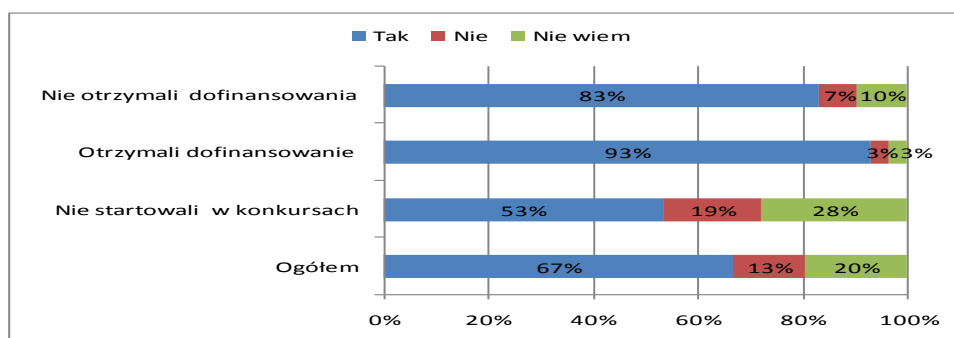

Źródło: opracowanie własne. Instytucja szkoleniowa n=71; organizacja pozarządowa n=147 (z 151); organizacja kościelna o charakterze społecznym n=7. Pominięto kategorie spółdzielnia socjalna, OPS i inne.

¹¹ Należy przy tym zastrzec, że badanie prowadzone było w październiku 2009, a więc już po przeprowadzeniu kolejnych naborów wniosków. Pomimo zastrzeżenia, że badanie dotyczy roku 2008 możliwe jest, że badani brali pod uwagę swoją aktywność w konkursach 2009 roku, co jednak nie jest istotne z punktu widzenia celów badania.

Blisko 67% ogółu badanych deklaruje, że są zainteresowani startowaniem w konkursach organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL. Nie ma przy tym istotnych statystycznie różnic pomiędzy typami podmiotów, są natomiast widoczne różnice w odpowiedziach pomiędzy instytucjami startującymi już i dotychczas niestartującymi w konkursach.

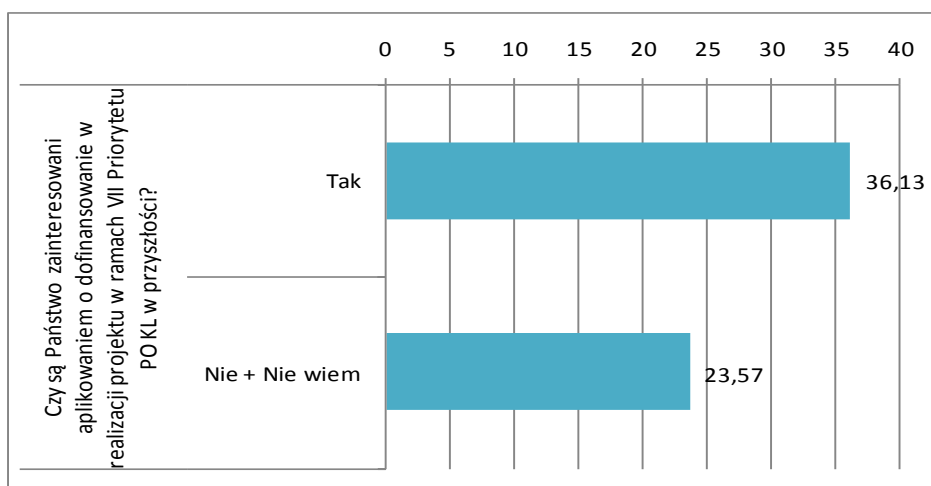
Wykres 7. Czy są Państwo zainteresowani aplikowaniem o dofinansowanie w realizacji projektu w ramach VII Priorytetu PO KL w przyszłości? (w zależności od dotychczasowego doświadczenia w ramach POKL)

Źródło: opracowanie własne. Nie otrzymali dofinansowania n=72; otrzymali dofinansowanie n=29; nie startowali w konkursach n=145 z148

Zainteresowane udziałem w konkursach w większym stopniu przejawiają te podmioty, które już startowały, choć wśród nich nieco mniejsze zainteresowanie wyrażają instytucje, których dotychczasowe próby skończyły się niepowodzeniem. Jednakże ponad połowa instytucji, które dotychczas nie aplikowały o środki również byłaby tym zainteresowana.

Wykres 8 Przeciętna liczba pracowników w podziale na instytucje zainteresowane i niezainteresowane realizacją projektów w ramach Priorytetu VII PO KL

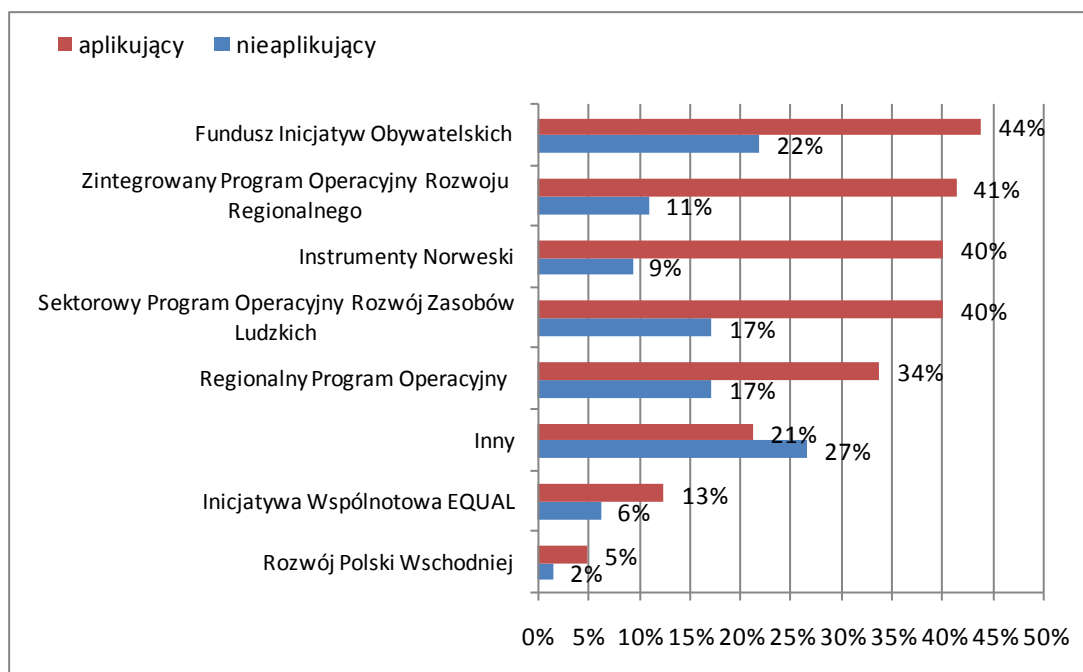

Źródło: opracowanie własne. Zainteresowani n=149 ze 164; niezainteresowani n=74 z 81

Instytucje, które nie są zainteresowane realizacją projektów w ramach Priorytetu VII PO KL przeciętnie zatrudniają mniej osób niż instytucje zainteresowane aplikowaniem. Różnicowanie nie jest istotne statystycznie, jednak pokazuje pewną tendencję.

Potencjalną aktywność projektodawców w ramach Priorytetu VII PO KL weryfikuje m.in. ich aktywność w innych obszarach.

Wykres 9 W ramach jakiego innego Programu (oprócz PO KL) aplikowali Państwo?

Źródło: opracowanie własne. Pytanie skierowane do respondentów, którzy aplikowali do innych programów. Nieaplikujący do priorytetu VII n=63 z 64; aplikujący do priorytetu VII n=80.

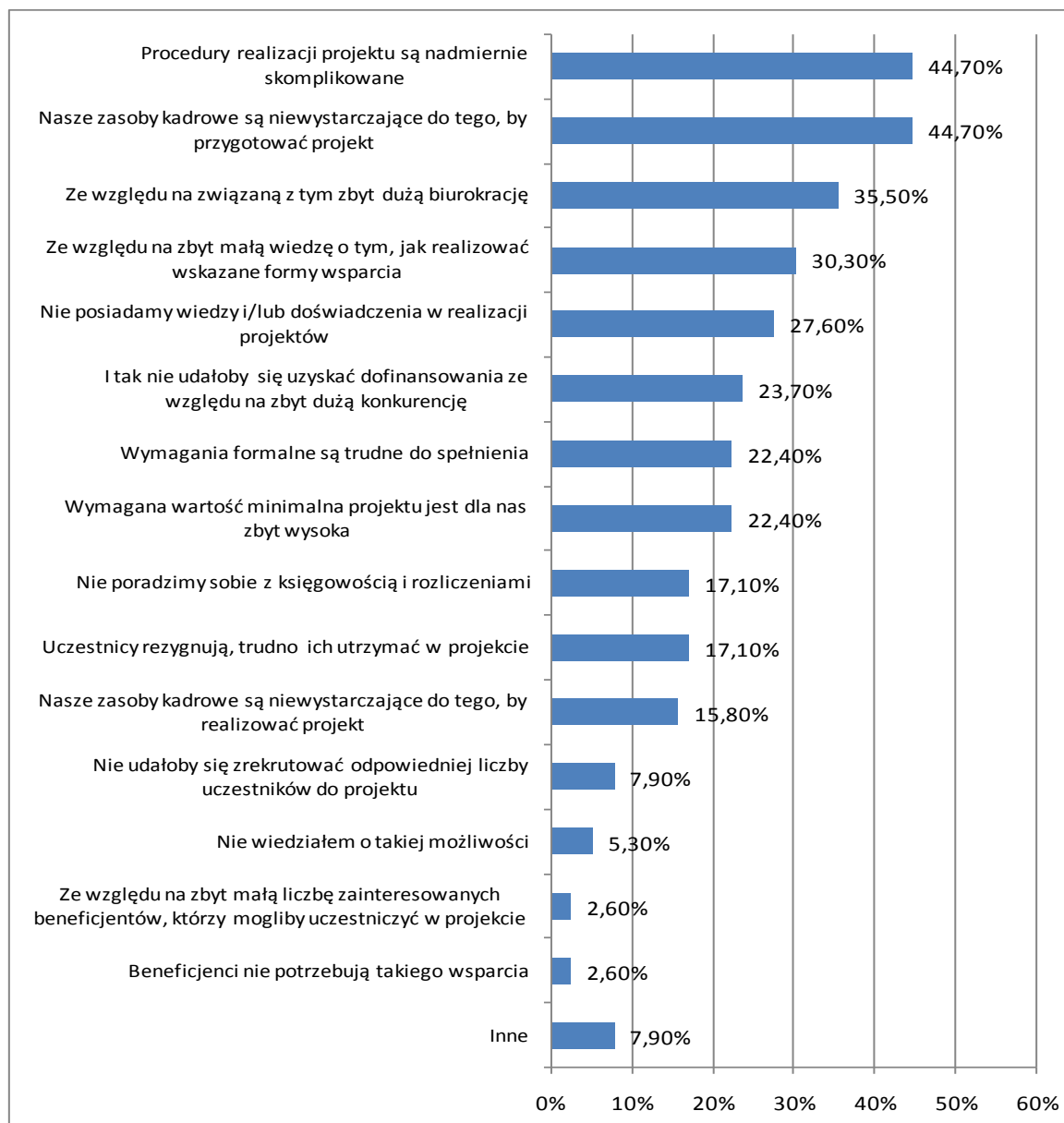
Widoczna jest zatem pewna koncentracja aktywności. Na udział w konkursach w ramach Priorytetu VII wyraźnie częściej decydują się podmioty, które poszukiwały wsparcia w ramach innych programów. Wśród podmiotów nieaplikujących do Priorytetu VII PO KL 45% aplikowało do innych programów, natomiast wśród aplikujących aż 79%. Widoczne jest, że istnieje pewna, dość duża grupa instytucji, które aplikują do innych możliwych źródeł, jednocześnie jednak widać, że część podmiotów dotychczas nieaktywnych w ramach PO KL przejawia aktywność w innych programach. Zapytaliśmy respondentów o przyczyny braku zainteresowania aplikowaniem.

Wykres 10 Przyczyny braku zainteresowania startowaniem w konkursach w ramach priorytetu VII PO KL – instytucje niestartujące i niezainteresowane startowaniem w konkursach organizowanych w ramach priorytetu VII PO KL

Źródło: opracowanie własne. N=67

Wykres 11 Przyczyny dotychczasowego niestartowania w konkursach organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL – instytucje niestartujące, ale zainteresowane startowaniem.

Źródło: opracowanie własne. N=76 z 77

Rozkład odpowiedzi jest różny w zależności od tego, czy instytucja dotychczas nieaplikująca o środki EFS wyraża zainteresowanie złożeniem projektu, czy też nie ma takiego zamiaru. Ci pierwsi najsilniej akcentują złożoność i biurokratyzm procedur, a dopiero w dalszej kolejności słabość własnych zasobów kadrowych, ci drudzy zdecydowanie silniej zwracają uwagę na niewystarczające zasoby kadrowe niezbędne do przygotowania i realizacji projektu, a dopiero w dalszej kolejności na złożoność procedur. I jedni i drudzy dość duże obawy wiąże z istnieniem na

rynku dużej konkurencji – „i tak nie udałooby się uzyskać dofinansowania ze względu na zbyt dużą konkurencję”, co dowodzi braku wiary we własne możliwości, ale też pokazuje wiedzę i przekonania instytucji o zasadach gry w ramach PO KL, jeśli wziąć pod uwagę skalę „odsiewu” w poszczególnych konkursach. Z drugiej strony warto zaznaczyć, że oceny te mogą być wyrazem rozpowszechnionych opinii o trudności realizacji projektów PO KL. Szczególnie w przypadku respondentów, którzy nie deklarują zainteresowania złożeniem wniosku należy spodziewać się, że ich opinie mogą być wynikiem powtarzanych stereotypów. Z drugiej strony przekonanie o zbyt dużej trudności w realizacji projektów może być efektem wysokich barier wejścia do systemu: zapoznanie się z dokumentami programowymi, zasadami przygotowania i realizacji projektów wymaga dużych nakładów pracy i gotowości do uczenia się, a nie wszyscy są gotowi na poniesienie takich nakładów.

Ilustracją do powyższego niech będą wypowiedzi respondentów wywiadów indywidualnych:

„Wie Pan co, tak jak się rozpatrywałam w tych priorytetach to nie za bardzo..., albo ja nie wiem bo jestem za bardzo nie douczona może... ale nie widzę, gdzie można by sięgać po jakieś pieniądze właśnie pod te... A pakować je w coś innego za bardzo nie chcemy, bo raz, że nie ma bardzo komu, bo osada jest tak mała i to jest konkretnie pod daną robotę... ani nie ma komu, ani też bardzo nie ma czasu... myślałam już, że ewentualnie można by zrobić dla moich dzieci, jakieś warsztaty świetlicowe i jeszcze dla dzieci z rodzin ubogich czy z rodzin... no, wie Pan. Dzieci tu nie uczęszczają, ale Opieka by nam podesłała, ale ja wiem czy to, ewentualnie tyle? To jest za mało! To jest za mało! (...) Ale mówię to bym strasznie chciała zrobić. Ale znajdę tu taki program? Na coś takiego? Tak Pan mówi? (...)szukałabym jeżeli bym wiedziała, że jest szansa to nawet podejrzewam, że mogłabym komuś zapłacić komuś za ten wniosek....”

„My, rejestrując się w KRSie – przynajmniej ja miałam taką nadzieję- że będąc zarejestrowaną, będę pierwsza na liście informujących - że moje stowarzyszenie będzie podane i będziemy mogli otrzymać informację z „pierwszej ręki”, niestety tak nie jest zawsze... ja myślałam, że to jest jednoznaczne. Jesteśmy zarejestrowanym stowarzyszeniem, więc nie tylko ja będę musiała szukać w Internecie; ale będę także docierać informacje w drugą stronę: będę wybrana – łatwiej i szybciej będzie można do nas dotrzeć.”

Powyższa wypowiedź wskazuje, że niektóre podmioty mają bardzo rozbudzone potrzeby informacyjne. Przy czym rozmówca oczekuje aktywności ze strony instytucji publicznych. Można się zastanawiać, czy taka postawa jest zasadna, jednak należy pamiętać, że część podmiotów nie wykazuje, z różnych przyczyn, aktywności i inicjatywy w docieraniu do informacji i wiedzy. Wypowiedzi niektórych respondentów wskazywały, że nawet pokonanie początkowej bariery

wejścia do systemu nie rozwiewa wszystkich obaw. Projekty finansowane z EFS jawią się jako „duże projekty”, przeznaczone do realizacji dla dużych i dojrzałych organizacji. Małe organizacje obawiają się ryzyka, związanego z realizacją tego typu projektu. Ryzyko to może dotyczyć finansów, możliwości realizacji, poradzenia sobie z dokumentacją czy wreszcie trudności z rekrutacją beneficjentów.

„Przymierzaliśmy się do tego kilkukrotnie. Byliśmy na różnych szkoleniach i panelach, dotyczących programów unijnych, natomiast wydawało nam się, że są to projekty, z którymi sami sobie nie poradzimy. Nie damy rady sami ich napisać, już nie tyle skompletować wniosek i złożyć budżet, czy harmonogram projektu, ale nie bardzo widzieliśmy się w późniejszej realizacji. Baliśmy się, że przy tak małych nakładach, jak my do tej pory ponosimy - na wynagrodzenia, czy wynajem pomieszczeń, czy urządzenie, które posiadamy - na dzień dzisiejszy wydawało nam się, że jesteśmy zbyt małą organizacją, by poradzić sobie z dużym projektem unijnym.”

Organizacje pozarządowe działające na obszarze województwa podkarpackiego są małymi organizacjami i za takie się postrzegają. Natomiast projekty unijne postrzegane są jako duże przedsięwzięcia, angażujące duże środki i duże zasoby ludzkie. Dodatkowo proces realizacji projektu jest postrzegany jako trudny, gdyż wymaga gromadzenia wielu dokumentów i przedstawiania ich Instytucji Pośredniczącej. Zdaniem uczestników wywiadów indywidualnych mała aktywność potencjalnych beneficjentów w aplikowaniu związana jest w dużej mierze z małymi środkami finansowymi, jakimi dysponują organizacje, które mogłyby aplikować do Priorytetu VII PO KL. Ilustracją mogą być poniższe wypowiedzi:

„Oczywiście [jest] też obawa, że w momencie, gdy nie pozyskamy grupy beneficjentów do danego programu, będziemy zmuszeni zwrócić środki, co w przypadku naszej organizacji pozarządowej, gdzie nie możemy pozyskać żadnej pożyczki ani żadnych zabezpieczeń majątkowych, ponieważ takich nie posiadamy - byłoby to dla nas bankrutem i nie do końca mamy pojęcie, skąd mamy wziąć środki, by oddać. To oczywiście jest już „gdybanie na przyszłość”, że nam się nie uda - do tej pory dużo rzeczy nam się udawało, ale wydaje mi się, że to są duże programy, które na dzień dzisiejszy nas przerastają. Aczkolwiek boimy się całej papierowej części projektów.”

„Niestety, problem polega na tym w Stowarzyszeniu, no na kwocie czeku In blanco. Trudno projekt powyżej trzystu tysięcy złotych w górę, znaleźć nawet wśród zarządu osobę, która na jedną piątą wysokości projektu, czyli w tym przypadku sześćdziesiąt tysięcy złotych wypisałaby czek In blanco... Wie Pan, nie jesteśmy aż tak bogaci, a gdyby coś nie poszło to ten bat nad nami jednak wisi.”

Małe organizacje, które stanowią większość w województwie podkarpackim, czują obawę w pozyskiwaniu środków z Priorytetu VII PO KL, ponieważ widzą ryzyko zwrotu dotacji w wypadku

niepowodzenia projektu. Dla członków małej organizacji pozarządowej czy niewielkiej instytucji szkoleniowej podejmowanie takiego ryzyka wydaje się zbyt duże.

Istotnym ograniczeniem aktywności w aplikowaniu do Priorytetu VII PO KL uprawnionych do tego instytucji, jak zauważają rozmówcy w wywiadach indywidualnych, są kłopoty w pozyskaniu beneficjentów ostatecznych do uczestnictwa w projekcie. *„(...)Problem jest ze znalezieniem beneficjenta ostatecznego. Ludzie z wykluczenia społecznego niechętnie biorą udział w szkoleniach i to może zabrzmie dziwnie, ale taka jest prawda. W ubiegłym roku szkoliliśmy dwadzieścia par, panowie się nie chcieli zadeklarować, jedynie pojedyncze przypadki ...*

M: Rozmawiamy teraz o waszej współpracy z GOPS-em?

O: Tak, no ale GOPS ma swoich beneficjentów trwale bezrobotnych i ten adresat w działaniu jest jak najbardziej adekwatny, jeśli mowa o priorytecie siódmym i jeśli oni nie mogą znaleźć za bardzo w takiej sporej w sumie gminie (jest to osiemnaście tysięcy mieszkańców) i ciężko jest im w sumie znaleźć chętnych na tego typu szkolenia. No a napisać projekt i podpisać, że się tych beneficjentów ma, a później mieć kłopot i na siłę uszczęśliwiać no to może być zagrożone, że tak powiem zwrotem tych pieniędzy.”

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym stanowią specyficzną kategorię beneficjentów – osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach, opuszczający zakłady karne, dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych itd. Wykluczenie społeczne wiąże się z brakiem lub utrudnionym dostępem do podstawowych instytucji publicznych, przy czym ograniczenia te często wiążą się z postawami życiowymi przyjmowanymi przez wykluczonych / zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z tego powodu standardowe kanały rekrutacji uczestników projektów nie sprawdzają się.

Przyczyny, dla których większość instytucji aplikuje lub zamierza aplikować o środki to przede wszystkim chęć współdziałania na rzecz rozwiązywania istotnych społecznie problemów i możliwość wykorzystania posiadanej w tym zakresie wiedzy i doświadczenia. Ponadto część respondentów podkreślała zgodność celów Priorytetu z celami działania ich organizacji. Pojawiły się także stwierdzenia mówiące o tym, że konkurs stał się okazją do zrealizowania wcześniej planowanych działań. Część wypowiedzi podkreśla wyraźnie istnienie społecznego zapotrzebowania na podjęcie działań możliwych do sfinansowania w ramach Priorytetu VII. Jeden z rozmówców w ramach wywiadów indywidualnych powiedział:

„Pomysł głównie zrodził się z faktu, iż przy innych projektach współpracujemy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej (GOPS), też pomagamy troszeczkę wdrażać ich systemowy projekt, oferujemy swoje wsparcie w postaci doświadczenia w realizacji projektów: rozliczanie itd.,

pomysłów. Tak samo udostępniamy bazę lokalową, bo mamy salę konferencyjną i komputerową, mamy pełne zaplecze techniczne do wykorzystania i tutaj z rozmów i diagnozy tamtego projektu i potrzeb uczestników, jakie zgłaszają – narodził się pomysł, żeby w tym Priorytecie też zastartować i próbować coś zrobić dla lokalnej społeczności.

Moderator: czyli to wynikało z tej bliskiej współpracy z GOPS?

O: Można tak powiedzieć i z dostrzeżeniem potrzeb.

Moderator: A te potrzeby, w jaki sposób się ujawniły?

O: A to z rozmów – bezpośrednio z osobami, które uczestniczyły bezpośrednio w projekcie systemowym – co jeszcze by chciały. Z faktu takiego, iż osoby, które nie dostały się do projektu – albo usłyszały o projekcie – też okazały zainteresowanie, żeby coś takiego... wziąć udział w takim szkoleniu, żeby ich skierować. Tak samo z rozmowami w GOPS-ie z pracownikami ale tutaj przy ocenie projektu – nie było to poparte badaniami.”

Powyższa wypowiedź wskazuje również, że aktywność w aplikowaniu o środki w ramach Priorytetu VII PO KL może wiązać się z siecią społeczną organizacji pozarządowej, czy też instytucji szkoleniowej. Organizacje stale współpracujące z innymi NGO-sami czy też instytucjami systemu pomocy społecznej mogą wymieniać się doświadczeniami, w rezultacie mogą również realizować projekty w partnerstwie. Powyższą hipotezę potwierdza również studium przypadku przeprowadzone w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dębicy. MOPS Dębica współpracuje ze stowarzyszeniem Ad Astram, czego owocem było wystartowanie stowarzyszenia w konkursie w ramach Priorytetu VII PO KL. Tak więc można wnioskować, że aktywność w aplikowaniu do Priorytetu VII PO KL wiąże się z aktywnością potencjalnych beneficjentów z innymi instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

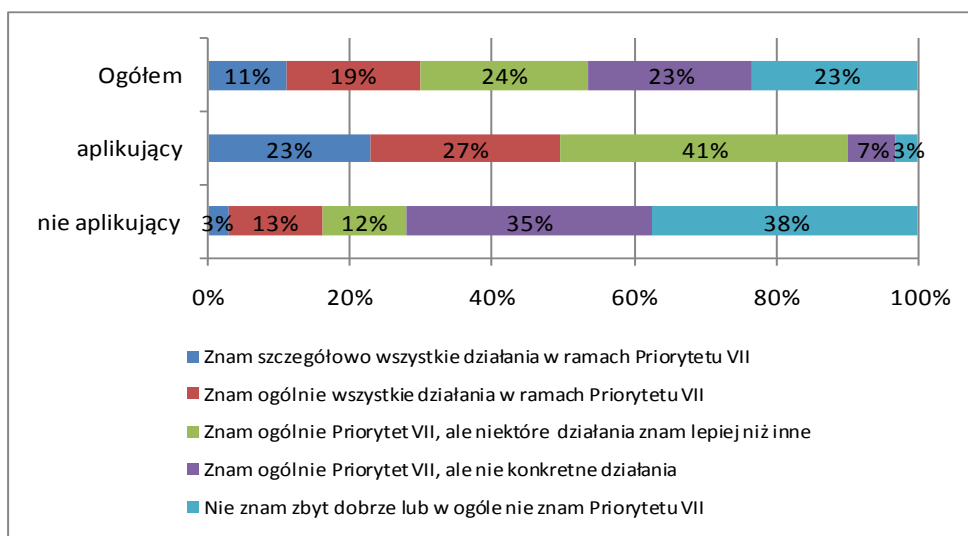
Jest też grupa instytucji, które po prostu zawodowo składają wnioski o dofinansowanie, ponieważ realizacja projektów stanowi ich główne lub nawet jedyne źródło utrzymania: *„Realizowaliśmy środki z Ministerstwa, z Urzędu Marszałkowskiego. Współpracujemy z Akademią Rozwoju Filantropii w Warszawie, z PARPu mieliśmy dofinansowanie. (...) Działa już piętnaście lat i zrealizowała wiele wniosków otrzymując dofinansowanie z różnych instytucji.”*

Wiedza o PO KL

Jak wykazano, wiedza o PO KL jest jednym z czynników wpływających na skłonność do realizacji projektów. Dlatego też temu zagadnieniu poświęcono oddzielny moduł badania.

Jak widać poniżej, wiedza o PO KL wśród nieaplikujących dotychczas instytucji jest mniejsza niż tych, którzy złożyli wniosek o dofinansowanie. Respondenci, którzy składali wniosek o dofinansowanie, w 90% znają priorytet VII lub przynajmniej niektóre działania. Natomiast tylko 28% podmiotów nieaplikujących deklarowało taki poziom wiedzy.

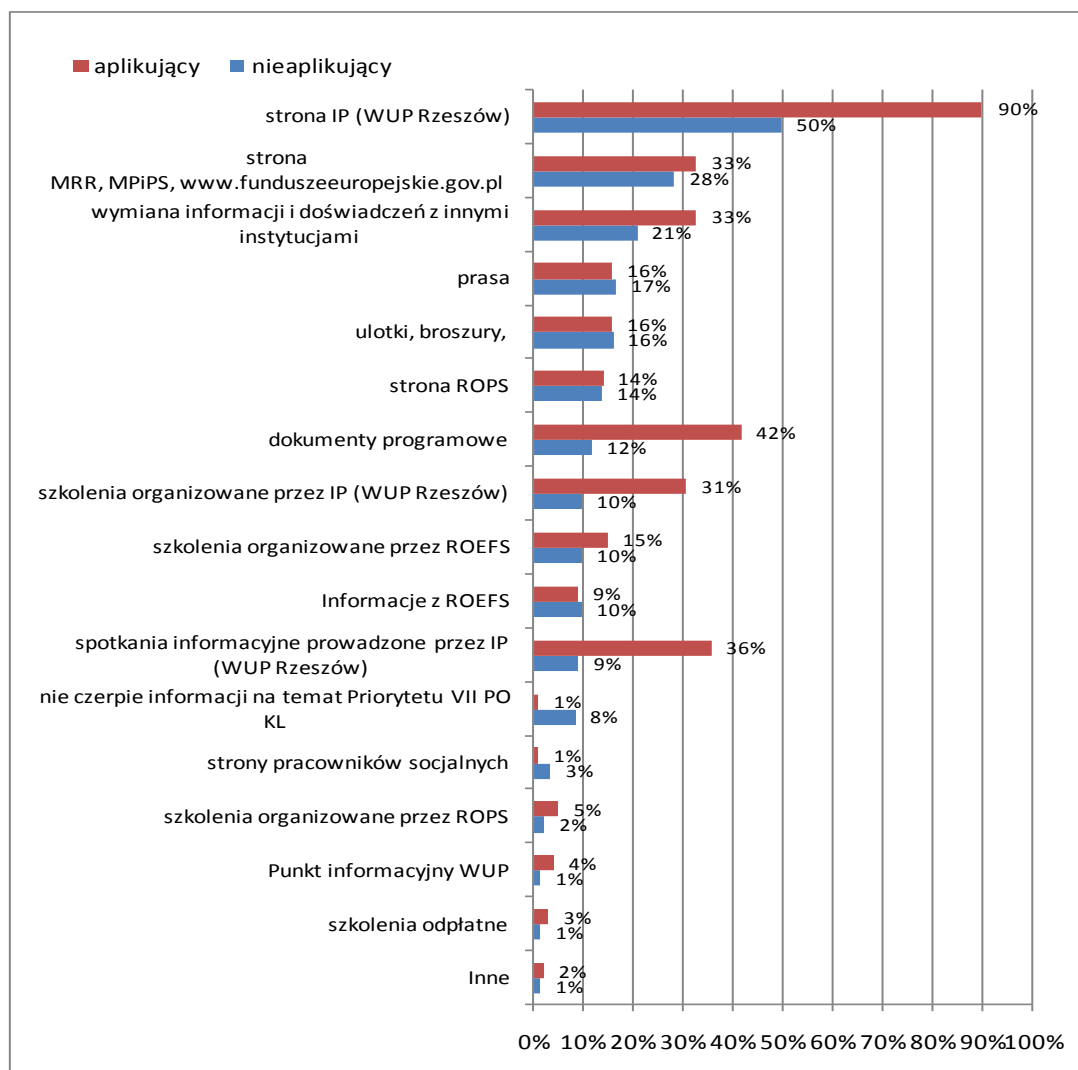
Wykres 12 Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?

Źródło: opracowanie własne. Aplikujący n=101; nieaplikujący n=144 z 148.

Jest to tym bardziej istotne, że to właśnie WUP jest dla większości podmiotów głównym źródłem informacji o POKL – i to zarówno dla aplikujących, jak nieaplikujących, lecz zainteresowanych i rozważających możliwość złożenia wniosku o dofinansowanie, choć w ich przypadku dotyczy to tylko 50% respondentów tej grupy.

Wykres 13 Źródła informacji o PO KL

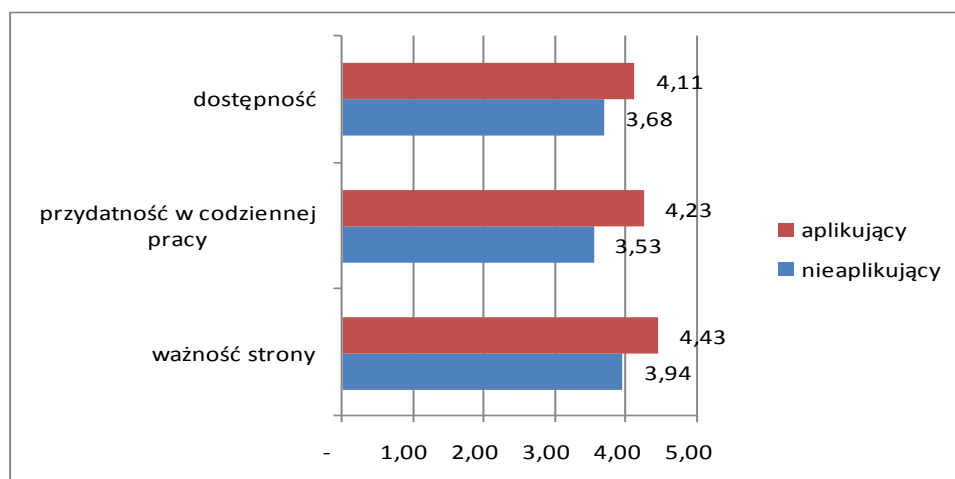
Źródło: opracowanie własne. Aplikujący n=101 ; nieaplikujący n=144 z 148.

Przedstawiciele instytucji, które aplikowały o środki w ramach Priorytetu VII PO KL, zdecydowanie częściej niż podmioty nie aplikujące jako źródło informacji o PO KL wskazywały stronę internetową WUP Rzeszów, dokumenty programowe, szkolenia organizowane przez IP (WUP Rzeszów) oraz spotkanie informacyjne organizowane przez IP (WUP Rzeszów). Ze strony internetowej IP (WUP Rzeszów) podmioty nieaplikujące korzystają niemal dwa razy rzadziej niż podmioty aplikujące. Sugeruje to, że za pomocą Internetu można dotrzeć do instytucji, które zrobiły pierwszy krok i same zainteresowały się możliwością uzyskania dofinansowania w ramach Priorytetu VII PO KL.

Kanały komunikacji takie jak: prasa, ulotki i broszury, strona ROPS oraz informacje z ROEFS uzyskiwały podobną liczbę wskazań wśród przedstawicieli podmiotów aplikujących, jak i nieaplikujących o środki z PO KL (Priorytet VII).

Ocena strony internetowej WUP jest wysoka, przy czym wyższe oceny wystawiają jej respondenci aplikujący – być może lepiej już ją znają i łatwiej jest im wyszukać potrzebne informacje niż tym, którzy dopiero próbują zorientować się w możliwościach aplikowania.

Wykres 14. Ocena strony www.pokl.wup-rzeszow.pl

Źródło: opracowanie własne. Aplikujący n=90 z 91; nieaplikujący n=72.

Tak wysoka ocena zaskakuje, bowiem w toku badania wielokrotnie poszukiwaliśmy różnych informacji na stronie www.pokl.wup-rzeszow.pl i mieliśmy okazję do stwierdzenia, że nie jest ona przyjazna w użytkowaniu i nie zawiera wielu przydatnych projektodawcom informacji (a jeśli nawet zawiera, to trudno do nich trafić). Podstrona FAQ dla Priorytetu VII jest pusta, a „ogólna” zawiera zaledwie kilka szczegółowych kwestii. Rubryka „wyjaśnienia i interpretacje” skonstruowana jest wg kolejności nadsyłania informacji, bez grupowania wg potencjalnych odbiorców, co utrudnia korzystanie z niej.

Duże znaczenie jako źródło informacji mają także spotkania organizowane przez WUP. Badanie pokazuje, że wśród aplikujących niemal 91% wiedziało o organizowaniu przez WUP spotkań (co zapewne wynika z częstego korzystania ze strony WUP), choć tylko 72% w nich uczestniczyło. Spośród nieaplikujących zaledwie 38% wiedziało o spotkaniach (choć ze stron www WUP korzysta 50% respondentów tej grupy), a tylko około 1/3 w nich uczestniczyła. Oznacza to, że informacja o spotkaniach nie dociera do wszystkich. Można zaryzykować twierdzenie, że dociera do tych bardziej aktywnych w jej poszukiwaniu. Jeśli WUP jest zainteresowany poszerzeniem kręgu instytucji aplikujących w konkursach, powinien wykorzystywać inne niż strona internetowa sposoby komunikowania się z potencjalnymi projektodawcami i poszukiwać kanałów informacyjnych specyficznych dla danych grup odbiorców. Badanie pokazało, że jest wiele instytucji, które nie wiedzą o możliwościach zawartych w PO KL, a także wiele takich, które nie wierzą, że mogłyby

aplikować o środki z EFS – informacja kierowana do tych podmiotów powinna uwzględniać te opinie.

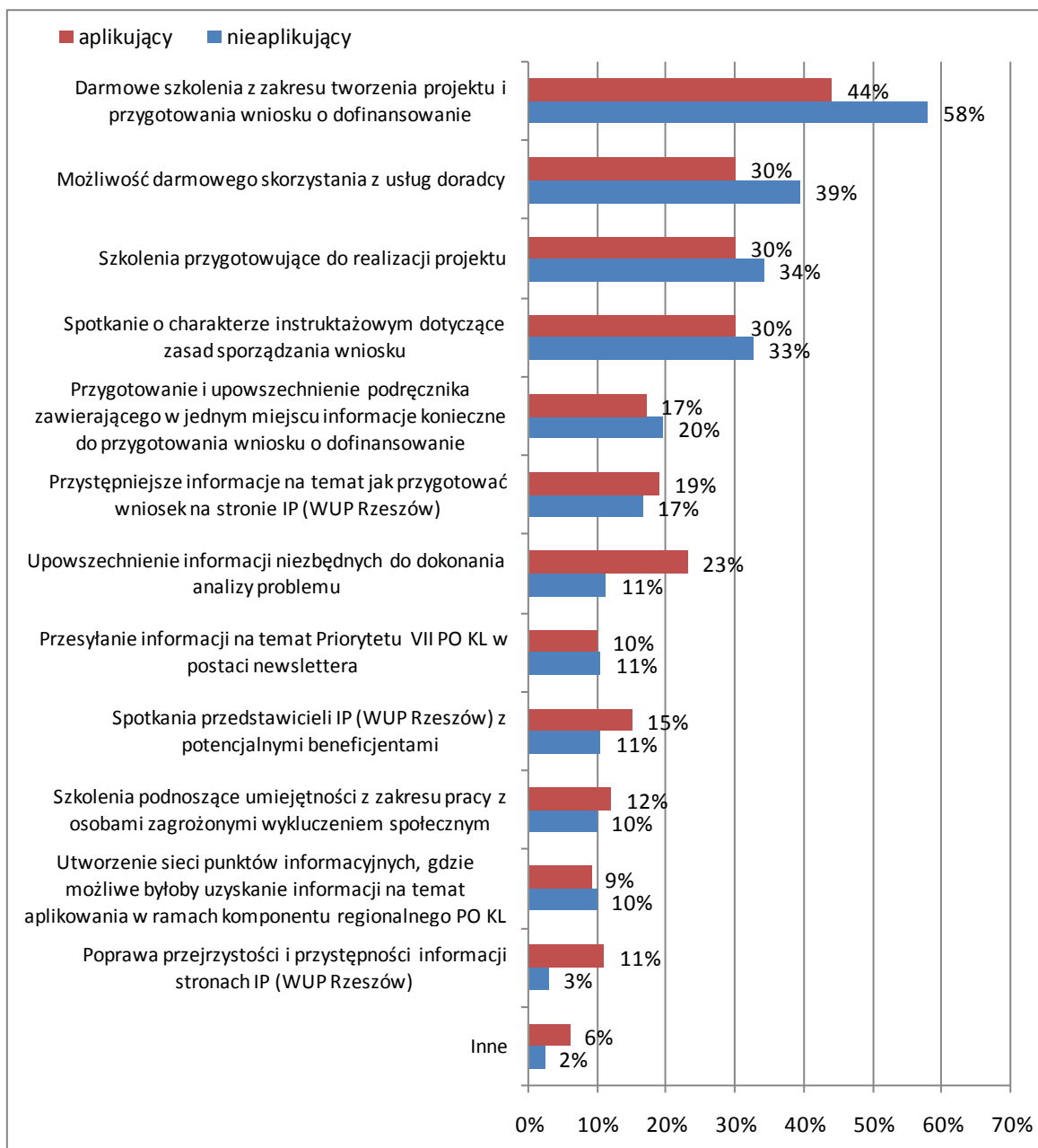
Niestety, badania jakościowe (zarówno IDI, jak i FGI) przynoszą dość niską ocenę tych spotkań. Rozmówcy skarżyli się na to, że podczas spotkań osoby prowadzące ograniczają się do omawiania dokumentacji konkursowej i nie są gotowe do dyskusowania o różnych szczegółowych kwestiach problemowych:

„Moderator: Jak Pan ocenia te spotkania? O: Do pytań i odpowiedzi: standard, szymel, przedstawienie dokumentacji konkursowej, którą można de facto przeczytać, wypełnienie wniosku, które stricte – przy czytaniu instrukcji... Pytania, odpowiedzi – rodzą takie problemy – bo prawdziwe problemy rzeczowe.. chociaż nie do końca, bo dużo też pytań później się okazuje: ciężkie tzw. pytania. Moderator: Trudne pytania... na które nie ma odpowiedzi... O: Na które de facto... prowadzący nie dadzą rady odpowiedzieć z marszu, że tak powiem..”. Co prawda wg przedstawicieli WUP po spotkaniach na stronie urzędu publikowana jest lista odpowiedzi na te pytania, a ponadto odpowiedzi te wysyłane są newsletterem, jednak nie podnosi to rangi spotkań.

Oczekiwane wsparcie

Pożytecznych informacji dostarcza odpowiedź na pytanie o to, jakie działania byłyby zdaniem respondentów przydatne przy przygotowywaniu projektów i wniosków o ich dofinansowanie.

Wykres 15 Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne. Aplikujący n=100 z 101; nieaplikujący n=132 z 148.

Badani uważają, że szanse na przygotowanie przez nich dobrych projektów i wniosków o ich dofinansowanie byłyby większe, gdyby mogli w większym stopniu korzystać z darmowych szkoleń z tworzenia projektów i przygotowywania wniosków oraz przygotowujących do realizacji projektu, przy czym takim wsparciem bardziej zainteresowani są dotychczas nieaplikujący. Wszyscy też są zainteresowani z możliwości skorzystania z darmowych usług doradczych i spotkań instruktażowych dotyczących zasad sporządzania wniosku:

O: Na pewno byłoby słusznym skonsultowanie gdzieś tego wniosku pod względem chociażby tej diagnozy, pod kątem równości płci – bo to jest w ostatnim czasie najgorszy wg mnie problem... Moderator: Równości szans? O: Równości szans płci i diagnozy pod względem potrzeb - pod tym kątem, jakby wyborów rekrutacji w zastosowaniu tej zasady.. – w całym przekroju projektu. Bo wg mnie z doświadczenia z okresu ostatnich miesięcy – to to jest najgłówniejszy problem wszystkich wniosków – uzupełnienie tej polityki horyzontalnej.. Chociaż mówię, też z niezrozumiałych przyczyn w niektórych wnioskach."

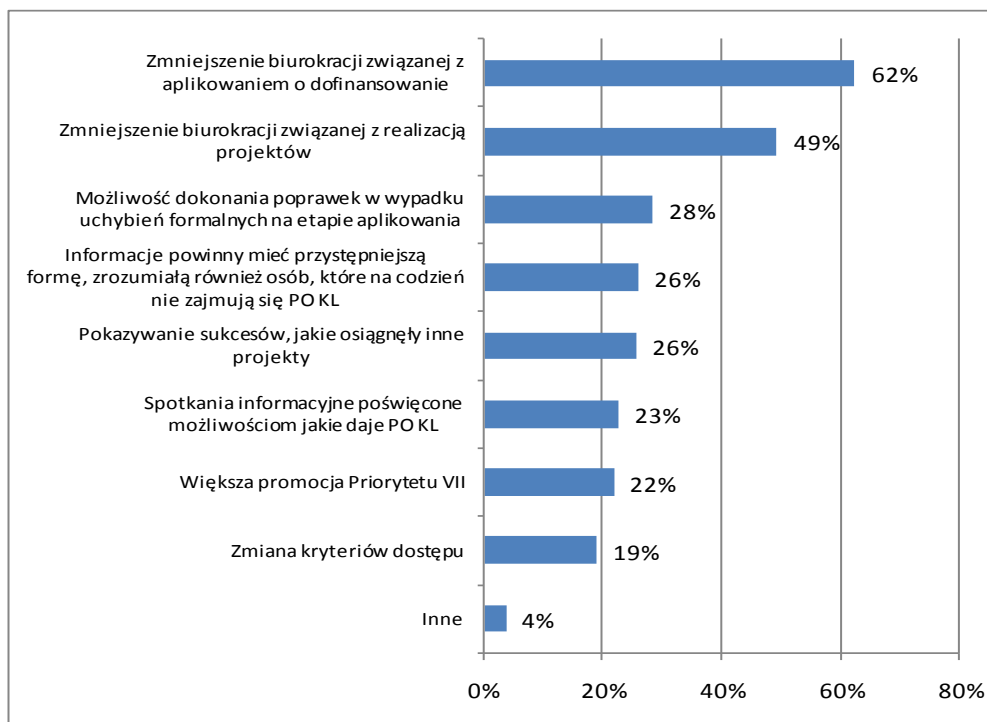
Co ciekawe – niewiele jest wskazań dotyczących zainteresowania szkoleniami podnoszącymi umiejętności z zakresu pracy z osobami zagrożonymi, co pozwala przypuszczać, iż respondenci znają się na przedmiocie działań, mają jedynie problemy z obudowaniem ich w projektową formę, a ponadto niepokój wciąż budzi wiele wymagań formalnych związanych zarówno z aplikowaniem, jak i realizacją projektu. Widoczna jest pewna różnica między aplikującymi a nieaplikującymi – ci pierwsi częściej potrzebują szkoleń ogólnych, ci drudzy trochę częściej wskazują na potrzebę bardziej specjalistycznego i sprofilowanego wsparcia.

Warto zauważyć, że pomimo odczuwania potrzeby w zakresie szkoleń i doradztwa, na etapie przygotowywania projektów tylko nieco ponad 50% respondentów korzystało z dostępnych możliwości uzyskania pomocy: 32,4% z pomocy WUP Rzeszów, 12,6 – ROEFS, 4,5% z pomocy komercyjnej firmy doradczej, a 3,6% – ROPS. Ogólnie pomoc ta oceniana jest jako dobra, choć spotkaliśmy się w toku wywiadów z uwagami krytycznymi pod adresem ROEFS: *„Był to projekt pisany nie przez nas pisany ale przez instytucję, która nam pomagała. Niestety – ona wprowadziła nas w błąd.(...) To jest firma, która nam pomaga, która prowadzi regionalny ośrodek EFSu. Pomagała nam już kilkakrotnie, we wcześniejszych projektach. Niestety żaden wniosek nie przeszedł. Dlatego zdecydowałam się o własnych siłach spróbować”*.

To, jak duże jest wg respondentów znaczenie kwestii formalnych potwierdzają odpowiedzi na pytanie „co można zrobić, aby zwiększyć zainteresowanie podmiotów aplikowaniem o środki w ramach Priorytetu VII”? Na pierwszych miejscach wymieniono „zmniejszenie biurokracji związanej z aplikowaniem” oraz „zmniejszenie biurokracji związanej z realizacją projektu”, a także „możliwość dokonywania poprawek w wypadku uchybień formalnych na etapie aplikowania”¹². Kolejny bardzo ważny aspekt, to większa przystępność przekazywanych informacji (język, forma). Wszystkie te zalecenia wydają się warte rozważenia w takim zakresie, w jakim na poziomie IP jest to możliwe.

¹² Pragniemy zwrócić uwagę, że badanie dotyczy konkursów z 2008 roku, gdy praktycznie nie było możliwości dokonywania poprawek w przypadku uchybień formalnych; obecnie takie możliwości istnieją, nadal jednak ich zakres jest mocno ograniczony. Z drugiej jednak strony fakt, iż na ten właśnie element zwrócono uwagę w omawianym pytaniu wskazuje nie tyle na luki w wiedzy projektodawców (choć na nie także), ile raczej na opinie o stopniu trudności aplikowania do EFS.

Wykres 16 Które z poniższych działań mogłyby zachęcić inne instytucje/organizacje działające na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu do startowania w konkursach o dofinansowanie organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL?

Źródło: opracowanie własne. N=244 z 249.

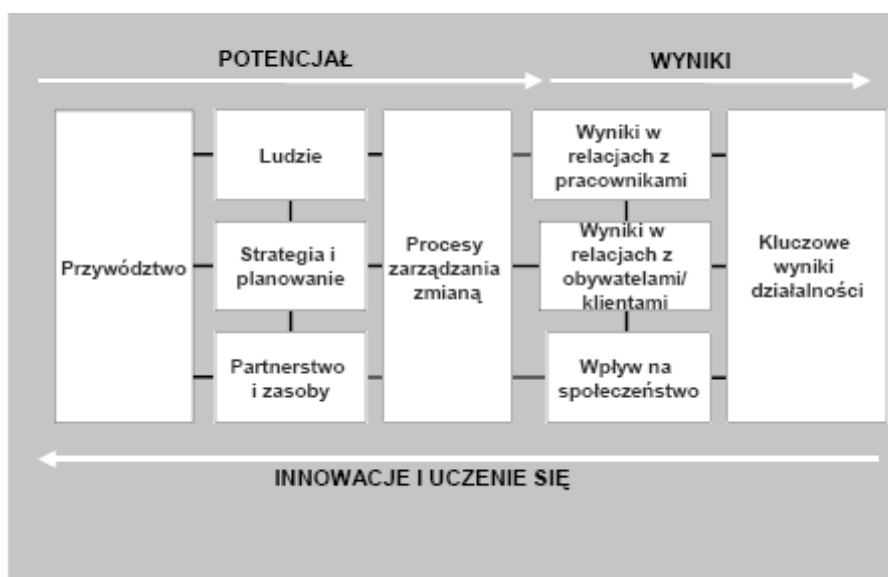
Wśród pojedynczych wypowiedzi wskazujących na „inne” działania (ogółem 4% respondentów) sugerowano:

- zniesienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn w projekcie,
- upowszechnienie informacji niezbędnych do dokonania analizy lokalnych problemów w zakresie zasady równości szans kobiet i mężczyzn,
- krótszy okres od złożenia wniosku do podpisania umowy,
- przejrzystość oceny polityk horyzontalnych - równość szans,
- zwiększenie kompetencji pracowników w ROEFS połączone z odpowiedzialnością za podejmowane doradztwo. Wiele organizacji korzysta z ich usług i niestety projekty napisane z pomocą doradcy nie wyróżniają się niczym szczególnym,
- bardziej zdroworozsądkowe, mniej formalistyczne podejście asesorów,
- większa dostępność fachowego wsparcia,
- traktowanie organizacji pozarządowych na równi z JST

Potencjał podmiotów

Potencjał instytucji uprawnionych do startowania w konkursach w ramach Priorytetu VII PO KL może służyć do określenia zdolności absorpcyjnych instytucji. Do zmierzenia potencjału zostały wykorzystane elementy „modelu doskonałości” opracowanego przez Europejską Fundację Zarządzania Jakością (EFQM), stanowiący również podstawę metodologii oceny jakości Common Assessment Framework (CAF)¹³. Model ten obejmuje dziewięć pól, nazywanych także kryteriami, oceny jakości organizacji, przypisanych do dwóch obszarów nadrzędnych: Potencjału i Wyników. W tym ujęciu potencjał organizacji to jej zasoby, w tym ludzkie i materialne a także wiedza czy relacje, ale także całość praktyk zarządczych, strategia i procesy jej wdrażania.

Rysunek 1 Schemat modelu CAF/EFQM

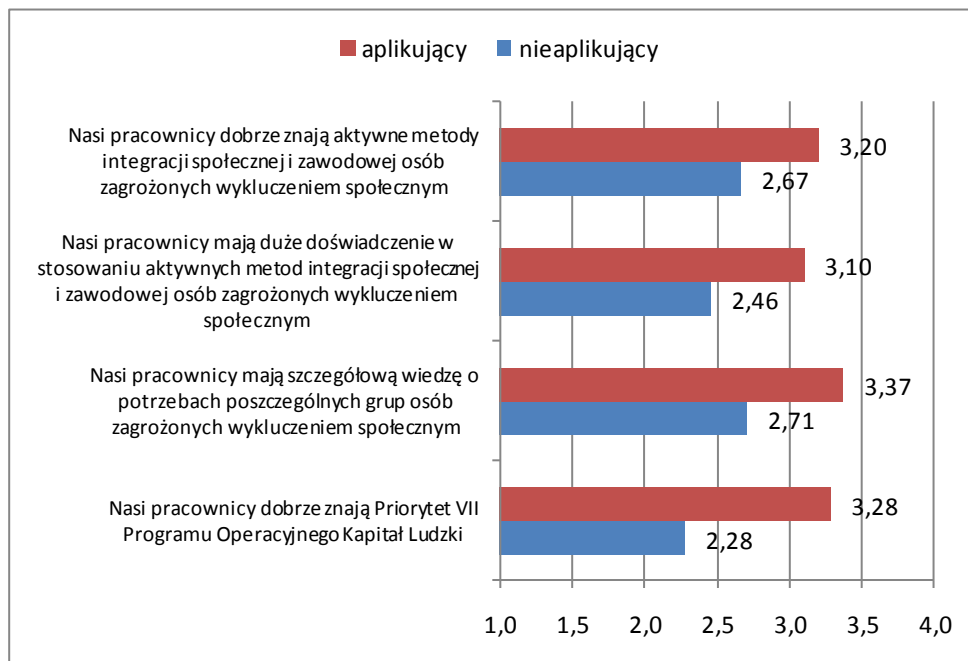
Analiza potencjału została dokonana w dwóch grupach – aplikujących i nieaplikujących, tak by możliwe było określenie, który z czynników gra kluczową rolę przy zwiększeniu zdolności absorpcyjnych podmiotów uprawnionych do startowania w konkursach.

Wyraźne różnice pomiędzy instytucjami startującymi a niestartującymi w konkursach możliwe były do zaobserwowania w przypadku wielkości zatrudnienia. Organizacje, które nie aplikowały o wsparcie w ramach Priorytetu VII PO KL, są wyraźnie słabsze instytucjonalnie. W przynajmniej 80% przypadków organizacje zatrudniają nie więcej niż 26 osób, podczas gdy instytucje które otrzymały dofinansowanie w 80% przypadków zatrudniają aż do 76 osób.

¹³ www.efqm.org ; „Wspólna metoda oceny. CAF 2006 (The Common Assessment Framework)”, CAF Resource Centre, European Institute of Public Administration, http://www.eipa.eu/CAF/CAF_2006/Brochures/Polish_2006.pdf

Widoczna jest także różnica w ocenie poziomu wiedzy pracowników na temat Priorytetu VII, ale również na temat integracji społecznej, sposobów aktywnej integracji czy też o potrzebach grup docelowych pomiędzy podmiotami aplikującymi i nieaplikującymi o wsparcie w ramach Priorytetu VII PO KL. - instytucje aplikujące mają wyższą samoocenę kompetencji merytorycznej.

Wykres 17 Ocena kwalifikacji pracowników w poszczególnych aspektach (w tym wiedzy na temat Priorytetu VII PO KL) w skali od 1 do 4

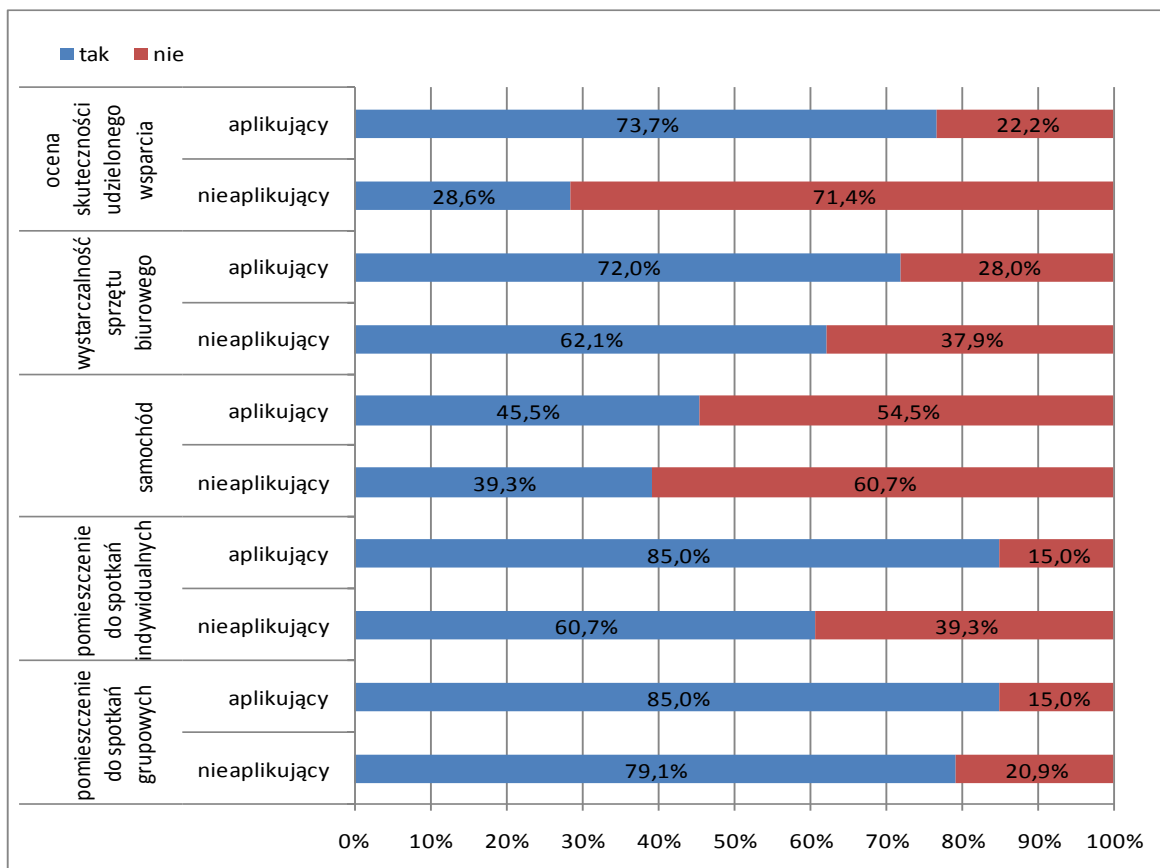

Źródło: opracowanie własne. Aplikujący $n=99$ z 101; nieaplikujący $n= 48$ z 148

Jak widać, duża liczba instytucji, które nie aplikowały o środki, nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie (tyko 48 z 148 podmiotów odpowiedziało na to pytanie), co pośrednio może wskazywać, że nie chciały w ankiecie pokazywać się w negatywnym świetle. Można, dlatego sugerować, że średnia ocena dla tej grupy powinna być jeszcze niższa. Różnica pomiędzy instytucjami aplikującymi a nieaplikującymi w ocenie wiedzy pracowników jest bardzo wyraźna na korzyść podmiotów, które aplikowały o środki w ramach Priorytetu VII PO KL.

Wykresy poniżej pokazują, że dla gotowości do aplikowania w konkursach znaczenie ma też potencjał techniczny podmiotu.

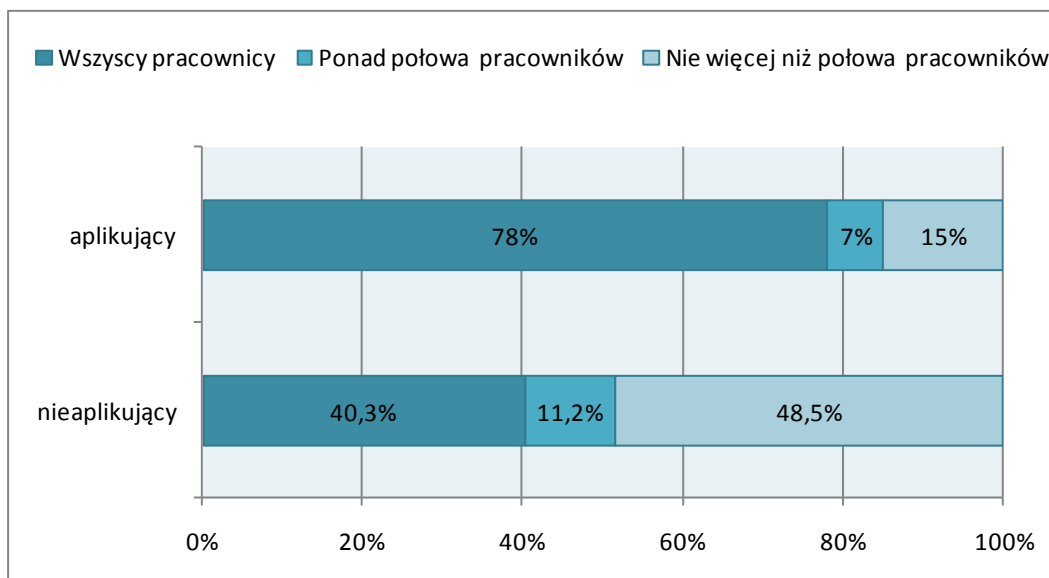
Wykres 18 Potencjał techniczny organizacji¹⁴

Źródło: opracowanie własne. Aplikujący n= 100 z 101; nieaplikujący n= 139 z 148

¹⁴ Istotnie statystycznie różnice występują w następujących kategoriach: ocena skuteczności wsparcia oraz pomieszczenie do spotkań indywidualnych.

Wykres 19. Jaka część pracowników ma do dyspozycji komputer wraz z pełnym oprogramowaniem?¹⁵

Źródło: opracowanie własne. Aplikujący $n=100$ z 101; nieaplikujący $n=134$ z 148

W każdej z prezentowanej kategorii instytucje nieaplikujące o środki przeciętnie wypadają gorzej. W instytucjach aplikujących o wsparcie w ramach Priorytetu VII PO KL zdecydowana większość pracowników (78%) ma do dyspozycji w pełni wyposażony komputer, podczas gdy w instytucjach nieaplikujących tylko 40%. Szczególnie duża różnica występuje w kwestii dokonywania oceny udzielanego beneficjentom wsparcia, co sugeruje, że instytucje aplikujące o środki mają wypracowane pewne mechanizmy i rozwiązania sprawdzające, czy ich sposoby działania są właściwe. Możliwe jednak, że zostało to wymuszone poprzez przyjęte w ramach projektów obowiązkowe mechanizmy monitorowania osiągania rezultatów, co oznaczałoby, że fakt realizacji projektów finansowanych z EFS wiąże się z szansą na wzmocnienie potencjału instytucji realizującej.

Informacje o beneficjentach swoich działań zbiera tylko 19% podmiotów nieaplikujących i 63% tych, co aplikowali. Powodem gromadzenia tych informacji jest w obu przypadkach chęć sporządzenia dobrej analizy sytuacji wyjściowej i lepsze poznanie beneficjentów po to, by w przyszłości przygotować dobry projekt.

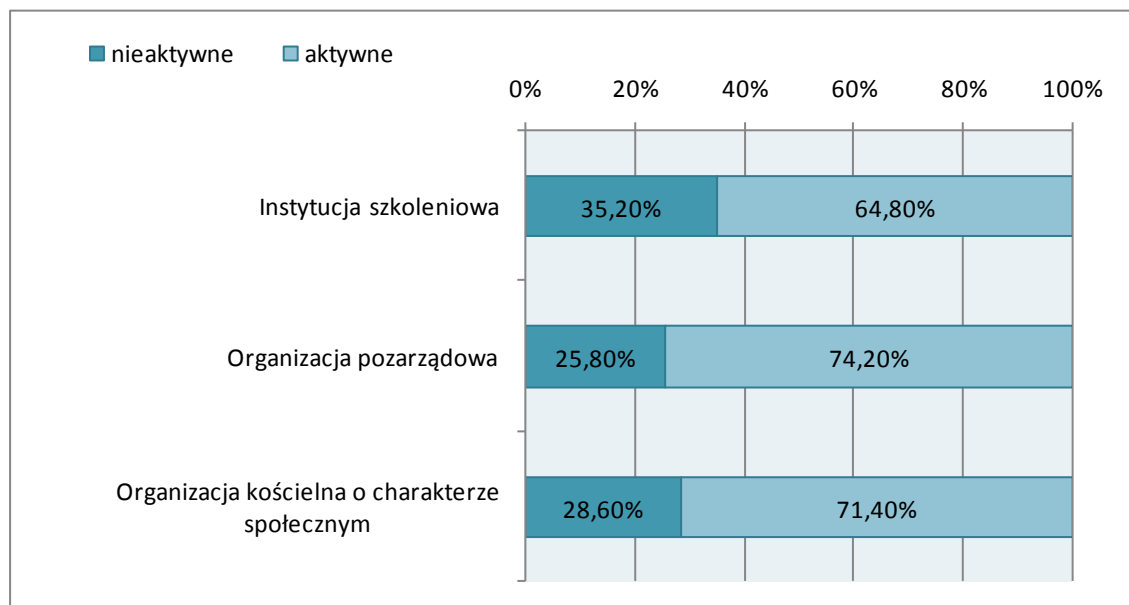
¹⁵ Zróżnicowanie istotne statystycznie

3.1.7. Podsumowanie – podmioty mało aktywne i uwarunkowania sukcesu

Za podmioty nieaktywne uznaliśmy takie podmioty, które do tej pory nie aplikowały w ramach Priorytetu VII oraz nie są tym zainteresowane w przyszłości. Niestety niemożliwe jest stworzenie pełnego profilu instytucji nieaktywnych z dwóch powodów:

- 1) Można spodziewać się, że organizacje nieaktywne w dużej mierze nie chciały wziąć udziału w badaniu. W trakcie realizacji badania ilościowego otrzymywaliśmy odpowiedzi, że instytucja nie weźmie udziału w badaniu, ponieważ nie jest zainteresowana uzyskiwaniem wsparcia i realizacją projektów, tak więc nie widzi celu w poświęcaniu czasu na wypełnianie kwestionariusza.
- 2) Wyniki badania ilościowego nie wskazują na istotne, łatwo mierzalne różnice, które pozwalałyby identyfikować podmioty aktywne i nieaktywne. Jak zostanie pokazane poniżej największym czynnikiem różnicującym instytucje aktywne od nieaktywnych są ludzie – ich wiedza oraz zaangażowanie.

Wykres 20 Aktywność podmiotów według typów

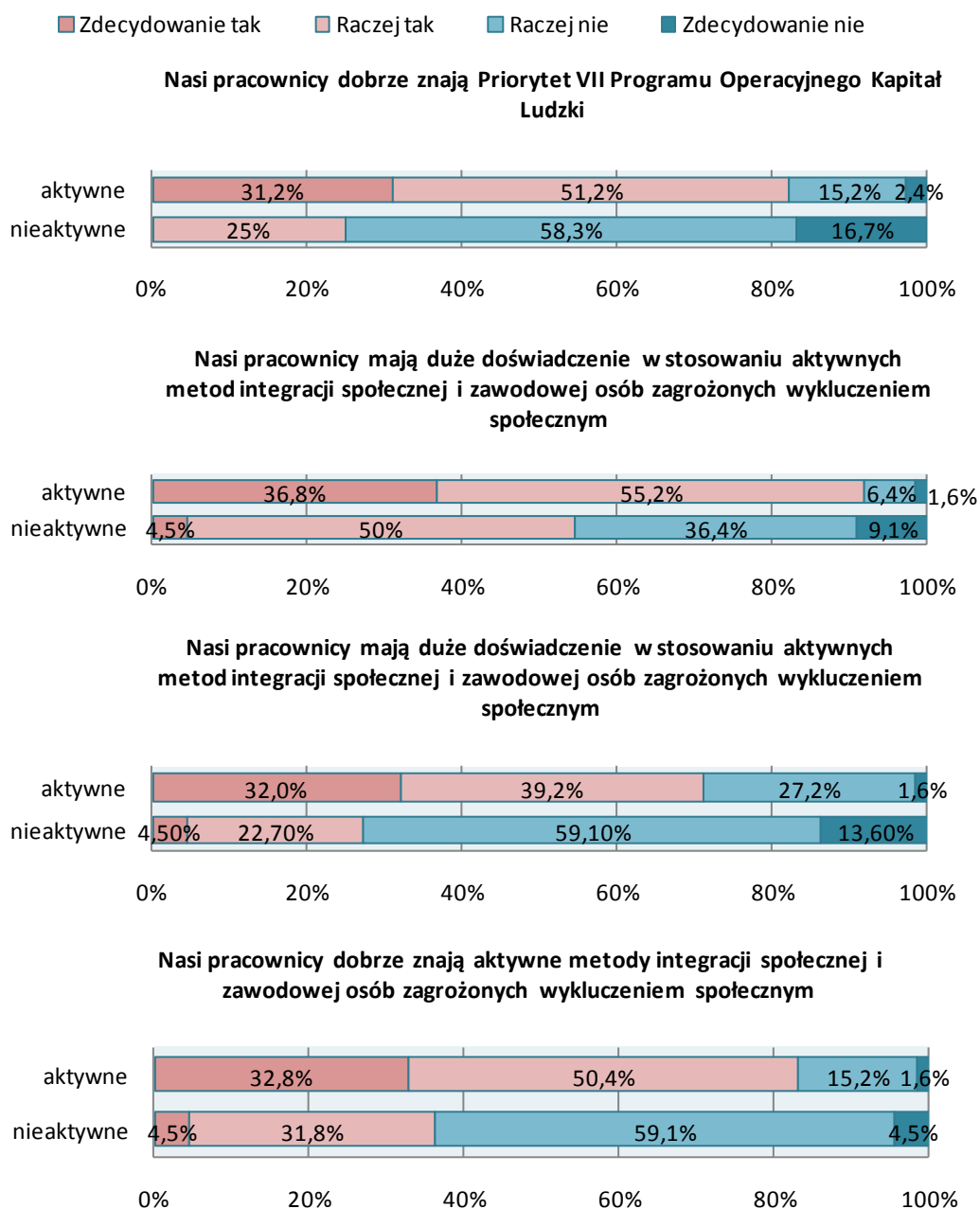
Źródło: opracowanie własne. Instytucje szkoleniowe $n=71$; organizacje pozarządowe $n=151$; organizacje kościelne o charakterze kościelnym $n=7$. Na wykresie pominięte zostały kategorie: spółdzielnia socjalna, OPS oraz inne.

Podmiotami nieaktywnymi częściej są instytucje szkoleniowe niż organizacje pozarządowe i organizacje kościelne. Są to również organizacje nieco słabsze instytucjonalnie - zatrudniające mniejszą liczbę osób (podmioty nieaktywne zatrudniają przeciętnie 22 osoby, podczas gdy podmioty aktywne 35 osób), rzadziej posiadają pomieszczenie do spotkań indywidualnych oraz

posiadają mniejszą liczbę komputerów przypadającego na jednego pracownika. Należy jednak zaznaczyć, że różnice choć istotne statystycznie, nie są duże.

Najbardziej wyraźne różnice dotyczą wiedzy i kwalifikacji pracowników.

Wykres 21 Wiedza i kwalifikacje pracowników w ocenie kadry zarządzającej

Źródło: opracowanie własne. Instytucje aktywne n=177 z 182; nieaktywne n=22 z 67. Procenty zostały przedstawione ze względu na większą czytelność porównania.

Powyższe wykresy wyraźnie pokazują, że instytucje nieaktywne różnią się od instytucji aktywnych, wiedzą i kwalifikacjami pracowników w obszarze wykluczenia społecznego oraz Priorytetu VII. Potwierdza to stawianą wcześniej hipotezę, że największy wpływ na aktywność instytucji mają pracujący lub działający w niej ludzie.

Podobnie skuteczność projektodawców nie jest zależna od typu podmiotu. Zdaniem rozmówców w badaniu jakościowym trudno jest wskazać na jednoznaczny katalog czynników sukcesu w procesie aplikowania o środki. Część z nich wskazuje na tak oczywiste czynniki jak znajomość problemu – dobra diagnoza, wiedza o grupie docelowej, doświadczenie, część jednak uważa, że szanse na wygraną przypominają loterię. Pomijając jednak ten silnie krytyczny wątek, na podstawie uzyskanych informacji można stwierdzić, że kluczowe znaczenie ma wiedza zespołów ludzkich i ich zapał. Mniejsze znaczenie ma potencjał techniczny, w znaczeniu bazy lokalowej, stałego personelu, trwałych struktur organizacyjnych. Potwierdziły to także studia przypadku – kadra z wiedzą i doświadczeniem w pisaniu wniosków jest podstawą do osiągnięcia sukcesu w aplikowaniu. Chęć i zapał pracowników oraz działaczy decyduje o podejmowaniu nowych inicjatyw, między innymi realizacji projektów w ramach Priorytetu VII PO KL. Studia przypadku wskazują również, że istotną kwestią jest niezrażanie się niepowodzeniami i ponowne przystępowanie do konkursów. W ten sposób zwiększa się zarówno wiedzę, jak i doświadczenie.

3.1.8. Rodzaje projektów składanych w odpowiedzi na konkursy i wybranych do dofinansowania

3.1.8.1. Poddziałanie 7.2.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Projekty złożone

Najczęściej wybieraną formą wsparcia są kursy i szkolenia umożliwiające nabycie lub podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej.

Poniżej zestawiono częstość występowania poszczególnych form wsparcia w złożonych projektach.

Tabela 10 Częstość występowania poszczególnych form wsparcia

Forma wsparcia	Liczba wniosków, w których wystąpiła dana forma
Kursy i szkolenia umożliwiające nabycie lub podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych	86
Prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie	9
Staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy	9
Poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej	74
Organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	8
Rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy	36
Rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej	10
Rozwój usług społecznych przewyższających indywidualne bariery w integracji społecznej, w tym w powrocie na rynek pracy	4
Wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej (CIS, KIS, ZAZ z wyjątkiem WTZ)	8
Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej	10

Jak już wspomniano, najczęściej – w 86 projektach - oferowano kursy i szkolenia umożliwiające nabycie lub podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych. W 15 wnioskach projektodawcy stwierdzali, że zakres tematyczny szkoleń zostanie zdecydowany już po dokonaniu naboru uczestników i zidentyfikowaniu ich indywidualnych potrzeb i możliwości w ramach pierwszego etapu projektu. W pozostałych przypadkach (71 wniosków) wskazano planowane obszary szkoleń. Najczęściej były to szkolenia dotyczące nabywania kwalifikacji i kompetencji w sektorze usług, dotyczące następujących zawodów: sprzedawca (z obsługą kasy fiskalnej – 13 projektów), florysta - bukieciarz (7), kucharz, kelner- barman, fryzjer (po 6), opiekun osób starszych, kosmetyczka – wizażystka (po 5), obsługa ruchu turystycznego (7). Planowano także

szkolenia „twarde”: spawanie (7), obsługa wózków jezdniowych (8), obsługa maszyn i urządzeń (7), zawody budowlane (10) oraz prawo jazdy (12). W części projektów planowano także szkolenia dotyczące prowadzenia księgowości (7), pracownika administracyjno-biurowego (5), a także zakładania i prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej (9) i tworzenia projektów (4). Oprócz tego w 47 projektach przewidywano szkolenia z obsługi komputera, a w 21 szkolenia językowe (przede wszystkim język angielski; w jednym projekcie mowa była o języku francuskim, a w jednym o niemieckim i rosyjskim).

Niewiele natomiast planowano szkoleń w obszarze wzmocnienia kompetencji miękkich, a więc np. podwyższania samooceny oraz umiejętności dostrzegania swoich potencjałów. Niewątpliwie nie jest to właściwe podejście, gdyż właśnie samoocena oraz umiejętność budowania pozytywnego wizerunku własnej osoby jest szczególnie niska u osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dlatego ważnym byłoby w przyszłości kierowanie wsparcia na szkolenia i kursy, które pozwolą na polepszenie własnego wizerunku osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Drugą co do liczebności formą wsparcia proponowaną w złożonych wnioskach było poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe. Najbardziej występującą formą wsparcia był natomiast rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej, w tym w powrocie na rynek pracy. Być może w przyszłości warto zaplanować na poziomie IP działania promocyjne dotyczące tego, na czym może polegać rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej i zawodowej, w szczególności poprzez prezentację dobrych przykładów zarówno z regionu, jak i z terenu całego kraju, ale także z innych krajów UE.

Ponadto złożono 7 projektów badawczych i 4 promocyjne.

W zasadzie wszystkie projekty jako grupę docelową wskazywały osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, niekiedy także dodatkowo osoby z otoczenia tych osób lub pracowników instytucji systemu integracji społecznej. Trudno było w ramach analizy ilościowej precyzyjnie wyróżnić, o jakie specyficzne podgrupy w ramach tak szeroko zarysowanej grupy docelowej chodziło, w wielu projektach nie można znaleźć na ten temat żadnej informacji. Jeśli już taka informacja została wskazana, to okazuje się, że 45 projektów skierowanych było do długotrwale bezrobotnych, 38 do osób niepełnosprawnych, 17 do młodzieży, 10 do osób powyżej 50 roku życia, 9 do kobiet i 4 do dzieci z rodzin zastępczych. Po jednym projekcie dotyczyło mieszkańców wsi, byłych więźniów oraz alkoholików. Trzeba przy tym odnotować, że w wielu projektach wymieniano równocześnie kilka z ww. grup. Taki dobór uczestników projektów w dużej mierze został zdeterminowany kryteriami strategicznymi – w konkursie premiowano projekty kierowane do osób długotrwale bezrobotnych i osób niepełnosprawnych.

Projekty wybrane do dofinansowania

Uczestnikami wybranych i finansowanych projektów są osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (w 7 – osoby niepełnosprawne, w jednym osoby długotrwale bezrobotne, w jednym młodzież) i tylko w jednym dodatkowo także osoby z otoczenia osób zagrożonych wykluczeniem. Jeden projekt miał charakter badawczy i dotyczył barier w aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób niepełnosprawnych. Ogółem w dofinansowanych projektach miało zgodnie z założeniami wziąć udział 1000 osób zagrożonych wykluczeniem i 54 osoby z ich otoczenia.

W ramach dofinansowanych projektów obejmujących obszar całego województwa przewidziano:

1. nabywanie umiejętności i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, szkolenia informatyczne i językowe, doskonalenie kompetencji kluczowych oraz szkolenia zawodowe dobrane wg potrzeb i możliwości uczestników – 90 osób długotrwale bezrobotnych oraz niepełnosprawnych,
2. nabywanie umiejętności i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, szkolenia informatyczne oraz poradnictwo psychologiczne – 60 osób niepełnosprawnych
3. poradnictwo psychologiczne, szkolenia informatyczne i językowe oraz zawodowe wg potrzeb – 72 osób niepełnosprawnych
4. wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej, poradnictwo psychologiczne oraz szkolenia zawodowe wg potrzeb – 20 osób niepełnosprawnych
5. nabywanie umiejętności i kompetencji niezbędnych na rynku pracy oraz poradnictwo psychologiczne – 400 osób niepełnosprawnych.

Projekty powiatowe przewidują:

1. poradnictwo psychologiczne oraz szkolenia zawodowe w zawodach budowlanych, prawa jazdy, księgowości, sprzedawcy, asystenta osoby niepełnosprawnej, kosmetyczki, manicurzystki; ponadto przewidziano szkolenia w zakresie wzmocnienia kompetencji kluczowych – dla 120 osób
2. wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej (ZAZ), poradnictwo psychologiczne oraz szkolenia zawodowe w zawodach: bukieciarz, ceramika, wizaż, wikliniarstwo – dla 22 osób niepełnosprawnych
3. poradnictwo psychologiczne, wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej oraz kursy i szkolenia w zawodach: spawacz, uprawnienia energetyczne, prawo jazdy, kierowca wózków widłowych, kucharz, sprzedawca – 30 osób.

Dwa projekty realizowane na poziomie jednej gminy obejmują:

1. poradnictwo psychologiczne, nabywanie umiejętności i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, szkolenia informatyczne, a także trening zaradności życiowej, pracy w zespole i trening profilaktyki uzależnień – 66 osób zagrożonych wykluczeniem oraz 54 osoby z ich otoczenia
2. wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (2 świetlice środowiskowe) – 120 osób młodych.

Wszystkie wybrane projekty poddano analizie jakościowej, dokonując jednocześnie weryfikacji ocen wystawionych przez Komisję Oceny Projektów. Zauważono przy tym bardzo istotny problem, jakim jest uzgadnianie (lub górej – przepisywanie) ocen przez osoby oceniające, bowiem niemal połowa par ocen i ich uzasadnień jest identyczna. W wielu przypadkach treść uzasadnień sugeruje znacznie niższe oceny niż ostatecznie wystawione – uzasadnienia zawierają bardzo wiele zarzutów, podczas gdy oceny są pozytywne. Niekiedy zarzuty są na tyle poważne (np. nie wiadomo, jak wnioskodawca dotrze do grupy docelowej, nie opisano sposobu monitorowania, wymienione rezultaty nie są właściwe), że trudno zrozumieć powody przyznania dofinansowania. Lektura uzasadnień pozwala na postawienie hipotezy (wymagającej jednak potwierdzenia w odrębnym badaniu), że oceniający obawiają się projektów niestandardowych, chętniej wystawiając dobre oceny projektom prostym, powtarzalnym, rutynowym. Nie zauważono uwag sugerujących, że projekt jest interesujący, bądź że może przynieść / nie przyniesie realnych korzyści uczestnikom. Analiza Kart Oceny potwierdza wcześniejsze opinie (uzyskane m.in. w badaniu jakościowym) o przywiązywaniu przez oceniających dużej wagi do kwestii o charakterze techniczno - formalnym.

Oceniane wnioski są przeciętnej jakości. Najsłabsze części dotyczą uzasadnienia potrzeby realizacji projektu, najczęściej odnoszące się do ogólnie dostępnych danych o dużym poziomie ogólności, rzadko zaś odnoszące się bezpośrednio do obszaru i grupy objętej wsparciem. Na ogół nie ma informacji potwierdzających zapotrzebowanie rynku na oferowane szkolenia i inne formy wsparcia. Typowym rezultatem tych projektów są certyfikaty i dyplomy ukończenia szkolenia lub „zadowolenie uczestników z udziału w projekcie”. Jako ciekawostkę warto wspomnieć prowadzenie procesu rekrutacji (dla osób wykluczonych, nieaktywnych, niezaradnych) przez Internet oraz promocję projektu poprzez klipy telewizyjne. Rzadkością są projekty skierowane do wąskiej konkretnej grupy beneficjentów.

3.1.8.2. Poddziałanie 7.2.2 - Wsparcie ekonomii społecznej

Projekty złożone

Najczęściej wybieraną formą wsparcia w projektach dotyczących Poddziałania 7.2.2 są szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności

w sektorze ekonomii społecznej (22 projekty przewidywały tę formę), promocja ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej (11), doradztwo (indywidualne i grupowe, m.in. w postaci punktów lub centrów doradztwa, inkubatorów społecznej przedsiębiorczości tworzących wspólną infrastrukturę rozwoju) dla podmiotów ekonomii społecznej (10) i usługi prawne, księgowo, marketingowe dla podmiotów ekonomii społecznej (4). W dwóch tylko projektach przewidywano usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej, a w jednym rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej. W jednym ponadto zakładano szkolenia zawodowe dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (obok działań dotyczących wspierania rozwoju ekonomii społecznej). W 15 projektach przewidywano zastosowanie tylko jednej formy: w 10 były to szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej, w 5 – promocja ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.

Projekty wybrane

Uczestnikami wybranych projektów są przede wszystkim podmioty ekonomii społecznej, ale też instytucje pomocy i integracji społecznej i instytucje rynku pracy oraz osoby fizyczne. Trudno jednak o jednoznaczne określenie liczby instytucji i osób, jakie miały otrzymać wsparcie, bowiem projektodawcy nie zawsze określali liczbę podmiotów, niekiedy mylili liczby dotyczące instytucji i liczby dotyczące ich pracowników. Mieli także problem z rozróżnieniem sytuacji, w której powinni odnosić się do osób fizycznych jako grupy docelowej, a kiedy do podmiotów (ekonomii społecznej czy rynku pracy lub innych), jeśli zakładali udział pracowników tych instytucji w szkoleniach. Podobny problem sprawiało im także rozróżnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym od pojęcia osób fizycznych jako dopuszczalnej grupy docelowej. W przyszłości warto w dokumentacji konkursowej lub przynajmniej na stronie internetowej (np. w rubryce FAQ) podać jasne definicje poszczególnych pojęć.

W ramach dofinansowanych projektów obejmujących obszar całego województwa przewidziano:

- 1 i 2. szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej oraz doradztwo dla podmiotów ekonomii społecznej
3. promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej i usługi prawne, księgowo, marketingowe dla podmiotów ekonomii społecznej
4. promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej i usługi prawne, księgowo, marketingowe dla podmiotów ekonomii społecznej oraz szkolenia umożliwiające

uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej

W projekcie wdrażanym na obszarze powiatów dębickiego, brzozowskiego, jasielskiego, krośnieńskiego, strzyżowskiego i m. Krosna stosowane są jednocześnie cztery formy: promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej, usługi prawne, księgowo, marketingowe dla podmiotów ekonomii społecznej, szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej oraz doradztwo dla podmiotów ekonomii społecznej.

Można stwierdzić, że jak na pierwszy okres realizacji projektów dotyczących ekonomii społecznej to zakres wdrażanych projektów jest odpowiedni zarówno z punktu widzenia geograficznego, jak i merytorycznego.

Wszystkie dofinansowane projekty poddano analizie jakościowej. Podobnie jak w przypadku projektów realizowanych w ramach Poddziałania 7.2.1 uzasadnienia potrzeby realizacji projektów pełne są stereotypowych stwierdzeń na temat problemów mieszkańców województwa/ powiatu, odwołań do badań i innych opracowań. To dobrze, jednak z drugiej strony wyczuwa się schematyzm opisu, sporządzanego na potrzeby oceny i spełnienia jej wymagań. Pozostałe części wniosku są lepszej jakości, wskazują na znajomość dziedziny i wizję działań oraz ich rezultatów (niezależnie od popełniania błędów w ich definiowaniu). Ogólnie jednak jakość wniosków jest niższa niż złożonych w konkursach w Poddziałaniu 7.2.1. Z kolei znacznie wyższa jest jakość ocen – oceny są bardziej rzetelne i rzeczowe. Zaskakują jednak takie sytuacje, gdzie oceniający kwestionuje blisko 50% budżetu, a mimo to sugeruje dofinansowanie projektu.

3.1.8.3. Działanie 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji

Projekty złożone

Różnorodność form przewidzianych do realizacji oraz słabość (nadmierna skrótowość i chaos) wielu opisów sprawiły, że dla celów statystycznych zmuszeni byliśmy posłużyć się wyłącznie nazwami form wsparcia przyjętymi w zapisach programowych, choć nie oddaje to bogactwa pomysłów projektodawców. W 46 projektów planowano zastosowanie form „przyczyniających się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich”, w 24 „inicjatywy lokalne o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich”, zaś w 8 „rozwój dialogu, partnerstwa publiczno społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym”.

Wśród proponowanych inicjatyw są takie jak integracja uczestników (9 wniosków), zajęcia sportowe i taneczne (10), jarmarki, dożynki, happeningi (4), organizacja kolonii letnich (2), zajęcia pozalekcyjne dla dzieci (2), a także utworzenie portalu społecznościowego, przygotowanie i wydanie książki kucharskiej z przepisami kuchni regionalnej, targi pracy, wyjazdy do krakowskich teatrów, kurs przygotowujący do matury z języka angielskiego, szkolenie streetworkerów, a także badania (2) i wydawanie kwartalnika społeczno-kulturalnego.

Jak widać z powyższego, pojęcie inicjatywy lokalnej w ramach Priorytetu VII jest traktowane przez projektodawców bardzo szeroko, ale nie zawsze zgodnie z intencjami autorów tej koncepcji, nieostrą jest linia demarkacyjna pomiędzy Działaniem 7.3 i 9.5, ale też między Działaniem 7.3 a 7.2. Jest to jedna z przyczyn dużej liczby odrzucanych projektów.

Projekty kierowane były do mieszkańców obszaru, na którym miały być wdrażane, niestety nawet uważna lektura części wniosków nie zawsze pozwalała na identyfikację węższych, bardziej konkretnych grup docelowych. Tylko w kilku przypadkach udało się odnaleźć wskazanie takiej grup i tak: w 12 projektach były to dzieci, w 4 – osoby 50+, w 4 – kobiety (w tym w jednym – kobiety wiejskie) oraz w 1 – osoby niepełnosprawne.

W części projektów przewidziano realizację szkoleń zawodowych i doskonalących kompetencje zawodowe oraz umiejętności przydatne na rynku pracy. Były to szkolenia z zakresu tworzenia i realizacji projektów (6), tworzenia partnerstw (6), szkolenia dotyczące ekonomii społecznej (4) i zakładania organizacji pozarządowych (2) oraz szkolenia liderów lokalnych (4), zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (4), organizacji i obsługi imprez (3), a także wizażu, agroturystyki, bukieciarstwa, sprzedawcy, opiekunów osób starszych. Ponadto w 5 projektach przewidziano szkolenia z zakresu obsługi i wykorzystania komputera.

Projekty wybrane

Wybrane projekty zawierają wszystkie formy, o których mowa wyżej. Wszystkie dofinansowane projekty poddano analizie jakościowej. Trudno stwierdzić, czy wybrano faktycznie najlepsze (w znaczeniu najbardziej wartościowe) projekty, bowiem nie analizowano projektów odrzuconych. Zdaniem naszych ekspertów analizujących projekty są dość niskiej jakości, jeśli chodzi o „sztukę pisania projektów”. Z drugiej jednak strony jednym z celów działań skierowanych na rozwój inicjatyw lokalnych (w tym 7.3) jest umożliwienie realizacji projektów instytucjom o małym doświadczeniu i poprzez to między innymi pobudzenie aktywności lokalnej. W wielu środowiskach i instytucjach już sam fakt uzyskania dofinansowania na pierwszy, niedoskonały może projekt, może stanowić silny bodziec do podejmowania dalszych prób. Z tego względu nie razi pewne nieporadności opisów działań czy rezultatów.

Słabości dotyczą wszystkich elementów projektu i każdej części wniosku: uzasadnienia pisane są zbyt często na dużym poziomie ogólności, choć z drugiej strony jest to wymuszone wymaganiem przez oceniających (niekoniecznie słusznym), by dane w uzasadnieniu miały obiektywne źródło, a nie pochodziły jedynie z codziennej obserwacji i wiedzy wnioskodawcy. Podobnie grupy docelowe opisywane są w sposób ogólnikowy, a ponadto niekiedy są dość zaskakujące w kontekście dokonanej wcześniej analizy problemu. Działania opisywane są zbyt syntetycznie, w sposób nie dający pełni wiedzy o zamierzeniach. Najtrudniejszą część wniosku stanowi chyba dla wszystkich pkt. 3.4, w którym najczęściej prezentowane są jedynie produkty, a jeśli nawet wymieniane są rezultaty, to brakuje opisu sposobu ich monitorowania.

Ponieważ projekty w ramach Działania 7.3 odrzucane są często z powodu trudności z uzasadnieniem oddolności inicjatywy, to projektodawcy próbują wypracować sposób na przekonanie oceniających w tej kwestii. Zaobserwowano, że do katalogu „słów kluczowych” już używanych przez wielu projektodawców w ramach PO KL (nie tylko w województwie podkarpackim) dołączyły różnego rodzaju sformułowania typu „do projektodawcy zgłaszały się przedstawicielki Kół Gospodyń i prosiły, by zająć się tym problemem”.

Generalnie trudno stwierdzić, na ile projekty wdrażane w ramach Działania 7.3 zmieniają sytuację w obszarze wykluczenia społecznego na obszarach realizacji. Najważniejsze jednak – zgodnie z duchem inicjatyw lokalnych, by pozostawiły po sobie zainteresowanie wspólnym działaniem dla idei integracji lokalnej i społecznej. Niektóre z wdrażanych projektów mają w sobie potencjał, który może poskutkować przyszłymi kolejnymi inicjatywami. Jednak, jak wiemy z badań jakościowych, liczne są sytuacje, w których kontakt z formalizmem PO KL zniechęcił instytucję do podejmowania dalszych prób związanych z Działaniem 7.3. W znacznej mierze wiąże się to z nieprecyzyjnym zdefiniowaniem charakteru Działania 7.3, przeregulowaną definicją pojęcia „inicjatywy lokalnej” i niedostosowaniem zasad oceny tych projektów do ich specyfiki (na poziomie Programu).

3.2. Projekty wdrażane w trybie systemowym w ramach Priorytetu VII PO KL w województwie podkarpackim

Wojewódzki Urząd Pracy działając jako IP dokonał podziału środków na gminy na rozwój form aktywnej integracji w ramach projektów systemowych przez poszczególne ośrodki pomocy społecznej wg algorytmu zaproponowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego obejmującego następujące dane:

- liczba mieszkańców gminy według stanu na 31 XII 2006 r.,
- liczba klientów ośrodka pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie z powodu bezrobocia w 2006 r.
- liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodku według stanu na 31 XII 2006r.

Zastosowano przy tym następujące założenia: 80% ogółu alokacji finansowej przeznaczono na rozwój form aktywnej integracji, natomiast 20% na upowszechnianie pracy socjalnej (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej).

W ramach Planu Działania 2007-2008 założono, że projekty będzie realizowało 86 OPS.

Ponieważ zgodnie z *Zasadami przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych OPS i PCPR oraz ROPS w ramach PO KL 2007-2013* wsparciem należy objąć przede wszystkim gminy o liczbie mieszkańców do 25 tysięcy, WUP zdecydował że wsparcie kadrowe mogą otrzymać tylko gminy spełniające ten warunek, a ponadto spełniające dodatkowe kryteria:

- zatrudnianie nie mniej niż 3 pracowników socjalnych
- nie spełnianie standardu zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tys. mieszkańców.

Ostatecznie więc środki na wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej otrzymały w 2008 roku 63 gminy.

Środki na powiaty na realizację projektów systemowych przez poszczególne PCPR-y także zostały podzielone wg algorytmu zaproponowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego obejmującego następujące dane:

- liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w powiatowych urzędach pracy wg stanu na 31 XII 2006 r.,
- liczba osób, które opuściły placówki opiekuńczo- wychowawcze, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno- wychowawcze lub młodzieżowe

ośrodki wychowawcze oraz rodziny zastępcze (uzyskujące pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej) w 2006r., przyjmując jednocześnie założenie, że wartość projektu nie może być niższa niż 50.000 PLN.

W przypadku, gdy wyliczona wg powyższego algorytmu kwota na realizację projektu systemowego przypadająca na powiat była niższa niż 50.000 PLN, była ona uzupełniona do ww. kwoty.

W ramach przyznanej kwoty możliwe było zatrudnienie doradcy ds. osób niepełnosprawnych, jeśli PCPR nie posiadał takiej osoby (lub pracownika socjalnego specjalizującego się we wsparciu osób niepełnosprawnych), przy założeniu przeznaczenia na pokrycie kosztów tego zatrudnienia do 40.000 PLN w skali roku. Wymagano, by zatrudniona osoba oprócz kwalifikacji wymaganych i niezbędnych na tym stanowisku wykazała się również znajomością języka migowego lub podjęła naukę języka migowego.

Założono, że w roku 2008 projekty systemowe będzie realizowało 21 PCPR-ów oraz 4 MOPS-y funkcjonujące w miastach na prawach powiatu.

W Planie Działań na rok 2009 przyjęto, że kontynuowane będzie 75 projektów systemowych OPS oraz że realizację projektów rozpocznie 55 OPS, a także kontynuację projektów przez 19 PCPR i 4 MOPS oraz rozpoczęcie przez 1 PCPR; ponadto kontynuację projektu ROPS.

Założono przy tym następujące wskaźniki do osiągnięcia w 2009 roku:

- liczba klientów pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji 3300
 - w tym z terenów wiejskich 2280
- liczba pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją, którzy w wyniku wsparcia z EFS podnieśli swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym 490
- liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów 3050
- liczba pozostałych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej, którzy w wyniku wsparcia z EFS podnieśli swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym - 1030

W marcu 2008 ośrodki przygotowujące się do realizacji projektów systemowych otrzymały pismo z IP, zawierające wskazówki dotyczące przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu systemowego, zalecające jednocześnie zapoznanie się z szeregiem dokumentów. Termin składania

wniosek został wyznaczony na 18 kwietnia 2008 roku (PCPR) i 30 kwietnia (OPS oraz MOPS działające w miastach na prawach powiatu i składające projekty w ramach Poddziałania 7.1.2). Załącznikiem do pisma była tabela z kwotami alokacji na poszczególne jednostki. Wymagany wkład własny wynosił nie mniej 10,5% (co ciekawe – w zasadzie nie dopuszczono by był on wyższy).

Wojewódzki Urząd Pracy wymagał, by wszystkie projekty OPS zatytułowane zostały „Czas na aktywność w gminie X”, a wszystkie projekty PCPR – „Program aktywizacji społecznej w powiecie Y”. Ponadto zdefiniowano okres realizacji projektów (1.01.2008 do 31.12.2008), okres kwalifikowalności wydatków, grupy docelowe i formy wsparcia. Ponadto w piśmie zawarto informacje o sposobie przygotowania wniosku, budżetu, a także rozliczania i monitorowania projektu.

Nie można nie zwrócić uwagi na bardzo trudny hermetyczny język tego pisma, szczególnie jednak zastrzeżenia budzi następujące sformułowanie:

„jednocześnie ze względu na liczne pytania i wątpliwości poniżej przedstawiam Państwu kilka podstawowych wskazówek i informacji, które mogą być przydatne przy sporządzaniu systemowego wniosku o dofinansowanie realizacji projektu (jest to zaledwie część niezbędnych informacji, pozostałe należy poznać z dokumentów, o których mowa w części III niniejszego pisma i innych).

Należałoby raczej oczekiwać, że WUP zrobi wszystko, by maksymalnie ułatwić ośrodkom przygotowanie projektów, a więc między innymi przygotuje zestaw wszystkich niezbędnych informacji po to, by ośrodki nie musiały sięgać do jeszcze trudniejszych i bardzo obszernych dokumentów źródłowych. Projektodawcy systemowi to specyficzna grupa projektodawców – ujęcie ich w SzOP jako systemowych wykonawców projektów wskazuje na szczególną rolę, jaka przypisuje się tym projektom i tym instytucjom w systemie wdrażania. Ich udział w programie nie jest w pełni dobrowolny (ma na niego bowiem wpływ nawet czynnik polityczny), a są to instytucje dotychczas funkcjonujące w zupełnie inny sposób. Nie zostały one wcześniej w żaden sposób przygotowane do działania projektowego, realizowane działania wspierające (szkolenia, doradztwo) pojawiły się w tym samym momencie, co konieczność przygotowania i realizowania projektów.

Za istotną zaletę pisma należy uznać wskazanie kontaktu do konkretnej (imię i nazwisko) osoby.

W grudniu 2008 wystosowano pismo dotyczące zatwierdzenia 4 grudnia 2008 nowelizowanych Zasad przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych ośrodków pomocy społecznej, PCPR oraz ROPS w ramach POKL i jak w roku poprzedzającym - zawierające „kilka podstawowych wskazówek i informacji, które mogą być przydatne przy sporządzaniu systemowego wniosku

o dofinansowanie realizacji projektu”. Instytucje kontynuujące miały obowiązek złożyć projekty do 31.12.2008, zaś przystępujące po raz pierwszy – do 16.02.2009.

Jak zauważyliśmy w trakcie badania – dopiero w dniu 13 listopada WUP wystosował pismo dotyczące składania wniosków na rok 2010, ustalając bardzo krótkie terminy – do końca listopada. Uczestnicy badań jakościowych (FGI – realizowany 12 listopada) bardzo krytycznie odnosili się do sytuacji, w której wciąż czekają na informacje z WUP o zasadach przygotowywania wniosków na rok przyszły, ale mają zapowiedź, że czas na przygotowanie wniosku wyniesie nie więcej niż 3 tygodnie, a czas jaki IP rezerwuje sobie na ocenę wynosi 5 tygodni.

Niestety, dobrej realizacji Priorytetu VII nie sprzyja w tym momencie Instytucja Zarządzająca, która w dniu 11 grudnia ogłosiła konsultacje zmienionych Zasad, wyznaczając na zgłaszanie uwag zaledwie 5 dni. Proponowane zmiany są drobne, nie powinny stanowić istotnej przeszkody w przygotowaniu projektów, jednak świadczy to o bardzo niedobrym zwyczaju prowadzenia prac koncepcyjnych „na ostatnią chwilę.”

3.2.1. Aktywność beneficjentów w zakresie aplikowania o środki

W roku 2008 projekty systemowe realizowało 77 ośrodków pomocy społecznej oraz 23 PCPR, zaś w 2009 119 OPS i 23 PCPR. Oznacza to, że w pierwszym roku projektów nie realizowała połowa ośrodków pomocy społecznej, zaś w drugim już tylko niespełna ¼ ogólnej liczby gmin. W przypadku PCPR do programu nie przystąpił od początku jeden powiat, który nie zamierza realizować projektu również w roku 2010.

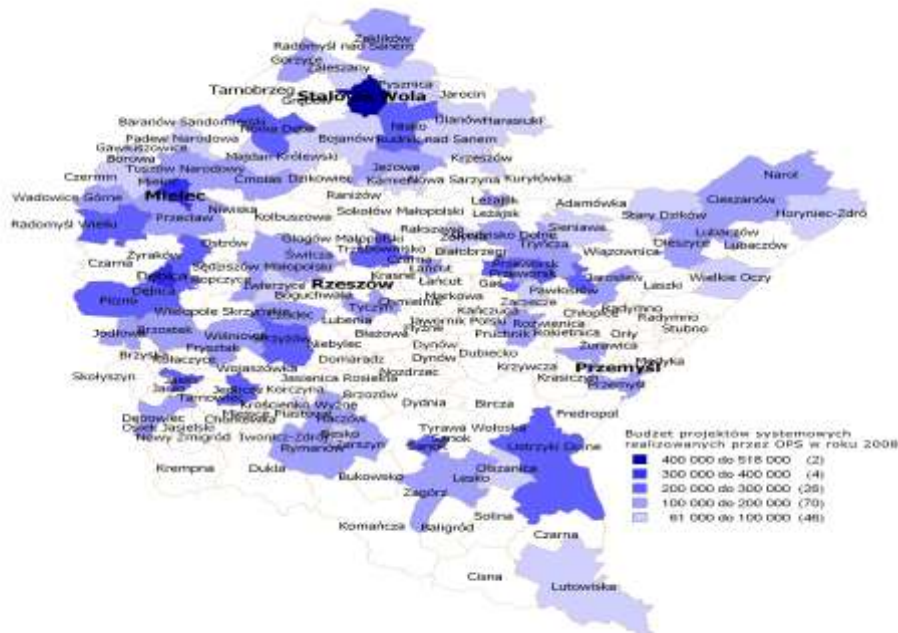
Tabela 11 Aktywność beneficjentów

Typ gminy	Liczba gmin	Realizujące			
		2008		2009	
		liczba	%	liczba	%
Miejska	12	11	91%	11	91%
miejsko-wiejska	31	21	67%	27	87%
Wiejska	112	45	40%	81	72%
Razem	155	77	50%	119	77%

Jak widać, najbardziej aktywne są gminy miejskie, najmniej zaś gminy wiejskie, choć zmiana jaka nastąpiła pomiędzy rokiem 2008 a 2009 jest silniejsza w grupie gmin wiejskich.

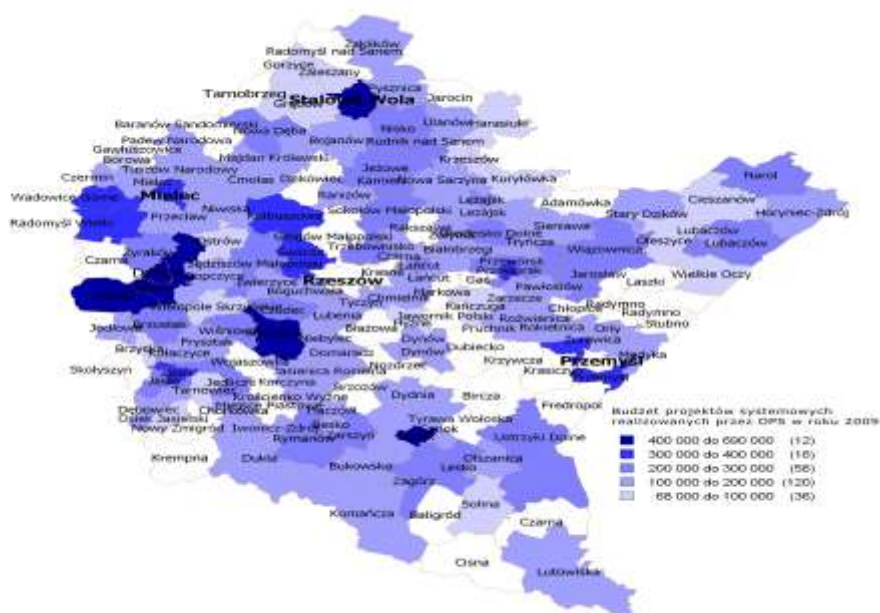
Poniżej prezentujemy mapy aktywności gmin i powiatów z uwzględnieniem wielkości budżetów projektów systemowych.

Mapa 3 Gminy realizujące projekt systemowy i wartość projektów w 2008 roku

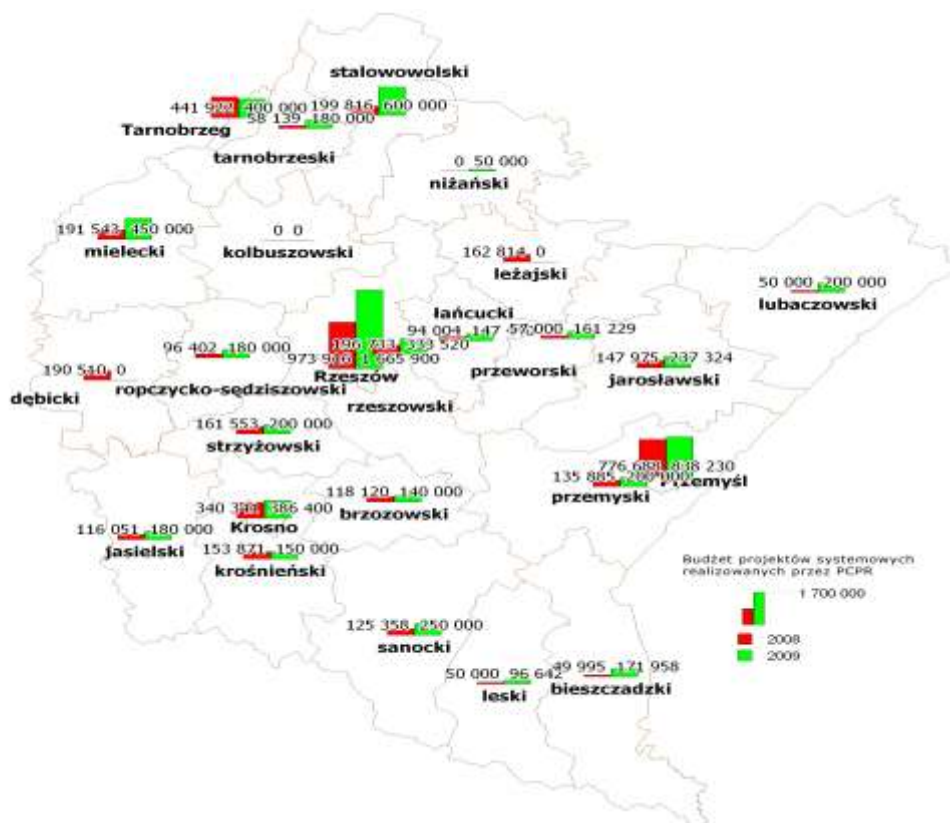
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z wniosków o dofinansowanie.

Mapa 4 Gminy realizujące projekt systemowy i wartość projektów w 2009 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z wniosków o dofinansowanie.

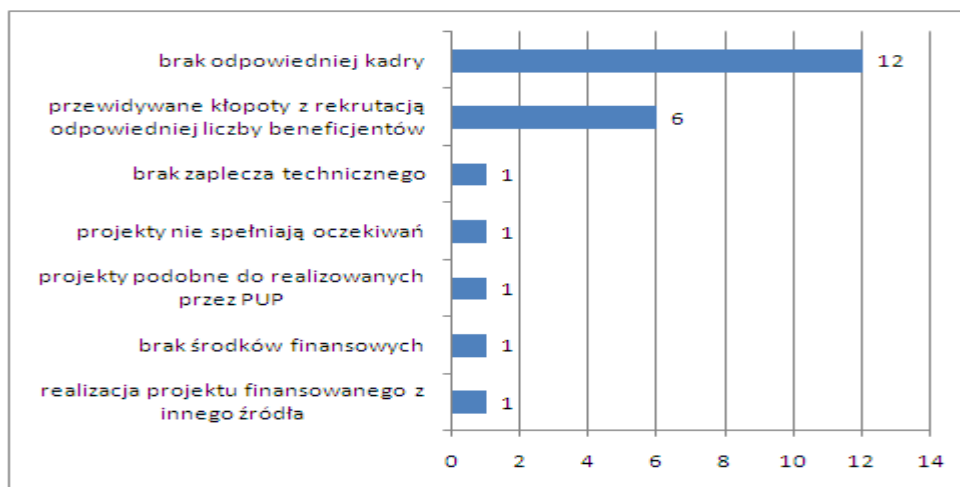
Mapa 5 Powiaty realizujące projekt systemowy i wartość projektów w 2008 i 2009 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z wniosków o dofinansowanie.

Główną przyczyną nie realizowania projektów przez część jednostek jest wg badanych dyrektorów brak odpowiedniej kadry, ale też przewidywane problemy z pozyskaniem zakładanej liczby beneficjentów. Potwierdzają to wywiady indywidualne i grupowe. Doświadczenie Wykonawcy z badań w innych województwach wskazuje, że jest to typowy problem dotyczący projektów systemowych w Priorytecie VII.

Wykres 22. Dlaczego nie realizują Państwo projektu systemowego? (liczba wskazań)

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=23 z 24

Badania jakościowe wzbogaciły bardzo obraz przyczyn, z jakich instytucje systemu pomocy społecznej nie chcą realizować projektów systemowych w ramach Priorytetu VII PO KL.

Jednym z najważniejszych przyczyn braku zainteresowania projektami jest słabość instytucjonalna Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie. Za ilustrację mogą posłużyć poniższe cytaty:

„Po pierwsze: muszą być założone własne środki, by coś robić. (...). Mam bardzo małe środki na zadania własne: dziesięć tysięcy na cały rok na zasiłki celowe – to wychodzi około 800PLN na miesiąc – to wychodzi praktycznie na jedną „celówkę” – jeśli chciałoby się naprawdę komuś pomóc – czyli brak środków. Po drugie: warunki lokalowe. Jest nas w tej chwili cztery osoby”

„Mamy ograniczone możliwości. Jest nadbudowa administracyjna, jeśli chodzi o realizację projektów i nie mamy własnych środków, które byłyby wkładem własnym. Z drugiej strony myślę, że oprócz braku środków mamy ograniczone zasoby ludzkie i kadrowe w firmie i myślę, że nie tylko mój ośrodek będzie miał z tym problem, ponieważ cała masa działań administracyjnych jest dość rozbudowana, a pracownik realizuje i teren, i papiery, i POMOST.”

Powyższe wypowiedzi wskazują, że zdaniem części instytucji realizacja projektu systemowego jest niemożliwa ze względu na brak środków na wkład własny, złe warunki lokalowe oraz brak kadry, która mogłaby realizować projekt. Możliwość zatrudnienia nowej osoby do realizacji projektu jest traktowana jako rozwiązanie tylko częściowo odpowiadające na ten problem, bowiem zwraca się uwagę na to, że nowy pracownik przez początkowy okres swojej pracy w ośrodku wymaga opieki (a więc stanowi w gruncie rzeczy początkowo obciążenie dla instytucji), a ponadto konieczny jest dłuższy czas, zanim klienci ośrodka zaakceptują nową osobę. W wielu gminach nie ma przy tym

osób spełniających wymagania stawiane wobec kandydatów do pracy w OPS/PCPR. Zwracano też uwagę na niejasny status nowego pracownika w zespole – czy może on wykonywać wyłącznie zadania związane z projektem, czy też może zostać włączony w pełen zakres zadań instytucji. Dodatkowym problemem jest brak pomieszczeń w małych ośrodkach, stanowiący barierą dla zatrudnienia nowej osoby. Jest to problem wymagający działań władz gmin (w mniejszym stopniu dotyczący PCPR) na rzecz wzmocnienia ośrodków pomocy społecznej.

Kolejną często wskazywaną przyczyną braku zainteresowania realizacją projektu systemowego jest postrzeganie możliwych do wykorzystania form wsparcia jako nieadekwatnych:

„Z rozmów z koleżankami – myślę, że to nie jest to, co powinno być. Idą ogromne pieniądze, ale nie przynosi to żadnych efektów. Może w większych miastach, gdzie jest więcej zakładów pracy, powstają nowe –tak. U nas przeprowadzenie kursu – zebranie ludzi... większość młodzieży wyjechała za granicę – tam pracuje –wracają okresowo. Osoby po pięćdziesiątce – bo te najczęściej zostają – jak zostają bez pracy – to jest problem – nawet jak przejdą jakkolwiek kurs – pracy nie znajdują. Dojeżdżać do xxx – najbliższej – tam zakłady pracy nie tworzą się żadne, a wręcz upadają. A dojeżdżać do yyy, gdzie być może jest więcej – choć wszędzie bezrobocie jest coraz większe – to same dojazdy, bilety... więcej pieniędzy pójdzie na organizację projektu– na zatrudnianie osób– wiadomo, że musi tu być dodatkowy pracownik, i obsługujący wszystkie księgowo sprawy i ktoś, kto te osoby przeszkoli – więcej pieniędzy pójdzie na to niż na to, co projekt powinien osiągnąć.”

„Wydaje mi się, że te projekty są nastawione na pomoc dla osób aktywizujących bezrobotnych – więc są jednostronne.(...) Kiedyś myślałam o projekcie pod kątem, że nie będziemy mieć narzuconego tematu, tylko sami zaproponujemy i wypracujemy problematykę, która coś by dała w tym środowisku. Dlatego ten projekt aktywizacji zawodowej dla nas jest trochę jednostronny, który więcej daje... bardziej daje ten projekt środków finansowych tym osobom, które ten projekt tworzą: doradcom zawodowym itd.; niż osobom, które są zainteresowane czyli beneficjentom ostatecznym.

M.: Dlaczego pani tak uważa?

O.: Bo na przykład daje się jakiegokolwiek warsztaty, czy kursy zawodowe: trzeba wynająć salę, koszty posiłków – różne są koszty; które są dużymi kosztami całości programu a osoba w gruncie rzeczy po zakończeniu zostaje z tym samym, co była. Ona mało korzysta. Na pewno korzysta różnie, bo jak ktoś chce skorzystać, to skorzysta dużo; ale zostaje na tym samym rynku pracy, w tym samym środowisku, w tej samej miejscowości, dalej ma ten sam problem, jak dojechać do Rzeszowa, z kim zostawić dzieci. Wciąż te problemy mają nierozwiązane.”

Rozmówcy postrzegają wsparcie oferowane w ramach projektów systemowych z jednej strony jako nieadekwatne do problemów, na jakie natrafiają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym na obszarze, na którym działa ich instytucja. Z drugiej strony zdaniem części badanych proponowane formy wsparcia są nieefektywne. Jak uważają respondenci, środki są wydatkowane na działania, które nie przynoszą pożądanych skutków. Można było również spotkać się z opiniami, że działania realizowane w ramach projektów systemowych są znacznie droższe niż takie same działania podejmowane poza projektem. Wynika to z obostrzeń i wytycznych, co do standardów, np. szkoleń. Zdaniem rozmówców finansowanie cateringu, sal o podwyższonym standardzie czy też materiałów promocyjnych z logo EFS podwyższa koszty, a przez to, co zmniejsza liczbę osób, które mogłyby zostać objęte wsparciem.

Rozmówcy w wywiadach indywidualnych zwracali również uwagę, że w ich odczuciu realizacja projektu może być kłopotliwa ze względu na niechęć potencjalnych beneficjentów ostatecznych do uczestnictwa w projekcie. Za przykład może posłużyć poniższa wypowiedź:

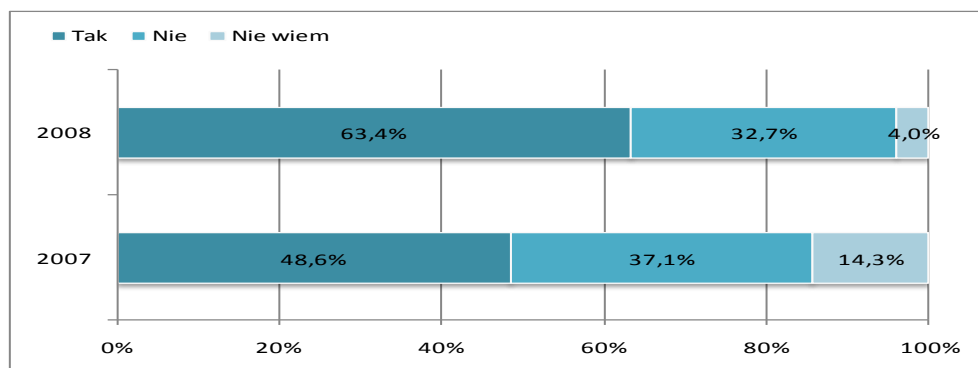
„Jest też problem, że PCPR ma ustawowo trzy grupy klientów: uchodźcy, wychowankowie domów dziecka i niepełnosprawnymi. Z pierwszych dwóch nie uskłada się wymaganej (pożądaney) liczby uczestników, więc są „skazani” na niepełnosprawnych, a dla tych mają wystarczającą ofertę”

Inni rozmówcy podkreślali również, że na obszarze, na jakim działa ich instytucja, mieliby trudność z namówieniem do uczestnictwa odpowiedniej liczby osób. W wypowiedziach rozmówców z mniejszych miejscowości zdarzały się określenia, że tego typu projekty są lepsze dla ośrodków z większych miast. Rozmówcy zwracali też uwagę na niechęć beneficjentów do zmiany swojej sytuacji – przyzwyczajeni do opiekuńczego systemu opieki społecznej, koncentrującego się na wspomaganium finansowym, traktują udział w projekcie jako zagrożenie dla utraty wsparcia pieniężnego i w konsekwencji pogorszenia sytuacji finansowej. Tego typu wypowiedzi mogą świadczyć również o pewnego rodzaju barierach „świadomościowych”, polegających na tym, że instytucje niejako z góry zakładają, że projekt skazany jest na porażkę, ale świadczą też o braku umiejętności realizacji skutecznych działań perswazyjnych wobec beneficjentów.

3.2.2. Proces przyznania dofinansowania w świetle badań terenowych

Złożone przez instytucje projekty były szczegółowo analizowane przez WUP i w wielu przypadkach wymagane były poprawki i korekty.

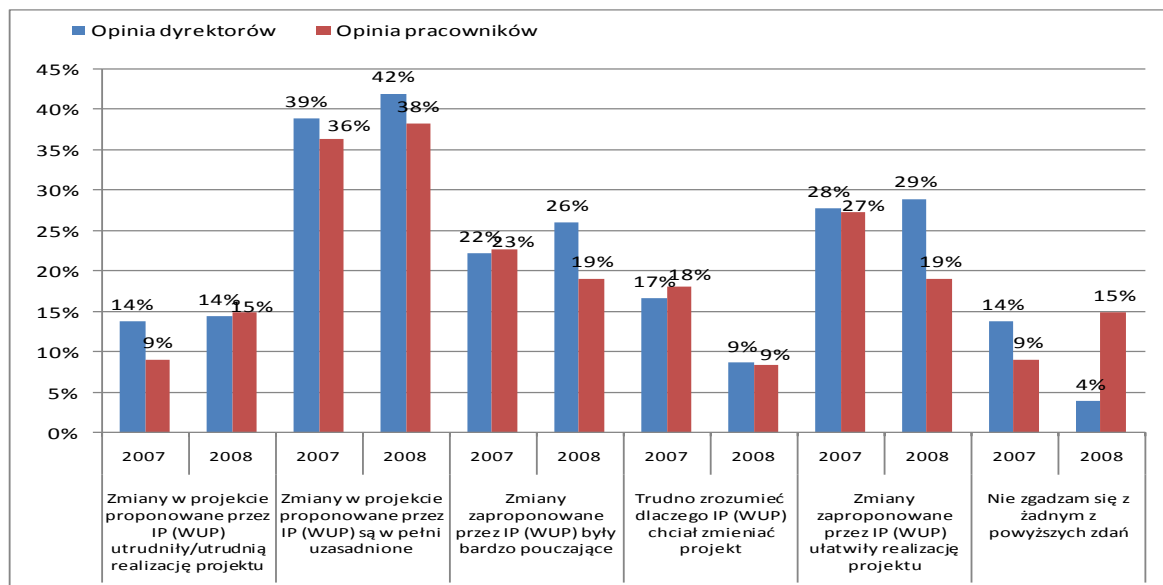
Wykres 23 Czy IP (WUP Rzeszów) miał uwagi do złożonego przez Państwa roku projektu?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; 2007 n=70 z 71, 2008n=101 z 102

Zwraca uwagę, że zdaniem respondentów WUP częściej miał zastrzeżenia do złożonych wniosków w 2008 roku niż w 2007 (faktycznie chodzi o początek 2008 roku). Mogłoby to oznaczać, że w pierwszym roku WUP był bardziej liberalny lub że w drugim stał się bardziej skrupulatny. Mniej prawdopodobne wyjaśnienie to spadek jakości wniosków w drugim roku wdrażania PO KL.

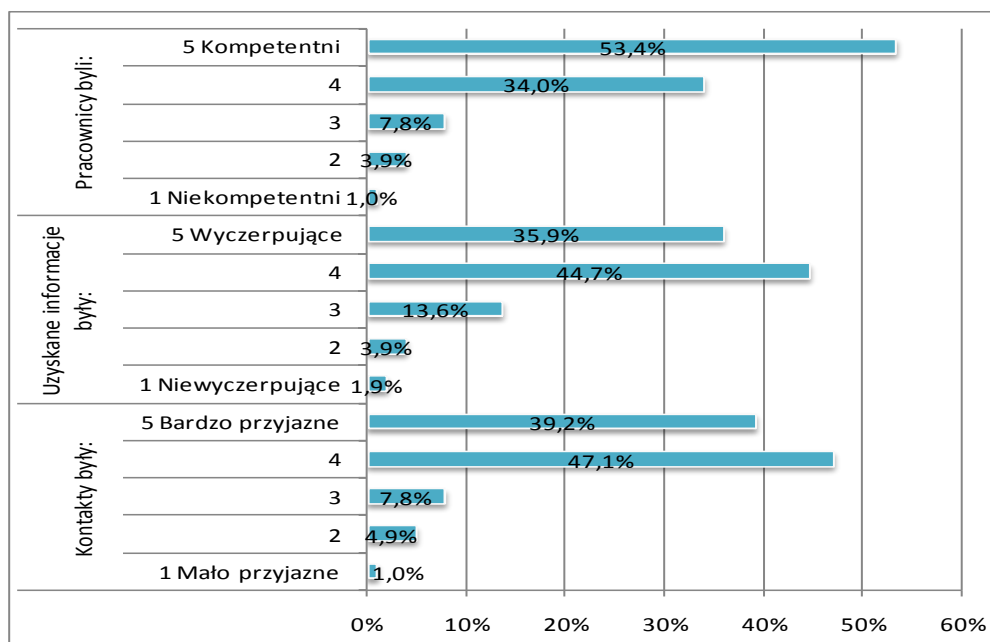
Wykres 24 Ocena zmian proponowanych przez WUP

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane respondentom, którzy zadeklarowali, że IP (WUP Rzeszów) w roku 2007 lub 2008 miał uwagi do zgłoszonego przez nich projektu systemowego. Pracownicy 2007 n=22 z 22 2008= z 47 z 47; Dyrektorzy 2007=35; 2008=69 z 102

Powyższe wyniki wskazują na stosunkowo wysoką akceptację zmian, jakie WUP Rzeszów poczynił w składanych projektach. Należy jednak zauważyć, że dość wysoki odsetek pracowników i dyrektorów instytucji pomocy społecznej (od 9 do 15 punktów procentowych) uważa, że zmiany utrudniły lub utrudnią realizację projektu.

Wykres 25 Ocena procesu przyznania dofinansowania

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=103 z 103

Dyrektorzy pozytywnie ocenili wszystkie oceniane elementy procesu przyznania dofinansowania. Najwyżej została oceniona kompetencja pracowników, z którymi dyrektorzy instytucji pomocy społecznej realizujący projekty systemowe mieli kontakt.

Wykres 26 Jak ocenia Pan(i) komunikację pomiędzy Pana(i) instytucją a IP (WUP Rzeszów) w trakcie przygotowania projektu?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do pracowników OPS i PCPR; n=92 z 95

Komunikacja pomiędzy IP (WUP Rzeszów) a beneficjentami systemowymi jest oceniana pozytywnie.

Przekazywane informacje były w odczuciu badanych raczej wystarczające (średnia 3,77 na skali od 1 do 5) oraz raczej dokładne (średnia 3,76 na skali od 1 do 5), oceny negatywne stanowiły około 13% odpowiedzi.

3.2.3. Rodzaje projektów zgłaszanych do dofinansowania i realizowanych w trybie systemowym

Rok 2008, OPS

Ogółem działaniami projektowymi zamierzono objąć 1430 osób – od 5 w gminie Pysznica i 6 w Sieniawie i Besku po 62 w Stalowej Woli. Główną formą wsparcia jest oczywiście kontrakt socjalny, a w jego ramach praca socjalna (niewymieniona jedynie w 3 wnioskach), zasiłki i pomoc w naturze oraz instrumenty aktywnej integracji, a jedynie z 6 projektach – prace społecznie-użyteczne. Tylko w jednym projekcie przewidziano zastosowanie programu aktywności lokalnej zamiast kontraktu socjalnego.

Wśród instrumentów aktywnej integracji dominują instrumenty aktywizacji edukacyjnej – kierowanie na kursy i szkolenia zaplanowano w 66 projektach, kierowanie do uzupełniania wykształcenia – 7, zajęcia mające na celu podnoszenie kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym - 3 oraz usługi wspierające aktywizację edukacyjną typu doradztwo zawodowe – 53 i warsztaty psychologiczne – 12. Przewidywano także finansowanie instrumentów aktywizacji zdrowotnej: badań profilaktycznych lub specjalistycznych - 14, terapii psychologicznej (11) i rodzinnej (6 projektów), programy odwykowe (3), a także w jednym przypadku turnus rehabilitacyjny i w jednym realizację programu dotyczącego przemocy w rodzinie. W 51 projektach przewidziano także treningi kompetencji i umiejętności społecznych, a w 7 – poradnictwo dotyczące kompetencji życiowych. W pojedynczych przypadkach wystąpiły takie formy aktywizacji społecznej jak pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i ośrodek dziennego wsparcia.

Rzadko natomiast pojawiały się instrumenty aktywizacji zawodowej: w 15 projektach mowa była o warsztatach aktywnego poszukiwania pracy, w dwóch – o możliwości skorzystania z usług KIS, a jednym – o zajęciach reintegracyjnych u pracodawcy.

Jeśli chodzi o kierunki szkoleń, to w przypadku 12 projektów decyzję o wyborze kierunków szkoleń planowano podjąć już po dokonaniu rekrutacji uczestników i rozpoznaniu ich potencjału i oczekiwań. W pozostałych planowano szkolenia w następujących zawodach:

- kucharz

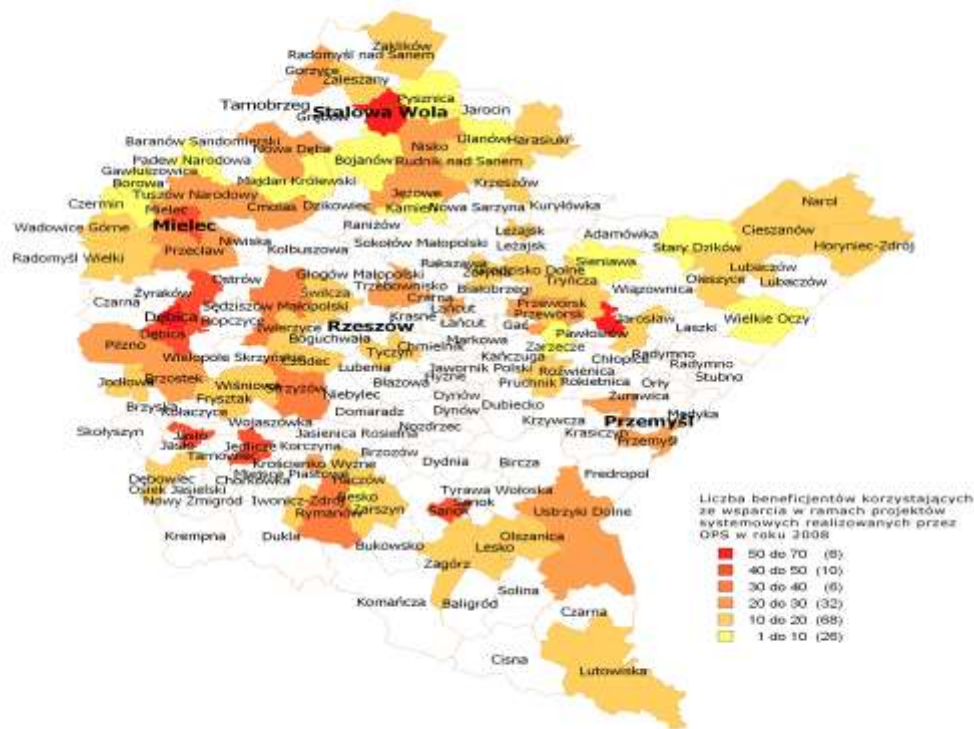
25

- sprzedawca (ze znajomością kasy fiskalnej)	25
- opiekun osób starszych i niepełnosprawnych	18
- operator wózków widłowych i jezdniowych	18
- obsługa kas fiskalnych	13
- spawanie	13
- prawo jazdy	10
- zawody budowlane	10
- operator maszyn i urządzeń	6
- magazynier (z umiejętnością obsługi wózków widłowych)	5
- fryzjer	5
- palacz	4
- florystyka/bukieciarz	3
- kelner/barman	3
- przedstawiciel handlowy	3
- kosmetyczka	3
- organizacja przyjęć	2

oraz w pojedynczych przypadkach: opiekunka domowa, pracownik ochrony, wizażystka, glazurnik, stolarz, uprawnienia elektroenergetyczne, pracownik administracyjno-biurowy, specjalista ds. kadr i płac, księgowość.

Ponadto w 13 projektach przewidziano szkolenia z zakresu obsługi komputerów.

Mapa 6 Liczba beneficjentów projektów systemowych gmin w 2008 roku

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2009, OPS

Ogółem działaniami projektowymi zamierzono objąć 2334 osoby – od 4 w gminie Ostrów do 80 w Stalowej Woli. Główną formą wsparcia jest oczywiście kontrakt socjalny, a w jego ramach praca socjalna, zasiłki i pomoc w naturze (niewymieniona w 2 wnioskach) oraz instrumenty aktywnej integracji, a jedynie z 6 projektach – prace społecznie-użyteczne i w dwóch działania o charakterze środowiskowym. Tylko w jednym projekcie przewidziano zastosowanie programu aktywności lokalnej zamiast kontraktu socjalnego.

Również w 2009 wśród instrumentów aktywnej integracji dominują instrumenty aktywizacji edukacyjnej – kierowanie na kursy i szkolenia zaplanowano w 85 projektach, kierowanie do uzupełniania wykształcenia – 5, zajęcia mające na celu podnoszenie kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym - 16 oraz usługi wspierające aktywizację edukacyjną typu doradztwo zawodowe – 64 i warsztaty psychologiczne – 25. Przewidywano także finansowanie instrumentów aktywizacji zdrowotnej: terapii psychologicznej (7) i rodzinnej (4 projekty), programy odwykowe i programy dotyczące przemocy w rodzinie (po 2), a także w jednym przypadku turnus rehabilitacyjny i w jednym zajęcia rehabilitacyjne. W 97 projektach przewidziano także treningi

kompetencji i umiejętności społecznych, a w 10 – poradnictwo dotyczące kompetencji życiowych. W pojedynczych przypadkach wystąpiły takie formy aktywizacji społecznej jak zatrudnienia asystenta rodziny, wsparcie dla rodzin niewydolnych wychowawczo oraz rodzin marginalizowanych. W czterech projektach zakładano funkcjonowanie grupy wsparcia, w trzech grup samopomocowych, a ponadto w trzech – organizowanie zajęć integracyjnych.

I tak jak w 2008 roku rzadko pojawiały się instrumenty aktywizacji zawodowej: w 29 projektach mowa była o warsztatach aktywnego poszukiwania pracy bądź zajęciach z zakresu przygotowania CV i innych dokumentów aplikacyjnych, w czterech o grupowych treningach pracy, w dwóch – o możliwości skorzystania z usług KIS oraz w jednym finansowaniu zasiłku jako usługi wspierającej aktywizację zawodową.

W 29 projektach nie przewidywano kierowania na szkolenia zawodowe, zaś w przypadku 27 projektów decyzję o wyborze kierunków szkoleń planowano podjąć już po dokonaniu rekrutacji uczestników i rozpoznaniu ich potencjału i oczekiwań. W pozostałych planowano szkolenia w następujących zawodach:

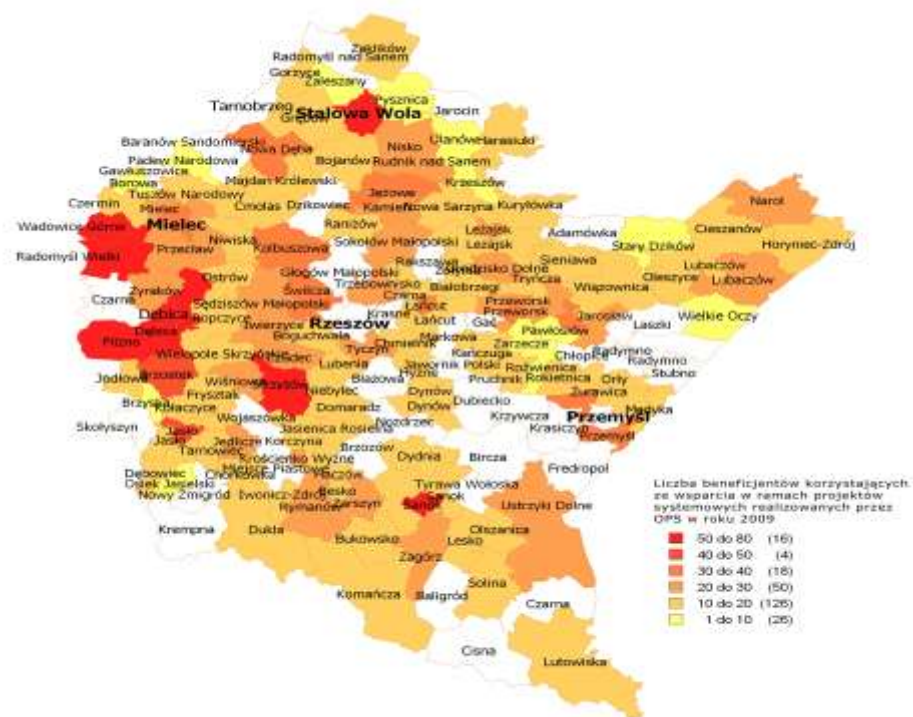
- kucharz	33
- sprzedawca (ze znajomością kasy fiskalnej)	21
- opiekun osób starszych i niepełnosprawnych	23
- operator wózków widłowych i jezdniowych	14
- obsługa kas fiskalnych	12
- spawanie	13
- prawo jazdy	12
- zawody budowlane	3
- operator maszyn i urządzeń	6
- magazynier (z umiejętnością obsługi wózków widłowych)	5
- fryzjer	7
- florystyka, bukietciarz	6
- kelner/barman	5
- wizażystka	5

- organizacja przyjęć 4
- księgowość 3
- opiekunka domowa 2
- glazurnik 3

oraz w pojedynczych przypadkach: pracownik ochrony, pracownik administracyjno-biurowy, przedstawiciel handlowy, kosmetyczka.

Ponadto w 17 projektach przewidziano szkolenia z zakresu obsługi komputerów, a w jednym kurs języka angielskiego.

Mapa 7 Liczba beneficjentów projektów systemowych gmin w 2009 roku

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2008, PCPR

Ogółem działaniami projektowymi zamierzono objąć 1052 osób – od 7 w powiecie tarnobrzeskim do 220 w Rzeszowie. Główną formą wsparcia jest oczywiście kontrakt socjalny (14 projektów), a w jego ramach praca socjalna (20), instrumenty aktywnej integracji (19) oraz zasiłki i pomoc w naturze (14), a jedynie z 1 projekcie – prace społecznie-użyteczne. W 11 projektach

przewidziano indywidualne programy usamodzielniania, w 3 zaś programy integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

Wśród instrumentów aktywnej integracji dominują instrumenty aktywizacji edukacyjnej – kierowanie na kursy i szkolenia zaplanowano w 17 projektach, usługi wspierające aktywizację edukacyjną typu doradztwo zawodowe – 9 i warsztaty psychologiczne – 12 oraz nauka aktywnego poszukiwania pracy (6). Przewidywano także finansowanie instrumentów aktywizacji społecznej w formie treningów kompetencji i umiejętności społecznych (14), a w 3 – poradnictwo dotyczące kompetencji życiowych. W jednym przypadku wystąpiła taka formy aktywizacji zdrowotnej jak finansowanie profilaktyki uzależnień.

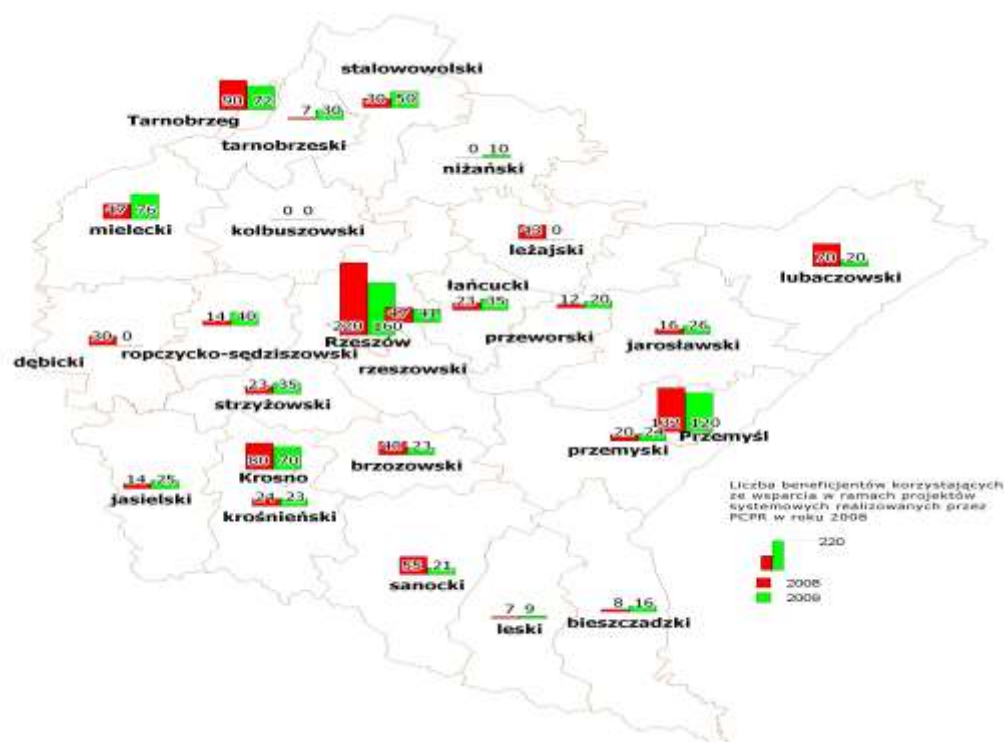
Jeśli chodzi o kierunki szkoleń, to w przypadku 2 projektów decyzję o wyborze kierunków szkoleń planowano podjąć już po dokonaniu rekrutacji uczestników i rozpoznaniu ich potencjału i oczekiwań. W pozostałych planowano szkolenia w następujących zawodach:

- kucharz	4
- sprzedawca (ze znajomością kasy fiskalnej)	5
- opiekun osób starszych i niepełnosprawnych	4
- operator wózków widłowych i jezdniowych	5
- obsługa kas fiskalnych	7
- spawanie	5
- prawo jazdy	3
- operator maszyn i urządzeń	3
- magazynier (z umiejętnością obsługi wózków widłowych)	2
- fryzjer	3
- florystyka/bukieciarz	3
- kelner/barman	3
- kosmetyczka	2
- masażystka	2
- lakiernik	2

oraz w pojedynczych przypadkach: zawody budowlane, przedstawiciel handlowy, pracownik ochrony, glazurnik, specjalista ds. kadr i płac, księgowość, sekretarka-asystentka, ogrodnik, brukarz, obsługa hotelowa, wychowawca kolonijny, pilot wycieczek, pielęgnacja zieleni.

Ponadto w 14 projektach przewidziano szkolenia z zakresu obsługi komputerów, a w dwóch kursy językowe.

Mapa 8 Liczba beneficjentów projektów systemowych PCPR w 2008 i 2009 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie wniosków o dofinansowanie.

Rok 2009, PCPR

Ogółem działaniami projektowymi zamierzono objąć 946 osób – od 9 w powiecie leskim do 160 w Rzeszowie. Główną formą wsparcia jest kontrakt socjalny (18 projektów), a w jego ramach praca socjalna (21), instrumenty aktywnej integracji (21) oraz zasiłki i pomoc w naturze (11). W 6 projektach przewidziano indywidualne programy usamodzielniania, w 2 zaś indywidualne programy integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

Wśród instrumentów aktywnej integracji dominują instrumenty aktywizacji edukacyjnej – kierowanie na kursy i szkolenia zaplanowano w 18 projektach, usługi wspierające aktywizację edukacyjną typu doradztwo zawodowe – 19 i warsztaty psychologiczne – 6 oraz nauka aktywnego

poszukiwania pracy (15), doskonalenie kompetencji kluczowych (4) oraz w jednym przypadku – pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki. W jednym przypadku przewidywano zatrudnienia trenera pracy. Przewidywano także finansowanie instrumentów aktywizacji społecznej w formie treningów kompetencji i umiejętności społecznych (18), a w 5 – poradnictwo dotyczące kompetencji życiowych i terapia psychologiczna (4). Ponadto w pojedynczych przypadkach przewidywano pomoc mieszkaniową, zajęcia integracyjne, grupy wsparcia oraz zatrudnienie asystenta rodziny. W nielicznych przypadkach przewidywano aktywizację zdrowotną: badania profilaktyczne (1), zabiegi rehabilitacyjne (2), turnusy rehabilitacyjne (2) oraz terapia uzależnień (1).

Jeśli chodzi o kierunki szkoleń, to w przypadku 3 projektów decyzję o wyborze kierunków szkoleń planowano podjąć już po dokonaniu rekrutacji uczestników i rozpoznaniu ich potencjału i oczekiwań. W pozostałych planowano szkolenia w następujących zawodach:

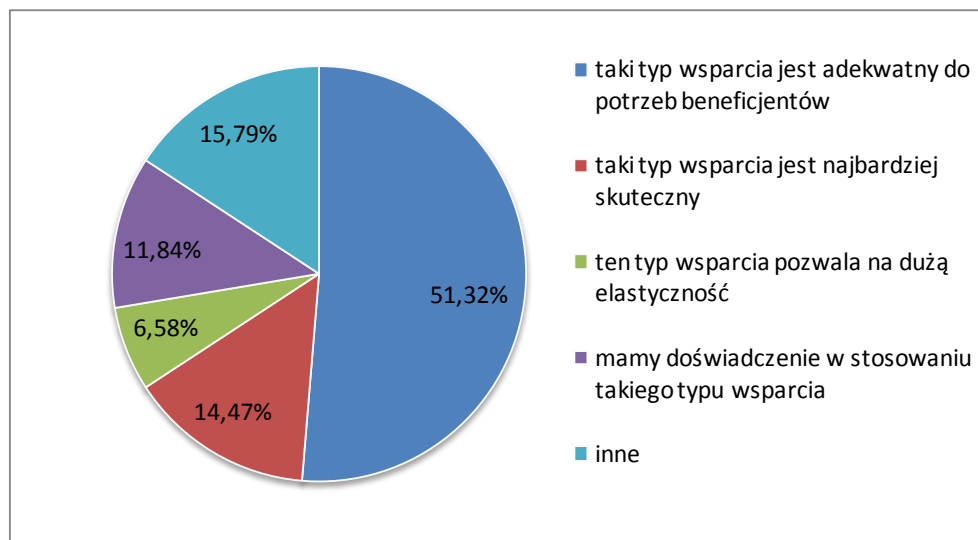
- kucharz	6
- sprzedawca (ze znajomością kasy fiskalnej)	4
- opiekun osób starszych i niepełnosprawnych	2
- operator wózków widłowych i jezdniowych	5
- obsługa kas fiskalnych	9
- spawanie	2
- prawo jazdy	6
- fryzjer	2
- florystyka/bukieciarz	5
- kelner /barman	6
- kosmetyczka	7
- masażystka	2
- zawody budowlane	2
- księgowa	7
- przedstawiciel handlowy	2

oraz w pojedynczych przypadkach: pracownik ochrony, glazurnik, blacharz, drukarz, operator **maszyn i urządzeń**, magazynier, **palacz**, **sekretarka**-asystentka, wychowawca kolonijny, grafik komputerowy.

Ponadto w 15 projektach przewidziano szkolenia z zakresu obsługi komputerów, a w dwóch kursy językowe.

W badaniu ilościowym zadano pracownikom OPS i PCPR pytanie o powody wyboru określonych form wsparcia.

Wykres 27. Dlaczego wybrali Państwo taki typ wsparcia? (zakodowane pytanie otwarte)

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do pracowników OPS i PCPR; n=76 z 97

Większość respondentów (51,3%) uważa, że wybór formy wsparcia był podyktowany potrzebami beneficjentów. Na drugim miejscu wśród odpowiedzi znalazła się opinia, że wybrany typ wsparcia przynosi najlepsze efekty (jest najbardziej skuteczny).

Tym wynikom pozornie zaprzeczają opisane wcześniej komentarze przedstawicieli OPS w ramach wywiadów indywidualnych. Jednakże powyższe wyniki można interpretować w ten sposób, że wybrane przez instytucje formy wsparcia były najbardziej adekwatne spośród form możliwych do wyboru.

Wywiady grupowe dodatkowo wzbogacają obraz przyczyn wyboru rodzaju oferowanego beneficjentom wsparcia. Jednocześnie pokazują, że instytucje systemu pomocy społecznej oczekują rozszerzenia katalogu form wsparcia, tak by uczestnictwo w projekcie przynosiło beneficjentom jak najwięcej korzyści:

„M: Jak ocenia pani Priorytet VII Kapitału Ludzkiego -czy przyczyniają się one do rozwiązania problemów społecznych?

O: Na pewno w jakimś stopniu się przyczyniają, choć może nie do końca te formy, które my możemy realizować... może należałoby zwiększyć zakres naszych możliwości.

M: Czyli instytucji?

O: Instytucji samej. To, co i jak nam daje możliwość program operacyjny. Musimy trzymać się pewnych wytycznych: możemy głównie szkolić, wysyłać na turnusy rehabilitacyjne, możemy obejmować - nie tylko grupę osób niepełnosprawnych – również wychowanków rodzin zastępczych – czy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Ale to też w zakresie szkoleń. Natomiast gdyby ten program przewidywał jeszcze inne formy wsparcia: wybrać jedna, dwie osoby – dać im na przykład pomoc przy zakupie mieszkania – dać mu możliwość usamodzielnienia się – może nie do końca wszystkie możliwości są w tym programie takie, które byłyby potrzebne tym ludziom.”

Powyższa wypowiedź wskazuje, że zdaniem części uczestników wywiadów grupowych istnieje zapotrzebowanie na inne formy wsparcia możliwe do wykorzystania w projekcie. Sztucznie określone formy wsparcia, ich liczba oraz niemożliwość dwukrotnego uczestniczenia tego samego beneficjenta w dwóch projektach systemowych sprawiają, że instytucje pomocy społecznej postrzegają projekty realizowane w ramach priorytetu VII PO KL jako nieefektywne, a także mające niską skuteczność.

Uczestnicy wywiadów grupowych, podobnie jak uczestnicy wywiadów pogłębionych, podkreślają, że osoby zagrożone wykluczeniem, są „trudną” grupą beneficjentów. Standardowe założenia, co do efektów podejmowanych w ramach projektu działań, nie przystają do tej kategorii. Za przykład mogą posłużyć poniższe wypowiedzi:

„Większość osób, które przystępują do projektów, to są osoby, które decydują się uczestniczyć, bo mają z tego korzyść finansową, bo z góry zakładają, że ten projekt nic im nie da. Na grupę piętnastu osób jeśli są dwie, które są chętne, i zakładają że coś im to da – to jest naprawdę dużo. Z reguły to jest tak, że – ja nie będę, bo po co mi to, wie pani ile ja mam rzeczy w domu do zrobienia - i tak jest w kółko. Motywacją jest dla nich środki finansowe, które mamy im zapewnić przez okres realizacji projektu. Czasem się zdarza, że osoby – po ukończeniu projektu ze dwie są zadowolone, że fajnie bo coś mi to dało. To jest mała część na tę grupę, do których powinniśmy dotrzeć.”

„My pracujemy z osobami, które – w przypadku „systemówek – (...) długotrwale korzystają z pomocy społecznej. To są osoby, które są na marginesie życia społecznego i zawodowego od bardzo dawna. Dotrzeć do takiej osoby jest bardzo trudno. Oni sami w sobie nie mają chęci zmiany. Oni są tak przyzwyczajeni do sytuacji, w jakiej się znaleźli, że nie chcą tego zmieniać. Im jest tak wygodnie. To jest wyuczona bezradność, którą przyjmuje się z pokolenia na pokolenia – takich osób jest coraz więcej. Te osoby – one wstąpią do tego projektu - ale uczestniczenie

w projekcie bez przekonania, że on może mi coś dać, bez wiary w to, że ja mogę coś w swoim życiu zmienić, jest – tak naprawdę bez sensu. Jeżeli on przychodzi, bo ktoś kazał mu przyjść, podpisać listę i siedzi przez osiem godzin na szkoleniu zawodowym, co z tego będzie miał? My oferujemy mu psychologa, grupy wsparcia; a on przychodzi do psychologa i na niego patrzy i nie ma ochoty mu powiedzieć, co złego u siebie widzi, co chciałby zmienić – to gdzie tu jest możliwość zmiany. Nasze starania tu niewiele dają - wystarczy jedna wymówka. Mnie na to czasu nie starczy, ja mam pięcioro dzieci do wychowania.”

Powyższe wypowiedzi pokazują, że pracownicy instytucji pomocy społecznej zdają sobie sprawę z tego, że uczestnicy projektów będący osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym kierują się innymi motywacjami niż „typowi” uczestnicy projektów. Dlatego też zdaniem rozmówców wsparcie, które mogą im zaoferować w ramach projektów systemowych, nie jest dla nich adekwatne.

Ocenie jakościowej poddano próbkę projektów ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Poniżej szczegółowo opisano kilka przykładów, zaś w końcowej części sporządzono komentarz wynikający z całości pracy.

Przykład I – OPS realizujący projekt w 2008 i 2009 roku

Wniosek z 2008 r.

Opisany problem bezradności opiekuńczo wychowawczych nie łączy się z celami projektu, który głównie ma się skupiać na aktywizacji zawodowej korzystających z pomocy społecznej.

Cel ogólny sformułowany bardzo obszernie, co należy uznać za mankament. Poza tym jest nim „przeciwdziałanie”, a powinno być raczej „zmniejszanie, niwelowanie” itp. Widać problem w sformułowaniu krótkiego, powiązanego z problemami celu. Poza tym jest on zbyt ambitny, jak na projekt skierowany do 6 osób. Tego rodzaju projekt nie przyczyni się do stworzenia sprawnego systemu przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Przytoczone problemy nie do końca korespondują z celami projektu. Bardziej skupiają się na takich dysfunkcjach grupy docelowej jak alkoholizm, uzależnienie od pomocy społecznej, aniżeli na wskazaniu tego, dlaczego bierność zawodowa jest problemem, który ma zostać złagodzony poprzez realizację projektu. Można powiedzieć, że opisywane dysfunkcje społeczne są z pewnością przyczynami trudnej sytuacji grupy docelowej projektu, ale należałoby także napisać jak te przyczyny wpływają na problem związany z bezrobociem tych osób. Brakuje też danych liczbowych dotyczących osób objętych pomocą społeczną bądź kwalifikujących się do objęcia tą pomocą.

W opisie grupy docelowej można zauważyć nieudolną próbę łączenia dokumentów strategicznych gminy (wymóg w tego rodzaju projektach) z uzasadnieniem doboru grupy docelowej. Jednak oprócz tego, że będzie to 6 osób, które zresztą zgodziły się już na udział w projekcie – nic o nich nie wiadomo: w jakim są wieku, jakiej płci, jakie posiadają wykształcenie, kwalifikacje.

Opisane w działaniach 2 seminaria rekrutacyjne dla uczestników projektu są w ogóle niepotrzebne, skoro projektodawca stwierdza, że uczestnicy wyrazili już zgodę udziału, a poza tym dla pozyskania 6 uczestników jest to zadanie zbyt ambitne. Tym bardziej, że projekt realizowany będzie przecież przez instytucję, która kontakt z potencjalnymi uczestnikami projektu ma na co dzień.

Opisane rezultaty projektu nie przekonują co do tego, że stworzony zostanie skuteczny system przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w gminie. Nie wiemy, jakiego rodzaju przekwalifikowanie bądź uzupełnienie kwalifikacji ma na myśli beneficjent, czy wzięty/weźmie pod uwagę to, jacy pracownicy są poszukiwani na lokalnym rynku pracy, a więc czy grupa docelowa będzie w ogóle miała szansę znalezienia zatrudnienia.

Podsumowanie:

Można odnieść wrażenie, że projekt napisany dla 6 uczestników głównie ma na celu zapewnienie OPS zatrudnienia 1 dodatkowego pracownika socjalnego oraz pokrycie kosztów funkcjonowania ośrodka, z czym obecnie OPS ze względu na braki finansowe ma problemy.

Słaby wniosek, niespójny, napisany bez żadnej koncepcji, ani faktycznej chęci pomocy grupie docelowej. Problemy niezwiązane z celami. Rezultaty nie gwarantują osiągnięcia założonych celów. Działania standardowe wg menu koniecznego, a w przypadku promocji wręcz bezmyślne i niestwarzające poczucia, że projekt ma faktycznie coś zmieniać.

Wniosek 2009

Problemy opisane lepiej, aczkolwiek nadal jest to opis wszystkich problemów, a nie tych, na które ma odpowiedzieć projekt. Część zapisów jest powtórzeniem z wniosku z roku ubiegłego. Cel ogólny ponownie źle sformułowany – przy czym jest on niemalże taki sam jak w 2008 r. Wskazane rezultaty nie korespondują z celami.

Słaby wniosek, powielający w większości błędy z roku poprzedniego.

Uwaga: komentarz z oceny wniosku „*brak wskazania w jaki sposób rezultaty przyczynią się do realizacji założonego celu projektu*” - tego rodzaju uwaga wskazuje na sprawdzanie, czy

wniosek spełnia wymogi instrukcji, a nie czy faktycznie stanowi spójną całość, a więc przyczynia się do osiągnięcia założonego celu.

Przykład II. OPS realizujący projekt w 2008 i w 2009 roku

Wniosek 2008

Spójny, dobrze napisany wniosek. Problemy i ich przyczyny prowadzą w logiczny sposób do celów projektu. Rezultaty korespondują z celami, tj. przyczyniają się do ich osiągnięcia. Słabością jest brak wskaźników dla rezultatów miękkich. Poza tym monitorowanie rezultatów ograniczone zostało jedynie do badania ankietowego na początku i na końcu realizacji projektu. Wskazano na kwalifikacje, które zostaną nabyte przez uczestników projektu. Przy czym np. w przypadku kucharzy wskazano potencjalne miejsce zatrudnienia osób z tymi kwalifikacjami. Działania promocyjne zaplanowane zostały w przemyślany sposób, choć drobne zastrzeżenia budzi akcentowanie (wymienienie jako głównego źródła informacji o projekcie) strony internetowej OPS – jest duże ryzyko, że w wiejskiej gminie z tego źródła nie będzie mogło skorzystać wielu potencjalnych uczestników projektu. Wsparciem planowano objąć 25 osób, a koszt uczestnictwa to ok. 6,5 tys. zł na osobę.

Dobry wniosek, stanowiący przeciwieństwo opisywanego w pkt I.

Wniosek 2009

Dobre uzasadnienie projektu. Niemniej brakuje wskaźników w rezultatach miękkich i monitorowanie tych rezultatów ograniczono do ankiet na początku i na zakończenie projektu. Rozbudowana struktura zarządzania projektem: osoba do sporządzania wniosków płatniczych, osoba do monitorowania finansów. Brakuje też informacji o czasie trwania poszczególnych usług, które kierowane będą do uczestników projektu.

Generalnie wniosek robi gorsze wrażenie niż ten z 2008 r.

Przykład III. OPS realizujący projekt w 2008 i 2009 roku

Wniosek 2008

Wniosek napisany bardzo podobnie jak z przykładu I. Dotyczy jedynie 7 osób, podczas gdy z pomocy społecznej korzysta 140 osób. Nie wiemy dlaczego tylko tyle osób jest wybranych. Wskazano na podmioty gospodarcze działające w gminie i to pozwala powiązać tematykę

kursów zaplanowanych w ramach projektu. Cel ogólny zbyt ambitny, bo zakłada budowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Rezultaty miękkie nie mają wskazanych wskaźników. Poza tym monitorowanie za pomocą ankiet na początku i na koniec projektu – zbędne narzędzia jak dla klientów własnej instytucji.

Wniosek 2009

Ponownie cel ogólny zbyt ambitny i niezwiązany z problemami. Poza tym widać, że beneficjent ma problem z formułowanie celów w ogóle, gdyż np. wskazuje 1 cel szczegółowy, który planuje osiągnąć poprzez realizację dwóch zasadniczych działań, które w dalszej części opisu nazywa celami szczegółowymi. Rezultaty nie wskazują na to, że cel polegający na tworzeniu systemu wsparcia dla wykluczonych zostanie osiągnięty. Rezultaty ograniczają się w zasadzie wyłącznie do wymienienia liczby uczestników projektu w poszczególnych oferowanych formach wsparcia.

Ponownie wniosek słaby bez wewnętrznej spójności i logiki.

Przykład IV. OPS realizujący projekt w 2008 i 2009 roku

Wniosek 2008

Cel główny projektu taki sam w przykładzie I i III, jednakże opis problemu nieco lepszy i pozwalający powiązać problemy ze wskazanymi celami. Atutem jest przeprowadzenie ankiety wśród potencjalnych uczestników projektu, czyli dokładniejsze identyfikowanie grupy docelowej.

W rezultatach miękkich nie wskazano wskaźników dla każdego z nich. Poza tym monitorowanie rezultatów miękkich ograniczone do ankiet.

Wniosek napisany w miarę poprawnie, nie przekonuje jednak co do wartości, jaką niesie dla jego uczestników.

Bardzo rozbudowane zarządzanie projektem, np. asystent ds. szkoleń, asystent ds. rekrutacji.

Wniosek 2009

Logika projektu zachowana. Opisano problemy (aczkolwiek standardowo, bez głębszych refleksji dot. specyficznych problemów lokalnych), wskazano poprawnie cele projektu, a rezultaty pozwalają na ich osiągnięcie.

Uwagi WUP: IP wymaga, by OPS wskazywały jednoznacznie, że każdy klient objęty zostanie 3 instrumentami aktywnej integracji. Domagają się ponadto składania rozmaitych deklaracji

w treści wniosku np. jeśli nie planuje się realizacji projektu z partnerem trzeba to jasno napisać, a po co i dlaczego? Generalnie funkcjonuje zasada, że jeśli coś nie zostało zapisane jako robione lub nierobione we wniosku to trzeba to uzupełnić. Nie funkcjonuje zasada, że we wniosku zapisujemy tylko to, co i jak rzeczywiście będzie robione, czyli np. jeśli planowane jest podwykonawstwo to się je opisuje tj. które zadanie lub etap zostanie zlecone podwykonawcy i dlaczego. IP chce, żeby nawet jeśli podwykonawstwa nie ma napisać, że nie planuje się zlecenia realizacji zadań podwykonawcom. *Należy wykazywać rezultaty w oparciu o Podręcznik wskaźników PO KL 2007-2013 mając na uwadze fakt, iż należy monitorować wszystkie wskaźniki wykazane we wniosku* - taka uwaga niczego nie wnosi, a poza tym wskazywany Podręcznik jest narzędziem pomocniczym do określania wskaźników dla projektu i nie powinien (o czym pisze się w dokumentach programowych) być stosowany wprost, bezrefleksyjnie. Ponadto formułuje się uwagę braku opisanego, jak rezultaty przyczynią się do osiągnięcia celów projektu. Po prostu sprawdza się czy wniosek ma w swojej treści wszystkie te elementy, których wymaga instrukcja, podręcznik, a nie odnosi się w żadnej mierze do tego, czy jest on spójny i logiczny. Prosi się o deklarowanie przez beneficjenta tego, że w ramach poszczególnych zadań nie występują te same osoby.

V. Przykład OPS, realizujący projekty w 2008 i 2009 roku

Wniosek 2008

Wniosek przygotowany mniej bezrefleksyjnie niż kilka wcześniej opisanych. Co prawda problemy i ich przyczyny są podobne jak w pozostałych wnioskach, ale przynajmniej odniesiono się do specyfiki lokalnej i tych problemów i ich przyczyn, które faktycznie występują w gminie. Cel ogólny nie został przepisany z szablonu, ale sformułowany samodzielnie. Co prawda jest on bardziej działaniem „Aktywizacja osób ...” Zamiast np. po prostu „Wzrost aktywizacji ...”, ale i tak trzeba docenić to, że nie skopiowano go z szablonu.

Zastanawia to, że w projekcie założono udział wyłącznie kobiet (8). Co prawda zapisano, że wiąże się to z problemami definiowanymi w gminnej strategii, ale nie podkreślono, jak wskazywane problemy w sposób szczególny dotyczą kobiety i że właśnie dlatego zdecydowano o objęciu wsparciem wyłącznie pań.

Starannie opisane działania i zadania oraz ich etapy z podaniem kursów, w których uczestniczki wezmą udział. Podkreślić trzeba, że kursy dot. opieki nad osobami starszymi powiązać można z tym, że w opisie problemów wskazano na starzejącą się społeczność w gminie i zapewne popyt na tego rodzaju usługi.

Rezultaty miękkie bez wskaźników i monitorowane tylko przy pomocy ankiet na początku i na końcu.

Wniosek 2009

Znów projekt skierowany wyłącznie do kobiet i to bez jasnego uzasadnienia. Wniosek nie przekonuje o konieczności realizacji projektu. Jest w zasadzie powieleniem tego, co było robione rok wcześniej. Określone cele nie do końca wiążą się z opisanymi problemami.

Ogólnie wniosek słaby.

VI. PCPR

Wniosek 2008

Wniosek napisany poprawnie i przekonujący o tym, że faktycznie jego cel, a więc wzrost aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem zostanie osiągnięty. Zaletą uzasadnienia realizacji projektu jest wskazanie przez beneficjenta na to, że rozpoznał on lokalne potrzeby rynku pracy, a więc stanowiska pracy, na których uczestnicy mogliby po udziale w projekcie znaleźć zatrudnienie. Cel ogólny i cele szczegółowe wskazane samodzielnie, w oparciu o opisane problemy, a nie poprzez skopiowanie z szablonu.

Brakuje wskaźników dla rezultatów miękkich. Lepiej opisany monitoring realizacji projektu.

Wniosek 2009

Wniosek poprawnie napisany. Problemy stanowią podstawę sformułowanych celów, a rezultaty prowadzą do osiągnięcia celów. W przypadku tego wniosku większy nacisk położony jest na integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem i odpowiednio dostosowano wsparcie, które do tego ma prowadzić, pomimo, że instrumentarium jest podobne jak w przypadku roku 2008.

VII. Wnioski składane po raz pierwszy w 2009 r.

W przypadku tych instytucji, które składały wnioski tylko w 2009 r. można zaobserwować te same błędy, jakie robili i robią ich koledzy, którzy składali wnioski już w 2008 r.

Spośród 10 wniosków 2 są dobre, 2 poprawne, a pozostałe powielają zapisy szablonu/wzoru i bez refleksji wpisują do wniosku wszystko, co tylko pasuje do tematu. Nie ma powiązania problemów z celami. Rezultaty nie służą realizacji celów, które są czymś zupełnie innym niż to, co planuje się realizować w projekcie. Widać też problem w ogóle ze wskazywaniem rezultatów

projektu. Często rezultaty miękkie mają tylko częściowo przypisane wskaźniki. Nie ma zapisów mówiących o tym, jak będą one monitorowane, a jeśli już są to ograniczają się do ankiet na początku i na końcu projektu, nadużywając tego narzędzia.

Zwraca uwagę, że projekty przygotowywane są według wzorca, choć zdarzają się takie ośrodki, które umiały napisać logiczny, spójny i pozwalający stwierdzić zasadność realizacji projekt. Niestety tylko 1/3 projektów pozwala wierzyć, że nawet, jeśli projekt jest napisany wg szablonu, to został przemyślany przynajmniej pod względem tego, że powinien on przynieść korzyści i zmienić sytuację jego uczestników. Nie widać jakościowej zmiany pomiędzy rokiem 2008 a 2009. Częściowo przyczyniają się do tego zapewne uwagi IP, która bardziej koncentruje się na zapisaniu we wniosku wszystkich wymaganych w instrukcji „słów kluczy”, a mniej na tym, czy wniosek odzwierciedla logiczny wewnętrznie projekt. Charakter popełnianych (i powtarzanych) błędów wskazywałby na to, że osoby przygotowujące wnioski nie są objęte żadnym systemem szkoleń czy innego rodzaju wsparcia, który pozwalałoby na opracowywanie lepszych jakościowo projektów.

Nie zaobserwowano różnic jakościowych pomiędzy projektami ops i pcp, jak też nie widać różnic między projektami składanymi przez instytucje z małej czy dużej gminy. Co najwyżej w przypadku mniejszych ośrodków można zauważyć trochę mniejszy rozmach w identyfikowaniu problemów, potrzeb, tj. w większych ośrodkach beneficjenci powołują się częściej na swoje własne badania, analizy dotyczące np. pracodawców i ich potrzeb na określone kwalifikacje. Małe ośrodki tego nie robią, choć z racji funkcjonowania w małych środowiskach łatwo mogłyby taką wiedzę zdobyć.

Analiza wniosków pokazuje, że nie dokonuje się proces uczenia się beneficjentów rozumiany jako przygotowywanie lepszych wniosków w kolejnym roku; generalnie ci którzy pisali dobrze - piszą dobrze nadal, a słabi są nadal słabi; niestety dało się też zaobserwować zjawisko zmniejszania się ambicji na napisanie dobrego wniosku w stosunku do roku poprzedniego.

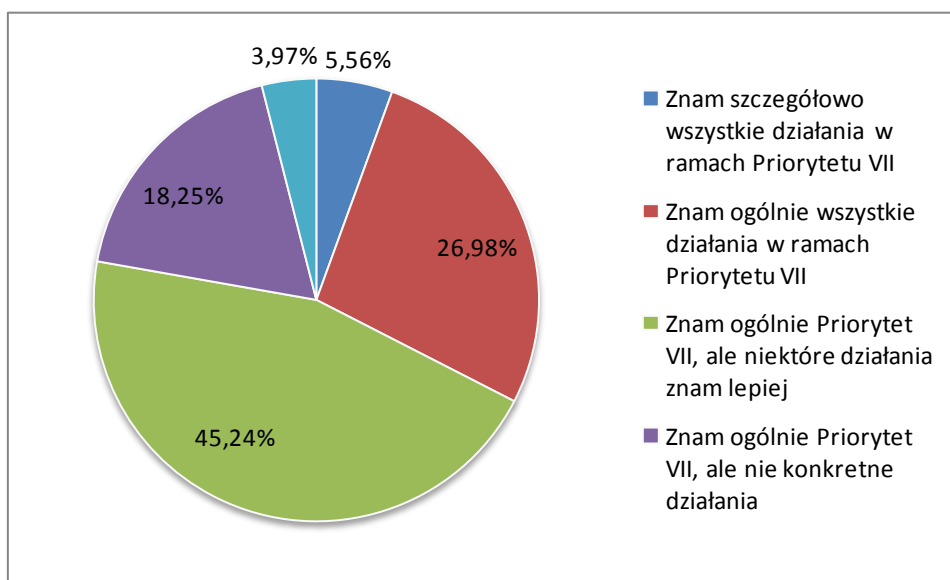
Z drugiej strony skoro jops mogą korzystać z zamkniętej listy instrumentów to rodzi się pytanie, czy w ogóle jest sens pisanie co roku wniosków na de facto te same działania, szukanie „na siłę” problemów, określanie celów itd.

3.3. Przygotowanie instytucjonalne, administracyjne, organizacyjne i kadrowe ROPS, OPS i PCPR do przyjęcia, przyswojenia i wykorzystania środków finansowych dostępnych w ramach PO KL

3.3.1. Świadomość kadry zarządzającej instytucji pomocy społecznej w zakresie możliwości wsparcia realizowanych działań w ramach PO KL

Ocenę świadomości kadry zarządzającej rozpoczęliśmy od pytania o znajomość Priorytetu VII PO KL.

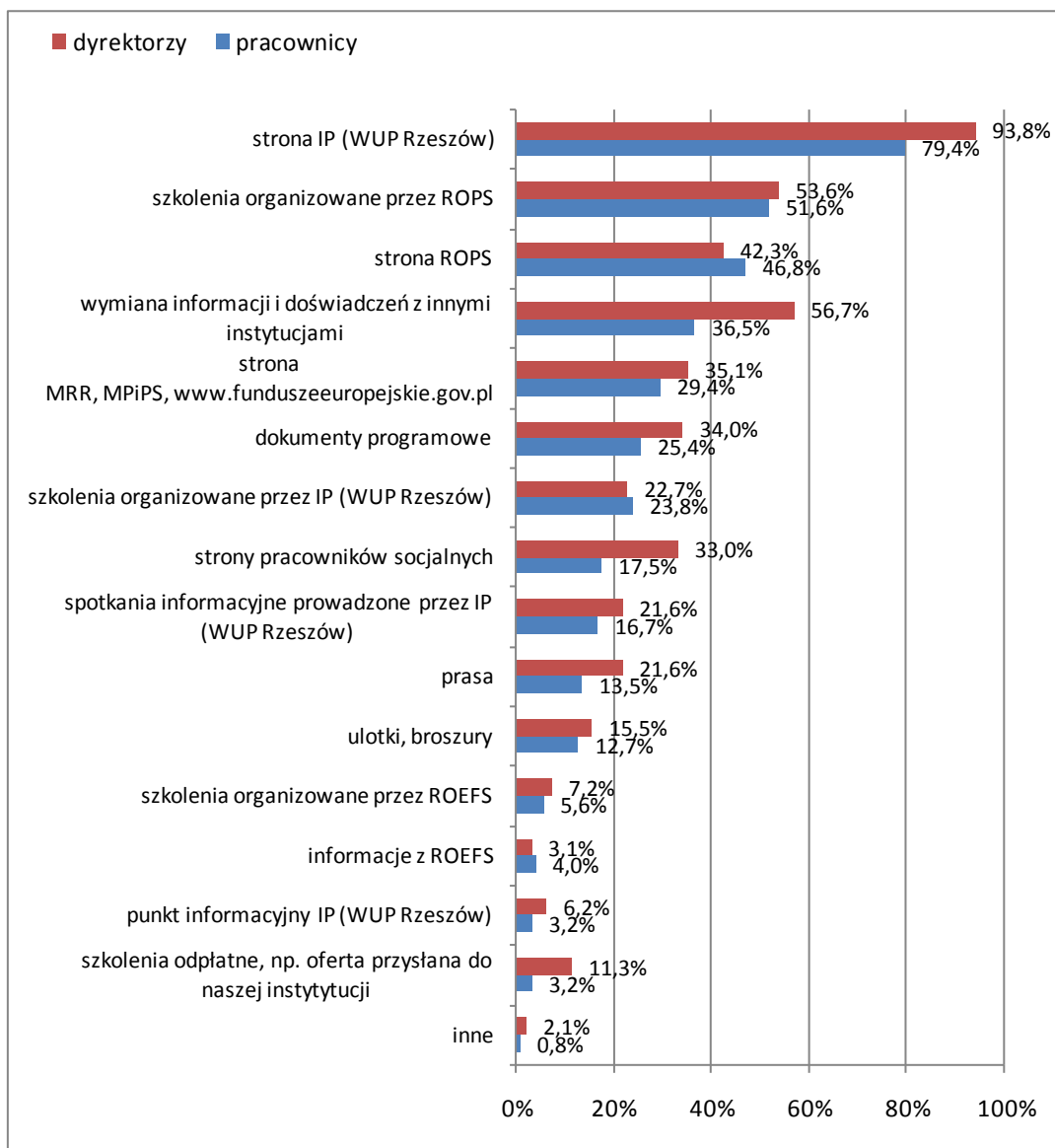
Wykres 28. Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII "Promocja integracji społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=126 z 126

Najczęściej kadra zarządzająca instytucji pomocy społecznej uważała, że jej znajomość Priorytetu VII PO KL jest ogólna. Ponad 45% ocenia, że część działań zna lepiej od innych. Można zauważyć zależność, że przedstawiciele instytucji, które realizowały projekt systemowy, swoją wiedzę o Priorytecie VII oceniają jako bardziej szczegółową.

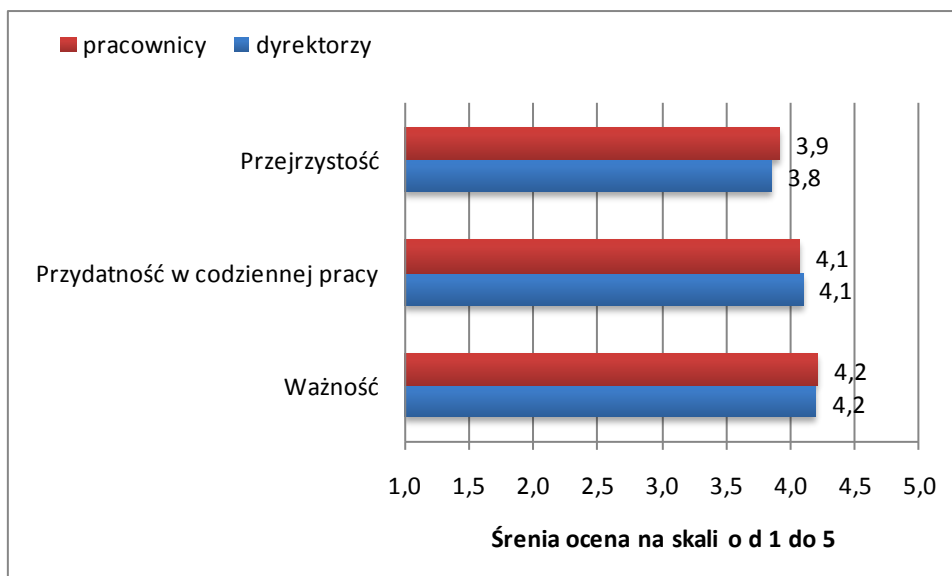
Wykres 29. Skąd czerpie Pan(i) informacje na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach PO KL?

Źródło: opracowanie własne. Dyrektorzy n=126; pracownicy n=97

Głównym źródłem informacji o PO KL zarówno dla kadry zarządzającej jak i pracowników instytucji pomocy społecznej jest strona internetowa IP (WUP Rzeszów). Pracownicy wykorzystują przeciętnie więcej źródeł (średnio 4,56 źródła, podczas gdy dyrektorzy 3,2), co jednak jest zrozumiałe ze względu na charakter wykonywanej przez nich pracy (przypomnimy, że w badaniu brali udział ci pracownicy, którzy bezpośrednio zajmują się projektami systemowymi). Większą liczbę źródeł informacji wykorzystują dyrektorzy, których instytucje realizują projekt systemowy.

Wykres 30. Średnia ocena poszczególnych aspektów strony internetowej www.pokl.wup-rzeszow.pl, dokonywana na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę negatywną, a 5 ocenę pozytywną.

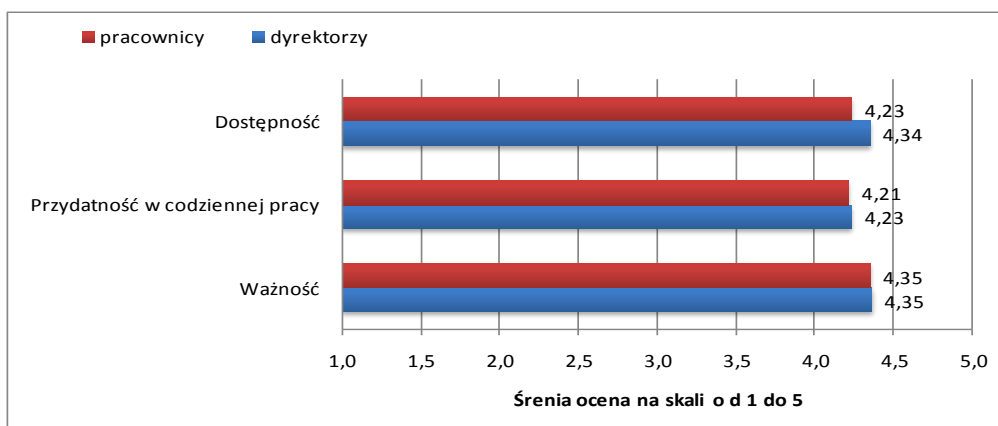

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane tylko respondentom korzystającym ze strony www.pokl.wup-rzeszow.pl Dyrektorzy: przejrzystość n=93 ze 100, przydatność w codziennej pracy n=94 z 100, ważność n=98 z 100; pracownicy: n=90 z 90

Użytkownicy strony WWW.pokl.wup-rzeszow.pl oceniają generalnie ją pozytywnie. Najniższe oceniona jest przejrzystość strony – zarówno przez dyrektorów, jak i pracowników zajmujących się przygotowaniem wniosków/ realizacją projektów dofinansowywanych z EFS. Strona została dobrze oceniona jako przydatna w codziennej pracy oraz jako ważna dla badanych.

Ważnym źródłem informacji są szkolenia organizowane przez ROPS w ramach projektu własnego.

Wykres 31. Średnia ocena poszczególnych aspektów informacji uzyskanych podczas szkoleń organizowanych przez ROPS, dokonywana na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę negatywną, a 5 ocenę pozytywną.

Źródło: opracowanie własne. Dyrektorzy ważność n=62, przydatność w codziennej pracy n=61, dostępność n=61; pracownicy n=63

Ocena informacji uzyskanych podczas szkoleń organizowanych przez ROPS jest bardzo wyrównana i zdecydowanie pozytywna (wszystkie aspekty uzyskały średnie powyżej 4 w pięciostopniowej skali).

Jednym z istotnych potencjalnie źródeł informacji są spotkania organizowane przez WUP Rzeszów. Na wcześniejszym wykresie widoczne jest, że nie jest to szczególnie istotne źródło informacji, z tego względu postanowiliśmy przyjrzeć się tej kwestii dokładniej.

O spotkaniach organizowanych przez WUP wiedziało 74,4% kadry zarządzającej. Co ciekawe, wiedza na temat spotkań nie jest w żaden sposób skorelowana z realizacją projektu, tak więc ze uczestnictwo w tym spotkaniu nie wpływało na decyzje o uczestnictwie w projekcie.

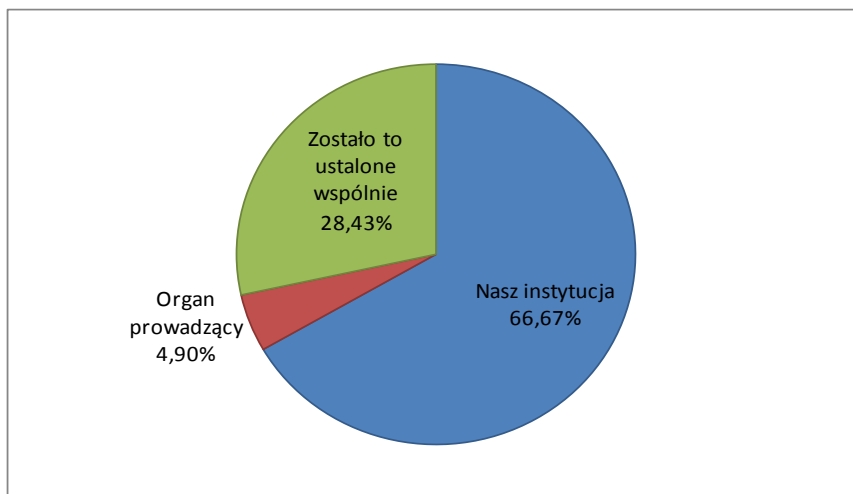
W spotkaniach uczestniczyli przede wszystkim przedstawiciele kadry zarządzającej (w ponad 60% przypadków). W drugiej kolejności pracownicy jednostek (34,%). Tylko w jednym przypadku w spotkaniu uczestniczył wójt, burmistrz lub jego przedstawiciel.

W badaniu dyrektorów (CAWI) zadane zostało pytanie otwarte o powody ubiegania się przez ich instytucje o dodatkowe środki na realizację projektów. Najczęściej wymieniano argumenty dotyczące możliwości wzmocnienia oddziaływania ośrodka i udzielania bardziej skutecznej pomocy: *„aby rozszerzyć ofertę pomocy dla podopiecznych”, „dodatkowe środki pomagają rozwijać wobec klientów ośrodka aktywne formy pomocy, pozwalają próbować przywracać wykluczonych społecznie do samodzielnego poszukiwania zatrudnienia, by z czasem doprowadzić do ich odejścia z pomocy społecznej”, możliwość ściągnięcia dodatkowych środków do gminy, oddziaływania na podopiecznych w inny sposób – szerszy zakres pomocy, satysfakcja, nauczenie się czegoś nowego, prestiż w środowisku*”. Drugim istotnym argumentem jest jednak możliwość uzyskania dodatkowych środków na zatrudnienie nowego pracownika oraz na doposażenie ośrodka: *„środki finansowe niezbędne do zatrudnienia pracownika socjalnego”, „zakup sprzętu, dodatkowe wynagrodzenia dla pracowników”, „okazja do zatrudnienia wymaganych ustawą pracowników socjalnych i doposażenie ośrodka*”.

Te opinie nie powinny jednak uznane za przejaw cynizmu – stanowią one bowiem wyraz zaniedbań w obszarze funkcjonowania instytucji pomocy społecznej.

Ponad 91% badanych twierdzi, że w przyszłości zamierza realizować projekty.

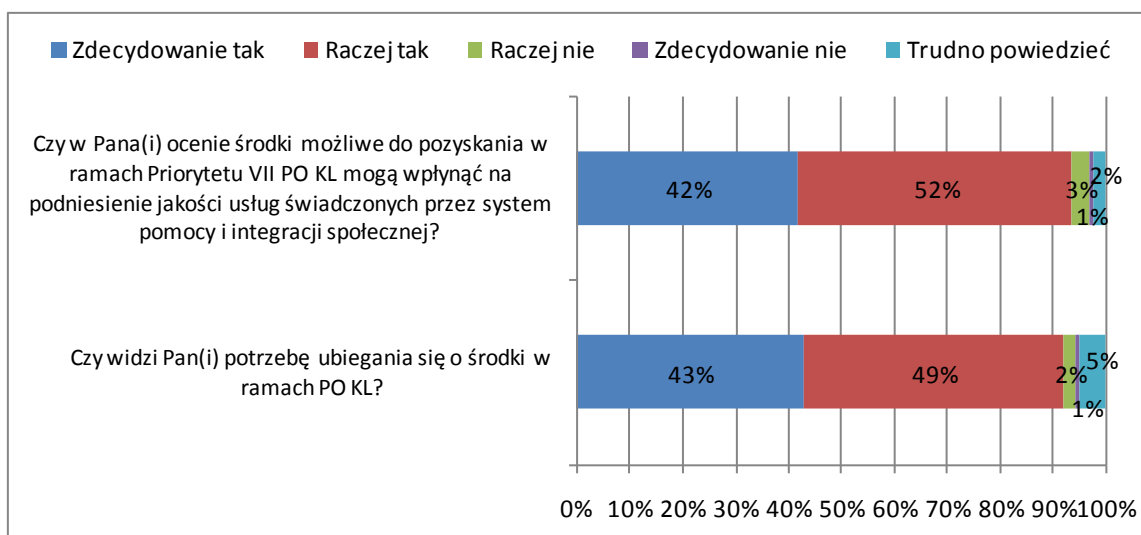
Wykres 32. Kto wyszedł z inicjatywą realizacji projektu w ramach Priorytetu VII PO KL?

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane respondentom, którzy zadeklarowali realizację projektów w roku 2008 lub 2009. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=102 z 103

Zdecydowanie częściej z inicjatywą rozpoczęcia realizacji projektu systemowego wychodziły instytucje pomocy społecznej. W blisko 29% zostało to ustalone wspólnie z organem prowadzącym, czyli wójtem lub burmistrzem. W badaniach jakościowych pojawiły się także wypowiedzi świadczące o naciskach na ośrodek ze strony władz lokalnych, wymuszających przystąpienie do projektu.

Wykres 33. Opinie kadry zarządzającej na temat wpływu realizacji projektów w ramach Priorytetu VII PO KL oraz potrzeby ubiegania się o środki

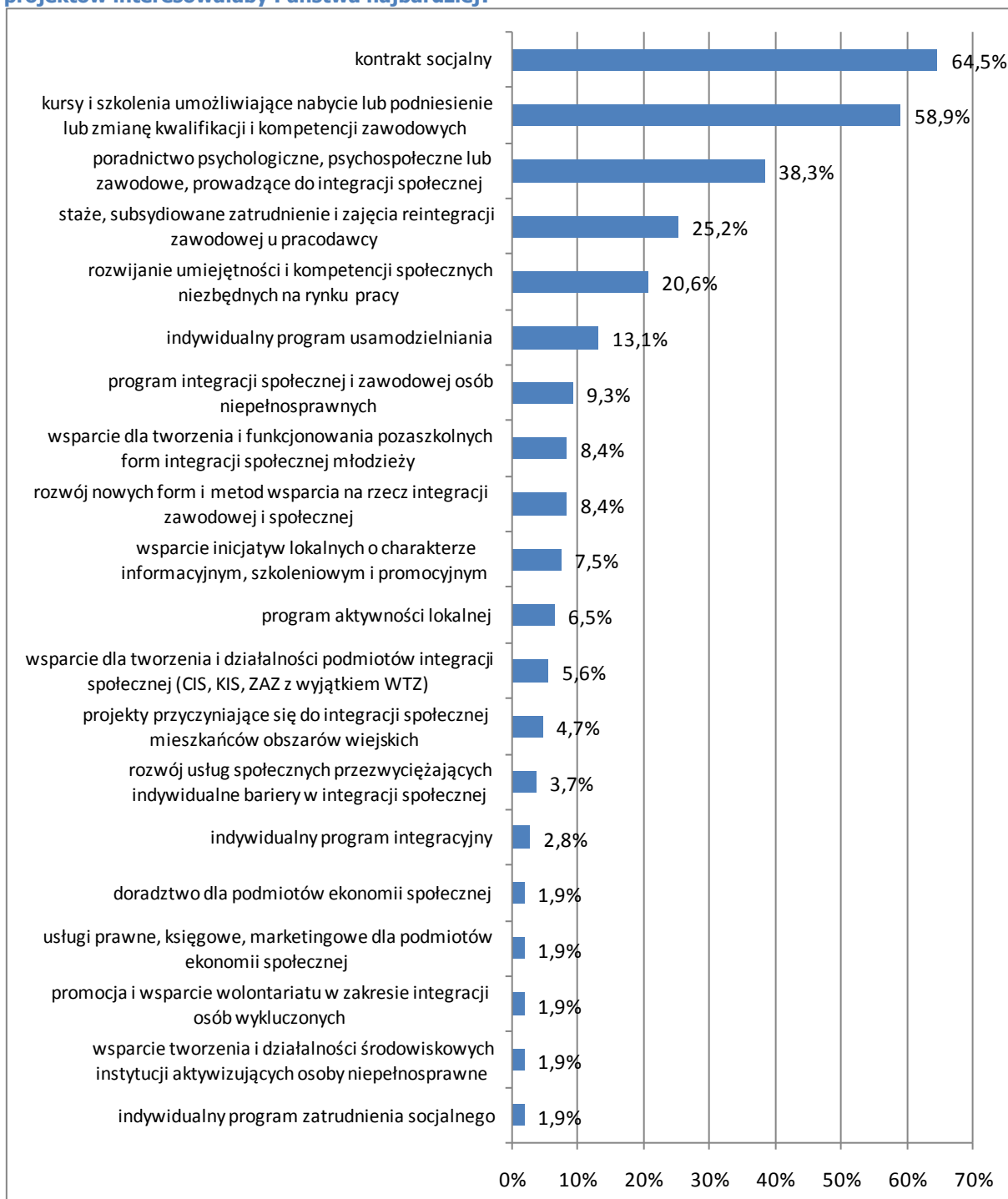
Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=126

Kadra zarządzająca OPS i PCPR pozytywnie ocenia możliwość podniesienia jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej poprzez realizację projektów dofinansowywanych z EFS, co wyjaśnia również dlaczego zdecydowana większość widzi potrzebę ubiegania się o środki w ramach PO KL.

21% badanych pracowników zajmujących się przygotowaniem wniosku o dofinansowanie wskazuje, że ich instytucja startowała w konkursach o dofinansowanie projektów w ramach PO KL, wszyscy zaznaczyli, że były to konkursy w ramach Priorytetu VII. 46% (12) pracowników zaznaczyło, że została podpisana umowa o dofinansowanie. 7,3% respondentów startowała w konkursach w ramach innych programów.

Pracownicy jednostek wyrażali małe usatysfakcjonowanie możliwościami, jakie daje im POKL jeśli chodzi o możliwe formy wsparcia, wydawało się więc interesujące sprawdzenie, jakie formy chcieliby stosować. W zadanym pytaniu posłużono się zestawem form dostępnym w ramach Działania 7.2.

Wykres 34. Jeśli mieliby Państwo pełną swobodę wyboru form wsparcia, to realizację jakich projektów interesowałaby Państwa najbardziej?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=126; na wykresie pominięto kategorie, na które wskazało poniżej 1% respondentów.

Badani są zainteresowani dofinansowaniem przede wszystkim kontraktów socjalnych oraz szkoleń i kursów umożliwiających nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych. W drugiej kolejności respondenci wskazują, że są zainteresowani poradnictwem psychologicznym i zawodowym dla swoich beneficjentów. Okazuje się, że wybory badanych stanowią w gruncie rzeczy powielenie form już im dostępnych. Niewątpliwie zadanie pytania jako otwartego mogłoby przynieść bardziej interesujące wyniki, na co wskazują wyniki badania jakościowego, wskazujące na potrzebę pogłębionej pracy z klientami i ich rodzinami, wykraczającej poza okres kilku miesięcy czy nawet jedno roku:

(FGI) „Czy - państwa zdaniem - taki kilku miesięczny projekt dla osób niepracujących kilka lat to jest wystarczający czas, by osiągnąć cel?

To powinno być długofalowe, nie, że osoba bierze udział raz w tym projekcie. To powinno być etapowe, a potem te osoby wciągnąć, by nie zostawić je same po projekcie na rynku pracy; tylko dodatkowo je wzmacniać. Jak ktoś jest przez dziesięć czy więcej lat uzależniony od pomocy społecznej; to nie ma możliwości by 9-10 miesięcy pozwoliło mu wyjść zupełnie z tego położenia. To jest długa i naprawdę ciężka praca. (..).

M: Ile zatem taka praca powinna trwać, by go wyprowadzić – każdy człowiek jest inny – zdaje sobie z tego sprawę ale średnio – z państwa doświadczenia na jaki czas optymalnie ten proces powinien być zaplanowany, by pomóc tym ludziom?

Dwa – trzy lata na pewno. Musi być też jakiś system wsparcia dodatkowo, by osoba wiedziała, że może skorzystać z pomocy psychologa, czy pracownika socjalnego, jeśli będzie miała taką potrzebę, bo te osoby są często zagubione i nie potrafią się odnaleźć w sytuacji, w której się znajdują.

M: Czyli pań zdaniem one potrzebują wsparcia nawet, jak wejdą na rynek pracy?

- Myślę, że takie sytuacje byłyby wskazane.

- To są osoby obciążone po drodze jakąś patologią. Trzeba wziąć pod uwagę, że te osoby - prócz tego, że będą się szkolić i nabierać doświadczeń - ale one będą wracały do domu i nadal nie będą wychodzić z tej sytuacji.

- Osiem godzin będą w innym życiu a potem będą wracać do rzeczywistości.

- Właśnie i tutaj - oprócz tych szkoleń zawodowych - dalej praca z rodziną, czyli jeśli angażujemy do projektu kobiety; mąż – nawet, jeśli pracuje, ale jeśli ma problem z alkoholem lub innymi uzależnieniami – powinno to być jednak w projekcie...– choć my nie jesteśmy do tego przygotowani, bo nie jesteśmy jeszcze na to przygotowani.”

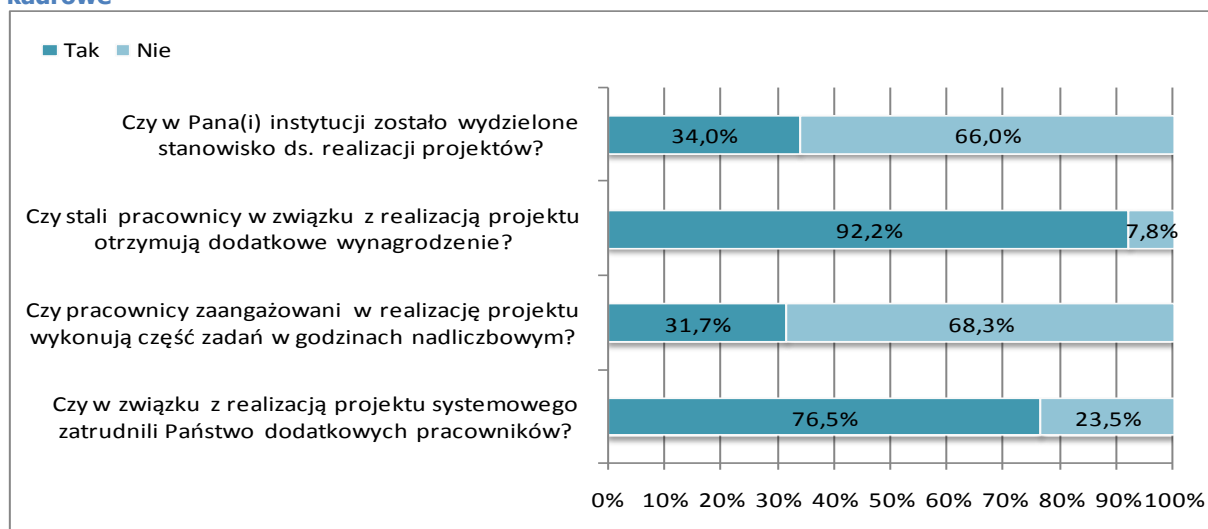
Również otwarte pytanie o grupy docelowe, do których respondenci chcieliby kierować swoje projekty, mając swobodę wyboru, przyniosło standardowe wypowiedzi: zdecydowana większość kierowałaby projekt do osób bezrobotnych, w tym do długotrwale bezrobotnych. W nielicznych ankietach wymieniano grupy bardziej specyficzne, węższe, zdefiniowane z punktu widzenia problemów do rozwiązywania których powołana jest pomoc społeczna: bezdomnych, osoby dorosłe z problemami w rodzinie, osoby nigdy nie pracujące, młodzież i dzieci, których rodzice są w systemie pomocy społecznej, osoby cechujące się niezaradnością życiową, rodziny dotknięte problemem alkoholowym, rodziny w których występuje choroba psychiczna.

3.3.2. Potencjał instytucji i jego wpływ na zdolność absorpcyjną

Ocena potencjału została dokonana w oparciu o elementy metodologii CAF (patrz strona 64), pozwalającej na kompleksowe spojrzenie na instytucję. Tkwiący w instytucji potencjał ma znaczący wpływ na zdolność absorpcyjną instytucji.

Realizacja projektu systemowego to dla instytucji pomocy społecznej duże wyzwanie i duże obciążenie. Wiele jednostek zatrudnia zaledwie kilku pracowników (3 – 10), dysponując 2-3 pomieszczeniami, wykonując wszystkie zadania przewidziane w ustawie o pomocy społecznej, a niekiedy także o świadczeniach rodzinnych. Jednakże jak wskazują wyniki badania realizacja projektu systemowego może mieć znaczący wpływ na podniesienie potencjału, jaki posiadają instytucje pomocy społecznej – chociażby poprzez zwiększenie zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników, na co wskazuje poniższy wykres.

Wykres 35. Wpływ realizacji projektu na zasoby kadrowe

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR n=102 z 103

Ponad $\frac{3}{4}$ badanych instytucji w związku z realizacją projektu zatrudniła dodatkowych pracowników. W blisko 32% przypadków pracownicy zaangażowani w realizację projektów muszą część zadań wykonywać w godzinach nadliczbowych (nie ma zależności statystycznej pomiędzy zatrudnianiem nowych osób a wykonywaniem zadań w godzinach nadliczbowych).

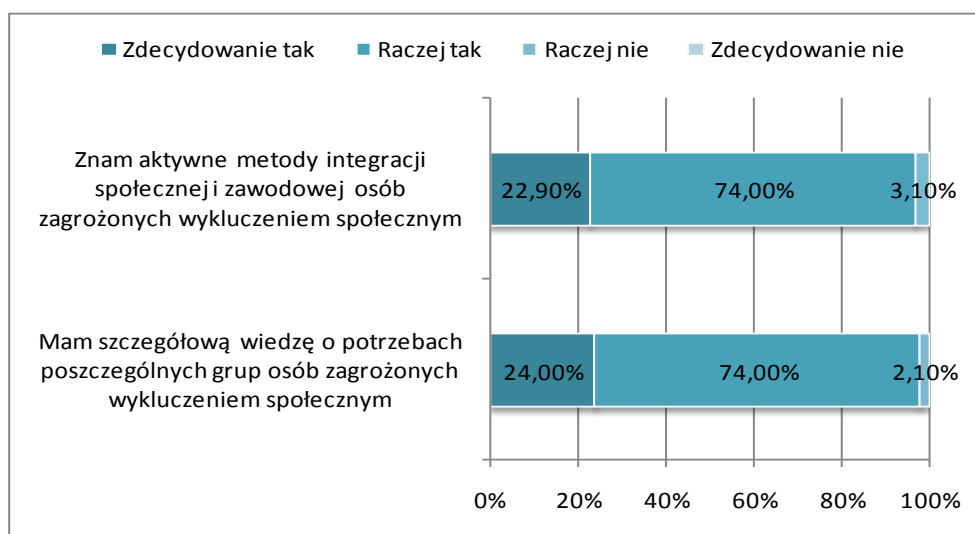
Zdecydowana większość pracowników pracujących przy realizacji projektu systemowego otrzymuje dodatkowe wynagrodzenie (92%).

W ponad $\frac{1}{3}$ przypadkach badanych instytucji jest wydzielone stanowisko ds. realizacji projektów i w połowie przypadków kadra zarządzająca chce te stanowiska utrzymać w przyszłości.

Niemal $\frac{1}{4}$ instytucji realizujących projekt systemowy zamierza zatrudnić dodatkową osobę/y i nie zależy to od tego, czy do tej pory już zostały zatrudnieni nowi pracownicy w związku z realizacją projektu.

Ważnym elementem potencjału instytucji są kompetencje zatrudnionej kadry.

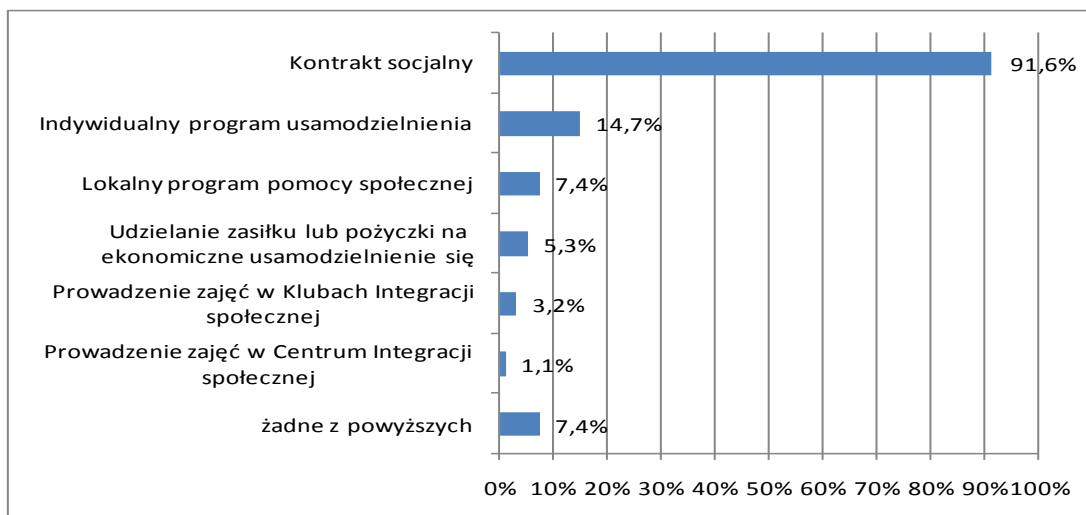
Wykres 36. Proszę określić, na ile zgadza się pan(i) z następującymi stwierdzeniami.

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do pracowników, n=97: odpowiedź „zdecydowanie nie” nie została wybrana przez żadnego z respondentów.

Osoby zajmujące się aplikowaniem o środki/realizacją projektów w zdecydowanej większości deklarują, że znają metody aktywnej integracji oraz posiadają wiedzę o potrzebach poszczególnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

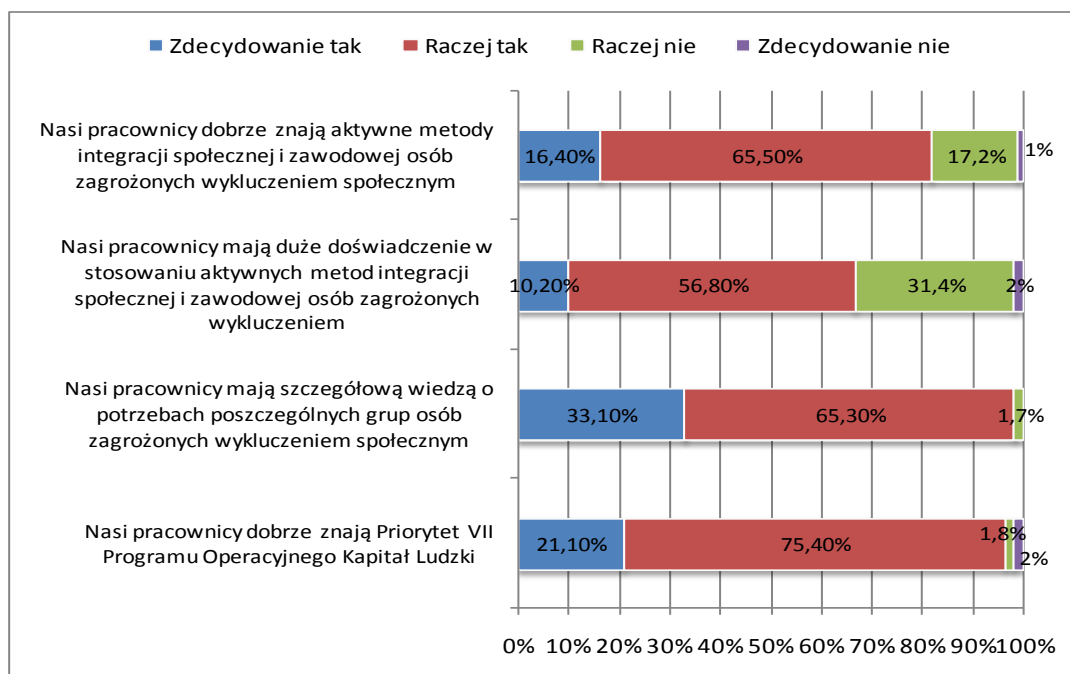
Wykres 37. W stosowaniu których form pomocy spośród wymienionych ma Pan(i) doświadczenie?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do pracowników OPS, PCPR; n= 95 z 97

Pracownicy zajmujący się przygotowaniem wniosku lub realizacją projektu mają doświadczenie w zdecydowanej większości stosowaniu kontraktu socjalnego. Pozostałe odpowiedzi wskazało mniej niż 15% badanych.

Wykres 38 Ocena kwalifikacji pracowników dokonywana przez dyrektorów

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS, PCPR; n= 114 z 126

W opinii kadry zarządzającej instytucji pomocy społecznej najsłabszym punktem w kwalifikacjach pracowników jest doświadczenie w stosowaniu aktywnych metod integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W drugiej kolejności najniżej oceniana jest znajomość aktywnych metod. Znajomość potrzeb beneficjentów i znajomość Priorytetu VII PO KL, jak wynika z badania, nie jest żadnym problemem.

W blisko $\frac{3}{4}$ badanych instytucji w budżecie są specjalnie wydzielone środki na szkolenia dla pracowników. W większości kadra zarządzająca ocenia, że pracownicy są chętni do uczestnictwa w szkoleniach. Tylko 8% respondentów sądzi, iż pracownicy niechętnie się szkolą.

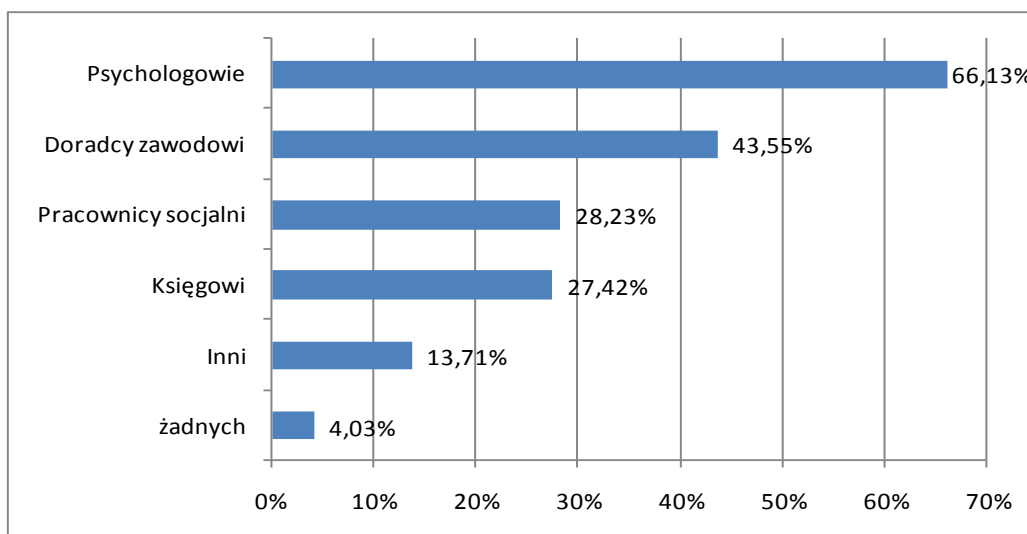
Wyniki badania skierowanego do pracowników zajmujących się przygotowaniem wniosku o dofinansowanie lub realizacją projektu zdają się potwierdzać taki stan rzeczy. 81% badanych w ciągu ostatniego roku uczestniczyło w szkoleniach poświęconych przygotowaniu projektów z EFS.

Wywiady indywidualne potwierdzają, że jedynym ograniczeniem dla udziału pracowników w szkoleniach są niewielkie budżety ich instytucji, preferują więc zdecydowanie szkolenia bezpłatne (należy pamiętać, że nawet na bezpłatne szkolenia trzeba dojechać, co także wymaga poniesienia kosztu przez instytucję). Szkolenia odbywają się bez planu, na zasadzie reakcji na nadsyłane oferty.

Tak więc, ocena pola zaangażowanie i rozwój pracowników z modelu CAF nie może być w pełni ocenione pozytywnie. Brak planu szkoleń i brak środków przekłada się na brak dostępu do najnowszej wiedzy na temat pomocy społecznej.

Poziom rotacji kadr jest w instytucjach oceniany jako przeciętny (38%) lub nieznaczny (60%). Tylko jedna instytucja wskazała, że poziom rotacji kadr jest duży. Dodatkowo 94% pracowników zajmujących się przygotowaniem lub realizacją projektu jest zadowolonych ze swojej pracy.

Wykres 39 Jakiego rodzaju pracowników brakuje w Pana(i) instytucji?

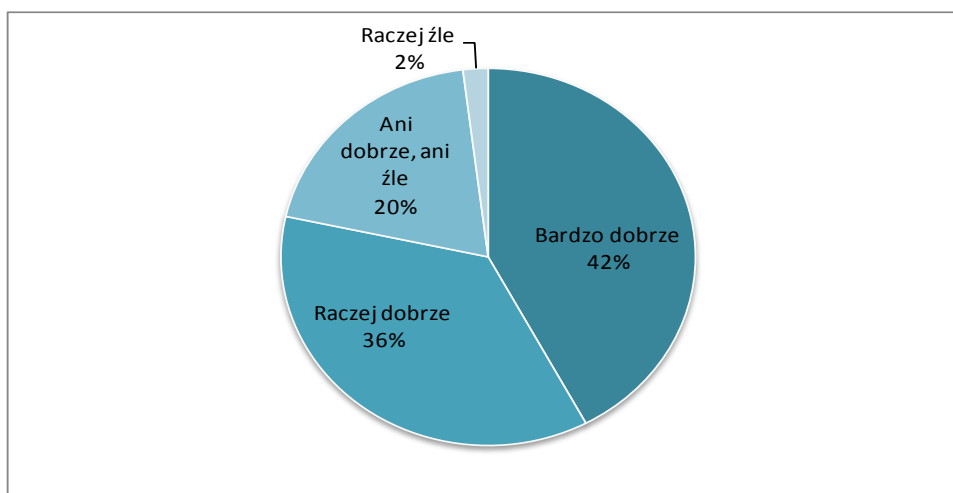

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS, PCPR; n= 124 z 126

Kadra zarządzająca instytucji pomocy społecznej wskazuje, że w ich instytucjach są braki kadrowe. Brakuje przede wszystkim psychologów (ponad 2/3 respondentów wskazało na tę odpowiedź) oraz doradców zawodowych (ponad 45% respondentów wskazało na tę odpowiedź). W grupie innych odpowiedzi wskazywano przede wszystkim na potrzebę zatrudnienia prawników (radców prawnych) oraz osób zajmujących się kierowaniem i realizacją projektu systemowego.

Wątek niedoborów kadrowych przewijał się we wszystkich wywiadach indywidualnych i grupowych jako jeden z większych problemów trapiących instytucje pomocy społecznej.

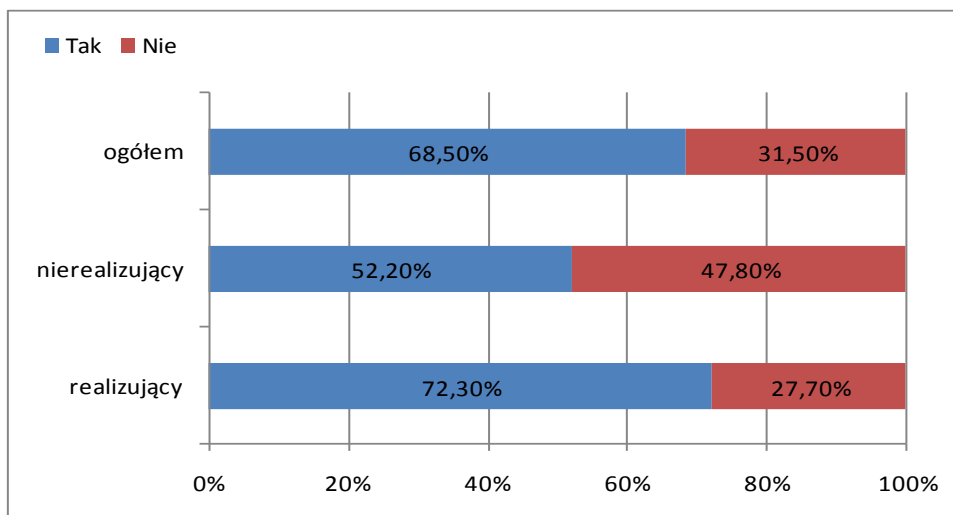
Wykres 40 Jak ocenia Pan(i) współpracę merytoryczną dotyczącą realizacji projektu z organem prowadzącym ?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=102 z 103

Współpraca z organem prowadzącym (wójtem lub burmistrzem) przez większość oceniana jest pozytywnie. Nie ma związku statystycznego pomiędzy oceną współpracy a realizacją projektu systemowego ani typem instytucji.

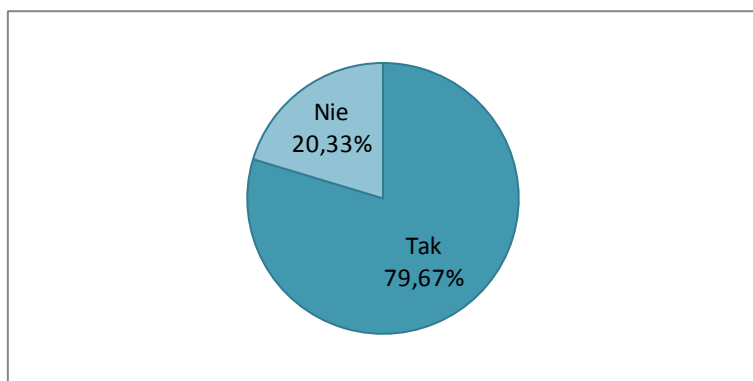
Wykres 41 Czy dokonują Państwo oceny wsparcia udzielonego beneficjentom?

Źródło: opracowanie własne. Realizujący $n=101$ z 103 ; nierealizujący $n=23$ z 23

Wykres wskazuje, że realizujący projekty znacznie częściej dokonują oceny skuteczności swoich działań. Mała liczebność grupy nierealizujących sprawia, że różnice nie są istotne statystycznie, można jednak przypuszczać, że istnieją różnice pomiędzy tymi dwoma populacjami. Jednakże zdecydowana większość (83%) zbiera informacje o swoich beneficjentach, z czego połowa zaznacza, że dane te mają służyć lepszemu wsparciu beneficjentów. Z drugiej jednak strony istnieje dość duże prawdopodobieństwo, że to właśnie realizacja projektu wymusiła stosowanie procedur monitoringowych.

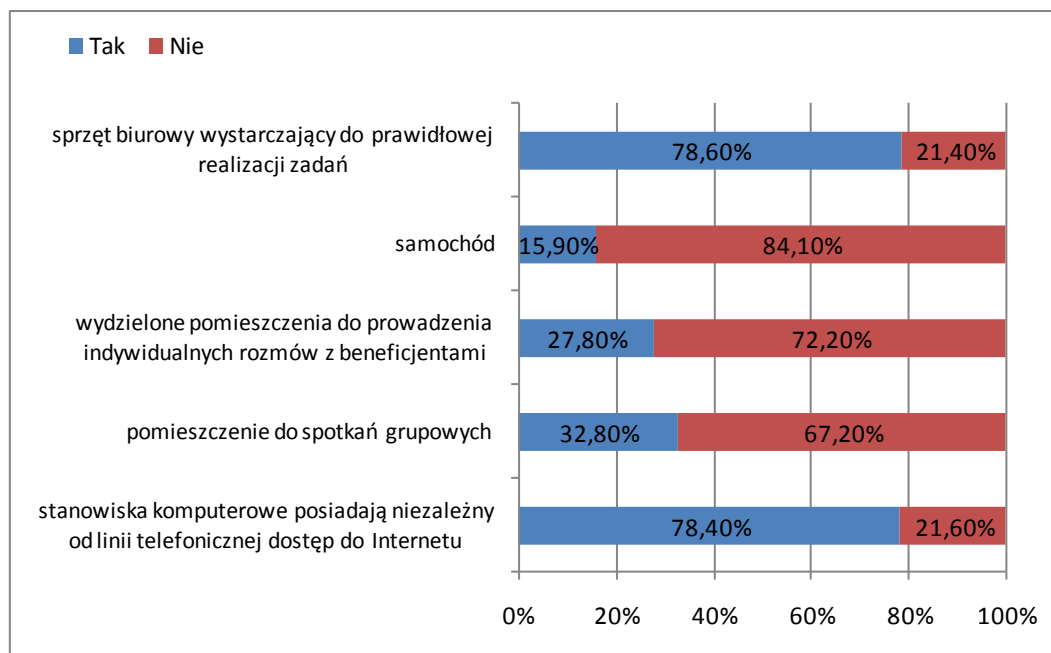
Wykres 42 Czy współpracują Państwo z innymi OPS-ami/ PCPR-ami?

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR $n=123$ z 126

Badane instytucje dość często współpracują między sobą, robi tak 8 na 10 badanych podmiotów. Zdecydowanie rzadziej badane instytucje realizują projekty w partnerstwie – jedynie 2 instytucje spośród wszystkich badanych.

Wykres 43 Potencjał techniczny instytucji

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=125 z 126

W 68% przypadkach wszyscy pracownicy posiadają własny komputer, w 28% ponad połowa pracowników ma własny komputer. Tej sytuacji nie należy jednak oceniać jednoznacznie, ponieważ na części stanowisk posiadanie komputera nie jest konieczne (np. w pracy wykonywanej przez opiekunkę osób starszych).

Niepokojące jest jednak sytuacje, że ponad 1/5 przedstawicieli kadry zarządzającej instytucji pomocy społecznej uważa, że sprzęt biurowy jest niewystarczający i niemal taki sam odsetek wskazuje, że nie wszystkie stanowiska komputerowe posiadają dostęp do Internetu. Należy zaznaczyć, że wszystkie badane PCPR-y uważają, że sprzęt biurowy jest wystarczający.

Instytucje pomocy społecznej tylko w dość nielicznych przypadkach posiadają specjalne pomieszczenia do spotkań indywidualnych i do spotkań grupowych z klientami. Jeszcze rzadziej instytucje posiadają swój samochód, co może mieć znaczący wpływ na docieranie do poszczególnych beneficjentów mieszkających poza miejscowością, w której siedzibę ma OPS lub PCPR.

Badani pracownicy zaangażowani w aplikowanie o środki/realizację projektów w 92% wskazują, że posiadają zestaw komputerowy wyposażony w niezbędne do wykonywania pracy oprogramowanie.

Te niewielkie instytucje, nie dysponujące niekiedy nawet wydzielonym budżetem i księgowością nie posiadały dotychczas struktur organizacyjnych i rozbudowanych procedur. Realizacja projektu wymusiła wprowadzenie procedur w stopniu wymaganym przez PO KL, dotyczących księgowości i rozliczeń wydatków, zasad promocji i ochrony danych osobowych (na co wskazuje wywiad grupowy):

„Pani nam dużo powiedziała, co, jak powinno być chronione – jakie upoważnienia, jakie oświadczenia, jakie dokumenty, jak wszystko podpisane - przerażające – ilość tego, co musimy zrobić, by te dokumenty chronić, kiedy to jest to samo, co my mamy w ośrodkach. Tyle tylko, że osoby z projektu będą chronione, jakby były to dane tajne...

M: To jest przesada?

Straszna. My ciągle na tym samym pracujemy. -Teczka rodziny jest w szufladzie, do której jest dostęp, a taka sama druga musi być zamknięta w kasie pancernej. - Klucz nie może być na wierzchu, tylko schowany. Nikt tego klucza nie widzi, tylko osoba, która jest upoważniona. Każdy, kto chce wejść musi podpisać, że jest upoważniony do dotknięcia tego, czy innego dokumentu i te oświadczenia trzeba podpisać.

M: Myśli pani, że to jest pod projekty? Przy realizacji jednak są zbyt duże wymagania w stosunku do..?

Ja odnoszę to do tego, co na co dzień mamy w ośrodku. Na co dzień pracujemy na tych samych dokumentach, tam są takie same wywiady, takie same decyzje, będą podpisywać takie same dokumenty i do tej pory nam podpisują, więc dlaczego nasze dokumenty mogą być w zwykłej szafie; a tamte muszą być w szafie do przechowywania dokumentów niejawnych. To jest dla mnie dziwne. Ci, spoza projektu mogą być w zwykłej drewnianej szafie; a ci – w szafie pancernej. A są to te same rodziny. Czy ktoś nie wymaga od nas rzeczy niepoważnych?

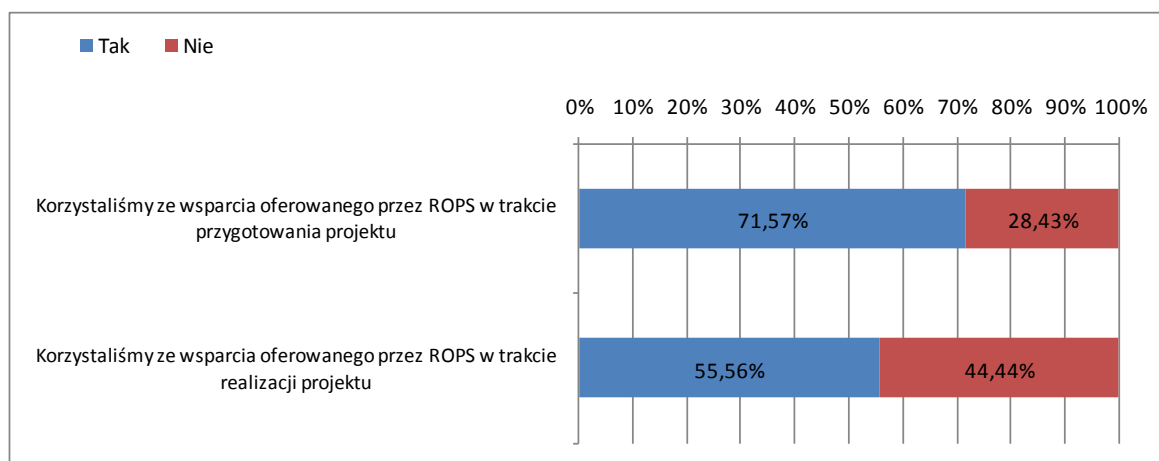
M: (...) (xxx) [kto] przygotowywał wnioski o płatność? - Księgowy. Nikt nie weźmie na siebie odpowiedzialności za rzeczy finansowe, skoro to księgowa będzie się tym zajmować. Przy małych projektach nie pozwolimy sobie na zatrudnienie osoby – specjalisty do kwestii finansowych i księgowego; tylko będzie to jedna osoba, niech ona się zajmuje wnioskiem o płatność, bo ona monitoruje te pieniądze, wpłaty – wypłaty - jest na pewno tego dużo i są z tym problemy. -

Bardzo wielkie problemy i kontrola – jedna za drugą - nie wiadomo, czy księgowa zechce. Nie będzie miała obowiązku, nie wiem jak u państwa..

Realizacja projektu

Sprawnej realizacji projektów w istotnym stopniu służy wsparcie ze strony Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach realizowanego przez niego projektu systemowego.

Wykres 44 Czy korzystali Państwo ze wsparcia oferowanego przez ROPS?

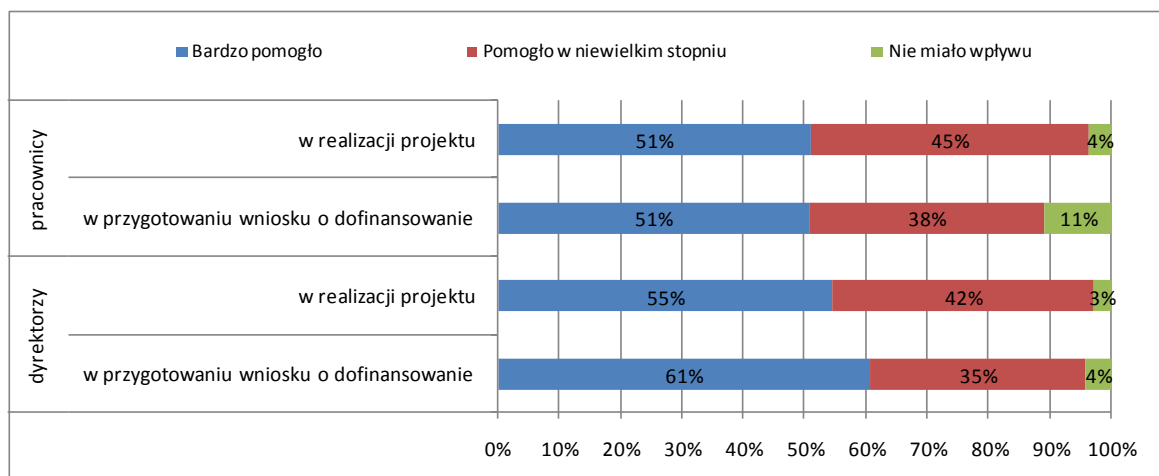

Źródło: opracowanie własne. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; pomoc oferowana w trakcie przygotowania projektu n=102 z 103, pomoc w trakcie realizacji projektu n=99 z 103

Widoczna jest zależność, że instytucje, które skorzystały ze wsparcia oferowanego przez ROPS w trakcie przygotowania projektu znacznie częściej korzystały z jego wsparcia także w trakcie realizacji projektu - uczyniło tak 72% instytucji, które ROPS wsparł w trakcie przygotowania projektu. Pośrednio może to oznaczać, że wsparcie udzielone przez ROPS na etapie przygotowania projektu było dla beneficjentów systemowych na tyle przydatne, że wrócili po wsparcie także w trakcie realizacji projektu.

Beneficjenci korzystający ze wsparcia ROPS najczęściej uczestniczyli w szkoleniach merytorycznie związanych z realizowanym projektem (95%), w drugiej kolejności szkoleniach związanych z zarządzaniem lub administrowaniem projektem (57%). Najmniej instytucji uczestniczyło w doradztwie indywidualnym (39%).

Wykres 45. Na ile wsparcie ROPS pomogło Państwu :

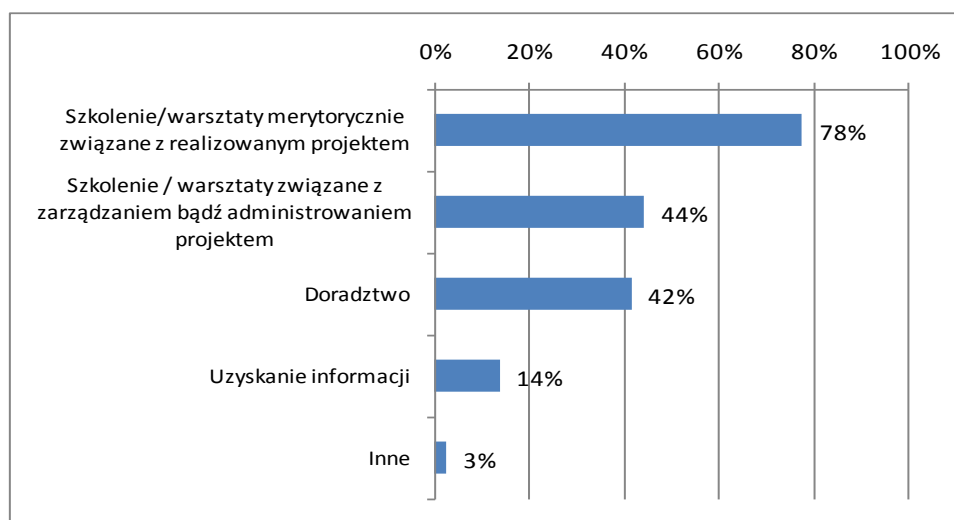

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane respondentom, którzy zadeklarowali korzystanie z pomocy ROPS w trakcie realizacji lub przygotowania projektu. Dyrektorzy: realizacja n=31 z 55 i przygotowanie n= 71 z73; pracownicy: realizacja n=53 z 53 i przygotowanie n= 73 z 73.

Jak wyraźnie widać na wykresie dyrektorzy oceniają nieco wyżej niż pracownicy zajmujący się przygotowaniem/realizacją projektu pomocność i skuteczność wsparcia udzielonego przez ROPS. Wśród pracowników częściej pojawiają się opinie, że wsparcie ROPS pomogło w niewielkim stopniu lub nie miało wpływu.

Znacznie mniejszy odsetek (35%) badanych instytucji korzystało z pomocy ROEFS w trakcie przygotowania lub realizacji projektu.

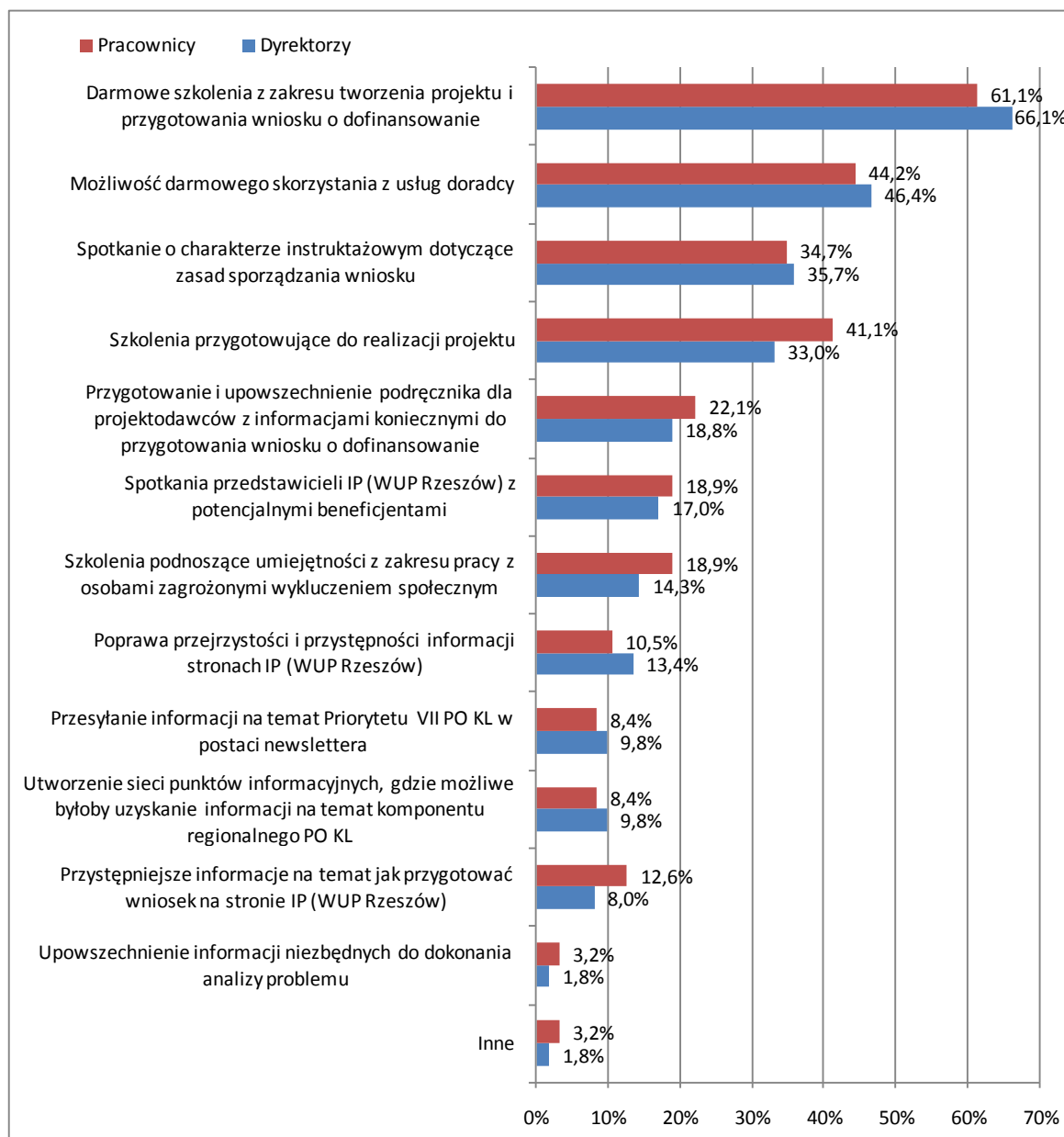
Wykres 46. Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez Regionalny Ośrodek EFS (ROEFS) skorzystali Państwo?

Źródło: opracowanie własne. Pytanie zadawane respondentom, którzy zadeklarowali korzystanie z pomocy ROEFS w trakcie przygotowania lub realizacji projektu systemowego. Ankieta skierowana do dyrektorów OPS i PCPR; n=36 z 36

Najczęściej instytucje korzystające ze wsparcia ROEFS korzystały ze szkoleń merytorycznie związanych z projektem, w następnej kolejności związanych z zarządzaniem lub administrowaniem projektem. Najrzadziej zgłaszano się do ROEFS w celu zasięgnięcia informacji.

Wykres 47. Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu?

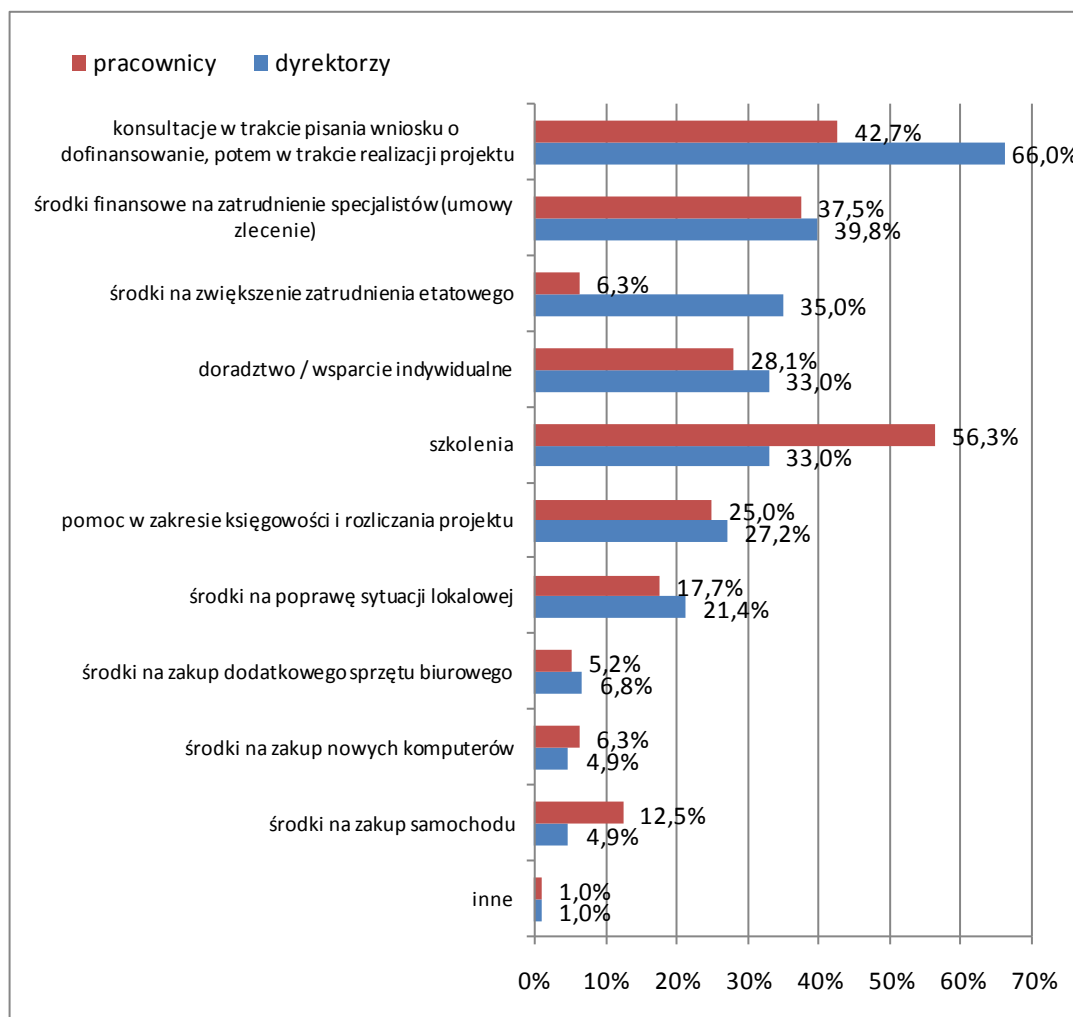

Źródło: opracowanie własne. Dyrektorzy n= 103 z 126, pracownicy n=95 z 97

Powyższy wykres pokazuje, że zarówno w opinii dyrektorów, jak i pracowników zajmujących się przygotowaniem i realizacją projektu najbardziej przydatne działania to szkolenia z zakresu

tworzenia projektu i przygotowania wniosku o dofinansowanie. Pracownicy widzą większą niż dyrektorzy potrzebę wsparcia w zakresie realizacji projektów.

Wykres 48. Jakiej pomocy potrzebują Państwo dla skutecznej realizacji Państwa projektu systemowego?

Źródło: opracowanie własne. Dyrektorzy n= 103 z 103, pracownicy n=95 z 97

Zdaniem pracowników, którzy przygotowują lub realizują projekty najbardziej przydatnymi działaniami były szkolenia. Zdaniem dyrektorów zaś konsultacje w trakcie pisania wniosku o dofinansowanie. Uwagę zwraca też rozbieżność w odpowiedzi „zwiększenie zatrudnienia etatowego”. Dyrektorzy uważają, że pomoc w takiej formie będzie bardzo pomocna podczas gdy pracownicy niemalże nie zauważają takiej możliwości. Wskazuje to na bardziej strategiczne niż doraźne spojrzenie dyrektorów na sytuację instytucji.

Więcej cennych informacji na temat działań, jakich oczekują dyrektorzy i pracownicy dostarczają wypowiedzi na pytania otwarte: jakich działań Se strony ROPS zabrakło? Jakie działania

w przyszłości mógłby podjąć ROPS w celu wsparcia Państwa instytucji w realizacji projektu systemowego?

Respondenci twierdzą, że brakowało w ofercie ROPS zajęć praktycznych dotyczących przygotowania wniosku o dofinansowanie oraz wniosków o płatność, indywidualnego doradztwa, dyżurów stałego konsultanta. Pojawiły się komentarze, że szkolenia dla osób przystępujących do projektów w 2009 roku były niezrozumiałe (trener traktował uczestników jak grupę doświadczonych projektodawców), ale też, że trenerzy – mając wiedzę projektową – słabo orientowali się w specyfice projektów systemowych oraz specyfice pracy jednostek pomocy społecznej. Zdaniem respondentów przydatne było opracowanie poradnika typu „realizacja projektu do A do Z”, wydanie zeszytu o najczęściej popełnianych błędach oraz wypracowanie zestawu dokumentów przydatnych w realizacji projektów oraz publikacji pokazującej dobre praktyki – tak z innych ops/pcpr, jak i z innych projektów i programów. Konieczne jest także uruchamianie szkoleń w razie wejścia w życie zmian w zasadach realizacji projektów. Ponadto postulowano, by szkolenia odbywały się w małych grupach, umożliwiającym aktywny udział w ćwiczeniach i pogłębioną dyskusję. Warto tu dodać, że jedna z rozmówczyń w czasie wywiadu indywidualnego sugerowała, by organizować zajęcia szkoleniowe w grupach ośrodków sąsiadujących (np. z jednego powiatu), co pozwoli na pogłębienie współpracy tych ośrodków.

Podkreśla wymagają natomiast wagi odnoszące się łącznie do ROPS i do WUP: respondenci oczekują, że informacje przekazywane przez obie instytucje będą spójne, że będzie między nimi następował sprawny przepływ informacji; za przydatne uznano także szkolenia prowadzone wspólnie przez WUP i ROPS.

Zdaniem respondentów inne dotychczas nieangażujące się w realizację projektów instytucje można zachęcić przede wszystkim poprzez zmniejszenie biurokracji związanej z realizacją projektu i z jego przygotowaniem oraz przekazywanie informacji w bardziej przystępnej formie. Ważnym argumentem byłoby stworzenie możliwości konsultowania przygotowywanego wniosku w trakcie jego pisania i – ogólnie – zwiększenie zakresu doradztwa dla ośrodków. Oprócz tego istotnym argumentem będzie zwiększenie wynagrodzeń pracowników realizujących projekty i zwiększenie środków na zatrudnienie dodatkowych pracowników.

4. Podsumowanie i wnioski

Przedstawione wyniki badania pozwalają na sformułowanie następujących wniosków dotyczących aktywności projektodawców w ramach Priorytetu VII PO KL, w tym zwłaszcza barier w aplikowaniu i realizacji projektów oraz czynników sukcesu. Ze względu na specyfikę dwóch podstawowych grup podmiotów – tj. instytucji publicznego systemu integracji społecznej oraz instytucji o różnym statusie prawnym, zainteresowanych działalnością w obszarze integracji społecznej, pomimo pewnych wspólnych wyników – wnioski zaprezentowane zostaną osobno dla każdej z grup.

4.1. Podmioty uprawnione do starowania w konkursach

Przeprowadzone konkursy cieszyły się zainteresowaniem znacznie przekraczającym możliwości finansowe konkursów, trudno jednak o jednoznaczną ocenę, jak wielu potencjalnych projektodawców pozostaje poza Programem, nie jest znana bowiem ogólna liczba takich podmiotów. W toku prowadzonego badania zidentyfikowano ponad 1000 podmiotów, które w ramach swoich zadań statusowych zajmują się między innymi lub wyłącznie kwestiami integracji społecznej, nie ma jednak pewności, że jest to pełna liczba. Istniejące systemy rejestracji podmiotów oraz dane dostępne z innych badań nie pozwalają na jednoznaczną identyfikację wszystkich podmiotów. Fakt, że na blisko 1150 wysłanych ankiet uzyskano 249 odpowiedzi, z czego ponad połowa pochodziła od instytucji niestartujących dotychczas w konkursach pokazuje skalę braku aktywności podmiotów. Dla wielu z nich temat nie jest interesujący na tyle, by wziąć udział w badaniu bądź też uważają, że ich odpowiedzi w gruncie rzeczy nie mogą być dla nikogo interesujące. W 2008 roku projekty w konkursach złożyło ogółem 173 podmiotów, w tym 137 z województwa podkarpackiego, z czego 29 stanowią jednostki samorządu terytorialnego lub ich jednostki organizacyjne. Uprawia to do stwierdzenia, że aktywność podmiotów zajmujących się pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w województwie podkarpackim jest bardzo niska.

Jak pokazało badanie jakościowe, część podmiotów aktywnych lokalnie w zakresie wykluczenia społecznego nie wie w ogóle o Europejskim Funduszu Społecznym lub nie wie „tylko” o możliwościach realizacji projektów finansowanych z tego funduszu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Część, mając ogólną wiedzę o takich możliwościach, jest przekonana, że są to środki dostępne dla innych podmiotów (dużych, doświadczonych), a nie dla nich. Przekonanie to jest na tyle silne, że nawet nie próbują bliżej zainteresować się tymi możliwościami. Zrealizowane badanie jakościowe pokazało też jednak, że nawet taki kontakt z wiedzą o EFS i PO KL, jakim było zwrócenie się z prośbą o udzielenie wywiadu i spotkanie z badaczem, stanowiło dla niektórych rozmówców cenne źródło informacji i zwrócenie uwagi, że pozostają w obszarze

działania PO KL. Na ten aspekt chcemy zwrócić silnie uwagę – są podmioty, które potrzebują bezpośredniej zachęty, impulsu, by włączyć się w krąg odbiorców standardowo przekazywanej informacji. Również w toku wywiadów indywidualnych i grupowych odnotowaliśmy duże potrzeby w zakresie wiedzy podstawowej o EFS, o tworzeniu i realizacji projektów, a jeszcze większe – w zakresie wsparcia doradczego i konsultacyjnego. Jest tu niewątpliwie wiele miejsca dla działań WUP i ROPS, a także dla działań ROEFS.

Jeśli jednak spojrzeć z drugiej strony, to z punktu widzenia celów wdrażania Priorytetu większa aktywność nie jest niezbędna – kontrakcja jest dokonywana w zasadzie na bieżąco, liczba uczestników projektów jest znacząca, projekty pokrywają obszar całego województwa.

Z punktu widzenia celów badania zwraca więc uwagę niska aktywność części środowisk lokalnych – instytucji działających najbliżej potencjalnych uczestników projektów i najlepiej znających ich problemy nie korzysta ze środków EFS, przy jednoczesnym wysokim poziomie wykorzystania środków.

Powody, dla których część instytucji nie korzysta z EFS i nawet w przyszłości nie zamierza skorzystać wiążą się najczęściej ze strachem – tak to wyrażają sami zainteresowani. Obawy dotyczą spodziewanych trudności w przebrnięciu przez procedury aplikacyjne, a następnie realizacyjne. Ponadto wiele niewielkich lokalnych instytucji ma przekonanie, że PO KL i EFS to okazja do działania dla dużych, silnych podmiotów, a nie dla małych organizacji i małych projektów. Te przekonania po części biorą się z doświadczeń, częściej jednak z niewiedzy i krążących niesprawdzanych informacji.

Część instytucji nie dysponuje odpowiednim potencjałem, pozwalającym na przygotowywanie projektów, przed którymi stawia się wysokie wymagania, ale co do których istnieje stosunkowo niewielka szansa na realizację. Przygotowanie projektu to rodzaj inwestycji w przyszłość dla wielu organizacji – niezbędna jest społeczna praca jej członków, która zostanie „nagrodzona” w przypadku wygranej. Dane o liczbie odrzucanych w każdym konkursie wniosków (patrząc oczyma beneficjentów: niekiedy z błahych formalnych powodów czy tak zupełnie niezrozumiałych dla nich przyczyn jak niespełnienie kryteriów horyzontalnych) potwierdzają, że szanse na wygraną są nieduże.

Brak jest jednak też dobrej, obiektywnej, łatwej w odbiorze informacji – jakie środki są dostępne, dla kogo, na jakich zasadach. Oficjalna informacja o możliwościach korzystania ze środków EFS posługuje się językiem trudnym, dodatkowo każdorazowo „nakazuje się” projektodawcom zapoznanie się z ogromną ilością jeszcze trudniej napisanych obszernych dokumentów. To są bardzo istotne czynniki zniechęcające. Brakuje prostych poradników, brakuje praktycznych szkoleń, adresowanych do specyficznych grup instytucji, brakuje możliwości skorzystania z doradztwa.

Sposób rozprawiania informacji sprawia, że docierają do niej głównie ci, którzy świadomie jej szukają. Natomiast te podmioty, które już poniosą ten wysiłek i nauczą się funkcjonować w tym środowisku, będą zapewne często składać nowe projekty i wygrywać – tworzy się zatem silna pierwsza liga i cała reszta.

Jak pokazuje przebieg procesu oceny projektów dla wielu projektodawców problemem jest sporządzenie diagnozy w sposób zgodny z oczekiwaniami (twarde dane, standard minimum) – a nie ma miejsca, w którym możliwe byłoby pozyskanie odpowiedniego typu danych lub wskazówek. Odrębną kwestią jest, czy słusznie w każdym przypadku oceniający wymagają takiego samego schematu prezentacji problemu/diagnozy.

To między innymi takie podejście do oceny sprawia, że wizerunek WUP nie jest najlepszy. WUP postrzegany jest jako instytucja nadmiernie formalistyczna, a nie przyjazna projektodawcom. Formalistyczna, a więc kładąca nacisk na kwestie formalne wiekszy niż na kwestie merytoryczne, a ponadto również w ramach oceny merytorycznej skupiająca się bardziej na kwestiach technicznych (a więc też „formalnych”) niż na idei (podział rezultatów na miękkie i twarde zamiast oceny, czy są one realne i czy prowadzą od problemu do celu, cytowanie statystyk zamiast oceny, czy faktycznie projektodawca zna problem itd.). To też sprawia, że niektórzy projektodawcy twierdzą, że wolą składać projekty w innych województwach. Mamy świadomość, że takie same zarzuty słyszą wszystkie IP i IP2 w Polsce, chcemy jednak zwrócić uwagę, że istnieje miejsce do poprawy dla WUP Rzeszów.

Potencjał rozumiany jako pewien zasób: ludzi, ich wiedzy, wyposażenia, ale też zdolność do działania jest przeciętny. Okazuje się jednak, że głównym czynnikiem sukcesu są ludzie i ich postawy nawet bardziej niż wiedza. Wiedza i doświadczenie są istotne, równie jednak ważne są takie kategorie jak chęć działania, entuzjazm, otwarcie na współpracę (choć niekoniecznie partnerstwo), pokora wobec wymagań programowych.

W ramach Poddziałania 7.2.1 projektodawcy sięgają po wszystkie możliwe formy wsparcia, zwraca jednak uwagę skłonność do prostych standardowych projektów – uznawanych za bezpieczne w procesie oceny i we wdrażaniu. Część działań projektowych, najpewniej wbrew zamierzeniom i intencjom ich autorów, utrwala stereotypowe przekonania o osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym, oferując szkolenia przygotowujące do bardzo prostych prac i zawodów. Niedoceniane są z kolei działania związane z kształtowaniem lub odświeżaniem kompetencji kluczowych, nawyków działania w zespole, gospodarowania czasem, ogólnej zaradności życiowej.

W konkursach dotyczących Poddziałania 7.2.2 IP nastawiła się na stosunkowo duże projekty, co sprawiło, że złożono tam mniej wniosków, co jednak nie przeszkodziło w pełnej kontrakcji. Przy czym specyfika tego obszaru całkowicie usprawiedliwia przyjęte podejście.

Problem stanowi Działanie 7.3 i nie jest to problem specyficznie podkarpacki, choć oczywiście po części może zostać regionalnie rozwiązany poprzez przyjęcie pewnego podejścia. Mianowicie nadal nie do końca jasne dla większości uczestników procesu wdrażania (zarówno w samych IP, jak i projektodawców) jest pojęcie „inicjatywy lokalnej/ oddolnej”. Właśnie podjęcie oddolności sprawia szczególne kłopoty. Problemem jest też miękka linia demarkacyjna pomiędzy Działaniami 6.3, 7.3 i 9.5. Jeśli do tego nałożyć oczekiwania części oceniających, by projekty składane w ramach Działania 7.3 były równie doskonałe, jak te składane do Poddziałania 7.2.2, to lista problemów stanie się pełna.

Problemy, na jakie napotykają projektodawcy w trakcie realizacji projektów po części spowodowane są przez system wdrażania, w tym przez samą IP, po części wynikają z błędów popełnianych przez projektodawców na etapie przygotowania projektów, a także na etapie ich realizacji.

Te związane z IP to zdecydowanie zbyt długi wciąż czas przeznaczony na ocenę i negocjacje (powodujący niejednokrotnie ciąg negatywnych skutków), nadmierny rygorizm i formalizm w weryfikacji wniosków o płatność, mieszczący się, co prawda, w wyznaczonych terminach, jednak powodujący problemy z płynnością finansową. Problemy zależne od samych projektodawców wiążą się z nadmiernym optymizmem na etapie budowania projektu (a może z niepełną wiedzą o grupie i problemie, z którym chcą się zmierzyć) – dotyczy to najczęściej założeń rekrutacyjnych i związanych z utrzymaniem zainteresowania uczestników udziałem w projekcie. Z drugiej jednak strony z wywiadów grupowych wynika, że jest to raczej przejaw dostosowywania się projektodawców do spodziewanych oczekiwań WUP – zdaniem projektodawców bowiem WUP nie zaakceptuje projektu zakładającego „wykruszenie” się uczestników. Są też problemy „zewnętrzne”, takie jak zmiany zasad w trakcie realizacji.

Należy podkreślić, że żaden z problemów nie jest specyficzny dla Priorytetu VII, ani też dla województwa podkarpackiego. Nie zmienia to naszej oceny dotyczącej możliwości zmniejszenia skali części problemów poprzez poprawę w ramach IP, przy czym propozycje działań zamieszczamy w rozdziale następnym (Rekomendacje).

Nie ma żadnych podstaw, by przypuszczać, że większa aktywność podmiotów uprawnionych do startowania w konkursach przełożyłaby się na lepsze, bardziej skuteczne projekty. Można jedynie przypuszczać, że pojawiłoby się więcej oryginalnych pomysłów, dających KOP-owi większe możliwości wyboru. Z drugiej jednak strony wykazana w badaniu skłonność KOP do doceniania raczej doskonałości technicznej wniosków kosztem innowacyjności i oryginalności pomysłu sugeruje, iż ostatecznie do realizacji trafiłyby projekty standardowe. Dlatego też rekomendujemy obok działań upowszechniających możliwości realizacji projektów w ramach EFS wśród podmiotów

dotąd nieaktywnych, prowadzenie działań wewnątrz IP, służących zwiększaniu nacisku na atrakcyjność oferowanych w projektach inicjatyw, a zmniejszaniu nacisku na kwestie formalno-techniczne. Warto także zrezygnować w przyszłości z kryterium dostępu w postaci podwyższonej wartości minimalnej projektu w Poddziałaniu 7.2.1, stanowi ono bowiem poważną barierę dla wielu mniejszych podmiotów, nie mającą merytorycznego uzasadnienia. Nie ma też szczególnego uzasadnienia dla określania kryterium strategicznego odnoszącego się do osób długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych – są to zbyt szerokie grupy docelowe, a ich charakter sprawia, że projektodawcy koncentrują się na prostych działaniach z obszaru aktywizacji zawodowej.

4.2. Podmioty systemu pomocy i integracji społecznej

W realizacji Priorytetu VII uczestniczy większość OPS i prawie wszystkie PCPR. Wyniki badania wskazują, że szanse na zwiększenie tego udziału są nieznaczne, bowiem jeśli nawet kolejne instytucje zdecydują się włączyć do realizacji Priorytetu, to w międzyczasie część się z niego wycofa.

Trudno tu o jednoznaczną ocenę i rekomendację – czy należy dążyć, by jak najwięcej jednostek realizowało projekty systemowe, czy też przyjąć pozycję obserwatora i czekać na bieg zdarzeń. Wszystkie projekty jednostek pomocy społecznej łącznie obejmują około 1000 uczestników – taki zasięg osiągnie kilku projektodawców konkursowych. Projekty konkursowe kierowane są – potencjalnie - do tych samych osób, co projekty systemowe, nie ma więc argumentu, że jakaś część klientów pozostanie bez wsparcia. Projektodawcy konkursowi omijają niektóre obszary województwa (choć jednocześnie wielu deklaruje realizację projektów na obszarze całego województwa) – ale też na tych obszarach najczęściej również nie ma projektów systemowych, a IP ma instrumenty służące kierowaniu zainteresowania projektodawców na określone obszary i grupy w postaci kryteriów strategicznych.

Jest jednak grupa ośrodków niezwykle zaangażowana i chętna do realizacji projektów i ten potencjał nie powinien zostać zmarnowany. Jest też POKL niepowtarzalną okazją na dokonanie zmian w funkcjonowaniu pomocy społecznej i jej podejściu do świadczenia usług.

Warto więc realizować projekty systemowe, choć z pewnymi korektami:

- Proces przygotowania i oceny wniosków oceniamy jako niezadowolający. IP w niewystarczający sposób troszczy się o dostarczenie w odpowiednim czasie prostej, jasnej, przyjaznej informacji. Informacje otrzymywane od dwóch instytucji formalnie zobowiązanych do wspierania jednostek (WUP i ROPS) są sprzeczne. Formalizm i schematyzm oceny projektów może zniechęcać do aplikowania, a dodatkowo powoduje,

że nie zachodzi proces uczenia się systemu. Pomysł z przekazaniem instytucjom „wzorcowego” projektu, sensowny w zamierzeniu, obrócił się przeciwko wszystkim.

- Wnioski składane przez OPS i PCPR są niskiej jakości, ale w pewnej części jest to skutek trzymania się „wzorca”, jak i formalistycznych uwag z WUP. Wyraźnie jednak instytucjom brak wciąż wiedzy o podejściu projektowym, jak i odwagi do zaproponowania własnego pomysłu. Z drugiej strony w WUP brak jest merytorycznej wiedzy dotyczącej problematyki integracji społecznej – jak zauważali projektodawcy – nie jest on partnerem do merytorycznej dyskusji, a zainteresowany jest głównie osiągnięciem wskaźników.
- Głównym ograniczeniem dla aplikowania są braki kadrowe oraz zbyt duża liczba innych zajęć. Dotyczy to szczególnie najmniejszych ośrodków pomocy społecznej. Szczególnie, jeśli nie mogli zatrudnić dodatkowej osoby. Pewnym rozwiązaniem może być w tym zakresie korzystanie z outsourcingu usług związanych z zarządzaniem – case Boguchwały.

Inne bariery to:

- złe warunki lokalowe, niepozwalające nawet na przyjęcie dodatkowych pracowników, na indywidualną pracę z klientem, a także na gromadzenie rozbudowanej dokumentacji projektowej,
- brak własnej obsługi księgowej – uzależnienie od księgowości urzędu gminy, odmawiającej przyjęcia dodatkowych zadań,
- obawy związane z trudnościami w pozyskaniu uczestników,
- brak przekonania co do sensowności realizacji krótkich projektów, nie dających szans na rozwiązanie problemów,
- mała wiedza o podejściu projektowym i wymaganiach związanych z realizacją projektów,
- hermetyczny język obszernych dokumentów, których znajomość jest wymagana, i brak podręczników przygotowanych w myślą o projektach systemowych.
- nawet możliwość zatrudnienia nowego pracownika w ramach projektu nie stanowi wyłącznie korzyści z punktu widzenia działania ośrodka, ponieważ nowozatrudniony pracownik na początku stanowi obciążenie, zwłaszcza w małym ośrodku (konieczne jest przygotowanie go do pracy), a ponadto klienci niechętnie współpracują z nowymi pracownikami.

Głównym problemem związanym z realizacją projektów jest rekrutacja i utrzymanie beneficjentów w projekcie. Powoduje to, że do projektów wybierane są te osoby, które dają największą gwarancję zakończenia udziału w projekcie. Powstaje tutaj poważne ryzyko creamingu – czyli faktycznie wykluczanie z realizacji projektów tych, którzy są najmniej aktywni i najmniej zmotywowani. Jednak ważne jest też zwrócenie uwagi na procesy grupowe – jeśli do projektu jest

rekrutowana grupa, to konieczne jest posiadanie w grupie kilku osób mocno zmotywowanych, które pociągną resztę.

Aby zmotywować i utrzymać projektodawców, konieczna są działania mobilizujące – np. oferowanie atrakcyjnych elementów lub organizacja turnusów rehabilitacyjnych w projekcie. OPS niestety płacą (zasiłkami) za udział w projekcie. Z tym wiążą się dwie kwestie – płacenie powoduje, że nie wytwarza się motywacja wewnętrzna (zewnętrzsterowność), w efekcie poziom motywacji tych osób do zmiany sposobu życia może nie nastąpić. Ważnym elementem motywacyjnym są różnego rodzaju kursy wyjazdowe – ma to też znaczenie dla wyrwania grupy z dotychczasowego otoczenia. Jednak projektodawcy muszą mocną się natrudzić w udowodnieniu, że szkolenie wyjazdowe ma sens.

Klienci ośrodków pomocy społecznej mają bardzo poważne trudności społeczne – związane z umiejętnością radzenia sobie w różnych sytuacjach. Wynika to często z niskiej samooceny, braku wiary w swoje umiejętności, ale również z wyuczonej bezradności. Problemy te bardzo często kumulują się, a dodatkowo są wzmacniane przez negatywne oddziaływanie otoczenia i rodziny (przekazywanie „złych” wzorców dzieciom przez rodziców czy ograniczanie samodzielności kobiet przez mężczyzn). Dlatego też usamodzielnienie tych osób wymaga bardzo intensywnej pracy socjalnej i wsparcia ich umiejętności społecznych. Wskazane jest, aby wsparcie kierowane było do całej rodziny, nie tylko do jednej osoby – w tym przypadku przydatne mogą być doświadczenia takich projektów jak *Praca w posagu* czy też *Animator* (ten ostatni realizowany w Rzeszowie i wielokrotnie przywoływany przez respondentów). Jednak zdaniem badanych WUP nie jest zainteresowany tego typu projektami – trudno tu wykazać twarde rezultaty i wskaźniki.

Część projektów koncentruje się bardzo mocno na integracji zawodowej – jednak bez wcześniejszego wsparcia integracji społecznej, organizacja kursów zawodowych nie przyczyni się do trwałej zmiany sytuacji tych osób. Co więcej, przedstawiciele OPS sami podkreślają, że nie mają kompetencji w aktywizacji zawodowej. Tutaj lepsze przygotowanie ma PUP.

Osoby które kończą wsparcie dopytują się o kolejne projekty – są zainteresowane udziałem. Można to interpretować dwojako: z jednej strony wykształca się klasa osób uczestniczących w szkoleniach niemal zawodowo, dla których jest to sposób na życie. Z drugiej strony może to być wyraz stale obecnych potrzeb tych osób dotyczących wsparcia – oni potrzebują dodatkowych kursów, spotkań czy warsztatów, aby docelowo się usamodzielnili. Jednak projekty są jednoroczne (a w praktyce kilkumiesięczne) i WUP niechętnie patrzy na uwzględnianie w kolejnych projektach tych samych osób¹⁶. Ponadto, jak zauważył jeden z respondentów, ktoś, kto raz dostał wsparcie, nie powinien

¹⁶ *Zasady przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 zezwalają na takie podejście - w punkcie 5.3.9 mowa jest iż „kontrakt socjalny, program aktywności lokalnej lub program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, którym bierze udział dana osoba (uczestnik projektu) może być kontynuowany w kolejnym roku i finansowany jako nowe działanie”. Projekt Zasad poddany konsultacjom w dniu*

dostawać go po raz drugi. W efekcie pojawia się podejście – ważne, że projekt został skutecznie rozliczony, nieważne że nie był skuteczny.

Nie da się skutecznie zintegrować społecznie i zawodowo osoby, która od wielu lat była na utrzymaniu pomocy społecznej (przy czym system pomocy społecznej skonstruowany był tak, że wzmacnia postawy roszczeniowe i bezradność) w kilkumiesięcznym projekcie. Wsparcie dla takiej osoby powinno trwać dwa – trzy lata i powinno być zindywidualizowane (żadnej sztucznej kompleksowości pod tytułem trzy instrumenty muszą być zastosowane), kompleksowe – tzn. dotyczyć całości problemów społecznych, ale również kierować wsparcie do całej rodziny, nastawione na efekt – czyli faktyczne usamodzielnienie tej osoby – ten ostatni warunek oznacza, że wsparcie, zwłaszcza doradcze, powinno być również dostępne po rozpoczęciu pracy przez tą osobę.

Ośrodki potrzebują wsparcia na każdym etapie – przygotowania projektu, jego uruchamiania, realizacji i rozliczania. Z tego względu nie należy rezygnować z oferowania w ramach projektów systemowych szkoleń i doradztwa w zakresie przygotowania projektów, przy czym nacisk musi być położony na szkolenia praktyczne, w niewielkich grupach (na przykład z jednego lub kilku sąsiadujących powiatów, co spowoduje dodatkowy efekt nawiązania bliższej współpracy pomiędzy bliskimi gminami). Warto przy tym pamiętać również o ośrodkach nie realizujących projektów – również one powinny być zapraszane na szkolenia i spotkania informacyjno-edukacyjne, by w ten sposób zachęcać je do udziału w Programie w przyszłości.

W szkoleniach merytorycznych należy kłaść większy nacisk na kształtowanie umiejętności pracy zgodnie z nowoczesnymi koncepcjami pracy socjalnej, nakazującymi kłaść nacisk na potencjał i zasoby klientów bardziej niż na ich braki i deficyty, co pozwoli na przygotowywanie bardziej trafnych, atrakcyjnych i skutecznych projektów. Konieczne jest także pokazywanie możliwości i form pracy z najtrudniejszymi grupami klientów, motywowania ich do udziału w projekcie i do pozostania w nim. Zakres szkoleń merytorycznych musi być zatem skorelowany w potrzebami wynikającymi z oceny dotychczasowych działań instytucji w ramach PO KL.

Najpoważniejszą barierą dla wielu ośrodków jest brak wystarczających zasobów kadrowych. Usunięcie tej bariery leży poza zakresem możliwości IP, jak też samych zainteresowanych. Jedynie władze gmin mogą tu okazać się pomocne, jednak kwestia ta naszym zdaniem wykracza poza możliwości oddziaływania IP czy ROPS. Niemniej jednak warto, by obie te instytucje, we współpracy z Zarządem Województwa, podjęły działania na rzecz wzmocnienia roli instytucji pomocy społecznej w gminach i powiatach. Służyć temu mogą takie typowe działania

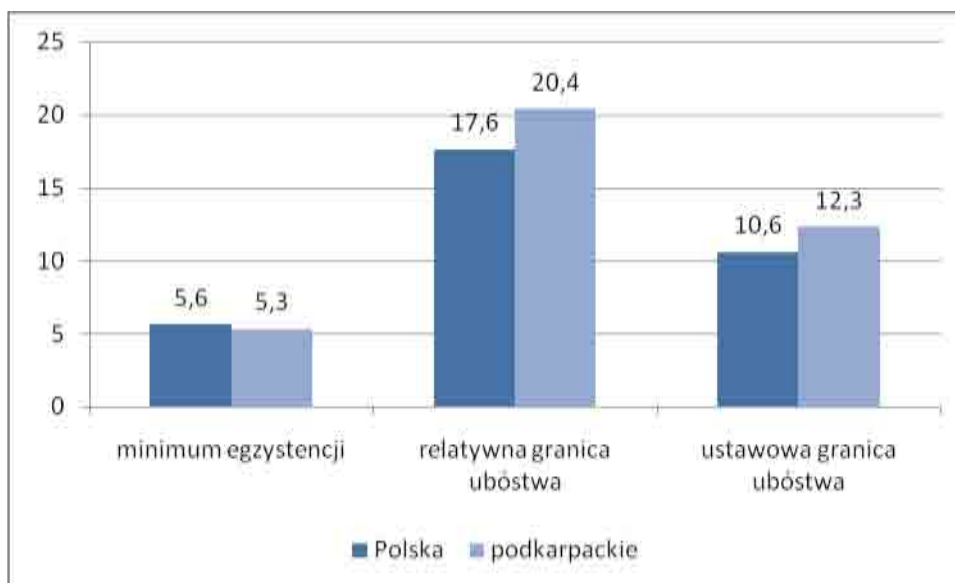
11 grudnia 2009 przewiduje w tym punkcie ważną i cenną zmianę proponując dodanie zapisu: „W przypadku kontynuowania lub zaplanowania działania w okresie dłuższym niż rok budżetowy, w następnym roku budżetowym wymagane jest stosowanie co najmniej jednego instrumentu. Może być instrument kontynuowany z roku poprzedniego”.

popularyzatorskie, jak konferencje i akcje promujące znaczenie działań z zakresu integracji społecznej, ale też bardziej specyficzne działania, jak indywidualne spotkania z zarządami jednostek samorządu gminnego i powiatowego.

4.3. Wykluczenie społeczne a PO KL w województwie podkarpackim

Pojęcie wykluczenia społecznego nie poddaje się łatwej operacjonalizacji. Dlatego też trudno jest dokonać jednoznacznej oceny tego zjawiska. Jednym ze wskaźników wykluczenia społecznego jest poziom ubóstwa monetarnego. Przy czym standardowo do pomiaru tego zjawiska wykorzystywanych jest kilka miar ubóstwa, różniących się sposobem określenia jego granicy. Poziom ubóstwa w województwie podkarpackim jest wyższy niż przeciętnie w kraju. Różnica ta jest największa w przypadku relatywnej granicy ubóstwa. Zgodnie z tą miarą, ponad 1/5 osób w województwie podkarpackim zamieszkuje w gospodarstwach znajdujących się poniżej granicy ubóstwa.

Wykres 49. Poziom ubóstwa monetarnego w województwie podkarpackim na tle sytuacji w kraju (w%)

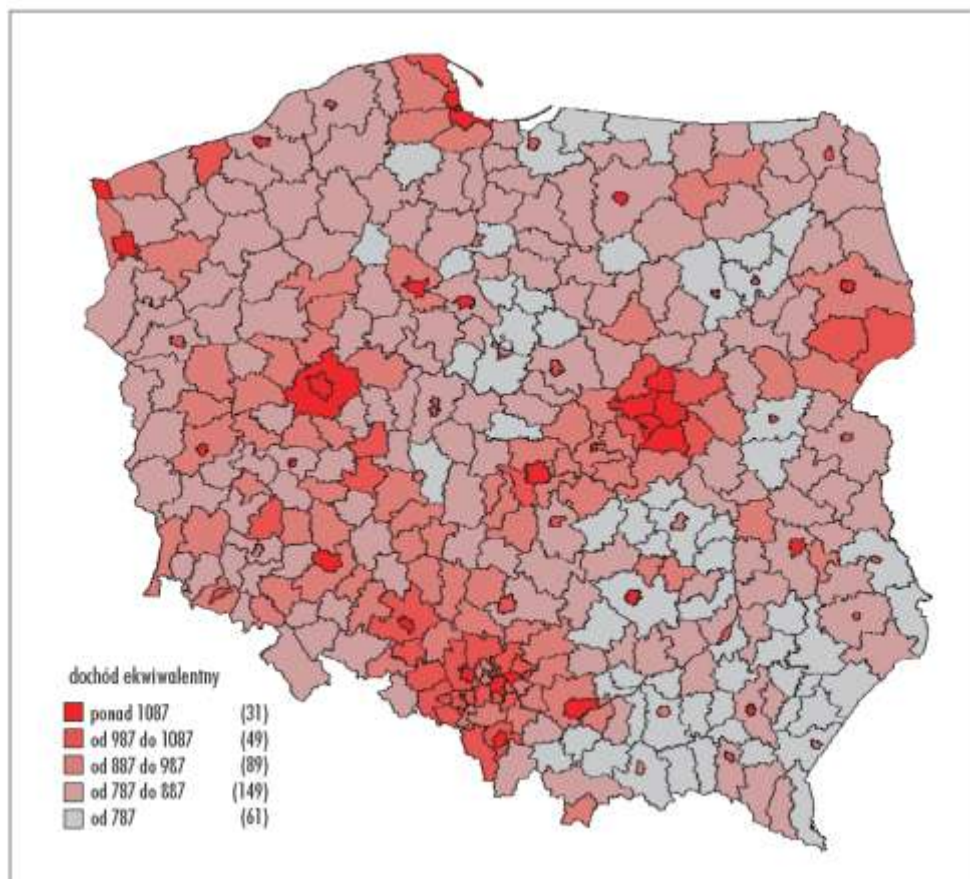
Źródło: Szacunki GUS na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych

Dostępne dane powodują, że analiza poziomu ubóstwa na poziomie powiatu czy też gminy jest utrudniona. Niemniej możliwe jest dokonanie pewnych oszacowań w oparciu o metodę małych obszarów¹⁷. Na podstawie analizy zróżnicowania dochodów gospodarstw domowych widoczna jest

¹⁷ Wykluczenie społeczne i integracja społeczna w Polsce, ujęcie wskaźnikowe, UNDP, MPIPS, Warszawa 2006

koncentracja powiatów, gdzie średni poziom dochodu ekwiwalentnego jest najniższy, w południowo – wschodniej części Polski, w tym w 10 powiatach województwa podkarpackiego.

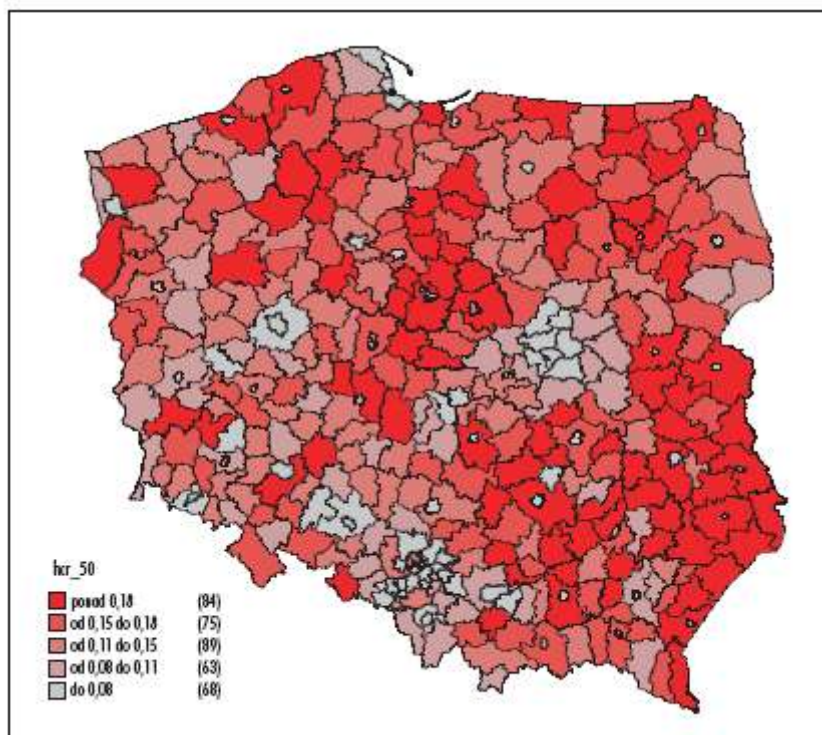
Mapa 9. Przeciętny poziom dochodu ekwiwalentnego według powiatów w roku 2005

Źródło: *Wykluczenie społeczne i integracja społeczna w Polsce, ujęcie wskaźnikowe, UNDP, MPiPS, Warszawa 2006*

Analiza rozkładów dochodów na poziomie powiatów pozwala również na oszacowanie poziomu ubóstwa monetarnego. Jak wykazują analizy, poziom dochodów jest bardzo silnie skorelowany ze średnim poziomem dochodów w danym powiecie. Oznacza to, że część powiatów województwa podkarpackiego charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem ubóstwa.

Mapa 10. Stopa zagrożenia ubóstwem przy progu 50% mediany według powiatów w roku 2005

Źródło: *Wykluczenie społeczne i integracja społeczna w Polsce, ujęcie wskaźnikowe*, UNDP, MPiPS, Warszawa 2006

Obok identyfikacji obszarów, na których występuje relatywnie wysoki poziom ubóstwa, możliwe jest również wskazanie grup, w przypadku których problem wykluczenia społecznego jest największy.

Wykluczenie społeczne jest silnie związane z sytuacją na rynku pracy. Jest to zjawisko obserwowane we wszystkich krajach OECD¹⁸. Również w Polsce poziom ubóstwa materialnego jest silnie skorelowany z sytuacją na rynku pracy. Dotyczy to zarówno zmian w czasie (poprawa sytuacji na rynku pracy przekłada się na zmiany w poziomie ubóstwa) jak i osób zagrożonych ubóstwem (osoby niepracujące są wyraźnie częściej narażone na ubóstwo niż osoby pracujące). W 2008 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok.14%, podczas gdy wśród gospodarstw, w których nie było osób bezrobotnych ok. 5%¹⁹. Jednak zależności te obserwowane są na poziomie całego kraju. Analiza na poziomie powiatu pokazuje, że poziom ubóstwa nie jest tak mocno skorelowany z sytuacją na rynku pracy, jak można by się spodziewać. Wynika to z dużego udziału pracujących w rozdrobnionych gospodarstwach rolnych w niektórych powiatach, gdzie

¹⁸ *Extending opportunities, How active social policy can benefit us all*, OECD 2005

¹⁹ *Budżety gospodarstw domowych w 2008 r.*, GUS, Warszawa 2009

mamy do czynienia z wyższym poziomem ubóstwa²⁰. Oznacza to, że osoby pracujące w rolnictwie, choć nie wykluczone z rynku pracy (poprzez fakt pracy w gospodarstwie rolnym), to ze względu na niski poziom produktywności i niski poziom dochodów, stają wobec wykluczenia z rynku konsumpcji. Dotyczy to zwłaszcza regionów z dużym udziałem małych gospodarstw rolnych.

Inne cechy gospodarstw domowych, które wpływają na poziom ubóstwa, to miejsce zamieszkania (zamieszkiwanie na terenach wiejskich lub w małych miasteczkach wyraźnie zwiększa zagrożenie ubóstwem), utrzymywanie się z rolnictwa lub niezarobkowych źródeł, wielodzietność. Na poziom ubóstwa wpływa też niepełnosprawność członka gospodarstwa domowego, przy czym najgorsza sytuacja jest tych gospodarstw domowych, gdzie niepełnosprawne jest dziecko do lat 16²¹.

Specyfiką problemów wykluczenia społecznego jest kumulacja ryzyk społecznych, co sprzyja pogłębianiu się problemu ubóstwa i utrwalaniu się niekorzystnej sytuacji rodziny. W prowadzonych w ramach badania wywiadach indywidualnych z pracownikami padały takie określenia na pytanie "co jest największym problemem społecznym w gminie": alkoholizm, brak pracy (Harasiuki), bezrobocie, niewydolność rodzinna, alkoholizm (Mielec), bieda, bezrobocie, niepełnosprawność, bieda wielodzietnych (Oleszyce), bezrobocie obojga rodziców oraz uzależnienia (Błazowa), bieda, niepracujący renciści (Głogów), bezrobocie i alkoholizm (Wojaszówka), samotni kawalerowie po 40 na wsi (Jarocin), bezrobocie, bieda, niezaradność, uzależnienia (Markowa), bezrobocie, starzy ludzie, alkoholizm (Baligród), wielodzietność z niezaradnością (Adamówka), dziedziczne uzależnienie od pomocy (Dzikowiec), wielodzietni i samotni starzy (Baranów).

Wypowiedzi te wskazują na złożoność problemów wykluczenia społecznego. Z drugiej strony podkreśla się kwestie, które trudno poddają się mierzeniu, takie jak uzależnienia, niezaradność czy też dziedziczenie pewnych wzorców zachowań. Obserwacje te wiążą się ze zjawiskiem tzw. „kultury ubóstwa”, czyli przyjmowania przez osoby ubogie wzorców zachowań utrudniających przełamanie problemu ubóstwa. Trudności w znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia mogą wzmacniać uzależnienie od systemu świadczeń społecznych, sprzyjać rozwijaniu się wyuczzonej bezradności. Z drugiej strony ograniczenie społecznie akceptowalnych możliwości osiągnięcia cenionych celów prowadzić może do poszukiwania niestandardowych metod potwierdzania swojej wartości lub zdobywania dóbr społecznie akceptowalnych – czyli do zjawiska anomii społecznej. Przejawiać się to może w nadużywaniu narkotyków i alkoholu, nawiązywaniu przypadkowych kontaktów seksualnych, słabości więzi rodzinnych, przestępczości²². Funkcjonowanie w środowisku specyficznej subkultury z jednej strony może wzmacniać te zachowania, przyczyniając się do utrwalania się tzw. *underclass*, z drugiej sprzyja dziedziczeniu tego typu zachowań przez kolejne

²⁰ *Wykluczenie społeczne i integracja społeczna w Polsce, ujęcie wskaźnikowe*, UNDP, MPIPS, Warszawa 2006

²¹ *Budżety gospodarstw domowych w 2008 r.*, GUS, Warszawa 2009

²² H. Domański, *Ubóstwo w społeczeństwach postkomunistycznych*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2002

pokolenia, co przekłada się na utrwalanie się kwestii ubóstwa czy też szerzej rozumianego wykluczenia społecznego.

Pojawia się jednak pytanie, co jest przyczyną rozwoju takiego zjawiska. Wydaje się, że kluczowe znaczenie mogą mieć uwarunkowania strukturalne. Zmiana społeczna i ekonomiczna, wiążąca się z coraz większymi wymaganiami wobec członków społeczeństwa powodować będzie, że zawsze jakaś grupa osób nie będzie w stanie do tej zmiany się dopasować, co może prowadzić do wykluczenia tych osób²³. Złożoność problematyki wykluczenia społecznego oraz jej strukturalne uwarunkowania prowadzić mogą do wniosku, że proste uzupełnienie indywidualnych deficytów (jak np. deficytu kompetencji zawodowych) nie mogą przynieść oczekiwanych efektów w postaci trwałego usamodzielnienia osoby wspieranej²⁴. Z drugiej strony niemożliwe jest wskazanie jednoznacznie, jakiego typu interwencje lub na jakich obszarach powinny być realizowanego projekty z zakresu integracji społecznej. W praktyce można spodziewać się, że na terenie każdego powiatu województwa podkarpackiego występować będą specyficzne problemy wykluczenia społecznego, a każdy projekt będzie charakteryzował się swoją specyfiką, w zależności od grupy docelowej oraz przyjętego modelu działania. Co więcej, różne mogą być założenia teoretyczne i koncepcje integracji społecznej stojące za poszczególnymi programami, różnie też mogą kształtować się uwarunkowania i powiązania lokalne.

W oparciu o dostępne dane również trudno jest wskazać obszary, gdzie projekty z zakresu integracji społecznej powinny być realizowane. Wcześniej wskazano powiaty, gdzie odnotowywane są relatywnie niskie dochody i wysoki poziom ubóstwa. Należy jednak zauważyć, że dotyczy to głównie obszarów wiejskich, rzadziej zaludnionych. Analiza natężenia problemu ubóstwa w kategoriach bezwzględnych może jednak prowadzić do wniosku, że liczba osób potrzebujących wsparcia jest większa na terenach miejskich. Należy również zaznaczyć, że relatywnie lepsza sytuacja na rynku pracy w niektórych miastach, takich jak Krosno, Dębica czy też Stalowa Wola, uległa w ostatnim okresie pogorszeniu ze względu na spowolnienie gospodarcze.

Warto również zauważyć, że niski poziom ubóstwa w poszczególnych gminach lub powiatach może być efektem skutecznej polityki społecznej i gospodarczej prowadzonej na tym obszarze. Ograniczenie możliwości realizacji projektów na takich terenach mogłoby spowodować pogorszenie sytuacji. Przykładem takiej miejscowości może być Dębica, gdzie realizowanych jest wiele projektów z zakresu integracji społecznej. Dlatego też w naszej opinii nie ma uzasadnienia dla ograniczania terytorialnie wsparcia w ramach Priorytetu VII.

²³ K.W. Frieske, *Wprowadzenie: pesymistyczne wnioski teoretycznych implikacji, w: Utopie inkluzji, sukcesy i porażki programów reintegracji społecznej, IPISS, Warszawa 2004*

²⁴ *Ibidem*.

Uwzględniając dużą różnorodność projektów, wydaje się, że możliwe jest sformułowanie kilku kierunkowych wskazówek dotyczących kształtu docelowych projektów.

Przede wszystkim ważne jest, aby realizacja projektu była poprzedzona dobrym rozpoznaniem problemów społecznym na danym terytorium, czemu służy głównie praca socjalna wykonywana przez pracowników socjalnych. Przy czym nie chodzi tutaj o przytaczanie szczegółowych statystyk dotyczących poziomu ubóstwa czy też struktury bezrobocia, ale właściwe rozpoznanie grup, które znajdują się w najtrudniejszej sytuacji oraz poznanie natury i uwarunkowań ich problemów i trudności.

Ważnym aspektem potrzeb dotyczących integracji społecznej jest zakres niezbędnego wsparcia. Jak zaznaczono wcześniej, głównym korelatem wykluczenia społecznego jest sytuacja na rynku pracy. Stąd może pojawić się prosty wniosek, że najprostszym sposobem integracji społecznej są działania z zakresu aktywizacji zawodowej. Należy jednak pamiętać, że deficyt umiejętności zawodowych jest tylko jednym z deficytów osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Jak wykazały badania osób niepełnosprawnych w województwie podkarpackim, wyróżnić można kilka czynników wpływających na szanse na podjęcie pracy przez te osoby.

Po pierwsze, ważne jest nauczenie się przez osoby niepełnosprawne radzenia sobie z niepełnosprawnością. Chodzi tutaj o praktyczną umiejętność funkcjonowania z niepełnosprawnością (lub pomimo niej).

Po drugie osoby pracujące niepełnosprawne charakteryzują się wyższym poziomem kompetencji zarówno miękkich (takich jak umiejętność współpracy, umiejętność rozwiązywania problemów, organizacja pracy) jak i twardych umiejętności zawodowych. Przy czym stwierdzono, że osoby pracujące zdecydowanie lepiej postrzegają swoją osobę i wykazują się większą wiarą w możliwość powodzenia na rynku pracy²⁵. Okazuje się, że właśnie poziom samooceny oraz wiary we własne możliwości funkcjonowania na rynku pracy są silnymi korelatami powodzenia na rynku pracy. Dlatego też podejmowane działania powinny obejmować nie tylko wzrost umiejętności zawodowych, ale w pierwszej kolejności działania dotyczące zdolności do pokonania własnych ograniczeń oraz wzmocnienie poczucia własnej wartości. Wymagać to może intensywnej pracy z psychologiem i doradcą zawodowym, zarówno indywidualnej jak i grupowej. Działania zwiększające poczucie własnej wartości mogą uwzględniać również niestandardowe działania, takie jak np. zabiegi dentystryczne czy też konsultacje wizażysty.

Drugim elementem często związanym z wykluczeniem społecznym jest utrata więzi społecznych.

²⁵ *Bariery i możliwości integracji zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie podkarpackim*

Wykluczenie społeczne jest stanem samoutrwalającym się, którego przełamanie nie jest możliwe dopóki przeciwstawia się sobie swobodę działania i więzi społeczne, jednostkę i wspólnotę. W praktyce, zrywanie więzi społecznych prowadzi do społecznej katastrofy.(...) Rozwój kapitału społecznego; umiejętności i motywacji do współdziałania oraz kreatywności w rozwiązywaniu problemów społecznych, wymagać będzie (...) pobudzenia aktywności ze strony samych osób zagrożonych marginalizacją. (...) Samodzielność wsi przy dużym zróżnicowaniu kulturowym wynikającym z odmiennych tradycji sprzyja powstawaniu innowacyjnych rozwiązań społecznych i gospodarczych, które opisywane i upowszechniane stają się inspiracją dla innych wspólnot wiejskich zachęcając do własnych twórczych poszukiwań. W ten sposób Polska wieś staje się kreatorem innowacyjnych rozwiązań społecznych, które w przyszłości mogą mieć większe znaczenie dla rozwoju społeczeństw niż rozwiązania technologiczne²⁶.

W tym kontekście decydującego znaczenia z punktu widzenia poziomu wykluczenia społecznego nabierają działania, które wzmacniają integrację społeczności lokalnych²⁷, poprzez różnego rodzaju działania integrujące i wzmacniające rozwój lokalnych więzi społecznych, z drugiej strony konieczne jest wzmacnianie zdolności danej osoby do nawiązywania i podtrzymywania więzi społecznych, co wymaga często długiego procesu nauki²⁸. Dlatego też ważne jest, aby w ramach projektu tworzyć formy wsparcia sprzyjające powstawaniu grupy i wytwarzaniu w jej ramach więzi i norm społecznych, które będą oddziaływać na jednostkę. Należy przy tym zwrócić uwagę na niejednoznaczność pojęcia kapitału społecznego – realizacja przedsięwzięć sprzyjających wzmacnianiu kapitału społecznego wewnątrz grupy, z pominięciem więzi z szerszym rozumianym otoczeniem, może prowadzić do niewystarczającej skuteczności programów integracji społecznej.

Kolejnym elementem, na który warto zwrócić uwagę, jest kompleksowość wsparcia, ale połączona z jego indywidualizacją. Jak zaznaczono wcześniej, problem wykluczenia społecznego często wiąże się z występowaniem licznych współwystępujących problemów. Dlatego też konieczne jest oferowanie takiego wsparcia, które w sposób całościowy wesprze daną osobę: czyli np. łączenie pracy psychologa, terapii, doradztwa, szkoleń itd. Należy jednak podkreślić, że owa kompleksowość powinna być dopasowana do indywidualnych potrzeb jednostki – dlatego też projekty powinny charakteryzować się znacznym poziomem elastyczności, tak aby możliwa była odpowiednia indywidualizacja wsparcia.

Olbrzymim wyzwaniem dla projektodawców jest siła oddziaływania społeczności lokalnych i rodziny. Osoby uczestniczące w projekcie bardzo szybko zapomną, czego się nauczyły, jeśli po

²⁶ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski

²⁷ R. Putnam, *Samotna gra w kręgle. Upadek i odrodzenie wspólnot lokalnych w Stanach Zjednoczonych*. Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008

²⁸ Kazimierz W. Frieske, *Strukturalne mistyfikacje: współcześni ludzie luźni*, w: *Zmiana czy stagnacja?* red. M. Marody, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2004

zakończeniu udziału w projekcie trafią do tego samego środowiska. Dlatego też szczególnie wskazane jest budowanie projektów zakładających oddziaływanie środowiskowe, adresujące wsparcie do członków całej rodziny, a optymalnie do pozostałych członków społeczności lokalnej. Zmiany zachodzące na tym poziomie mogą okazać się bardziej trwałe. Należy jednak zaznaczyć, że tego typu procesy trwają długo – stąd też projekty powinny przewidywać odpowiednio długo wsparcie.

5. Rekomendacje

1.	Krótki opis problemu	Znaczna część potencjalnych projektodawców ma niską lub żadną wiedzę o POKL i możliwościach ubiegania się o środki na finansowanie projektów
	Ważność	2
	Rekomendacja	<p>Niezbędne jest opracowanie strategii informacyjnej, uwzględniającej specyfikę różnych grup odbiorców (w tym biernych, do których informacji musi dotrzeć, bowiem on jej sam nie znajdzie) – w doborze kanałów informacji i sposobu jej prezentowania. Strategia ta powinna przewidywać zwiększenie działań aktywizujących podejmowanych przez WUP.</p> <p>Do kanałów informacji wartych rozważania należy rozesłanie informacji o możliwościach aplikowania do PO KL do podmiotów figurujących w KRS, a także do wszystkich urzędów gmin i starostw oraz innych lokalnych instytucji użyteczności publicznej (ośrodki kultury, biblioteki, a nawet ośrodki zdrowia itp.) z prośbą o wystawienie w miejscu powszechnie dostępnym. Inny kanał informacji to oczywiście Internet – strony internetowe poświęcone danym zagadnieniom czy specyficzne dla danego typu instytucji. Kolejnym kanałem informacji mogą być członkowie PKM, zwłaszcza reprezentujący środowiska organizacji pozarządowych, gmin i powiatów oraz środowisko akademickie. Kolejną na możliwość to Rada Organizacji Pozarządowych.</p> <p>Ponadto informacja taka musi uwzględniać specyficzne obszary zainteresowania instytucji (np. instytucje zajmujące się problemami osób wychodzących z uzależnień, instytucje zajmujące się wspieraniem dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem, instytucje zajmujące się osobami niepełnosprawnymi itd.) i prezentować PO KL jako program odpowiadający na dany obszar problemowy. Informacje powinny być przygotowane z uwzględnieniem języka zrozumiałego dla przeciętnego („niewtajemniczonego” w język PO KL) odbiorcy i odsyłać do dalszych informacji, zwłaszcza do ROEFS.</p> <p>W ramach strategii niezbędne jest zobowiązanie ROEFS do bardziej agresywnej kampanii informującej o świadczonych przez nie usługach.</p>
	Instytucja odpowiedzialna	IP
	Możliwy termin wdrożenia	I kwartał 2010
2	Krótki opis problemu	Dla wielu projektodawców – zarówno konkursowych jak i systemowych

		ogromnym problemem jest zapoznanie się z dokumentami formalnymi, włączając w to dokumentację konkursową – co zniechęca do aplikowania, jak i jest przyczyną kłopotów w realizacji
	Ważność	1
	Rekomendacja	<p>Należy opracować zestaw prostych w odbiorze poradników dotyczących przygotowania i wdrażania projektów, w przystępny sposób tłumaczących wymagania dokumentów. Warto, by poprzez specyficznie dobrane przykłady przystosować poradniki dla potrzeb różnych grup odbiorców. Dokumenty te powinny zawierać podstawowe informacje na temat zasad aplikowania i realizowania projektów, wraz z informacjami, gdzie należy szukać bardziej szczegółowych informacji. Przykładem może tu służyć seria poradników wydanych przez Fundację Fundusz Współpracy w ramach promocji funduszy strukturalnych, w tym zwłaszcza PO KL, w obszarze oświaty – dotyczące przedszkoli, kształcenia zawodowego, kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego nauczycieli.</p> <p>Poradniki powinny odsyłać do bardziej szczegółowych informacji w innych dostępnych źródłach i miejscach, prezentując „mapę” źródeł informacji.</p>
	Instytucja odpowiedzialna	IP/IŻ
	Możliwy termin wdrożenia	II kwartał 2010
3	Krótki opis problemu	Przebieg oceny projektów pokazuje, że KOP nadmierną wagę przywiązuje do kwestii techniczno-formalnych, wykazując się jednocześnie niekiedy niską wiedzą o faktycznych problemach wykluczenia społecznego, różnych aspektach niepełnosprawności itp.
	Ważność	1
	Rekomendacja	<p>Niezbędne jest nie tyle szkolenie KOP (choć szkolenia dotyczące problemów wykluczenia wydają się zasadne), ile wypracowanie i zalecenie KOP nowego podejścia do oceny – elastycznego, dostosowanego do ocenianego projektu. Oznacza to odejście od schematu oceny (skupiania się na tym, czy podano dane statystyczne, czy rozróznilo rezultaty twarde od miękkich, czy każdy cel i każdy rezultat właściwie skwantyfikowano, czy wymieniono wszystkie elementy zarządzania projektami itp.) na rzecz skupiania się na znajomości problemu, znajomości grupy docelowej i jej specyficznych segmentów, logice interwencji, innowacyjności, faktycznej wiedzy o możliwych przeszkodach w realizacji projektu itp.). Konieczne jest odejście od myślenia o wskaźnikach wykonania Priorytetu jako o celu działania.</p> <p>Oznacza to także konieczność podnoszenia wiedzy członków KOP w zakresie problemów wykluczenia społecznego i specyfiki form interwencji. Warto rozważyć możliwość odbywania staży pracowników WUP (zespołu odpowiedzialnego za</p>

		wdrażanie Priorytetu VII) w ośrodkach pomocy społecznej i PCPR. Pożądane jest włączenie ROPS do KOP.
	Instytucja odpowiedzialna	IP (we współpracy z ROPS)
	Możliwy termin wdrożenia	II kwartał 2010
4	Krótki opis problemu	Standard minimum stał się poważną barierą w gotowości do składania projektów, jak też barierą skuteczności, co powoduje dodatkowe skutki uboczne w postaci krytyki zarówno standardu, jak i WUP
	Ważność	1
	Rekomendacja	Biorąc pod uwagę, że IZ nie zamierza odstąpić od stosowania standardu w obecnej formie należy pilnie przeprowadzić kampanię wyjaśniającą istotę standardu i możliwości jego spełnienia – skierowaną zarówno do projektodawców, jak i do KOP oraz osób w punktach informacyjnych. Na stronach WUP należy upowszechniać wszelkie dostępne w województwie dane i informacje niezbędne do dokonania analizy lokalnych potrzeb w ramach standardu minimum, a także wskazać przykłady „dobrych praktyk” (ewentualnie je stworzyć) właściwego stosowania standardu minimum – osobno w projektach w ramach Poddziałania 7.2.1, 7.2.2 oraz Działania 7.3. Konieczne jest, by zasoby te oraz „wzorcowe” przykłady były także znane członkom Komisji Oceny Projektów, jednakże KOP musi mieć świadomość, że w każdym przypadku musi podchodzić do oceny indywidualnie.
	Instytucja odpowiedzialna	IP (we współpracy z IZ)
	Możliwy termin wdrożenia	I kwartał 2010
5	Krótki opis problemu	Dla wielu OPS i PCPR projekt kojarzy się z przymusem, obawą, problemami, co wynika z dużej mierze z administracyjnego podejścia do WUP do projektów systemowych, ale też z postawy władz samorządowych
	Ważność	1
	Rekomendacja	Niezbędne jest wypracowanie nowej formuły współdziałania z OPS/PCPR przy realizacji projektów systemowych poprzez zmianę sposobu komunikacji (z formalnego, nakazowego na mniej sformalizowany i bardziej przyjazny), stworzenie profesjonalnego zespołu doradców dla instytucji (we współpracy z ROPS), organizowanie spotkań konsultacyjnych, organizowanie regionalnych spotkań z OPS/PCPR, stałe docieranie z informacjami (w tym zapraszanie na spotkania) instytucji nie realizujących projektów systemowych Należy kontynuować działania związane ze szkoleniami z zakresu zarządzania

		<p>projektami. Ważnym zakresem szkoleń jest budżet – przy czym niezbędne jest, by szkolenia te miały charakter ćwiczeń.</p> <p>Niezwykle ważne jest, by działania ROPS były realizowane w ścisłej współpracy z WUP, przy czym również trenerzy i doradcy ROPS muszą być poinformowani o oczekiwaniach WUP wobec projektodawców.</p>
	Instytucja odpowiedzialna	IP we współpracy z ROPS
	Możliwy termin wdrożenia	II kwartał 2010
6	Krótki opis problemu	Wnioski składane przez OPS/PCPR są schematyczne, co nie satysfakcjonuje obu stron; dodatkowo istnieje ryzyko, że przedkładane projekty są nieskuteczne i nieefektywne. Instytucje pomocy społeczne mają duże problemy z rekrutacją i utrzymaniem uczestników w projekcie
	Ważność	1
	Rekomendacja	<p>Proponujemy wprowadzenie następujących modyfikacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie możliwości realizacji projektów wieloletnich, co wydłuży perspektywę dla podejmowanych działań, a także umożliwi oferowanie wsparcia o dostatecznie długim okresie. Jednocześnie odejście od zasady stosowania trzech instrumentów wobec uczestników w kolejnym roku udziału w projekcie. • Nacisk na adresowanie projektów do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji. Oznacza to mniejsze grupy uczestników, wyższe wskaźniki wypadania z projektów, większe nakłady na integrację pojedynczej osoby. • Identyfikacja dobrych praktyk w tym zakresie i promowanie ich w województwie podkarpackim. Zachęcanie projektodawców do realizacji projektów trudniejszych. Promocja interesujących praktyk z innych województw – zachęcanie do wzbogacania stosowanego instrumentarium – np. szerszego niż dotychczas uwzględniania w projektach pracy środowiskowej (działanie możliwe w ramach projektu ROPS) • Prowadzenie na większą skalę działań środowiskowych, skierowanych do rodzin lub społeczności lokalnych – tak aby działania realizowane w projekcie wprowadzało trwałe zmiany w zasady funkcjonowania adresatów projektów. W ramach projektów wsparciem powinni być otoczeni też członkowie rodzin (być może mogłoby to być wykazywane jako wkład własny projektodawcy), • Zdecydowanie większy nacisk należy położyć na integrację społeczną, edukacyjną i zdrowotną osób. Działania z zakresu integracji zawodowej (szkolenia zawodowe) powinny być poprzedzone wzmocnieniem integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W materiałach

		<p>informacyjnych dla OPS trzeba zwracać uwagę na grupy, które nie są obejmowane działaniami aktywizacyjnymi (w tym zwłaszcza szkoleniami zawodowymi) przez urzędy pracy i zachęcać do zajmowania się tymi właśnie grupami</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachęcanie projektodawców do stosowania działań motywujących beneficjentów do pozostania w projekcie • Niezbędne jest uwzględnianie w ramach szkoleń organizowanych w projekcie systemowym kształtowania takich umiejętności, jak sztuka wywierania wpływu, działania motywacyjne • Ponadto niezbędne jest kształtowanie umiejętności pracowników OPS/PCPR w zakresie rozwijania potencjału klientów (zamiast koncentracji na uzupełnianiu deficytów)
	Instytucja odpowiedzialna	IP we współpracy z ROPS i IZ
	Możliwy termin wdrożenia	Częściowo I kwartał 2010, kompleksowo IV kw. 2010
7	Krótki opis problemu	Problemem dla ośrodków – zwłaszcza nowo wchodzących do systemu jest przygotowanie projektu przez personel ośrodka
	Ważność	2
	Rekomendacja	Wprowadzić możliwość finansowania wynagrodzeń dodatkowych pracowników już od momentu naboru
	Instytucja odpowiedzialna	IZ/IP
	Możliwy termin wdrożenia	I kw. 2010
8	Krótki opis problemu	Znaczna część instytucji uprawnionych do aplikowania w ramach konkursów nie ma wiedzy o PO KL i EFS, nie ma też przygotowania do startowania w konkursach
	Ważność	2
	Rekomendacja	Niezbędne jest wypromowanie usług ROEFS, wymuszenie na ROEFS większej aktywności w zakresie docierania do nowych podmiotów oraz zwiększenie kompetencji ROEFS w zakresie świadczenia usług nowym podmiotom
	Instytucja odpowiedzialna	IP
	Możliwy termin wdrożenia	II kw. 2010

6. Aneksy

6.1. Opis studiów przypadku

6.1.1. Przykład 1. MOPS Dębica

a. Sytuacja miasta

Miasto Dębica jest stolicą powiatu dębickiego i leży w jego centrum nad rzeką Wisłoką. Miasto zamieszkuje blisko 50 tysięcy mieszkańców.

W roku 2007 z usług MOPS skorzystało 6311 osób, czyli około 13,3% ogólnej liczby mieszkańców miasta Dębica, co zdaniem vice dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w porównaniu do innych okolicznych miast stanowi duży odsetek.

b. Potencjał instytucji

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest dużą instytucją zatrudniającą 99 osób z czego 20 to pracownicy socjalni.

Znajduje się w rozległym nowo wyremontowanym budynku przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych, gdzie znajdują się również pomieszczenia do spotkań z klientami. MOPS posiada również własne 3 samochody.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych, która w odczuciu kierownictwa ośrodka jest realizowana. Jednym z celów strategii było pozyskiwanie dodatkowych środków z funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów aktywizujących bezrobotnych.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje specjalny zespół zajmujący się wyłącznie przygotowaniem projektów, które mogą uzyskać dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych. MOPS zajął się pozyskiwaniem środków zewnętrznych dzięki wicedyrektor ośrodka Marzenie Socha. Pani Marzena Socha wniosła do instytucji doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, które zdobyła podczas pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy. Doświadczenie to przekazała jednej pracowniczce, z czasem zespół rozrósł się do dwóch osób odpowiedzialnych wyłącznie za przygotowywanie i realizację projektów. Osoby zajmujące się przygotowaniem i realizacją projektów uczestniczą w wielu szkoleniach. Co istotne, same szkolą i pomagają innym OPS-om. MOPS zorganizował dla ośrodków pomocy społecznej z powiatu dębickiego szkolenie z przygotowania i realizacji projektu. Instytucja również ściśle współpracuje ze stowarzyszeniem „Ad Astram” – również w zakresie realizacji projektów.

c. Aktywność instytucji

MOPS Dębica jest bardzo aktywną w pozyskiwaniu środków zewnętrznych instytucją. Realizuje dwa projekty dofinansowane z EFS:

- projekt systemowy „Czas na aktywność w mieście Dębica”
- projekt konkursowy „Nie ulicy tak świetlicy” – w ramach Poddziałania 7.2.1

MOPS w Dębicy startował jeszcze w dwóch konkursach, w ramach których nie udało się podpisać umowy o dofinansowanie, są to:

- „Ekonomia społeczna – Twoją szansą” – w ramach Poddziałania 7.2.2
- „Centrum Aktywizacji Bezrobotnych” - w ramach Poddziałania 7.2.1

Osoby zajmujące się przygotowaniem i realizacją projektów szczególnie żałowały, że nie udało im się otrzymać dofinansowania projektu związanego z ekonomią społeczną. Ich zdaniem projekt ten byłby komplementarny z projektem systemowym, ponieważ osoby kończące uczestnictwo w projekcie systemowym mogłyby same sobie stworzyć miejsca pracy np. poprzez stworzenie spółdzielni socjalnej. W ten sposób osoby aktywizowane po zakończeniu uczestnictwa w projekcie nie zostałyby pozostawione sobie samym, a miałyby realną szansę na znalezienie zatrudnienia.

MOPS Dębica realizuje również projekty dofinansowywane z innych źródeł:

- „Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych w Dębicy” Projekt Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w ramach zadania: „Program ograniczania skutków niepełnosprawności”.
- „Szansa VI” Projekt konkursowy Urzędu Miejskiego w Dębicy
- „Wigilia” Projekt konkursowy Urzędu Miejskiego w Dębicy
- „Młodzi górą” – świetlica socjoterapeutyczna
- „Radość jest w nas” Projekt konkursowy Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Projekt systemowy MOPS Dębica realizował projekt systemowy w roku 2008, w tym roku projekt jest kontynuowany. W roku 2008 całkowita wartość projektu wyniosła 381 796 tysięcy w tym dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego 341 476 tysięcy.

W roku 2008 projektem objęte zostało 70 kobiet, z którymi podpisane zostały kontrakty socjalne na łączną kwotę 242 089 tysięcy. Główną metodą aktywnej integracji było stworzenie dwóch grup Klubu Integracji Społecznej.

Dodatkowo beneficjentki objęte zostały następującymi działaniami:

- warsztaty z psychologiem i doradcą zawodowym
- warsztaty wyjazdowe poświęcone treningowi kompetencji i umiejętności społecznych
- indywidualne poradnictwo zawodowe
- indywidualne rozmowy z psychologiem
- kursy zawodowe
- możliwość uzupełnienia wykształcenia
- wypłata zasiłków

W razie potrzeby zapewniano opiekę nad dziećmi beneficjentów.

MOPS monitorował efekty podjętych działań. W odczuciu osób zajmujących się realizacją projektów efekty były widoczne. Rozmówczynie zauważyły, że szczególnie widoczna była zmiana postawy

uczestniczek projektów. Obawiają się jednak, że zbyt krótki czas trwania projektu może sprawić, że jeśli beneficjentki nie znajdą w krótkim okresie czasu pracy, ich nowo nabyte kompetencje zaczną zanikać, a postawy staną się podobne do postaw sprzed uczestnictwa w projekcie. Rozmówczynie wskazywały, że ograniczenie mówiące o tym, że w kolejnych projektach nie mogą uczestniczyć ci sami beneficjenci jest bardzo uciążliwe, a także niekorzystne dla ich podopiecznych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej próbuje zaradzić tej sytuacji współpracując ze stowarzyszeniem Ad Astram, które niejako przejmuje osoby kończące uczestnictwo w projekcie. Stowarzyszenie prowadzi warsztat krawiecki oraz warsztat remontowo-budowlany, w którym po projekcie uczestnicy mogą w dalszym ciągu korzystać ze wsparcia.

Projekt konkursowy „Nie ulicy, tak świetlicy” realizowany jest w ramach Poddziałania 7.2.1 Aktywizacja Zawodowa i Społeczna Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym. Projekt ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w grupie młodzieży dzieci poprzez organizowanie zajęć w świetlicy socjoterapeutycznej. W ramach projektu urządzona została świetlica i zakupione wszystkie niezbędne sprzęty. W świetlicy znajdują się następujące pracownie: komputerowa, manualna, sportowa, stolarska, tkacko-krawiecka, kulinarna. Jak podkreślają pracownice MOPS, zajęcia służą również rozwijaniu kompetencji zawodowych, ćwiczą kompetencje potrzebne do prowadzenia gospodarstwa domowego. W planach jest uruchomienie także sali sportowej. Świetlica też jest miejscem, gdzie uczestnicy projektu mogą w spokoju odrobić lekcję i w razie potrzeby uzyskać pomoc. W ramach projektu młodzież ma dostęp do psychologa i pedagoga. Prowadzone są również zajęcia z doradcą zawodowym.

Młodzież była rekrutowana do projektu poprzez kontakt pracownika MOPS z pedagogami szkolnymi z obszarów zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także poprzez pracowników socjalnych, którzy mieli kontakt z rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Zdaniem osób zajmujących się realizacją projektu taki sposób dotarcia do beneficjentów był najbardziej adekwatny. Niestety zdarzały się odmowy uczestnictwa w projekcie.

Pracowniczki zajmujące się realizacją tego projektu oceniały, że przynosi on wymierne skutki. Młodzież uczy się nowych umiejętności, ale przede wszystkim ma gdzie spędzać wolny czas. Zdaniem respondentek uczestniczenie w zajęciach w świetlicy pozwala zaobserwować beneficjentom, że możliwe jest spędzanie wolnego czasu w inny sposób niż pod blokiem. W ten sposób dzieci i młodzież mogą zinternalizować inne wzorce zachowania niż znane im z codziennego życia. W opinii rozmówców można zaobserwować, że młodzież uczestnicy projektu tworzy zgraną grupę, która uważa, że świetlica jest ich swoistym miejscem i dobrem wspólnym.

Zdaniem pracowników zajmujących się projektem, realizacja nie sprawiała im problemów, ponieważ posiadają już doświadczenie z prowadzenia świetlicy socjoterapeutycznej w innej części Dębicy. Swoistym problemem takiego typu projektu jest dobór beneficjentów do projektu i monitorowanie zachowań i postaw uczestników. Respondentki wskazywały, że zdarzyła się sytuacja, w której

uczestnikiem projektu została osoba demoralizująca pozostałe. Zdaniem respondentek w takiej sytuacji należy reagować szybko i zdiagnozować, czy świetlica socjoterapeutyczna jest wystarczającą formą wsparcia takiej osoby.

Proces pozyskiwania środków z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki postrzegany jest jako bardzo pouczający element realizacji projektu. Zdaniem osób piszących wnioski o dofinansowanie jest to ciągła nauka i poszukiwanie nowych rozwiązań i nowych sposobów na zdobycie środków zewnętrznych. W ten sam sposób postrzegane były negocjacje z WUP-em, które ocenione zostały pozytywnie.

Zdaniem rozmówczyń doświadczenie w pisaniu wniosków i realizacji projektów sprzyja uzyskaniu dofinansowania, jednakże go nie gwarantuje. Wsparcie ze strony firm zewnętrznych również ułatwia przygotowanie projektu, choć również nie gwarantuje uzyskania dofinansowania.

d. Podsumowanie

MOPS w Dębicy wydaje się być aktywnym ośrodkiem szukającym różnorodnego wsparcia dla swoich beneficjentów. Aktywnie startuje w konkursach w ramach Priorytetu VII PO KL i planuje startować ponownie w przyszłości. Instytucja nie czuje się zniechęcona nie uzyskaniem dofinansowania w dwóch projektach. Osoby przygotowujące wnioski uważają, że bardzo istotną kwestią jest niepoddawanie się po niepowodzeniach.

6.1.2. Przykład 2. Lokalna Grupa Działania „Dolina Strugu”

a. Instytucja

Lokalna Grupa Działania „Dolina Strugu” powstała w roku 2006 i działa na obszarze czterech gmin: Błażowa, Hyżne, Tyczyn i Chmielnik w powiecie rzeszowskim. Stowarzyszenie powstało w związku z Lokalną Grupą Działania „Dolina Strugu” z Pilotażowym Programem Leader + Schemat I.

Celem statutowym stowarzyszenia jest rozwój obszarów wiejskich na terenie „Doliny Strugu”, zgodnie z Lokalną Strategią Rozwoju opracowaną przez Stowarzyszenie.

Lokalna Grupa Działania „Dolina Strugu” obecnie liczy 35 osób.

Siedziba Lokalnej Grupy Działania mieści się w dworku i jest dzielona z Regionalnym Towarzystwem Rolno Przemysłowym „Dolina Strugu”. Budynek jest rozległy i przestronny. Jest w nim miejsce do zorganizowania spotkań grupowych i indywidualnych.

LGD „Dolina Strugu” ma doświadczenie w realizowaniu projektu dofinansowywanego z UE w ramach Leader pt. „Sami sobie”. Stowarzyszenie współpracuje z Towarzystwem Rolno-Przemysłowym „Dolina Strugu”.

b. Projekt

Lokalna Grupa Działania „Dolina Strugu” realizuje projekt konkursowy w ramach Priorytetu VII PO KL Działania 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji. Realizowany projekt wpisuje się w Lokalną Strategię Rozwoju opracowaną przez Stowarzyszenie.

Celem projektu jest zintegrowanie środowisk kobiet działających w kołach gospodyń wiejskich wokół wspólnej inicjatywy, jaką jest wydanie książki kucharskiej – drugiej edycji „Kuchni Doliny Strugu”. Zdaniem przedstawicieli instytucji wcześniej realizowany podobny projekt sprawił, że środowiska kobiet wiejskich poszerzały swoje kompetencje społeczne oraz integrowały się. Dodatkowo same kobiety szukały możliwości ponownego skupienia się wokół wspólnie realizowanej inicjatywy. Tak też narodził się pomysł na realizację projektu w ramach priorytetu VII PO KL.

Uczestniczki były rekrutowane do projektu poprzez ogłoszenia w lokalnej prasie, ale również poprzez bazę kontaktów z poprzedniego podobnego projektu. Jak mówi przedstawiciel Lokalnej Grupy Działania uczestniczki projektu same informowały inne kobiety o rozpoczynającej się inicjatywie.

W chwili przeprowadzania badania projekt zbliżał się ku końcowi. Większość spotkań, na których dyskutowane były przepisy oraz kształt książki, już się odbyły. W każdej z gmin doliny Strugu odbyło się przynajmniej jedno spotkanie.

Zdaniem przedstawiciela stowarzyszenia spotkania były bardzo owocne. Nie tylko przyniosły kolejną porcję przepisów na tradycyjne lokalnych specjałów, ale przede wszystkim dały możliwość zaangażowania się we wspólną inicjatywę, jak również zwiększenia kompetencji społecznych i sieci społecznych. Zdaniem rozmówcy istotnym elementem jest również kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów. Jak mówi rozmówca gospodynie już zastanawiają się nad kolejnym wspólnie realizowanym przedsięwzięciem.

Przedstawiciel Stowarzyszenie uważa, że w trakcie realizacji projektu nie miały miejsca żadne trudności – może jedynie poza kłopotami w podejmowaniu decyzji, które z przepisów są bardziej tradycyjne. Stowarzyszenie miało doświadczenie w realizacji podobnego przedsięwzięcia, dlatego też nie pojawiły się kłopoty organizacyjne. Uczestniczki projektu chętnie w nim uczestniczyły.

LGD zaakceptowała zmiany w projekcie zaproponowane przez WUP w trakcie negocjacji (skrócenie czasu realizacji projektu). Jedynym minusem zmian zdaniem przedstawiciela Stowarzyszenia było przesunięcie się części spotkań na okres letni, kiedy to kobiety wiejskie często pracują w gospodarstwie i nie mogą w pełni zaangażować się we wspólną inicjatywę.

Przedstawiciel Stowarzyszenia uważa, że w przyszłości LGD będzie nadal ubiegało się o środki z EFS, choć nie wie czy w Priorytecie VII. Rozmówca, który w większości jest autorem wniosku, zwraca uwagę, że otrzymaniu dofinansowania sprzyja doświadczenie w pisaniu wniosków. Jego zdaniem istotną kwestią jest również zainteresowanie pozyskiwaniem środków zewnętrznych. By otrzymać dofinansowanie nie wystarczy dobry pomysł, należy przede wszystkim śledzić terminy konkursów i zmiany zachodzące w wytycznych. Bez tej wiedzy przygotowanie projektu wydaje mu się niemożliwe. Uważa jednak, że nigdy nie ma pewności, w jaki sposób wniosek zostanie oceniony.

c. Podsumowanie

Zdaniem przedstawiciela Lokalne Grupy Działania „Dolina Strugu” czynnikiem sukcesu w aplikowaniu o środki jest ciągle zdobywanie wiedzy – nie tylko poprzez uczestnictwo w szkoleniach, ale również np. poprzez zagłądanie na strony internetowe Instytucji Pośredniczących.

Realizacja projektu przebiega planowo, bez większych kłopotów. Wydaje się, że instytucja ma potencjał do dalszego pozyskiwania środków z EFS.

6.1.3. Przykład 3 Regionalne Towarzystwo Rolno-Przemysłowe „Dolina Strugu”

a. Położenie

Doliną Strugu nazywany jest obszar czterech gmin o charakterze rolniczym: Błażowa, Chmielnik, Chyżne, Tyczyn znajdujących się w powiecie rzeszowskim. Nie jest to nazwa ani geograficzna ani administracyjna. Jak mówią członkowie Regionalnego Towarzystwa Rolno – Przemysłowego „Dolina

Strugu" nazwa ta została rozpowszechniona przez samorządowców, którzy chcieli spopularyzować wspólne przedsięwzięcia tych czterech gmin. Przez te cztery gminy przepływa malownicza rzeka Strug.

b. Instytucja

Regionalne Towarzystwo Rolno-Przemysłowe „Dolina Strugu” działa od roku 1994. Początkowo zrzeszało przede wszystkim samorządowców czterech gmin, z czasem zmieniało swój charakter. Organizacja posiada własną siedzibę, którą dzieli z Lokalną Grupą Działania „Dolina Strugu”. Warunki lokalowe towarzystwa należy określić jako bardzo dobre.

Regionalne Towarzystwo Rolno-Przemysłowe „Dolina Strugu” jest aktywną lokalną organizacją. Prezes Towarzystwa jako główne obszary działalności wskazuje wspieranie przedsiębiorczości, aktywizację osób nieaktywnych zawodowo oraz bezrobotnych. W tak opisane cele wpisują się projekty realizowane lub zrealizowane przez RTRP „Doliną Strugu”. Są to:

- Centrum Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnego Towarzystwa Rolno-Przemysłowego "Dolina Strugu"
- „Właściwe kwalifikacje drogą do zatrudnienia” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałanie 6.1.1
- „Bądź przedsiębiorczy” ramach Działania 2.5 „Promocja przedsiębiorczości” ZPORR e w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

c. Projekt konkursowy

Obecnie Regionalne Towarzystwo Rolno-Przemysłowe „Dolina Strugu” realizuje projekt konkursowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.2. Wsparcie ekonomii społecznej pt. „Access to success – dostęp do sukcesu”. Całkowita wartość projektu to 2.845.432,92 zł.

Projekt zakłada wspieranie i funkcjonowanie instytucji ekonomii społecznej. Taki zdefiniowany cel ma być osiągnięty poprzez:

- przeprowadzenie szkoleń otwartych dla zainteresowanych pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Szkolenia mają zachęcać do tworzenia stowarzyszeń działających w lokalnej społeczności
- szkolenia dla reprezentantów stowarzyszeń powstałych w wyniku szkoleń otwartych z zakresu podstaw organizacyjno-prawnych oraz rachunkowych
- pomoc w funkcjonowaniu stowarzyszeń i spółdzielni socjalnych powstałych w ramach projektu. Pomoc ta będzie oferowana poprzez nowo utworzony inkubator Ekonomii Społecznej.

Rozmówcy wskazują, że przyczyną przygotowania projektu w takim kształcie była chęć szerzenia idei Ekonomii Społecznej. W ich odczuciu Ekonomia Społeczna sprawnie działa w Dolinie Strugu, dlatego też chcieliby ją promować w całym województwie podkarpackim.

Realizacja projektu jest w początkowym stadium – rozpoczęto rekrutacje i przeprowadzanie szkoleń otwartych dla osób zainteresowanych tematyką ekonomii społecznej. Początkowo zakładano docieranie do osób zainteresowanych tematyką ekonomii społecznej przez samorządy oraz ośrodki pomocy społecznej. Przygotowano materiały informacyjno-promocyjne w postaci ulotek i broszur, które zostały dostarczone w momencie przeprowadzania badania niemalże do wszystkich gmin. Jak podkreślają osoby zaangażowane w realizację projektu dostarczanie ulotek było również okazją do rozmowy z przedstawicielami gmin i OPS. Jednakże jak wskazywali rozmówcy ten sposób rekrutacji na szkolenia otwarte nie przynosił pożądanych skutków, dlatego też zmieniono sposób docierania do osób zainteresowanych pomocą innym w swojej lokalnej społeczności. Przedstawiciel Towarzystwa rozpoczął kontakty z parafiami i księżmi z województwa podkarpackiego, co w odczuciu rozmówców było słusznym posunięciem.

Prowadzący szkolenia otwarte uważa, że szkolenia przynoszą wymierne skutki, ponieważ uczestnicy tuż po spotkaniu chcą zakładać stowarzyszenia, a nie tak jak przewidywano w harmonogramie projektu dopiero w roku 2010.

Projekt w wyniku negocjacji został zmieniony. Usunięto część zadań i zmniejszono koszty. Zdaniem przedstawicieli Towarzystwa instytucja przyznająca dofinansowanie ma prawo do ingerencji w projekt i w pełni akceptują poczynione zmiany.

Rozmówcy podkreślali, że ich organizacja musiała nauczyć się i wdrożyć nowe schematy postępowania w wyniku realizacji projektów dofinansowywanych z EFS, czego przykładem może być stosowanie procedur związanych z zamówieniami. Zdaniem rozmówców nie jest to trudne, tylko wymaga nauczenia się nowych reguł działania.

Zdaniem przedstawicieli towarzystwa zajmujących się realizacją projektu czynnikiem sprzyjającym uzyskaniu dofinansowania jest przede wszystkim doświadczenie w tworzeniu wniosku, ale także doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych z UE. W ramach projektu to doświadczenie chcą przekazać nowo utworzonym stowarzyszeniom i podmiotom Ekonomii Społecznej.

d. Podsumowanie

„Access to Success – dostęp do sukcesu” ma na celu spopularyzowanie idei Ekonomii Społecznej, która zdaniem przedstawicieli Regionalnego Towarzystwa Rolno-Przemysłowego „Dolina Strugu” jest sprawdzoną formą pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Projekt ma szansę na powodzenie ze względu na dwa czynniki. Jednym jest duże zaangażowanie członków towarzystwa w

realizację projekt, drugim zaś swoista autentyczność. Towarzystwo chce przekazać innym stowarzyszeniom swoją wiedzę i doświadczenie w realizacji pomysłów z zakresu Ekonomii Społecznej. Rozmówcy podkreślają również, że istotnym elementem pracy Towarzystwa jest pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizowane przez nich projekty. Tę wiedzę chcą również przekazać beneficjentom projektu.

6.1.4. Przykład 4. PCPR Rzeszów

a. Sytuacja powiatu rzeszowskiego

Powiat rzeszowski otacza stolicę województwa – Rzeszów. Ma on charakter rolniczo-przemysłowy. Stopa bezrobocia rejestrowanego w roku 2008 wynosiła 11,3.

b. Warunki instytucjonalne

Siedziba Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie znajduje się w budynku Urzędu Wojewódzkiego. Budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Warunki lokalowe instytucji nie są w pełni zadawalające dla kadry zarządzającej. PCPR nie posiada własnego samochodu.

PCPR Rzeszów nie aplikuje o środki z EFS z innych Priorytetów. Posiadają doświadczenie w realizacji projektu systemowego z roku 2008.

c. Projekt systemowy

PCPR Rzeszów w roku 2009 realizuje projekt systemowy pt. „Program aktywizacji zawodowej w powiecie rzeszowskim”. Projekt nie jest realizowany w partnerstwie. Całkowita wartość projektu to 335 520 zł, o około 130 000 więcej niż w roku 2008.

W ramach projektu systemowego w roku 2009 wsparciem zostały objęte cztery grupy docelowe:

- osoby bezrobotne, nieaktywne zawodowo lub zatrudnione zagrożone wykluczeniem społecznym
- wychowankowie rodzin zastępczych lub ośrodków opiekuńczo-wychowawczych
- osoby znajdujące się w sytuacjach kryzysowych
- osoby niepełnosprawne.

Osoby były rekrutowane spośród klientów Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Zdaniem pracowników była to bardzo dobra metoda rekrutacji, ponieważ pracownicy PCPR znali sytuacje osób objętych wsparciem i mogły im zaoferować adekwatną pomoc.

W ramach projektu wykorzystano takie formy wsparcia beneficjentów jak:

- kontrakt socjalny,
- indywidualny program usamodzielniania się.

Ogółem wsparciem objęto 36 osób, to mniej niż w roku 2008. Dla każdej z wyróżnionej grup docelowych zostały dostosowane odpowiednie instrumenty aktywnej integracji, w tym takie jak:

- kursy zawodowe,
- konsultacje z doradcą zawodowym,
- treningi kompetencji i umiejętności społecznych,
- doradztwo psychologiczne,
- dofinansowanie turnusu rehabilitacyjnego.

Rozmówcy oceniają, że największą trudnością w realizowaniu projektu jest zaoferowanie każdemu beneficjentowi 3 form wsparcia. Rozmówcy podkreślają, że niektóre osoby nie potrzebują tak dużej liczby form pomocy. Można wysnuć wniosek, że wykorzystywanie dla każdej z osób minimum trzech form wsparcia zmniejsza liczbę uczestników projektu i w rezultacie zmniejsza efektywność. Można powiedzieć, że z tego powodu ten wymóg daje efekt deadweight. Środki są wydatkowane, jednak efekty projektu zostałyby osiągnięte bez wykorzystywania wszystkich form wsparcia.

Rozmówcy podkreślają, że generalnie projekt przynosi widoczne efekty. Uczestnicy podnoszą kwalifikacje, zmieniają się ich postawy.

Pracownicy zajmujący się przygotowaniem realizacją projektu mówią, że problemem są często zmieniające się wytyczne. Przy wypełnianiu wniosku o płatność czasami nie ma pewności, które wydatki są kwalifikowane a które nie.

Rozmówcy podkreślają również, że przy realizacji tego typu projektów warto zostawić nieco swobody projektodawcom, tak by mogli dostosować formy wsparcia do potrzeb beneficjentów.

d. Podsumowanie

Projekt systemowy realizowany przez PCPR Rzeszów nie napotyka na kłopoty organizacyjne ani kłopoty wewnątrz ich instytucji. Beneficjenci nie rezygnują z uczestnictwa w projekcie, najwyżej w sytuacji podjęcia zatrudnienia. Projekt realizowany jest zgodnie z harmonogramem.

6.2. kwestionariusze CAWI

6.2.1. Kwestionariusz dla Dyrektorów OPS/PCPR

<p>Szanowni Państwo!</p> <p>Poniższa ankieta jest częścią badania realizowanego przez firmę PSDB na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie pt. "Analiza aktywności projektodawców w województwie podkarpackim w zakresie działań skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Priorytetu VII PO KL, w tym analiza aktywności instytucji pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR) w realizacji działań współfinansowanych z EFS".</p> <p>Będziemy bardzo wdzięczni za poświęcenie ok. 15 minut na wypełnienie ankiety.</p> <p>Z poważaniem, Zespół PSDB</p>
W jakiej instytucji Pan(i) pracuje?
1. Ośrodek Pomocy Społecznej 2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Jakie stanowisko Pan(i) zajmuje?
1. Dyrektor / wicedyrektor 2. Kierownik wydziału / innej komórki organizacyjnej
Czy realizowali Państwo projekt systemowy w ramach Priorytetu VII "Promocja integracji społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w 2008 roku?
1. Tak 2. Nie
Czy realizują Państwo obecnie projekt systemowy w ramach Priorytetu VII "Promocja integracji społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?
1. Tak 2. Nie
Dlaczego ubiegają się Państwo o dodatkowe środki?
Dlaczego Państwo nie realizują projektu systemowego?
Czy IP (WUP Rzeszów) miał uwagi do złożonego przez Państwa w 2007 roku projektu?
1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem
Czy IP (WUP Rzeszów) miał uwagi do złożonego przez Państwa w 2008 roku projektu?
1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem
Jak oceniają Państwo zmiany zaproponowane przez IP (WUP Rzeszów) do projektu składanego w 2007 ? Proszę zaznaczyć opinie, z którymi Pan(i) się zgadza.
1. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) utrudniły realizację projektu 2. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) są w pełni uzasadnione. 3. Zmiany zaproponowane przez IP (WUP) były bardzo pouczające 4. Trudno zrozumieć, dlaczego IP (WUP) chciał zmieniać projekt 5. Zmiany zaproponowane przez IP (WUP) ułatwiły realizację projektu 6. Nie zgadzam się z żadnym z powyższych zdań
Jak oceniają Państwo zmiany zaproponowane przez IP (WUP Rzeszów) do obecnie realizowanego projektu? Proszę zaznaczyć opinie, z którymi Pan(i) się zgadza.
1. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) utrudniają/utrudniły realizację projektu

2. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) są w pełni uzasadnione.
3. Zmiany zaproponowane przez IP (WUP) były bardzo pouczające
4. Trudno zrozumieć, dlaczego IP (WUP) chciał zmieniać projekt
5. Zmiany zaproponowane przez IP (WUP) ułatwia/ułatwiły realizację projektu
6. Nie zgadzam się z żadnym z powyższych zdań

Jak Pan(i) ocenia współpracę z IP (WUP Rzeszów) na etapie przygotowania i oceny wniosków? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą.

Kontakty były:

1. 1Mało przyjazne
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Bardzo przyjazne

Uzyskane informacje były:

1. 1Niewyczerpujące
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Wyczerpujące

Pracownicy byli:

1. 1Niekompetentni
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Kompetentni

Czy w przyszłości planują Państwo realizację projektu systemowego w ramach Priorytetu VII PO KL?

1. Tak
2. Nie
3. Trudno powiedzieć

Dlaczego nie są Państwo zainteresowani realizacją projektu systemowego w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.

1. Nasze zasoby kadrowe są niewystarczające do tego, by przygotować projekt
2. Nasze zasoby kadrowe są niewystarczające do tego, by realizować projekt
3. Nie udało się zrekrutować odpowiedniej liczby uczestników do projektu
4. Uczestnicy rezygnują, trudno ich utrzymać w projekcie
5. Procedury realizacji projektu są nadmiernie skomplikowane
6. Nie poradzimy sobie z księgowością i rozliczeniami
7. Klienci naszej instytucji nie potrzebują takiego wsparcia
8. Ponieważ nie widzimy potrzeby stosowania dwóch form wsparcia jednocześnie, jak nakazuje IP (WUP Rzeszów)
9. Ze względu na związaną z tym zbyt dużą biurokrację
10. Ze względu na zbyt małą wiedzę o tym, jak realizować wskazane formy wsparcia
11. Ze względu na brak zainteresowania ze strony wójta/starosty
12. Ponieważ komórki finansowe starostwa /urzędu gminy musiałyby wykonywać dodatkowe zadania, do których nie są przygotowane
13. Ze względu na zbyt małą liczbę zainteresowanych projektem beneficjentów
14. Możliwe do wykorzystania w ramach projektu formy wsparcia są nieadekwatne do potrzeb naszych beneficjentów
15. Możliwe formy wsparcia powodują znaczny wzrost papierowej roboty, która pochłania czas, który mógłby być wykorzystywany na pracę z beneficjentami
16. Projekt, który moglibyśmy realizować, nakłada się na projekty realizowane przez PUP
17. Nie mamy wkładu własnego
18. Nie posiadamy i/lub doświadczenia w realizacji projektów
19. Inne, proszę wpisać jakie

Jeśli mieliby Państwo pełną swobodę wyboru form wsparcia, to realizacją jakich projektów interesowałaby Państwa najbardziej? Proszę wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Kontrakt socjalny
2. Indywidualny program wychodzenia z bezdomności
3. Indywidualny program integracyjny
4. Indywidualny program usamodzielniania
5. Indywidualny program zatrudnienia socjalnego
6. Program aktywności lokalnej
7. Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych
8. Wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej (CIS, KIS, ZAZ z wyjątkiem WTZ)
9. Kursy i szkolenia umożliwiające nabycie lub podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych
10. Staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy
11. Poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej
12. Rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, streetworkingu, coaching, trening pracy)
13. Rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej, w tym w powrocie na rynek pracy
14. Rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy
15. Wsparcie tworzenia i działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne, w tym zaburzone psychicznie
16. Promocja i wsparcie wolontariatu w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
17. Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe) połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej
18. Organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
19. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym
20. Prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie (w tym działań mających na celu przygotowanie i wdrażanie gminnych lub powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych)
21. Usługi prawne, księgowo, marketingowe dla podmiotów ekonomii społecznej
22. Doradztwo (indywidualne i grupowe, m.in. w postaci punktów lub centrów doradztwa, inkubatorów społecznej przedsiębiorczości tworzących wspólną infrastrukturę rozwoju) dla podmiotów ekonomii społecznej
23. Szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej
24. Usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej (m.in. poprzez budowę sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu wspierania rozwoju podmiotów ekonomii społecznej)
25. Promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej
26. Projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej)
27. Wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów) mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich
28. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym
29. Projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej)

30. Wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów) mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich
31. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym
32. Inne działania o charakterze integracyjnym – jakie?
Jakie grupy docelowe chciałoby Państwo objąć projektem? Proszę wpisać:
Czy w trakcie przygotowania projektu i/lub jego realizacji korzystali państwo ze wsparcia oferowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS)?
1. Korzystaliśmy ze wsparcia oferowanego przez ROPS w trakcie przygotowania projektu 1. Tak
2. Korzystaliśmy ze wsparcia oferowanego przez ROPS w trakcie realizacji projektu 2. Nie
Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez ROPS skorzystali Państwo?
1. Szkolenie/warsztaty merytorycznie związane z realizowanym projektem
2. Szkolenie / warsztaty związane z zarządzaniem bądź administrowaniem projektem
3. Doradztwo indywidualne
Na ile wsparcie ROPS pomogło Państwu w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie?
1. Bardzo pomogło
2. Pomogło w niewielkim stopniu
3. Nie miało wpływu na przygotowanie wniosku
Na ile wsparcie ROPS pomogło Państwu w realizacji projektu?
1. Bardzo pomogło
2. Pomogło w niewielkim stopniu
3. Nie miało wpływu na przygotowanie wniosku
Jakich działań ze strony ROPS zabrakło? Proszę wpisać:
Jakie działania w przyszłości mógłby podjąć ROPS w celu wsparcia Państwa instytucji w realizacji projektu systemowego? Proszę wpisać:
Czy korzystali Państwo z pomocy Regionalnego Ośrodka EFS (ROEFS) w trakcie przygotowania bądź realizacji projektu?
1. Tak
2. Nie
Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez Regionalny Ośrodek EFS (ROEFS) skorzystali Państwo? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Szkolenie/warsztaty merytorycznie związane z realizowanym projektem
2. Szkolenie / warsztaty związane z zarządzaniem bądź administrowaniem projektem
3. Doradztwo
4. Uzyskanie informacji
5. Inne, jakie
Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.
1. Darmowe szkolenia z zakresu tworzenia projektu i przygotowania wniosku o dofinansowanie
2. Szkolenia przygotowujące do realizacji projektu
3. Spotkanie o charakterze instruktażowym dotyczące zasad sporządzania wniosku
4. Przystępniejsze informacje na temat jak przygotować wniosek na stronie IP (WUP Rzeszów)
5. Możliwość darmowego skorzystania z usług doradcy
6. Spotkania przedstawicieli IP (WUP Rzeszów) z potencjalnymi beneficjentami
7. Utworzenie sieci punktów informacyjnych, gdzie możliwe byłoby uzyskanie szczegółowych informacji na temat aplikowania w ramach komponentu regionalnego PO KL

8. Poprawa przejrzystości i przystępności informacji stronach IP (WUP Rzeszów)
9. Przygotowanie i upowszechnienie podręcznika dla projektodawców zawierającego w jednym miejscu wszelkie informacje konieczne do przygotowania wniosku o dofinansowanie
10. Upowszechnienie informacji niezbędnych do dokonania analizy problemu
11. Szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym
12. Przesyłanie informacji na temat Priorytetu VII PO KL w postaci newslettera
13. Inne, jakie?

Jakiej pomocy potrzebują Państwo dla skutecznej realizacji Państwa projektu systemowego? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Środki finansowe na zatrudnienie specjalistów (umowy zlecenie)
2. Konsultacje w trakcie pisania wniosku o dofinansowanie, potem w trakcie realizacji projektu
3. Środki na zwiększenie zatrudnienia etatowego
4. Szkolenia
5. Środki na poprawę sytuacji lokalowej
6. Doradztwo / wsparcie indywidualne
7. Środki na zakup samochodu
8. Pomoc w zakresie księgowości i rozliczania projektu
9. Środki na zakup dodatkowego sprzętu biurowego
10. Środki na zakup nowych komputerów
11. Inne, jakie?

Jak Pana(i) zdaniem można zachęcić Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie do realizacji projektów w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę wpisać:

A które z poniższych działań mogłyby zachęcić inne instytucje działające na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu do startowania w konkursach o dofinansowanie organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Większa promocja Priorytetu VII
2. Spotkania informacyjne poświęcone możliwościom, jakie daje PO KL
3. Pokazywanie sukcesów, jakie osiągnęły inne projekty
4. Zmniejszenie biurokracji związanej z aplikowaniem o dofinansowanie
5. Zmniejszenie biurokracji związanej z realizacją projektów
6. Zmiana kryteriów dostępu
7. Informacje powinny mieć przystępniejszą formę, zrozumiałą również dla osób, które, na co dzień nie zajmują się PO KL
8. Możliwość dokonania poprawek w wypadku uchybień formalnych na etapie aplikowania
9. Inne, jakie?

Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?

1. Znam szczegółowo wszystkie działania w ramach Priorytetu VII
2. Znam ogólnie wszystkie działania w ramach Priorytetu VII
3. Znam ogólnie Priorytet VII, ale niektóre działania znam lepiej niż inne
4. Znam ogólnie Priorytet VII, ale nie konkretne działania
5. Nie znam zbyt dobrze lub w ogóle nie znam Priorytetu VII

Skąd czerpie Pan(i) informacje na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach PO KL? Proszę wskazać wszystkie wykorzystywane przez Pana/Panią źródła.

1. Strona IP (WUP Rzeszów)
2. Strona ROPS
3. strona MRR, MPiPS , www.funduszeuropejskie.gov.pl lub www.funduszestrukturalne.gov.pl
4. Strony pracowników socjalnych
5. Spotkania informacyjne prowadzone przez IP (WUP Rzeszów)
6. Szkolenia organizowane przez IP (WUP Rzeszów)
7. Szkolenia organizowane przez ROEFS

8. Szkolenia organizowane przez ROPS
9. Szkolenia **odpłatne, np. oferta przysłana do naszej instytucji**
10. Punkt **informacyjny IP (WUP Rzeszów)**
11. Informacje z ROEFS
12. Ulotki, broszury,
13. Prasa
14. Wymiana **informacji i doświadczeń z innymi instytucjami**
15. Dokumenty programowe
17. **Żadne - te informacje mnie nie interesują**
18. Inne, jakie?

Jak Pan(i) ocenia stronę internetową IP (WUP Rzeszów)? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą

Strona www.pokl.wup-rzeszow.pl jest dla mnie:

1. 1 **Nieważna**
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 **Ważna**

1. 1 **Mało przydatna w codziennej pracy**
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 **Bardzo przydatna w codziennej pracy**

1. 1 **Nieprzejrzysta**
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 **Przejrzysta**

Jak Pan(i) ocenia szkolenia organizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS)? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą

Informacje ze szkoleń organizowanych przez ROPS są dla mnie:

1. 1 **Nieważne**
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 **Ważne**

1. 1 **Mało przydatne w codziennej pracy**
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 **Bardzo przydatne w codziennej pracy**

1. 1 **Trudno dostępne**
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5 **Łatwo dostępne**

Czy wiedział (a) Pan(i) o spotkaniach na temat Priorytetu VII PO KL organizowanych przez IP (WUP Rzeszów)?

1. Tak
2. Nie

Kto z Państwa gminy/powiatu uczestniczył w spotkaniu?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, osobiście 2. Inny przedstawiciel kadry kierowniczej naszej instytucji 3. Pracownik naszej instytucji 4. Wójt, starosta lub jego przedstawiciel 5. Nikt 6. Ktoś inny, proszę wpisać kto 7. Ktoś inny, proszę wpisać kto 8. Ktoś inny, proszę wpisać kto
Jak ocenia Pan(i) współpracę merytoryczną dotyczącą realizacji projektu z organem prowadzącym (wójtem/burmistrzem/starostą)?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo dobrze 2. Raczej dobrze 3. Ani dobrze, ani źle 4. Raczej źle 5. Bardzo źle
Kto wyszedł z inicjatywą realizacji projektu w ramach Priorytetu VII PO KL?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nasz instytucja 2. Organ prowadzący 3. Zostało to ustalone wspólnie
Czy w związku z realizacją projektu systemowego zatrudnili Państwo dodatkowych pracowników?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
Czy pracownicy zaangażowani w realizację projektu wykonują część zadań w godzinach nadliczbowym?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
Czy stali pracownicy w związku z realizacją projektu otrzymują dodatkowe wynagrodzenie?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
Czy w Pana(i) instytucji zostało wydzielone stanowisko ds. realizacji projektów?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
Czy zamierza Pan (i) utrzymać wydzielone stanowisko ds. realizacji projektów w przyszłości?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie 3. Trudno powiedzieć
Czy w najbliższej przyszłości zamierzają Państwo zatrudnić dodatkowego pracownika/pracowników w związku z realizacją projektu?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie 3. Trudno powiedzieć
Czy widzi Pan(i) potrzebę ubiegania się o środki w ramach PO KL?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
Czy w Pana(i) ocenie środki możliwe do pozyskania w ramach Priorytetu VII PO KL mogą wpłynąć na podniesienie jakości / skuteczności usług świadczonych przez system pomocy i integracji społecznej?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak

3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
Dlaczego projekty realizowane w ramach Priorytetu VII PO KL w Pana/Pani ocenie nie wpływają na podniesienie jakości usług świadczonych przez system pomocy i integracji społecznej?
Czy w Pana/Pani ocenie środki możliwe do pozyskania w ramach Priorytetu VII PO KL mogą wpłynąć na podniesienie jakości usług świadczonych przez Pana/Pani instytucję?
1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
Czy Pana(i) gminie/powiecie jest uchwalona strategia rozwiązywania problemów społecznych?
1. Tak 2. Nie
Czy strategia ta w Pana(i) odczuciu jest realizowana?
1. Tak 2. Nie 3. Trudno powiedzieć
Czy Pana(i) instytucja posiada plan działań?
1. Tak 2. Nie
Na jaka okres czasu sporządzony jest plan działań Pana(i) instytucji?
1. Półroczny bądź krótszy 2. Roczny 3. Dłuższy niż roczny
Czy w planie działań założone są wskaźniki do osiągnięcia?
1. Tak 2. Nie
Czy Pana(i) instytucja zbiera informacje o beneficjentach, którym zostało udzielone wsparcie?
1. Tak 2. Nie
Do czego wykorzystywane są zgromadzone informacje o beneficjentach? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Do celów statystycznych i/lub sprawozdawczych 2. Do zdiagnozowania problemu/problemów społeczności lokalnej 3. Do lepszego dobrania formy wsparcia dla konkretnego beneficjenta 4. Do przygotowania projektu odpowiadającego potrzebom beneficjentów 5. W innych celach, jakich?
Czy Pana(i) instytucja realizuje projekt w partnerstwie z inną instytucją?
1. Tak 2. Nie
Dlaczego Pana(i) instytucja realizuje projekt w partnerstwie?
Dlaczego Pana(i) instytucja nie realizowała projektu w partnerstwie?
Z jaką instytucją są Państwo w partnerstwie?
1. Powiatowy Urząd Pracy 2. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej 3. Organizacja pozarządowa 4. %tekst%

5. Inny, proszę wpisać jaki

Czy współpracują lub współpracowali Państwo z jedną z poniższych instytucji (niezależnie od realizacji projektu)? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.

1. Powiatowy Urząd Pracy
2. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
3. Organizacja pozarządowa
4. %tekst%
6. Z żadną z powyższych
7. Inny, proszę wpisać jaki

Czy współpracują Państwo z innymi OPS-ami/PCPR-ami ?

1. Tak
2. Nie

Co jest efektem tej współpracy? Proszę wpisać:

Ile osób w Państwa instytucji zajmuje się przygotowaniem i/lub realizacją projektu w ramach Priorytetu VII PO KL?

Jak ocenia Pan(i) wiedzę i kwalifikacje osób zajmujących się przygotowaniem lub realizacją projektu? Proszę odnieść się do każdego stwierdzenia posługując się skalą od 1 do 5.

Nasi pracownicy dobrze znają Priorytet VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Nasi pracownicy mają szczegółową wiedzę o potrzebach poszczególnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Nasi pracownicy mają duże doświadczenie w stosowaniu aktywnych metod integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Nasi pracownicy dobrze znają aktywne metody integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Jakiego rodzaju pracowników brakuje w Pana(i) instytucji?

1. Pracownicy socjalni
2. Doradcy zawodowi
3. Psychologowie
4. Księgowi
5. Żadnych
6. Inni, jacy?

Czy w budżecie Pana(i) instytucji są specjalnie wydzielone środki na szkolenia i/bądź dokształcanie się pracowników?

1. Tak
2. Nie

Jak określiłby Pan(i) chęć pracowników do uczestnictwa w szkoleniach? Pracownicy są:

1. Bardzo chętni 2. Raczej chętni 3. Raczej niechętni 4. Bardzo niechętni
Jaka część pracowników pracujących w instytucji ma do dyspozycji swój własny komputer wraz z pełnym oprogramowaniem niezbędnym do wykonywania wszystkich czynności na danym stanowisku?
1. Wszyscy pracownicy 2. Ponad połowa pracowników 3. Nie więcej niż połowa pracowników
Czy wszystkie stanowiska komputerowe posiadają niezależny od linii telefonicznej dostęp do Internetu?
1. Tak 2. Nie
Czy mają Państwo pomieszczenie do spotkań grupowych?
1. Tak 2. Nie
Czy mają Państwo wydzielone pomieszczenia do prowadzenia indywidualnych rozmów z beneficjentami?
1. Tak 2. Nie
Czy mają Państwo samochód?
1. Tak 2. Nie
Czy posiadany sprzęt biurowy jest Pana zdaniem wystarczający do prawidłowej realizacji zadań?
1. Tak 2. Nie
Jak ocenia Pan(i) poziom rotacji kadr?
1. Duży 2. Przeciętny 3. Nieznaczny
Co jest przyczyną dużej rotacji w Państwa instytucji?
Czy dokonują Państwo oceny skuteczności wsparcia udzielonego beneficjentom?
1. Tak 2. Nie
W jaki sposób dokonują Państwo takiej oceny? Proszę wpisać:
Jakie jest Pan/Pani wykształcenie?
1. Wyższe 2. Średnie 3. Zasadnicze zawodowe 4. Podstawowe
Jak długo pracuje Pan(i) w obecnym miejscu?
1. Do roku 2. Powyżej roku do 2 lat 3. Powyżej 2 lat do 10 lat 4. Powyżej 10
Jak długo pracuje Pan(i) na obecnym stanowisku?
1. Do roku 2. Powyżej roku do 2 lat 3. Powyżej 2 lat do 10 lat 4. Powyżej 10
Ilu pracowników liczy instytucja, w której Pan/Pani pracuje? Proszę wpisać liczbę osób

zatrudnionych niezależnie od formy zatrudnienia.
Czy aplikowali Państwo o dofinansowanie projektu w ramach innego niż Kapitał Ludzki Programu Operacyjnego?
1. Tak 2. Nie
W ramach jakiego Programu aplikowali Państwo?
1. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006 2. Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL 3. Regionalny Program Operacyjny 2007-2013 4. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006 5. Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 6. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 7. Instrumenty Norweskie 8. Inny, jaki? 9. Inny, jaki? 10. Inny, jaki?
Czy Pana(i) instytucja korzystała z usług firmy doradczej w trakcie przygotowania wniosku o dofinansowanie?
1. Tak 2. Nie
Jak określiłby Pan(i) poziom ubóstwa w %kody% , w %kt% znajduje się Pana/Pani instytucja? Proszę wpisać:
Jaka była liczba klientów Pana(i) instytucji w ciągu ubiegłego półrocza (od stycznia do końca czerwca 2009)? Jeśli nie zna Pan(i) dokładnej liczby, proszę wpisać liczbę szacunkową. Proszę wpisać liczbę:

6.2.2. Kwestionariusz dla pracowników OPS/PCPR

<p>Szanowni Państwo!</p> <p>Poniższa ankieta jest częścią badania realizowanego przez firmę PSDB na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie pt. "Analiza aktywności projektodawców w województwie podkarpackim w zakresie działań skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Priorytetu VII PO KL, w tym analiza aktywności instytucji pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR) w realizacji działań współfinansowanych z EFS".</p> <p>Będziemy bardzo wdzięczni za poświęcenie ok. 15 minut na wypełnienie ankiety.</p> <p>Z poważaniem, Zespół PSDB</p>
W jakiej instytucji Pan(i) pracuje?
1. Ośrodek Pomocy Społecznej 2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Jakie stanowisko Pan(i) zajmuje?
1. Kierownik wydziału / innej komórki organizacyjnej 2. Pracownik <u>niezajmujący</u> stanowiska kierowniczego
Czy realizowali Państwo projekt systemowy w ramach Priorytetu VII "Promocja integracji społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w roku 2008?
1. Tak 2. Nie
Czy realizują Państwo obecnie projekt systemowy w ramach Priorytetu VII "Promocja

integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?
1. Tak 2. Nie
Dlaczego ubiegają się Państwo o dodatkowe środki?
Dlaczego Państwo nie realizują projektu systemowego?
Czy w przyszłości planują Państwo realizację projektu systemowego w ramach Priorytetu VII PO KL?
1. Tak 2. Nie 3. Trudno powiedzieć
Dlaczego nie są Państwo zainteresowani realizacją projektu systemowego w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Nasze zasoby kadrowe są niewystarczające do tego, by przygotować projekt 2. Nasze zasoby kadrowe są niewystarczające do tego, by realizować projekt 3. Nie udało się zrekrutować odpowiedniej liczby uczestników do projektu 4. Uczestnicy rezygnują, trudno ich utrzymać w projekcie 5. Procedury realizacji projektu są nadmiernie skomplikowane 6. Nie poradzimy sobie z księgowością i rozliczeniami 7. Klienci naszej instytucji nie potrzebują takiego wsparcia 8. Ponieważ nie widzimy potrzeby stosowania dwóch form wsparcia jednocześnie, jak nakazuje IP (WUP) 9. Ze względu na związaną z tym zbyt dużą biurokrację 10. Ze względu na zbyt małą wiedzę o tym, jak realizować wskazane formy wsparcia 11. Ze względu na brak zainteresowania ze strony wójta/starosty 12. Ponieważ komórki finansowe starostwa /urzędu gminy musiałyby wykonywać dodatkowe zadania, do których nie są przygotowane 13. Ze względu na zbyt małą liczbę zainteresowanych projektem beneficjentów 14. Możliwe do wykorzystania w ramach projektu formy wsparcia są nieadekwatne do potrzeb naszych beneficjentów 15. Możliwe formy wsparcia powodują znaczny wzrost papierowej roboty, która pochłania czas, który mógłby być wykorzystywany na pracę z beneficjentami 16. Projekt, który moglibyśmy realizować, nakłada się na projekty realizowane przez PUP 17. Nie mamy wkładu własnego 18. Nie posiadamy wiedzy i/lub doświadczenia w realizacji projektów 19. Inne, proszę wpisać jakie?
Czy IP (WUP Rzeszów) zgłosiła uwagi do Państwa projektu zgłoszonego do dofinansowania w roku 2007?
1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem
Czy IP (WUP Rzeszów) zgłosiła uwagi do Państwa projektu zgłoszonego do dofinansowania w roku 2008?
1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem
Jak oceniają Państwo zgłoszone przez IP (WUP Rzeszów) zmiany do projektu złożonego w 2007? Proszę zaznaczyć, z którymi z poniższych zdań się Pan(i) zgadza.
1. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) utrudniły realizację projektu 2. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) są w pełni uzasadnione 3. Trudno zrozumieć, dlaczego IP (WUP Rzeszów) chciał zmieniać projekt 4. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) ułatwiły realizację projektu 5. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) były bardzo pouczające 6. Nie zgadzam się z żadnym z powyższych zdań
Jak oceniają Państwo zgłoszone przez IP (WUP Rzeszów) zmiany do obecnie realizowanego

projektu? Proszę zaznaczyć, z którymi z poniższych zdań się Pan(i) zgadza.
<ol style="list-style-type: none">1. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) utrudnią/utrudniły realizację projektu2. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) są w pełni uzasadnione3. Trudno zrozumieć, dlaczego IP (WUP Rzeszów) chciał zmieniać projekt4. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) ułatwią/ułatwiły realizację projektu5. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP Rzeszów) były bardzo pouczające6. Nie zgadzam się z żadnym z powyższych zdań
Jak Pana zdaniem przebiegał proces oceny wniosku o dofinansowanie?
<ol style="list-style-type: none">1. Bardzo sprawnie2. Raczej sprawnie3. Raczej niesprawnie4. Bardzo niesprawnie
Ile tygodni minęło od momentu złożenia wniosku o dofinansowanie do zawarcia umowy? { 123; Ilość miejsc przed przecinkiem: 2; Ilość miejsc po przecinku: 0}
Jak ocenia Pan(i) komunikację pomiędzy Pana(i) instytucją a IP (WUP Rzeszów) w trakcie przygotowania projektu?
<ol style="list-style-type: none">1. Zdecydowanie dobrze2. Raczej dobrze3. Ani dobrze ani źle4. Raczej źle5. Zdecydowanie źle
Jak ocenia Pan(i) informacje otrzymywane od IP (WUP Rzeszów)?
Informacje były:
<ol style="list-style-type: none">1. 1 niewystarczające2. 23. 34. 45. 5wystarczające
<ol style="list-style-type: none">1. 1niedokładne2. 23. 34. 45. 5dokładne
Jak ocenia Pan(i) współpracę z opiekunem projektu po stronie IP (WUP Rzeszów)?Proszę posłużyć się pięciostopniową skalą.
<ol style="list-style-type: none">1. Zdecydowanie dobrze2. Raczej dobrze3. Ani dobrze ani źle4. Raczej źle5. Zdecydowanie źle
Jak ocenia Pan(i) opiekuna Państwa projektu?
Opiekun jest:
<ol style="list-style-type: none">1. 1niekompetentny2. 23. 34. 45. 5 kompetentny
<ol style="list-style-type: none">1. 1mało pomocny2. 2

3. 3
4. 4
5. 5bardzo pomocny
Jaki typ wsparcia jest oferowany grupom docelowym w realizowanym przez Państwa projekcie?
1. Kontrakt socjalny 2. Program aktywności lokalnej 3. Wsparcie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych
Kontrakt socjalny
1. Zasiłki i pomoc w naturze; 2. Praca socjalna 3. Prace społecznie użyteczne 4. Instrumenty aktywnej integracji 5. Działania o charakterze środowiskowym
Program aktywności lokalnej
1. Środowiskowa praca socjalna 2. Instrumenty aktywnej integracji 3. Prace społecznie użyteczne 4. Działania o charakterze środowiskowym
Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych
1. Środowiskowa praca socjalna 2. Instrumenty aktywnej integracji 3. Działania o charakterze środowiskowym
Dlaczego wybrali Państwo taki typ wsparcia? Proszę wpisać:
Czy w trakcie realizacji projektu natrafili państwo na jakieś trudności?
1. Tak 2. Nie
Na jakie trudności natrafili Państwo podczas realizacji projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Problemy z płynnością finansową 2. Brakuje nam czasu na realizację zamierzonych działań 3. Podejmowane działania nie są odpowiedniej jakości 4. Beneficjenci nie chcą uczestniczyć w projekcie 5. Kłopoty organizacyjne 6. Kłopoty z księgowością 7. Trudności w rekrutacji beneficjentów 8. Inne, jakie?
Jakie są przyczyny trudności jakie pojawiły się w trakcie realizacji projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Złe rozpoznanie potrzeb beneficjentów 2. Zbyt optymistyczne założenia, jeśli chodzi o zainteresowanie beneficjentów oferowanym wsparciem 3. Brak zainteresowania beneficjentów proponowanym wsparciem 4. Formy wsparcia mało atrakcyjne dla beneficjentów 5. Opóźnienia w podpisaniu umowy 6. Opóźnienia w płatnościach z WUP 7. Brak doświadczenia w realizacji projektów 8. Brak umiejętności realizowania przewidzianych form wsparcia 9. Zmiany zasad w trakcie realizacji projektu 10. Wydawanie przez IP (WUP) nowych interpretacji, które mają wpływ na kształt projektu lub podejście do jego realizacji 11. Stosowanie przepisów prawa zamówień publicznych 12. Zbyt krótki czas na realizację działań projektu 13. Inne, jakie?
W jaki sposób rekrutowali Państwo uczestników projektu? Proszę wpisać wszystkie

wykorzystywane sposoby:

{ TEKST; Liczba znaków: 700 }

Jak ocenia Pan(i) skuteczność wykorzystywanych sposobów rekrutacji?

1. Bardzo skuteczna
2. Raczej skuteczna
3. Raczej nieskuteczna
4. Bardzo nieskuteczna

5. Trudno powiedzieć

Dlaczego osoby, które mogłyby uczestniczyć w projekcie nie chcą tego robić? Proszę wpisać:

Czy zamierzają Państwo startować w konkursach o dofinansowanie projektu z Priorytetu VII PO KL?

1. Tak
2. Nie

3. Trudno powiedzieć

Jeśli miałoby Państwo pełną swobodę wyboru form wsparcia, to realizacja, jakich projektów interesowałaby Państwa najbardziej? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej (CIS, KIS, ZAZ)
2. Kursy i szkolenia umożliwiające nabycie lub podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych
3. Staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy
4. Poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe
5. Rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, streetworkingu, coaching, trening pracy)
6. Rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej, w tym w powrocie na rynek pracy
7. Rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych
8. Wsparcie tworzenia i działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne, w tym zaburzone psychicznie
9. Promocja i wsparcie wolontariatu w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
10. Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe) połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej
11. Organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
12. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym
13. Prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie (w tym działań mających na celu przygotowanie i wdrażanie gminnych lub powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych)
14. Zasiłki i pomoc w naturze adresowana do uczestników projektu
15. Praca socjalna
16. Prace społecznie użyteczne
17. Środowiskowa praca socjalna
18. Inne działania o charakterze integracyjnym, jakie?

Jakie grupy docelowe chciałoby Państwo objąć projektem? Proszę wpisać:

Czy korzystali Państwo z pomocy Regionalnego Ośrodka EFS (ROEFS) w trakcie przygotowania bądź realizacji projektu?

1. Tak
2. Nie

Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez Regionalny Ośrodek EFS (ROEFS) skorzystali Państwo? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Szkolenia / warsztaty merytorycznie związane z realizowanym projektem 2. Szkolenia / warsztaty związane z zarządzaniem bądź administrowaniem projektem 3. Doradztwo 4. Uzyskanie informacji 5. Inne, jakie 	
Czy w trakcie przygotowania projektu i/lub jego realizacji skorzystali Państwo ze wsparcia oferowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS)?	
1. Korzystaliśmy ze wsparcia oferowanego przez ROPS na etapie przygotowania projektu	1. Tak
2. Korzystaliśmy ze wsparcia oferowanego przez ROPS na etapie realizacji projektu	2. Nie
Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez ROPS skorzystali Państwo?	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Szkolenie/warsztaty merytorycznie związane z realizowanym projektem 2. Szkolenie / warsztaty związane z zarządzaniem bądź administrowaniem projektem 3. Doradztwo indywidualne 	
Na ile wsparcie ROPS pomogło Państwu w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie?	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo pomogło 2. Pomogło w niewielkim stopniu 3. Nie miało wpływu na przygotowanie wniosku 	
Na ile wsparcie ROPS pomogło Państwu w realizacji projektu?	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo pomogło 2. Pomogło w niewielkim stopniu 3. Nie miało wpływu na przygotowanie wniosku 	
Jakich działań ze strony ROPS zabrakło? Proszę wpisać:	
Jakie działania w przyszłości mógłby podjąć ROPS w celu wsparcia Państwa instytucji w realizacji projektu systemowego? Proszę wpisać:	
Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Darmowe szkolenia z zakresu tworzenia projektu i przygotowania wniosku o dofinansowanie 2. Szkolenia przygotowujące do realizacji projektu 3. Spotkanie o charakterze instruktażowym dotyczące zasad sporządzania wniosku 4. Przystępniejsze informacje na temat jak przygotować wniosek na stronie IP (WUP Rzeszów) 5. Możliwość darmowego skorzystania z usług doradcy 6. Spotkania przedstawicieli IP (WUP Rzeszów) z potencjalnymi beneficjentami 7. Utworzenie sieci punktów informacyjnych, gdzie możliwe byłoby uzyskanie szczegółowych informacji na temat aplikowania w ramach komponentu regionalnego PO KL 8. Poprawa przejrzystości i przystępności informacji stronach IP (WUP Rzeszów) 9. Przygotowanie i upowszechnienie podręcznika dla projektodawców zawierającego w jednym miejscu wszelkie informacje konieczne do przygotowania wniosku o dofinansowanie 10. Upowszechnienie informacji niezbędnych do dokonania analizy problemu 11. Szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym 12. Przesyłanie informacji na temat Priorytetu VII PO KL w postaci newslettera 13. Inne, jakie? 	
Jakiej pomocy potrzebują Państwo dla skutecznej realizacji Państwa projektu systemowego? Jaka pomoc zachęciłaby Państwa do realizacji projektu? / Jaka pomoc zachęciłaby Państwa do realizacji projektu? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Środki finansowe na zatrudnienie specjalistów (umowy zlecenie) 2. Doradztwo / wsparcie indywidualne 	

3. Środki na zwiększenie zatrudnienia etatowego
4. Konsultacje w trakcie pisania wniosku o dofinansowanie, potem w trakcie realizacji projektu
5. Środki na poprawę sytuacji lokalowej
6. Szkolenia
7. Środki na zakup samochodu
8. Pomoc w zakresie księgowości i rozliczania projektu
9. Środki na zakup dodatkowego sprzętu biurowego
10. Środki na zakup nowych komputerów
11. Inne, jakie?

Jak Pana(i) zdaniem można zachęcić Ośrodki Pomocy Społecznej lub Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie do realizacji projektów w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę wpisać:

A które z poniższych działań mogłyby zachęcić inne instytucje działające na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu do startowania w konkursach o dofinansowanie organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Większa promocja Priorytetu VII
2. Spotkania informacyjne poświęcone możliwościom, jakie daje PO KL
3. Pokazywanie sukcesów, jakie osiągnęły inne projekty
4. Zmniejszenie biurokracji związanej z aplikowaniem o dofinansowanie
5. Zmniejszenie biurokracji związanej z realizacją projektów
7. Zmiana kryteriów dostępu
8. Informacje powinny mieć przystępniejszą formę, zrozumiałą również dla osób, które na co dzień nie zajmują się PO KL
9. Możliwość dokonania poprawek w wypadku uchybień formalnych na etapie aplikowania
10. Inne, jakie?

Czy aplikowali Państwo o dofinansowanie projektu w konkursach ogłaszanych w ramach PO KL?

1. Tak
2. Nie

W ramach, których Priorytetów PO KL startowali Państwo w konkursach o dofinansowanie projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.

1. Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna
2. Priorytet V Dobre rządzenie
3. Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich
4. Priorytet VII Promocja integracji społecznej

Czy została podpisana umowa/y o dofinansowanie?

1. Tak
2. Nie

Dlaczego nie startowali Państwo w konkursach o dofinansowanie z EFS w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Nie mamy wystarczających zasobów kadrowych do przygotowania projektu
2. Nie mamy wystarczających zasobów kadrowych do realizacji projektu
3. Nie udało się rekrutować odpowiedniej liczby uczestników do projektu
4. Uczestnicy rezygnują, trudno ich utrzymać w projekcie
5. Skupiliśmy się na realizacji projektu systemowego
6. Procedury realizacji projektu są nadmiernie skomplikowane
7. Nie poradzimy sobie z księgowością i rozliczeniami
8. Nasi klienci nie potrzebują takiego wsparcia
9. Konieczność posługiwania się formami z listy określonej w Szczegółowym Opisie Priorytetów
10. Ze względu na zbyt małą liczbę zainteresowanych projektem beneficjentów
11. Nie mamy wkładu własnego
12. Wymagania są nieprecyzyjne
13. Nie wiedziałem o takiej możliwości

14. Nie posiadamy wiedzy i/lub doświadczenia w realizacji projektów

15. Inne, jakie?

Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII „Promocja Integracji Społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?

1. Znam szczegółowo wszystkie działania w ramach Priorytetu VII
2. Znam ogólnie wszystkie działania w ramach Priorytetu VII
3. Znam ogólnie Priorytet VII, ale niektóre działania znam lepiej niż inne
4. Znam ogólnie Priorytet VII, ale nie konkretne działania
5. Nie znam zbyt dobrze lub w ogóle nie znam Priorytetu VII

Skąd czerpie Pan(i) informacje na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach PO KL? Proszę wskazać wszystkie wykorzystywane przez Pana/Panią źródła.

1. Strona IP (WUP Rzeszów)
2. Strona ROPS
3. Strona MRR, MPiPS, www.funduszeuropejskie.gov.pl lub www.funduszeuropejskie.gov.pl
4. Strony pracowników socjalnych
5. Spotkania informacyjne prowadzone przez IP (WUP Rzeszów)
6. Szkolenia organizowane przez IP (WUP Rzeszów)
7. Szkolenia organizowane przez ROEFS
8. Szkolenia organizowane przez ROPS
9. Szkolenia odpłatne, np. oferta przysłana do naszej instytucji
10. Punkt informacyjny WUP
11. Informacje z ROEFS
12. Ulotki, broszury,
13. Prasa
14. Wymiana informacji i doświadczeń z innymi instytucjami
15. Dokumenty programowe
16. Inne, jakie?

Jak Pan(i) ocenia stronę internetową IP (WUP Rzeszów)? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą

Strona www.pokl.wup-rzeszow.pl jest dla mnie:

1. 1Nieważna
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Ważne

1. 1Mało przydatna w codziennej pracy
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Bardzo przydatna w codziennej pracy

1. 1Nieprzejrzysta
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Przejrzysta

Jak Pan(i) ocenia szkolenia organizowane przez ROPS? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą

Informacje ze szkoleń organizowanych przez ROPS są dla mnie:

1. 1Nieważne
2. 2
3. 3

4. 4	
5. 5Ważne	
1. 1 Mało przydatne w codziennej pracy	
2. 2	
3. 3	
4. 4	
5. 5 Bardzo przydatne w codziennej pracy	
1. 1Trudno dostępne	
2. 2	
3. 3	
4. 4	
5. 5Łatwo dostępne	
Czy wiedział (a) Pan(i) o spotkaniach na temat Priorytetu VII PO KL organizowanych przez IP (WUP Rzeszów)?	
1. Tak	
2. Nie	
Kto z Państwa gminy/powiatu uczestniczył w spotkaniu?	
1. Ja, osobiście	
2. Kierownik/dyrektor	
3. Pracownik naszej instytucji	
4. Wójt, starosta lub jego przedstawiciel	
5. Nikt	
6. Ktoś inny, proszę wpisać, kto	
7. Ktoś inny, proszę wpisać, kto	
8. Ktoś inny, proszę wpisać, kto	
Czy widzi Pan(i) potrzebę ubiegania się o środki w ramach PO KL?	
1. Zdecydowanie tak	
2. Raczej tak	
3. Raczej nie	
4. Zdecydowanie nie	
5. Trudno powiedzieć	
Proszę określić na ile zgadza się Pan(i) z poniższymi stwierdzeniami:	
1. Mam szczegółową wiedzę o potrzebach poszczególnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1. Zdecydowanie tak
2. Znam aktywne metody integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	2. Raczej tak
	3. Raczej nie
	4. Zdecydowanie nie
Proszę zaznaczyć, w stosowaniu, których form pomocy spośród wymienionych, ma Pan(i) doświadczenie	
1. Kontrakt socjalny	
2. Indywidualny program usamodzielnienia	
3. Lokalny program pomocy społecznej	
4. Prowadzenie zajęć w Centrum Integracji społecznej	
5. Prowadzenie zajęć w Klubach Integracji społecznej	
6. Udzielanie zasiłku lub pożyczki na ekonomiczne usamodzielnienie lub zmianę miejsca zamieszkania	
7. Żadne z powyższych	
Kiedy ostatnio zapoznawał się z nowymi informacjami dotyczącymi działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej?	
1. W ciągu ostatniego tygodnia	
2. W ciągu ostatniego miesiąca	

3. W ciągu ostatniego półrocza
4. Dawniej niż pół roku temu
Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył Pan(i) w szkoleniach/warsztatach poświęconych przygotowaniu projektów z EFS?
1. Tak
2. Nie
Czy posiada Pan(i) do własnej dyspozycji zestaw komputerowy z pełnym oprogramowaniem koniecznym do wykonywania przez Pana/Panią pracy?
1. Tak
2. Nie
Na ile jest Pan(i) zadowolony(a) z wykonywanej pracy?
1. Zdecydowanie zadowolony
2. Raczej zadowolony
3. Raczej niezadowolony
4. Zdecydowanie niezadowolony
Czy dokonują Państwo oceny skuteczności wsparcia udzielonego beneficjentom?
1. Tak
2. Nie
W jaki sposób dokonują Państwo takiej oceny? Proszę wpisać:
Jakie jest Pan/Pani wykształcenie?
1. Wyższe
2. Policealne
3. Średnie
4. Zasadnicze zawodowe
5. Podstawowe
Jak długo pracuje Pan(i) w obecnym miejscu?
1. Do roku
2. Powyżej roku do 2 lat
3. Powyżej 2 lat do 10 lat
4. Powyżej 10
Jak długo pracuje Pan(i) na obecnym stanowisku?
1. Do roku
2. Powyżej roku do 2 lat
3. Powyżej 2 lat do 10 lat
4. Powyżej 10
Ile procent swojego czasu pracy poświęca Pan(i) na działania związane z przygotowaniem bądź realizacją projektu dofinansowanego w ramach Priorytetu VII PO KL? :Proszę wpisać liczbę:
%

6.2.3. Kwestionariusz dla instytucji konkursowych

<p>Szanowni Państwo!</p> <p>Poniższa ankieta jest częścią badania realizowanego przez firmę PSDB na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie pt. "Analiza aktywności projektodawców w województwie podkarpackim w zakresie działań skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Priorytetu VII PO KL, w tym analiza aktywności instytucji pomocy społecznej (ROPS, OPS, PCPR) w realizacji działań współfinansowanych z EFS".</p> <p>Będziemy bardzo wdzięczni za poświęcenie ok. 15 minut na wypełnienie ankiety.</p> <p>Z poważaniem,</p>

Zespół PSDB
W jakiej instytucji Pan/Pani pracuje / działa?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Instytucja szkoleniowa 2. Organizacja pozarządowa 3. Organizacja kościelna o charakterze społecznym 4. Zakład Aktywizacji Zawodowej 5. Spółdzielnia socjalna
Jakie stanowisko Pan/ Pani zajmuje?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezes / zastępca prezesa / dyrektor / wice dyrektor 2. Kierownik wydziału / departamentu / innej komórki organizacyjnej 3. Pracownik <u>niezajmujący</u> stanowiska kierowniczego / działacz / członek stowarzyszenia
Czy Państwa organizacja działa w obszarze integracji społecznej bądź wykluczenia społecznego?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
Czy słyszał Pan/Pani o możliwości realizowania projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie 3. Trudno powiedzieć
Czy Pana/Pani zdaniem, Pana/Pani instytucja może otrzymać z EFS dofinansowanie na realizację projektu na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie 3. Trudno powiedzieć
Czy startowali Państwo w konkursach o dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu VII "Promocja Integracji Społecznej" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
W ramach którego działania/poddziałania aplikowali Państwo o dofinansowanie?
<ol style="list-style-type: none"> 1. 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 2. 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej 3. 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji
Dlaczego wybrali Państwo to działanie/ poddziałanie?
Czy została z Państwem podpisana umowa o dofinansowanie?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie
Dlaczego Pana/Pani instytucja nie podpisała umowy o dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu VII "Promocja integracji społecznej" PO KL?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wniosek uzyskał ponad 60% ogółem, lecz zabrakło środków 2. Wniosek został odrzucony na etapie oceny formalnej 3. Wniosek został odrzucony na etapie oceny merytorycznej z powodu niezyskania 60% punktów ogółem 4. Zrezygnowaliśmy z podpisania umowy 5. IP (WUP Rzeszów) zrezygnowała z podpisania umowy 6. Inne, jakie 7. Inne, jakie 8. Inne, jakie
Jaka część wniosku została oceniona najniżej?
Czy na etapie oceny budżet Państwa projektu został skierowany do negocjacji?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak

2. Nie
Czego dotyczyły negocjacje? Proszę wskazać wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdaniem WUP przedstawione koszty były zbyt wysokie 2. Zdaniem WUP część kosztów była zbędna 3. WUP prosił o wyjaśnienie części pozycji w budżecie 4. Zdaniem WUP część kosztów była niedoszacowana 5. Zakresu projektu i grupy docelowej 6. Inne, jakie?
Jak oceniają Państwo te zmiany? Proszę zaznaczyć, z którymi z poniższych zdań się Pan(i) zgadza.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) utrudnia/utrudniły realizację projektu 2. Zmiany w projekcie proponowane przez IP (WUP) są w pełni uzasadnione 3. Trudno zrozumieć, dlaczego IP (WUP) chciała zmieniać projekt 4. Zmiany wprowadzone przez IP (WUP) ułatwia/ ułatwiły realizację projektu 5. Zmiany proponowane przez IP (WUP) były bardzo pouczające 6. Żadne z powyższych
Jak Pana/Pani zdaniem przebiegał proces oceny wniosku o dofinansowanie?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo sprawnie 2. Raczej sprawnie 3. Raczej niesprawnie 4. Bardzo niesprawnie
Ile tygodni minęło od momentu złożenia wniosku o dofinansowanie do otrzymania decyzji?
Ile tygodni minęło od momentu złożenia wniosku o dofinansowanie do zawarcia umowy?
Jak ocenia Pan(i) komunikację pomiędzy Pana(i) instytucją a IP (WUP Rzeszów)?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdecydowanie dobrze 2. Raczej dobrze 3. Ani dobrze ani źle 4. Raczej źle 5. Zdecydowanie źle
Jak Pan(i) ocenia współpracę z IP (WUP Rzeszów) na etapie przygotowania i oceny wniosków? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą.
Kontakty były:
<ol style="list-style-type: none"> 1. 1mało przyjazne 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5bardzo przyjazne
Uzyskane informacje były:
<ol style="list-style-type: none"> 1. 1niewyczerpujące 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5wyczerpujące
Pracownicy byli:
<ol style="list-style-type: none"> 1. 1niekompetentni 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5kompetentni
Czy w wyniku negocjacji z IP (WUP Rzeszów) budżet projektu został zmniejszony?
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie

O ile procent budżet został zmniejszony?

Jaki rodzaj projektu zgłosili Państwo do dofinansowania?

1. Wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej (CIS, KIS, ZAZ z wyjątkiem WTZ)
2. Kursy i szkolenia umożliwiające nabycie lub podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych
3. Staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy
4. Poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej
5. Rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, streetworkingu, coaching, trening pracy)
6. Rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej, w tym w powrocie na rynek pracy
7. Rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy
8. Wsparcie tworzenia i działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne, w tym zaburzone psychicznie
9. Promocja i wsparcie wolontariatu w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
10. Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe) połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej
11. Organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
12. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym
13. Prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie (w tym działań mających na celu przygotowanie i wdrażanie gminnych lub powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych)
14. Usługi prawne, księgowo, marketingowe dla podmiotów ekonomii społecznej
15. Doradztwo (indywidualne i grupowe, m.in. w postaci punktów lub centrów doradztwa, inkubatorów społecznej przedsiębiorczości tworzących wspólną infrastrukturę rozwoju) dla podmiotów ekonomii społecznej
16. Szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej
17. Usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej (m.in. poprzez budowę sieci współpracy lokalnych podmiotów w celu wspierania rozwoju podmiotów ekonomii społecznej)
18. Promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej
19. Projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej)
20. Wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów) mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich
21. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym
22. Projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej)
23. Wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów) mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich
24. Rozwój dialogu, partnerstwa publiczno społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym
25. Inne, jakie?

Jaki jest zasięg terytorialny oferowanych przez Państwa działań?
1. Jedna gmina 2. Kilka gmin 3. Jeden powiat 4. Kilka powiatów 5. Całe województwo
Do kogo skierowany jest projekt zgłoszony do dofinansowania? Proszę wpisać grupę docelową, która została wskazana w punkcie 3.2 Wniosku o dofinansowania.
Z pomocy, której z poniższych instytucji, korzystali Państwo na etapie przygotowania wniosku? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Wojewódzki Urząd Pracy (WUP) Rzeszów 2. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS) 3. Regionalny Ośrodek EFS (ROEFS) 4. Komercyjnej firmy doradczej 5. Nie korzystałem z pomocy żadnej z powyższych instytucji
Z jakiego rodzaju wsparcia oferowanego przez ROEFS skorzystali Państwo?
1. Szkolenie / warsztaty merytorycznie związane z realizowanym projektem 2. Szkolenie / warsztaty związane z zarządzaniem bądź administrowaniem projektem 3. Doradztwo 4. Uzyskanie informacji 5. Inne, jakie
Czy w trakcie realizacji projektu natrafili Państwo na jakieś trudności?
1. Tak 2. Nie
Na jakie trudności natrafili państwo podczas realizacji projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Problemy z płynnością finansową 2. Brakuje nam czasu na realizację działań 3. Podejmowane działania nie są odpowiedniej jakości 4. Beneficjenci nie chcą uczestniczyć w projekcie 5. Kłopoty organizacyjne 6. Kłopoty z księgowością 7. Trudności w rekrutacji beneficjentów 8. Inne, jakie?
Jakie są przyczyny trudności, jakie pojawiły się w trakcie realizacji projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Złe rozpoznanie potrzeb beneficjentów 2. Zbyt optymistyczne założenia, jeśli chodzi o zainteresowanie beneficjentów oferowanym wsparciem 3. Brak zainteresowania beneficjentów proponowanym wsparciem 4. Formy wsparcia mało atrakcyjne dla beneficjentów 5. Brak umiejętności realizowania przewidzianych form wsparcia 6. Opóźnienia w podpisaniu umowy 7. Opóźnienia w przelewach finansowych z WUP 8. Brak doświadczenia w realizacji projektów 9. Zmiany zasad w trakcie realizacji projektu 10. Wydawanie nowych interpretacji, które mają wpływ na kształt projektu lub podejście do jego realizacji 11. Stosowanie przepisów prawa zamówień publicznych/ zasady konkurencyjności 12. Zbyt krótki czas na realizację działań projektu 13. Wydawanie nowych interpretacji, które mają wpływ na kształt projektu lub podejście do jego realizacji 14. Inne, jakie
W jaki sposób rekrutowali Państwo uczestników projektu? Proszę wpisać wszystkie wykorzystywane sposoby:

Jak ocenia Pan(i) skuteczność wykorzystywanych sposobów rekrutacji?
1. Bardzo skuteczna 2. Raczej skuteczna 3. Raczej nieskuteczna 4. Bardzo nieskuteczna 5. Trudno powiedzieć
Dlaczego osoby, które mogłyby uczestniczyć w projekcie nie chcą tego robić? Proszę wpisać:
Jak ocenia Pan(i) współpracę z opiekunem projektu po stronie IP (WUP Rzeszów)? Proszę posłużyć się pięciostopniową skalą.
1. Zdecydowanie dobrze 2. Raczej dobrze 3. Ani dobrze ani źle 4. Raczej źle 5. Zdecydowanie źle
Jak ocenia Pan(i) opiekuna Państwa projektu?
1. 1 niekompetentny 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5kompetentny
1. 1mało pomocny 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5bardzo pomocny
Czy są Państwo zainteresowani aplikowaniem o dofinansowanie w realizacji projektu w ramach VII Priorytetu PO KL w przyszłości?
1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem / trudno powiedzieć
Realizacją projektu w ramach którego działania/poddziałania Priorytetu VII PO KL są Państwo zainteresowani?
1. 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 2. 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej 3. 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji 4. Jeszcze nie wiemy
Dlaczego Pana/Pani instytucja nie jest zainteresowana aplikowaniem o dofinansowaniem na realizację projektu w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.
1. Nasze zasoby kadrowe są niewystarczające do tego, by przygotować projekt 2. Nasze zasoby kadrowe są niewystarczające do tego, by realizować projekt 3. Nie udało się zrekrutować odpowiedniej liczby uczestników do projektu 4. Uczestnicy rezygnują, trudno ich utrzymać w projekcie 5. Procedury realizacji projektu są nadmiernie skomplikowane 6. Nie poradzimy sobie z księgowością i rozliczeniami 7. Beneficjenci nie potrzebują takiego wsparcia 8. I tak nie udało się uzyskać dofinansowania ze względu na zbyt dużą konkurencję 9. Ze względu na związaną z tym zbyt dużą biurokrację 10. Ze względu na zbyt małą wiedzę o tym, jak realizować wskazane formy wsparcia 11. Wymagana wartość minimalna projektu jest dla nas zbyt wysoka 12. Ze względu na zbyt małą liczbę zainteresowanych beneficjentów, którzy mogliby uczestniczyć w projekcie

13. Nie wiedziałem o takiej możliwości
14. Nie posiadamy wiedzy i/lub doświadczenia w realizacji projektów
15. Wymagania formalne są trudne do spełnienia
16. Inne, jakie?

Dlaczego do tej pory Pana/Pani instytucja nie aplikowała o dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu VII PO KL? Proszę wskazać wszystkie prawdziwe przyczyny.

1. Nasze zasoby kadrowe były niewystarczające do tego, by przygotować projekt
2. Nasze zasoby kadrowe były niewystarczające do tego, by realizować projekt
3. Nie udało się rekrutować odpowiedniej liczby uczestników do projektu
4. Przewidywaliśmy kłopoty z utrzymaniem beneficjentów w projekcie
5. Procedury realizacji projektu są nadmiernie skomplikowane
6. Nie poradzimy sobie z księgowością i rozliczeniami
7. Klienci nie potrzebują takiego wsparcia
8. I tak nie udało się uzyskać dofinansowania ze względu na zbyt dużą konkurencję
9. Ze względu na związaną z tym zbyt dużą biurokrację
10. Ze względu na zbyt małą wiedzę o tym, jak realizować wskazane formy wsparcia
11. Wymagana wartość minimalna projektu jest dla nas zbyt wysoka
12. Ze względu na zbyt małą liczbę zainteresowanych beneficjentów, którzy mogliby uczestniczyć w projekcie
13. Nie wiedziałem o takiej możliwości
14. Nie posiadamy wiedzy i/lub doświadczenia w realizacji projektów
15. Wymagania formalne są trudne do spełnienia
16. Inne, jakie?

Proszę wybrać stwierdzenie, które najlepiej opisuje Pana(i) znajomość Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki?

1. Znam szczegółowo wszystkie działania w ramach Priorytetu VII
2. Znam ogólnie wszystkie działania w ramach Priorytetu VII
3. Znam ogólnie Priorytet VII, ale niektóre działania znam lepiej niż inne
4. Znam ogólnie Priorytet VII, ale nie konkretne działania
5. Nie znam zbyt dobrze lub w ogóle nie znam Priorytetu VII

Skąd czerpie Pan(i) informacje na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach PO KL? Proszę wskazać wszystkie wykorzystywane przez Pana/Panią źródła.

1. Strona IP (WUP Rzeszów)
2. Strona ROPS
3. Strona MRR, MPIPS, www.funduszeuropejskie.gov.pl lub www.funduszeuropejskie.gov.pl
4. strony pracowników socjalnych
5. spotkania informacyjne prowadzone przez IP (WUP Rzeszów)
6. szkolenia organizowane przez IP (WUP Rzeszów)
7. szkolenia organizowane przez ROEFS
8. szkolenia organizowane przez ROPS
9. szkolenia odpłatne, np. oferta przysłana do naszej instytucji
10. Punkt informacyjny WUP
11. Informacje z ROEFS
12. ulotki, broszury,
13. prasa
14. wymiana informacji i doświadczeń z innymi instytucjami
15. dokumenty programowe
16. nie czerpie informacji na temat Priorytetu VII PO KL
17. Inne, jakie?

Jak Pan(i) ocenia stronę internetową IP (WUP Rzeszów)? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą

Strona www.pokl.wup-rzeszow.pl jest dla mnie:

1. 1Nieważna
2. 2

3. 3
4. 4
5. 5Ważne
1. 1Mało przydatna w codziennej pracy
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Bardzo przydatna w codziennej pracy
1. 1Nieprzejrzysta
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Przejrzysta
Jak Pan(i) ocenia szkolenia organizowane przez ROPS? Do oceny proszę posłużyć się 5 stopniową skalą
Informacje ze szkoleń organizowanych przez ROPS są dla mnie:
1. 1Nieważne
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Ważne
1. 1Mało przydatne w codziennej pracy
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Bardzo przydatne w codziennej pracy
1. 1Trudno dostępne
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5Łatwo dostępne
Czy wiedział(a) Pan(i) o spotkaniach na temat Priorytetu VII PO KL organizowanych przez IP (WUP Rzeszów)?
1. Tak
2. Nie
Czy przedstawiciel Pana(i) instytucji/organizacji brał udział w takim spotkaniu?
1. Tak
2. Nie
Jakie działania byłyby dla Państwa przydatne (pomocne) na etapie przygotowywania projektu i wniosku o dofinansowanie projektu? Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi
1. Darmowe szkolenia z zakresu tworzenia projektu i przygotowania wniosku o dofinansowanie
2. Szkolenia przygotowujące do realizacji projektu
3. Spotkanie o charakterze instruktażowym dotyczące zasad sporządzania wniosku
4. Przystępniejsze informacje na temat jak przygotować wniosek na stronie IP (WUP Rzeszów)
5. Możliwość darmowego skorzystania z usług doradcy
6. Spotkania przedstawicieli IP (WUP Rzeszów) z potencjalnymi beneficjentami
7. Utworzenie sieci punktów informacyjnych, gdzie możliwe byłoby uzyskanie szczegółowych informacji na temat aplikowania w ramach komponentu regionalnego PO KL
8. poprawa przejrzystości i przystępności informacji stronach IP (WUP Rzeszów)

9. przygotowanie i upowszechnienie podręcznika dla projektodawców zawierającego w jednym miejscu wszelkie informacje konieczne do przygotowania wniosku o dofinansowanie
10. upowszechnienie informacji niezbędnych do dokonania analizy problemu
11. szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym
12. Przesyłanie informacji na temat Priorytetu VII PO KL w postaci newslettera
13. Inne, jakie?

Które z poniższych działań mogłyby zachęcić inne instytucje/organizacje działające na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu do startowania w konkursach o dofinansowanie organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL?

Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

1. Większa promocja Priorytetu VII
2. Spotkania informacyjne poświęcone możliwościom jakie daje PO KL
3. Pokazywanie sukcesów, jakie osiągnęły inne projekty
4. Zmniejszenie biurokracji związanej z aplikowaniem o dofinansowanie
5. Zmniejszenie biurokracji związanej z realizacją projektów
6. Zmiana kryteriów dostępu
7. Informacje powinny mieć przystępniejszą formę, zrozumiałą również osób, które na co dzień nie zajmują się PO KL
8. Możliwość dokonania poprawek w wypadku uchybień formalnych na etapie aplikowania
9. Inne, jakie?

Czy Pana(i) instytucja zbiera informacje o beneficjentach, którym zostało udzielone wsparcie?

1. Tak
2. Nie

Do czego wykorzystywane są zgromadzone informacje o beneficjentach?

1. do celów statystycznych i/lub sprawozdawczych
2. do zdiagnozowania problemu/problemów społeczności lokalnej
3. do lepszego dobrania formy wsparcia dla konkretnego beneficjenta
4. do przygotowania projektu odpowiadającego potrzebom beneficjentów
5. W innych celach, jakich?

Ile osób w Państwa instytucji/organizacji zajmuje się przygotowaniem wniosku o dofinansowanie i/lub realizacją projektu w ramach Priorytetu VII PO KL?

Jak ocenia Pan(i) wiedzę i kwalifikacje osób zajmujących się przygotowaniem wniosku o dofinansowanie?

Proszę odnieść się do każdego stwierdzenia posługując się skalą od 1 do 5.

Nasi pracownicy dobrze znają Priorytet VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Nasi pracownicy mają szczegółową wiedzę o potrzebach poszczególnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Nasi pracownicy mają duże doświadczenie w stosowaniu aktywnych metod integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie

Nasi pracownicy dobrze znają aktywne metody integracji społecznej i zawodowej osób

zagrożonych wykluczeniem społecznym	
1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie	
Jaka część pracowników pracujących/ działających w instytucji/organizacji ma do dyspozycji swój własny komputer wraz z pełnym oprogramowaniem niezbędnym do wykonywania wszystkich czynności na danym stanowisku?	
1. Wszyscy pracownicy 2. Ponad połowa pracowników 3. Nie więcej niż połowa pracowników	
Czy wszystkie stanowiska komputerowe posiadają niezależny od linii telefonicznej dostęp do Internetu?	
1. Tak 2. Nie	
Czy mają Państwo pomieszczenie do spotkań grupowych?	
1. Tak 2. Nie	
Czy mają Państwo wydzielone pomieszczenia do prowadzenia indywidualnych rozmów z beneficjentami?	
1. Tak 2. Nie	
Czy mają Państwo samochód?	
1. Tak 2. Nie	
Czy posiadany sprzęt biurowy jest Pana zdaniem wystarczający do prawidłowej realizacji zadań?	
1. Tak 2. Nie	
Czy dokonują Państwo oceny skuteczności wsparcia udzielonego beneficjentom?	
1. Tak 2. Nie	
W jaki sposób dokonują Państwo takiej oceny? Proszę wpisać:	
Proszę wskazać, w jakim stopniu następujące stwierdzenia opisują Państwa instytucję/organizację:	
1. Praca/działanie w naszej instytucji/organizacji polega na realizacji zadań ustawowych lub wyznaczonych przez władze regionalne lub statutowych. Budżet naszej instytucji/organizacji jest roczny i podzielony według rodzajów wydatków. Pracownicy pracują w stałych wydziałach lub zespołach i mają stały zakres obowiązków.	1. Całkowicie
2. Praca/działania w naszej instytucji/organizacji polega na realizacji konkretnych projektów, w ramach których realizuje się założone cele w ściśle określonym, raczej krótkim czasie. Budżet naszej instytucji/organizacji opiera się na budżetach konkretnych projektów. Do poszczególnych projektów są przydzielane zespoły pracowników na czas trwania projektów.	2. W znacznej części
	3. W niewielkiej części
	4. Wcale
Jakie jest Pana/Pani wykształcenie?	
1. Wyższe	

2. Średnie
3. Zasadnicze zawodowe
4. Podstawowe
Jak długo pracuje Pan(i) w obecnym miejscu/działa w organizacji?
1. Do roku
2. Powyżej roku do 2 lat
3. Powyżej 2 lat do 10 lat
4. Powyżej 10
Jak długo pracuje Pan(i) na obecnym stanowisku/pełni Pan(i) obecną funkcję?
1. Do roku
2. Powyżej roku do 2 lat
3. Powyżej 2 lat do 10 lat
4. Powyżej 10
Ilu pracowników liczy instytucja/organizacja, w której Pan/Pani pracuje/działa? Proszę wpisać liczbę osób zatrudnionych niezależnie od formy zatrudnienia.
{ 123; Ilość miejsc przed przecinkiem: 3; Ilość miejsc po przecinku: 0 }
Czy aplikowali Państwo o dofinansowanie projektu w ramach innego niż Kapitał Ludzki Programu Operacyjnego?
1. Tak
2. Nie
W ramach jakiego innego Programu (oprócz PO KL) aplikowali Państwo? Proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi.
1. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006
2. Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL
3. Regionalny Program Operacyjny 2007-2013
4. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006
5. Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013
6. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
7. Instrumenty Norweski
9. Żadne z powyższych
10. Inny, jaki?
Czy udało się uzyskać dofinansowanie w przynajmniej jednym z zaznaczonych wyżej programów?
1. Tak
2. Nie
Czy Pana(i) instytucja korzystała z usług firmy doradczej w trakcie przygotowania wniosku/ów o dofinansowanie?
1. Tak
2. Nie
W jakim powiecie znajduje się siedziba instytucji/organizacji, w której Pan/Pani pracuje?
1. Powiat Bieszczadzki
2. Powiat Brzozowski
3. Powiat Dębicki
4. Powiat Jarosławski
5. Powiat Jasielski
6. Powiat Kolbuszowski
7. Powiat Krośnieński
8. Powiat Leski
9. Powiat Leżajski
10. Powiat Lubaczowski
11. Powiat Łańcucki
12. Powiat Mielecki
13. Powiat Niżański
14. Powiat Przemyski
15. Powiat Przeworski
16. Powiat Ropczycko-Sędziszowski

- 17. Powiat Rzeszowski
- 18. Powiat Sanocki
- 19. Powiat Stalowowolski
- 20. Powiat Strzyżowski**
- 21. Powiat Tarnobrzeski
- 22. Miasto na prawach powiatu: Krosno
- 23. Miasto na prawach powiatu: **Przemyśl**
- 24. Miasto na prawach powiatu: Rzeszów**
- 25. Miasto na prawach powiatu: Tarnobrzeg

Czy miejscowość, w której znajduje się siedziba instytucji/organizacji to:

- 1. Miasto wojewódzkie
- 2. Miasto powiatowe
- 3. Miasto gminne
- 4. Wieś gminna
- 5. Wieś

6.3. Scenariusze wywiadów indywidualnych

Wywiady prowadzone były w sposób elastyczny, forma i kolejność pytań zależała od dynamiki dyskusji. Poniższy spis zagadnień był traktowany przewodnik po rozmowie, nie zaś zamknięty katalog pytań do zadania.

1.1 ROPS

Jakie wsparcie dla projektodawców w ramach swojego projektu systemowego oferuje ROPS? Czy pomysły na kształt wsparcia (projektu) podlegały jakimś ograniczeniom, czy też były całkowicie spontaniczne? Które z form są najpopularniejsze? Z czego to wynika? Które formy wsparcia nie cieszą się powodzeniem wśród projektodawców? Dlaczego właśnie te?

Jakim typom/rodzajom instytucji udzielają państwo najczęściej wsparcia? Czy poza OPS-ami i PCPR-ami wspierają Państwo inne instytucje? Jakie? Którym z nich najczęściej udzielają Państwo wsparcia? W jakich formach?

Czy wiedzą Państwo, czy instytucje, którym udzieli Państwo wsparcia aplikowały o środki i z jakim skutkiem? Czy monitorują to państwo w jakiś sposób? Jaki?

Z jakim problemami najczęściej zgłaszają się projektodawcy na etapie realizacji projektu? Co jest przyczyną tych problemów? Czy są jakieś charakterystyczne problemy dla poszczególnych rodzajów instytucji?

Jakich informacji najczęściej poszukują projektodawcy? Jakie pytania są zadawane najczęściej?

Co z Państwa perspektywy może być największą barierą w aplikowaniu o środki w ramach Priorytetu VII PO KL? Co należałoby zrobić, by potencjalni beneficjenci (konkursowi i systemowi) chętniej składali wnioski o dofinansowanie?

Co planujecie Państwo robić w ramach projektu systemowego w roku przyszłym? Czy macie już jasną wizję tego projektu? Jak jest on (będzie) przygotowywany – czy konsultujecie z kimś swoje propozycje, czy korzystacie z wyników ewaluacji obecnie realizowanego projektu?

Jakie korzyści dla poprawy jakości usług i skuteczności systemu pomocy społecznej wynikają z PO KL? Czy w ogóle jakieś? Jakie są uwarunkowania pełnego wykorzystania możliwości tkwiących w PO KL i w EFS?

Czy państwa wnioski o dofinansowanie projektu podlegały negocjacji na etapie oceny przez IP (WUP)? Czego one dotyczyły? Jak oceniają Państwo zmiany wprowadzone w wyniku negocjacji?

Czy realizacja projektu sprawia Państwu jakieś kłopoty? – jakie? - z czego one wynikają? Czy realizacja projektu wymusiła zmiany organizacyjne? Czy warunki techniczne, w jakich Państwo działacie (lokal, sprzęt) są adekwatne do wykonywania dodatkowych zadań, związanych z realizacją projektu? A może to dzięki projektowi możliwe było zwiększenie zatrudnienia i poprawa warunków?

Jak Państwo uważacie – na podstawie Waszego doświadczenia i kontaktów z instytucjami pomocy społecznej – czemu tak niewiele podmiotów ubiega się o realizację projektu w ramach Priorytetu VII? Czy ma na to wpływ potencjał tych instytucji w województwie podkarpackim, czy mało adekwatny charakter wsparcia dostępny w PO KL czy też chodzi o inne przyczyny?

1.2. Kadra kierownicza OPS i PCPR

Sytuacja gminy/powiatu

Co jest źródłem utrzymania mieszkańców Państwa gminy/powiatu? Jaki charakter ma gmina/powiat (rolniczy/przemysłowy/poprzemysłowy)

Jak zdiagnozowałby Pan sytuację/stan społeczności lokalnej powiatu/gminy?

Co jest największym problemem społecznym gminy/powiatu? Co jest przyczyną tego problemu?

Klienci OPS-ów i PCPR-ów

Jaki jest poziom ubóstwa w gminie/powiecie? Jaki jest poziom bezrobocia?

Które grupy beneficjentów są najliczniejsze? Co jest ich źródłem utrzymania? Z jakiego wsparcia korzystają? Czy wsparcie, z którego korzystają w Pana/Pani odczuciu jest dla nich najodpowiedniejsze? Jakie inne rodzaje wsparcia byłyby Pana zdaniem odpowiednie?

Potencjał

Potencjał techniczny

Jakiej wielkości lokal ma do dyspozycji Państwa instytucja? Czy jest niezbędny sprzęt biurowy? Czy każdy pracownik ma własny zestaw komputerowy? Czy mają Państwo stały dostęp do Internetu?

Czy mają Państwo pomieszczenie do indywidualnych rozmów z klientami? Jak często jest ono wykorzystywane? Czy mają Państwo salę do spotkań grupowych?

Czy posiadają Państwo samochód do dyspozycji? Jak często Państwo go wykorzystują?

Czy w związku z realizacją projektu możliwe jest wygospodarowanie dodatkowych zasobów? Dlaczego nie? Jakiego wsparcia w tym zakresie potrzebowałoby państwo?

Jakie ograniczenia w funkcjonowaniu Pana/Pani instytucji związane z zasobami materialnymi Pan(i) widzi?

Potencjał intelektualny

Ilu pracowników pracuje w instytucji? Jakie posiadają wykształcenie?

Czy mają doświadczenie w stosowaniu aktywnych metod integracji zawodowej?

Jak często pracownicy są wysyłani na szkolenia? Z jakiego zakresu? Czy pracownicy chętnie uczestniczą w szkoleniach? Czy posiadają Państwo plan szkoleń? W jaki sposób jest on tworzony? Czy istnieją jakieś ograniczenia w dostępie pracowników do szkoleń?

Potencjał organizacyjny

Czy pana instytucja zakłada wysokość wskaźników do osiągnięcia? W jaki sposób są one szacowane?

Jak oceniają Państwo skuteczność działań i wsparcia udzielanego klientom?

Jak wygląda u Państwo księgowość? Jak ocenia Pan kontakty z księgowością?

Wiedza i postawy wobec PO KL

Jakie działania może podjąć Pana instytucja w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki? Czy instytucje takie jak Pana często korzystają z tej możliwości?

Jak ocenia pan projekty realizowane w priorytecie VII PO KL? Czy przyczyniają się do rozwiązywania problemów społecznych? W jaki sposób? Dlaczego się nie przyczyniają?

Skąd czepie pan informacje o możliwościach uzyskania dofinansowania projektów z EFS?

Które z tych źródeł jest najistotniejsze? Dlaczego właśnie te?

Czy oglądał Pan stronę www.pokl.wup-rzeszow.pl? Jak ocenia pan jej zawartość?

Czy był pan na spotkaniu z przedstawicielem WUP na temat możliwości realizacji projektów w ramach Priorytetu VII? Kto z gminy/powiatu był na takim spotkaniu? Jak Pan ocenia takie spotkania? Czy są potrzebne? Czy to spotkanie przekonało Państwa do realizacji projektu?

Projekty systemowe

Czy realizują Państwo projekt systemowy? Jeśli tak:

Dlaczego rozpoczęli Państwo realizację projektu?

Do jakich grup beneficjentów jest skierowany projekt? Dlaczego wybrali Państwo taki typ beneficjentów? Czy z perspektywy czasu uważają Państwo, że to dobry wybór? Jakie formy wsparcia są wykorzystywane w projekcie? Dlaczego wybraliście Państwo takie formy? Czy gdyby dzisiaj mieli Państwo wybierać formy wsparcia, to wybraliby Państwo te same? Co zmieniliby Państwo? Dlaczego?
Czy projekt jest realizowany w partnerstwie? Z jaką instytucją? Jak ocenia Pan współpracę?
Czy prawdziwe jest twierdzenie, że projekty realizowane w ramach Priorytetu VII PO KL powielają działania urzędów pracy, zamiast obejmować inne obszary i grupy docelowe?

Przygotowanie wniosku o dofinansowanie

Kto przygotowywał wniosek o dofinansowanie? Czy korzystali Państwo ze wsparcia oferowanego przez ROPS? Z jakich form wsparcia korzystali Państwo? W jakim stopniu skorzystanie ze wsparcia ROPS pomogło przygotować wniosek o dofinansowanie? Jakie działania mógłby podjąć ROPS by bardziej pomóc instytucjom takim jak OPS czy PCPR w przygotowaniu wniosku?
Czy korzystali Państwo ze wsparcia ROEFS? Jak oceniacie wsparcie oferowane przez ROEFS?
Czy państwa wniosek został skierowany do negocjacji? Na czym polegały negocjacje? Jakie zmiany proponował WUP? Jak zmiany dokonane we wniosku wpłynęły na cały projekt? Jak Pan(i) ocenia te zmiany? Jaka była atmosfera negocjacji?
Kto zainicjował pomysł złożenia wniosku o dofinansowanie? Jaki udział mieli w tym przedstawiciele organów / wójt/burmistrz/starosta?

Realizacja projektu

Od kiedy realizują Państwo projekt?

Jak Pan(i) ocenia przebieg realizacji projektu? Czy wszystko idzie zgodnie z planem?
Jak odbywała się rekrutacja uczestników projektu? Czy beneficjenci chętnie uczestniczą w projekcie?
Jak można zachęcić ludzi do uczestnictwa w projekcie?
Co było najtrudniejsze w realizacji projektu? Na jakie trudności natrafili Państwo w trakcie realizacji projektu? Z czego wynikały te trudności? Jak w przyszłości można im zapobiec?
Co było największym sukcesem projektu? Dlaczego właśnie to? W jaki sposób udało się osiągnąć ten sukces? Jakie czynniki się na niego złożyły?

Dla nierealizujących projektów systemowych:

Dlaczego nie zdecydowali się Państwo na realizację projektu systemowego?
Czy są Państwo zainteresowani realizacją projektu w przyszłości? Dlaczego tak? Dlaczego nie?
Co pomogłoby w podjęciu decyzji o realizacji projektu systemowego? Jakich zmian (w programie, wytycznych itp.) należałoby dokonać, by mogli Państwo realizować projekt systemowy?
Jakie działania IP (WUP Rzeszów) mogłyby zachęcić Państwa do rozpoczęcia realizacji projektu systemowego?

Barьеры

Jakie wymagania były najtrudniejsze do spełnienia? Dlaczego właśnie te?
Z jakimi wymaganiami nie było problemu?
Czego najbardziej obawiają się Państwo w związku z realizacją projektu systemowego? Co można zrobić by temu zaradzić?

Konkursowe

Instytucja

Czym zajmuje się Pana instytucja? W jakim zakresie zajmują się Państwo wykluczeniem społecznym?
Czy świadczą państwo bezpośrednie usługi osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym?

Przygotowanie wniosku o dofinansowanie

Jak narodził się pomysł startowania w konkursie o dofinansowanie projektu z priorytetu VII? Kto zainicjował ten pomysł?

W ramach, którego działania składali państwo wniosek? Dlaczego wybrali państwo to działanie? Kto przygotowywał wniosek o dofinansowanie? Czy korzystali Państwo ze wsparcia oferowanego przez ROPS? Z jakich form wsparcia korzystali Państwo? W jakim stopniu skorzystanie ze wsparcia ROPS pomogło przygotować wniosek o dofinansowanie? Jakie działania mógłby podjąć ROPS by bardziej pomóc instytucjom takim jak Pana instytucja w przygotowaniu wniosku? Czy korzystali Państwo ze wsparcia ROEFS? Jak oceniacie wsparcie ROEFS? Czy korzystali państwo z usług firmy doradczej w trakcie przygotowywania wniosku o dofinansowanie? W jakim zakresie? Jak oceniają państwo pomoc firmy?

Proces oceny

Czy państwa wniosek został skierowany do negocjacji budżetu? Na czym polegały negocjacje? Jakie zmiany proponował WUP? Jak zmiany dokonane we wniosku wpłynęły na cały projekt? Jak Pan(i) ocenia te zmiany? Jaka była atmosfera negocjacji? Jak długo trwał proces oceny? Kiedy dowiedzieli się państwo, że dostaną dofinansowanie (bądź nie otrzymają dofinansowania)?
Do tych, co odpadli:
Czego dotyczył projekt, który chcieli państwo dofinansować? Jakie działania, chcieli państwo w jego ramach realizować? Dlaczego wybrali państwo takie działania? Jakie cele chcieli państwo osiągnąć realizując ten projekt?
Na jakim etapie państwa wniosek został odrzucony?
Jaka część wniosku była oceniona najwyżej, a jaka najniżej?
Czy będą państwo startować w kolejnych konkursach organizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL?

Realizacja projektu

Od kiedy realizują Państwo projekt?
Jak Pan(i) ocenia przebieg realizacji projektu? Czy wszystko idzie zgodnie z planem?
Jak odbywała się rekrutacja uczestników projektu? Czy beneficjenci chętnie uczestniczą w projekcie?
Jak można zachęcić ludzi do uczestnictwa w projekcie?
Co było najtrudniejsze w realizacji projektu? Na jakie trudności natrafili Państwo w trakcie realizacji projektu? Z czego wynikały te trudności? Jak w przyszłości można im zapobiec?
Co było największym sukcesem projektu? Dlaczego właśnie to? W jaki sposób udało się osiągnąć ten sukces? Jakie czynniki się na niego złożyły?
Dla nierealizujących projektów:
Dlaczego nie zdecydowali się Państwo na realizację projekt?
Czy są Państwo zainteresowani realizacją projektu w przyszłości? Dlaczego tak? Dlaczego nie? Jakie warunki musiałyby zostać spełnione, aby zdecydowali się Państwo na złożenie wniosku?

Barier

Jakie wymagania były najtrudniejsze do spełnienia? Dlaczego właśnie te?
Z jakimi wymaganiami nie było problemu?
Czego najbardziej obawiają się Państwo w związku z realizacją projektu systemowego? Co można zrobić by temu zaradzić?

6.4. Scenariusz wywiadów grupowych

(elastycznie dostosowywany do grupy rozmówców)

Wstęp (5 minut)

- Przedstawienie się
- Informacje organizacyjne (nagrywanie, anonimowość)
- Cele badania – wsparcie procesu aplikowania i realizacji projektów w ramach Priorytetu VII

Rozgrzewka (15 minut)

- PO KL – skojarzenia

Aplikowanie (20 minut)

- Wcześniejsze doświadczenia z EFS – dlaczego
- Proces decyzyjny – czy długo myśleli? Co zdecydowało? Główne powody?
- Czego się spodziewali / czego się bali?
- Czy próbowali przygotować wniosek o dofinansowanie?
Jeśli tak
 - trudności merytoryczne (diagnoza, identyfikacja grupy docelowej, nawiązanie współpracy z innymi)
 - Trudności związane z przygotowaniem wniosku – budżet, harmonogram, standard minimum
- Ocena materiałów informacyjnych i dokumentów:
 - Czy zrozumiałe?
 - Czy jednoznaczne?
 - Czy pomocne?
- Wsparcie ze strony WUP, ROPS / współpraca z WUP, ROPS
- Co ich skłoniło do aplikowania?
 - Jak oceniają doświadczenia innych?
 - Presja społeczna
 - Presja polityczna
 - Kwestie finansowe
 - Głosy beneficjentów
- Nadzieje
- Obawy
- Dlaczego inni nie aplikują?

Problemy społeczne (20 minut)

- Najważniejsze, kluczowe problemy społeczne na terenie województwa, powiatu, gminy
- Problemy niszowe, którymi nikt się nie zajmuje
- Czy PO KL jest adekwatny, – czym nie pozwala się zająć?
- Które instrumenty wsparcia mogą być przez nich wykorzystywane, a które nie?
- Jak wybierane są instrumenty wsparcia?
- Dodatkowe, nowe instrumenty, formy pomocy?
- Jak może wyglądać współpraca z innymi projektodawcami?
- Czy WUP, ROPS jest partnerem do dyskusji o problemach społecznych?

Realizacja (30 minut)

- Jak wyglądać będzie realizacja projektu od strony organizacyjnej – odrębna jednostka, przygotowanie procedur?
- Kadry – stan, przygotowanie, kwalifikacje, inne zadania, wynagrodzenia, rotacja, szkolenia
- Przygotowanie instytucji do realizacji projektów – co robią, aby przygotować instytucje do realizacji
- Jakich problemów boją się najbardziej? Czy myślą, jak ich uniknąć?
- Jakie są czynniki sukcesu / porażki realizacji projektów dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym?
- Jak wygląda realizacja projektu?
- Przygotowanie instytucji do realizacji projektów
- Czy realizacja projektu pomaga osiągać cele statutowe?
- Jakiego wsparcia oczekują?
- Jak zmienić zasady realizacji – więcej elastyczności/ więcej precyzji?

Plany na przyszłość (10 minut)

- Gotowość do aplikowania
- Co może ich zachęcić/zniechęcić?

Co może zachęcić innych?